

სულიერ შტაინერი

ირაკლი ფარჯიანი

მსოფლიო
ისტორია

ISBN 978-9941-0-5548-5

9 789941 055485

რუდოლფ შტაინერი

RUDOLF STEINER

მსოფლიო ისტორია

ანთროპოსოფიის ჰრილში
როგორც აღამიანური სულის საფუძველი

9 ლექცია, წაკითხული დორნახში 1923 წლის 24
დეკემბრიდან 1924 წლის 1 იანვრამდე საყოველთაო
ანთროპოსოფიული საზოგადოების დაფუძნებასთან
დაკავშირებული ყრილობის პერიოდში

GA A233

თბილისი 2015

Die Weltgeschichte

in anthroposophischer Beleuchtung und als
Grundlage der Erkenntnis des Menschengestes

Neuen Vorträge, gehalten in Dornach vom 24.
Dezember 1923 bis 1. Januar 1924 während der
Gründungsversammlung der Allgemeinen Anthroposophischen
Gesellschaft

Bibliographie-GA 233

1991
Rudolf Steiner Verlag
Dornach/Schweiz
Tbilisi-2015

წინამდებარე წიგნში წარმოდგენილია უდიდესი მოაზროვნისა და ანთროპოსოფიული სულისმეცნიერების ფუძემდებლის რუდოლფ შტაინერის(1861-1925) ლექციების ციკლი სახელწოდებით: „მსოფლიო ისტორია ანთროპოსოფიის ჭრილში, როგორც ადამიანური სულის საფუძველი“.

მასში განხილულია მსოფლიო ისტორიის უმნიშვნელოვანესი საკითხები და მათი მნიშვნელობა ადამიანური სამშენებლის განვითარებაში.

მთარგმნელები: ლ. მესხია, ა. კვარაცხელია
რედაქტორი: ლ. მესხია
პასუხისმგებელი რედაქტორი: ა. კვარაცხელია

Übersetzt ins Georgisch von: **L. Mesxia, A. Kvaratskhelia**
Redaktion: **L. Mesxia, A. Kvaratskhelia**

ასოციაცია „კოგიტო“

Assoziation „Cogito“

GA 233

თარგმანი შესრულებულია 1991 წლის გერმანული გამოცემის მიხედვით (დორნახი, შვეიცარია).

ბარმკანის პირველ გვერდზე: რუდოლფ შტაინერი, პირველი გოეთეანუმის ჭერის ფრაგმენტი „შუა მოტივი“.

ბარმკანის მეორე გვერდზე: ირაკლი ფარჯიანის ნახატი.

შინაარსი

პირველი ლექცია დორნახი, 1923 წლის 24 დეკემბერი	5
მეორე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 25 დეკემბერი	22
მესამე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 26 დეკემბერი	39
მეოთხე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 27 დეკემბერი	59
მეხუთე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 28 დეკემბერი	80
მექვსე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 29 დეკემბერი	98
მეშვიდე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 30 დეკემბერი	117
მერვე ლექცია დორნახი, 1923 წლის 31 დეკემბერი	138
მეცხრე ლექცია დორნახი, 1924 წლის 1 იანვარი.	153
შენიშვნები.	168

პირველი ლექცია
დორნახი, 1923 წლის 24 დეკემბერი

ჩვენი საშობაო შეკრების ფარგლებში მე მსურს, თქვენ წარმოგიდგინოთ კაცობრიობის მიწიერი ევოლუციის ისეთი მიმოხილვა, რომელიც დაგეხმარებათ უფრო სიღრმისეულად და ინტენსიურად გააცნობიეროთ თანამედროვე ადამიანის ბუნება და ყოფიერება. სწორედ ისტორიის ამ კონკრეტულ მომენტში, როცა თვალყურს ვადევნებთ ექსტრალრდინალური მნიშვნელობის მქონე მოვლენების მომზადებას მთელი საკაცობრიო ცივილიზაციისთვის, მოაზროვნე ადამიანი მზად უნდა იყოს, დასვას კითხვა: როგორ წარმოიქმნება სამშენიველის თანამედროვე კონფიგურაცია, თანამედროვე ორგანიზაცია? როგორ წარმოიშვა იგი ევოლუციის ხანგრძლივი მსვლელობისას?, - ვინაიდან არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ დღევანდელობის წვდომა შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, თუ შევეცდებით, გავიგოთ, როგორ არის ის განფესვილი წარსულში.

თანამედროვე ეპოქა ადამიანისა და კაცობრიობის ევოლუციის მიმართ უკიდურესად მიკერძოებულია. უპირველეს ყოვლისა მიაჩნიათ, რომ მთელი იმ დროის განმავლობაში, რასაც ჩვენ ისტორიას ვუწოდებთ, თუ ავიღებთ ადამიანის სამშენიველისა და სულის ცხოვრებას, ის ძირითადად ისეთივე რჩებოდა, როგორიც არის ამჟამად. ბუნებრივია, შემეცნებების დონესთან მიმართებით თვლიან, რომ უძველეს დროში ადამიანური არსებები იყვნენ ბავშვებივით, რომ მათ სჯეროდათ ყველანაირი ფანტაზიისა და რომ ადამიანმა მხოლოდ ახლანდელ დროში მოიპოვა გონება მეცნიერული გაგებით. თუ არ ჩავთვლით დაგროვილ ცოდნას, სხვა მხრივ მინეულია, რომ თანამედროვე ადამიანისთვის დამახასიათებელ მშენიველ ორგანიზაციას ფლობდნენ როგორც ძველ საბერძნეთში, ასევე ძველ აღმოსავლეთში. მიუხედავად იმისა, რომ შეიძლება, დეტალებში ცალკეული სახეცვლილება მოხდეს, მთლიანობაში მაინც უნდა ვივარაუდოთ, მთელი ისტორიული პერიოდის განმავლობაში სამშენიველის ცხოვრებაში არაფერი შეცვლილა. შემდეგ გა-

ნიხილავენ ადამიანის წინარე ისტორიულ ცხოვრებას და ამბობენ, რომ დანამდვილებით იქ არაფერია ცნობილი. როცა უღრმავდებიან კიდევ უფრო შორეულ წარსულს, ადამიანს გამოსახავენ რაღაც ცხოველის სახით. ამგვარად, თავდაპირველად, როცა ისტორიულ წარსულს უღრმავდებიან, ხედავენ, რომ შედარებით ნაკლები ცვლილებები განუცდია მშენიველ ცხოვრებას. ამის შემდეგ სურათი იკარგება გარკვეულ ბურუსში და ადამიანი თავისი ცხოველური არასრულყოფილებით გამოდის, როგორც რაღაც სახის უმაღლესი პრიმატი.

ასეთია დაახლოებით თანამედროვე არაერთგვაროვანი კონცეფცია, მაგრამ ყველაფერი ამის საფუძველი არის საშინელი ცრურწმენა, რადგან მსგავსი კონცეფციის შექმნით, ჩვენ ვერ აღვიქვამთ სიღრმისეულ განსხვავებებს, რომლებიც არსებობს თანამედროვე ადამიანის მშენიველ ორგანიზაციაში, იმათთან შედარებით, რაც არსებობდა არცთუ შორეულ წარსულში, - XI, X ან თუნდაც IX საუკუნეებში. ჩვენ არ ვმსჯელობთ იმაზე, რამდენად დიდია ეს განსხვავება, როდესაც ერთმანეთს ვადარებთ თანამედროვე ადამიანისა და გოლგოთის მისტერიის თვითმხილველების თუ ბერძნების მშენიველ ორგანიზაციას. ჩვენ თუ გადავინაცვლებთ ძველ აღმოსავლურ სამყაროში, რომლის გვიანდელი კოლონიაც, გარკვეული თვალსაზრისით, იყო ბერძნული ცივილიზაცია, მაშინ იქ ვიპოვით თანამედროვესაგან სრულიად განსხვავებულ მშენიველ წყობას. მე მსურს, რეალური მაგალითებით გაჩვენოთ, როგორ ცხოვრობდა ადამიანი აღმოსავლეთში, ვთქვათ 10-15 ათასი წლის წინ, როგორ განსხვავდებოდა ის ბუნებით ბერძნებისაგან და კიდევ უფრო მეტად - თავად ჩვენგან.

თავდაპირველად წარმოვიდგინოთ ჩვენი საკუთარი მშენიველი ცხოვრება. მოვიყვანოთ მაგალითს: ჩვენ გვაქვს რაღაც განცდა, და ამ განცდისაგან, რომელიც მოდის ჩვენთან ჩვენივე შეგრძნებების მეშვეობით ან რაღაც სხვა გზით საკუთარი პიროვნების საშუალებით, ვქმნით ცნებას, წარმოდგენას და ამას ვტოვებთ ჩვენსავე აზროვნებაში. გარკვეული დროის შემდეგ ეს წარმოდგენა შეიძლება, აზ-

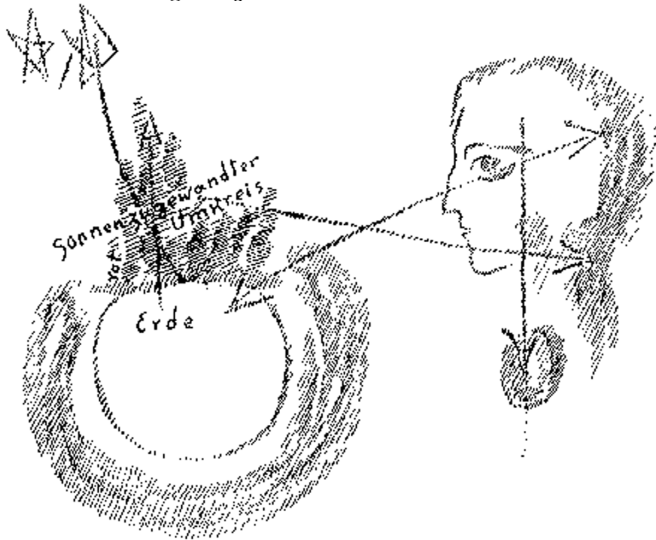
როვნებიდან კვლავ შევიდეს ჩვენი სამშენებლის ცნობიერ ცხოვრებაში, როგორც მოგონება. დაუშვათ, მოგაგონდათ 10 წლის წინ მომხდარი ამბავი. ახლა შევეცადოთ, ზუსტად გავიგოთ, რას ნიშნავს ეს სინამდვილეში. დაუშვათ 10 წლის წინ დაესწართ ადამიანების რაღაც შეკრებას. შეგექმნათ გარკვეული შეხედულება თითოეულ პიროვნებაზე, მათ გარეგნობაზე და ა.შ. თქვენ საუბრობდით მათთან და ერთობლივად რაღაც გადაწყვიტეთ. ყველაფერი ეს, როგორც სურათი, შეიძლება, დღეს წარმოგიდგეთ. ეს არის შინაგანი მშენებელი სურათი, რომელიც არსებობს თქვენ შიგნით და დაკავშირებულია 10 წლის წინ მომხდარ ამბავთან. ჩვენს დროში არა მარტო მეცნიერების თანახმად, არამედ ზოგიერთ გაურკვეველ გრძნობასთან მიმართებითაც, რომელიც თანამედროვე ადამიანის მიერ უჩვეულოდ სუსტად განიცდება, თუმცა მაინც სახეზეა, იგი მსგავსი მნემონიკური(თუ მეხსიერებითი) წარმოდგენის, რომელიც თითქოს უკან აბრუნებს წარსულის გამოცდილებას, ლოკალიზებას ახდენს ადამიანურ თავში. ის ამბობს: განცდილის შესახებ მოგონება არსებობს ჩემს თავში.

ახლა გადავინაცვლოთ კაცობრიობის ევოლუციის შორეულ წარსულში და განვიხილოთ ძველი აღმოსავლეთის მოსახლეობა; მათთან შედარებით ისტორიიდან ცნობილი ჩინელები და ინდოელები მხოლოდ გვიანდელი შთამომავლები არიან. ანუ სინამდვილეში ვუბრუნდებით ათასწლეულების წინანდელ პერიოდს. თუ განვიხილავთ ადამიანის არსებას იმ უძველეს ეპოქაში, შევამჩნევთ, რომ ის სრულიად არ ცხოვრობდა ისე, რომ ეთქვა: „თავში მაქვს მოგონება რაღაც განცდილზე, იმაზე, რაც განვიცადე გარეგან ცხოვრებაში“. მას არ ჰქონდა ასეთი შინაგანი განცდები. ისინი მისთვის უბრალოდ არ არსებობდნენ. მისი თავი არ იყო გატენილი აზრებითა და იდეებით. თანამედროვე ადამიანი თავისი დამახასიათებელი ზედაპირული მანერით, თვლის, რომ ისევე, როგორც ჩვენ გვაქვს დღეს აზრები, იდეები და წარმოდგენები, ასევე ჰქონდა იგი ხალხს სხვადასხვა ისტორიულ დროში, მაგრამ ამ შემთხვევაში ეს ასე არ არის.

თუ სულიერ მზერას მივაპყრობთ საკმაოდ შორეულ წარსულს, შევხვდებით ადამიანურ არსებებს, რომელთაც თავიანთ თავში საერთოდ არ ჰქონდათ იდეები, წარმოდგენები, აზრები და ცნებები, არამედ გროტესკულად, როგორც ჩვენ გვეჩვენება, განიცდიდნენ მთლიან თავს. ისინი არ აზროვნებდნენ აბსტრაქციებით, როგორც ჩვენ. იდეის განცდა თავში მათთვის რაღაც უცხო იყო, მაგრამ მათ იცოდნენ, როგორ განეცადათ საკუთარი თავი. ისევე, როგორც თქვენ მიაკუთვნებთ რაღაც განცდებს მოგონების ამ სურათ-ხატებს, როცა მეხსიერებაში გაქვთ სურათები, და როგორც აკავშირებთ ერთმანეთთან მოგონების სურათსა და გარეგნულ მოვლენას, ასევე ანალოგიურად აკავშირებდნენ ეს ადამიანები საკუთარი თავის განცდებს მიწასთან, მთელს დედამიწასთან. ისინი ამბობდნენ: სამყაროში არსებობს დედამიწა, თავად მეც ვარსებობ კოსმოსში და ჩემთანაა ჩემი თავიც. და თავი, რომელსაც ვატარებ მხრებზე, არის კოსმიური მოგონება ჩვენს დედამიწაზე. დედამიწა არსებობდა ადრე, თავი წარმოიქმნა მოგვიანებით. თავი, რომელიც მე მაქვს, არის მეხსიერება, კოსმიური მეხსიერება დედამიწის ყოფიერებაზე. მიწიერი ყოფიერება ჯერ კიდევ იწყებოდა და ადამიანის თავის მთლიანი აგებულება, მისი მოწყობა კი უკვე შეესაბამებოდა მთელს დედამიწას. ასე განიცდიდა ძველი აღმოსავლეთის ბინადარი საკუთარ თავში თავად პლანეტა დედამიწას. ის ამბობდა: საერთო კოსმიური ყოფიერებიდან ღმერთებმა შექმნეს დედამიწა თავისი ბუნების სამეფოებით, დედამიწა თავისი მდინარეებითა და მთებით. მე ვატარებ მხრებზე თავს. ეს ჩემი თავი არის თავად დედამიწის ზუსტი ანასახი. ეს თავი მასში მოძრავი სისხლით არის ზუსტი ანასახი დედამიწისა თავისი მდინარეებითა და ზღვის დინებებით. დედამიწის მთების კონფიგურაცია იმერებს ჩემს თავში ტვინის კონფიგურაციას. მე ვატარებ ჩემს მხრებზე მიწიერი პლანეტის ხატს. ზუსტად ისე, როგორც თანამედროვე ადამიანი მიაკუთვნებს თავისი მეხსიერების სურათებს საკუთარ განცდას, ასევე მიაკუთვნებდა ძველი დროის ეს ადამიანი საკუთარი თავის მთლიანობას პლანეტა

დედამიწას. თქვენ ხედავთ, რამდენად შესამჩნევი განსხვავებაა შინაგან აღქმაში!

ამის შემდეგ თუ განვიხილავთ დედამიწის გარემოცვას და მასში ჩავრთავთ დედამიწის გარემომცველ ჰაერს, რომელიც განმსჭვალულია მზის სინათლითა და სითბოთი, მაშინ გარკვეულწილად შეგვიძლია ვთქვათ: „მზე ცხოვრობს დედამიწის ატმოსფეროში“. დედამიწა ეხსნება სამყაროს, შეაქვს თავისი ქმნალობა გარემომცველ ატმოსფეროში და ეხსნება მზეს, რათა მისი ქმნალობა მიიღოს. ამიტომ თითოეული ადამიანი დედამიწის იმ ადგილს, სადაც ის იმ უძველეს დროში ცხოვრობდა, აღიქვამდა როგორც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანს. აღმოსავლეთის უძველესი ადამიანი აღიქვამდა დედამიწის ზედაპირის რომელიმე ნაწილს, როგორც საკუთარი თავის ნაწილს; მის ქვემოთ დედამიწაა, ხოლო მის ზემოთ – ატმოსფერო, მიმართული მზისკენ. დანარჩენი დედამიწა, – მარჯვნივ და მარცხნივ, წინ და უკან, – მთელი დანარჩენი დედამიწა იხსნებოდა რაღაც საყოველთაოში. (იხ. ნახ. 1. მარცხნივ).

ნახ. 1

1. Sonnenszugewandter umkreis – მზის გარშემო მოლივლივე. 2. rot – წითელი. 3. Erde – მიწა.

ამგვარად, თუ აღმოსავლეთის უძველესი ადამიანი ცხოვრობდა, მაგ: ინდოეთის მიწაზე, ის შეიგრძნობდა ინდოეთის ამ მიწას, როგორც მისთვის რაღაც მნიშვნელოვანს, ხოლო ყველა დანარჩენი დედამიწაზე, მისგან აღმოსავლეთით, დასავლეთით, სამხრეთით, ქრებოდა გაურკვეველობაში. მას ნაკლებად აინტერესებდა, როგორი სახით არის დაკავშირებული დედამიწა ამ სხვა ადგილებში დანარჩენ კოსმიურ სივრცესთან. პირიქით, მნიშვნელოვანი იყო არა მარტო ეს მიწა, სადაც ის ცხოვრობდა (ნახ. იქვე მარცხნივ, წითელი), არამედ განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი იყო, თუ როგორ განივრცობოდა ამ კონკრეტულ ადგილას დედამიწა კოსმიურ სივრცეში. მისთვის შესაძლო სუნთქვის მეთოდი ამ ადგილობრივ მიწაზე, მის მიერ შეიგრძნობოდა, როგორც განსაკუთრებული მნიშვნელობის განცდა. ჩვენს დროში უჩვეულოა ვიკითხოთ, როგორ შეიძლება სუნთქვა ამა თუ იმ ადგილას. რასაკვირველია, დღემდე დამოკიდებულები ვართ სუნთქვის კარგსა და ცუდ პირობებზე, მაგრამ ამ ფაქტს უკვე ვეღარ ვაცნობიერებთ. აღმოსავლეთის ძველი ბინადრისთვის ეს ასე არ იყო. საშუალება, რომლითაც ის ახორციელებდა სუნთქვას, მისთვის იყო ძალიან ღრმა განცდა და ასეთივე მდგომარეობა იყო ყველა მოვლენასთან მიმართებით, რომელიც დამოკიდებული იყო იმ ურთიერთობის ხასიათზე, რომელიც არსებობდა დედამიწის საზღვარზე კოსმიურ სივრცესთან.

იმ უძველესი დროის ადამიანისთვის მთელი დედამიწა განიცდებოდა, როგორც ის, რაც ცოცხლობდა მის თავში. ახლანდელ დროში თავი შემოსაზღვრულია თავის ქალის მაგარი ძვლებით, ის დახურულია ზემოდან, ორივე მხრიდან და უკანა მხრიდან. მაგრამ მას აქვს რაღაც გამოსასვლელი, აქვს თავისუფალი ხერხელი ქვემოთ გულის მიმართულებით. (ნახ. 1 მარჯვნივ). უძველესი დროის ადამიანისთვის ძალზე მნიშვნელოვანი იყო შეგრძნება იმისა, როგორ იხსნება თავი შედარებით შეუფერხებლად გულის მიმართულებით. ფიზიკური თავის შინაგან კონფიგურაციას ადამიანი შეიგრძნობდა, როგორც დედამიწის ანასახს. და როგორც ის გრძნობდა ფიზიკური თავის შინაგან კონფიგურაციას დედა-

მიწის გამოსახულებაში, ასევე აკავშირებდა ის გულისკენ მიმართულ ქვემო ღია ხვრელთან დედამიწის გარემოცვას, ყველაფერს, რაც არის დედამიწაზე და მის ირგვლივ. ამაში ხედავდა ხატს იმისას, დედამიწა როგორც ეხსნებოდა მზეს. იმდროინდელი ადამიანი თავის ძლიერ განცდას გამოხატავდა სიტყვებით: „ჩემს ფიზიკურ თავში მე ვგრძნობ მთელ დედამიწას, მაგრამ ეს დედამიწა ეხსნება ჩემს მკერდს, რომელშიც გულია. და ის, რაც ხდება თავს, მკერდსა და გულს შორის, არის ხატი იმისა, რასაც გადავიტან ჩემი ცხოვრებიდან კოსმოსში, გადავიტან მზის მიმართულებით გახსნილ დედამიწის გარემოცვაში“. დიდი და ღრმა მნიშვნელობის იყო მისთვის ეს განცდა, რომლის შესახებაც მას შეეძლო, ეთქვა: „აქ, ჩემს ფიზიკურ თავში ცხოვრობს დედამიწა. როცა ჩავდივარ სიღრმეში, აქ დედამიწა ეხსნება მზეს (იხ. ნახ. 1-ზე ისარი) და ჩემი გული არის მზის ხატი“.

ამ გზით ადამიანი მიდიოდა იმასთან, რაც ძველ დროში შეესაბამებოდა ჩვენს ემოციურ ცხოვრებას. ჩვენ ასევე გვაქვს გრძნობებისა და ემოციების აბსტრაქტული ცხოვრება, მაგრამ ჩვენ უშუალოდ არაფერი ვიცით საკუთარ გულზე. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ანატომიისა და ფიზიოლოგიის მეშვეობით გავიგებთ რამეს, მაგრამ ეს იმაზე მეტი არ არის, ვიდრე პაპიემაშეთი გაკეთებული გულის მოდელის შემეცნება. მეორე მხრივ, ძველი დროის ადამიანს არ ჰქონდა ის, რასაც ვატარებთ ჩვენში, როგორც სამყაროს ემოციურ განცდას. ამის ნაცვლად მას ჰქონდა საკუთარი გულის განცდა. როგორც ჩვენ მივმართავთ ემოციას სამყაროსკენ, რომელშიც ვცხოვრობთ, როგორც ჩვენ ვგრძნობთ, ადამიანი გვიყვარს თუ მას ანტიპათიით ვხვდებით, მოგვწონს თუ არა ესა თუ ის ყვაველი, ვართ თუ არა მიდრეკილი ამისკენ ან იმისკენ (როგორც ჩვენ მივმართავთ ჩვენს გრძნობას სამყაროსკენ, მაგრამ იმ სამყაროსკენ, რომელიც, შეიძლება ითქვას, თითქოსდა უწონო აბსტრაქციაში მოწყვეტილია მტკიცე და მყარი კოსმოსისაგან), ასევე ძველი აღმოსავლეთის ადამიანი მიმართავდა თავის გულს კოსმოსისკენ, ანუ იმისკენ, რაც მიდიოდა დედამიწიდან მზის გარემოცვისკენ.

დღეს, მაგალითად, თუ ჩვენ მივდივართ, ვამბობთ: მე მინდა, წავიდე. ჩვენ ვიცით, რომ ჩვენი ნებელობა ცხოვრობს კიდურებში. აღმოსავლეთის ძველ ხალხს ჰქონდა სრულიად სხვანაირი განცდა. ის, რასაც ჩვენ ნებელობას ვუწოდებთ, მათთვის სრულიად უცნობი იყო. ძალიან ვცდებით, თუ გვჯერა, რომ ძველი აღმოსავლეთის ხალხებს შორის არსებობდა ის, რასაც ვუწოდებთ აზროვნებას, გრძნობასა და ნებელობას. ეს მათ საერთოდ არ ჰქონდათ. მათ ჰქონდათ განცდა თავისა, რომელიც იყო დედამიწის განცდა. მათთვის დამახასიათებელი იყო მკერდის ან გულის განცდა, რომელიც წარმოადგენდა დედამიწის გარემოცვის განცდას თვით მზემდე. მზე შეესაბამებოდა გულის განცდას; ისინი ისეთ განცდებსაც ფლობდნენ, როგორცაა საკუთარი სხეულის შიგნით განფენილობისა და გაფართოების გრძნობა. ისინი მიდიოდნენ საკუთარი ადამიანური არსების შეცნობამდე და წვდომამდე თავისივე ფეხებისა და ხელების მოძრაობაში. ისინი თავად იმყოფებოდნენ მოძრაობის შიგნით. კიდურებში შინაგანი არსების ამ განფენაში ისინი აღიქვამდნენ ვარსკვლავიერ სამყაროსთან თავიანთი კავშირის პირდაპირ სურათს. (იხ. ნახ. 1). ჩემს თავში მე მაქვს დედამიწის ხატი. იქ, სადაც ჩემი თავი შეუფერხებლად იხსნება ქვევით მკერდში და მიდის გულამდე, მე მაქვს ხატი იმისა, რაც ცხოვრობს დედამიწის გარემოცვაში. იმაში, რასაც მე განვიცდი, როგორც ჩემი ხელებისა და ფეხების ძალას, მე მაქვს ისეთი რამ, რომელიც გამოხატავს მყარი მიწის დამოკიდებულებას შორეულ კოსმოსურ სივრცეებში მცხოვრებ ვარსკვლავებთან.

ამიტომ, როცა ადამიანს იმ უძველეს დროში უნდოდა, გამოეხატა განცდა, რომელიც ჰქონდა მას, როგორც ნებელობის გამომხატველ ადამიანურ არსებას, თუ თანამედროვე ენით ვიტყვით, ის არ ამბობდა: მე მივდივარ. ამის დანახვა ჩვენ შეგვიძლია თვით იმ სიტყვებიდან, რომლებსაც ის იყენებდა. ის ასევე არ ამბობდა: მე ვჯდები. თუ გამოვიკვლევთ უძველეს ენებს, საგანზე მათი დახვეწილი შინაარსით, მაშინ ყველგან აღმოვაჩენთ, რომ იმ მოქმედების აღწერისთვის, რომელზეც ჩვენ ვამბობთ მე მივდივარ, – ძველი აღმოსავლელი ამბობდა: მარსი იმპულსირებს ჩემში, მარსი

არის ჩემში ქმედითი. გადაადგილებისას ფეხებში თითქოს მარსის იმპულსი შეიგრძნობოდა. საგანთან შეხება, ხელეზით შეხება გამოიხატებოდა სიტყვებით: ჩემში მოქმედებს ვენერა. როცა სხვა პიროვნებას რაიმეზე მიუთითებდნენ, ამ დროს ამბობდნენ ასე: ჩემში მოქმედებს მერკური. მაშინაც, როცა გაუთლელი ადამიანი მუჯღუგუნით ან პანდურით აჩვენებდა მეორე ადამიანს მიმართულებას, ამ მოქმედების აღწერისას ამბობდნენ: მერკური მოქმედებდა ამ ადამიანში. დაჯდომა იყო იუპიტერის შემოქმედება, წამოწოლას, – სულერთია, დასასვენებლად თუ სიზარმაცის გამო, – გამოხატავდნენ სიტყვებით: მე ვეძლევი სატურნის იმპულსებს. ამგვარად, ადამიანი თავის ნაწილებში აღიქვამდა კოსმოსის ფართო სივრცეებს. მან იცოდა: დედამიწიდან კოსმიურ სივრცეში გასვლის დროს ის შედიოდა დედამიწის არეალში, შემდეგ კი – ვარსკვლავების სფეროებში. თუ იგი ფიზიკური თავიდან ეშვებოდა დაბლა, მაშინ გაივლიდა ზუსტად იგივე განცდას, ოღონდ ამ შემთხვევაში თავისი საკუთარი არსების შივნით. თავის ფიზიკურ თავში ის არის დედამიწაში, თავის მკერდსა და გულში ის არის გარემოცვაში, თავის კიდურებში გარეთ, ვარსკვლავიერ კოსმოსში.

მე მინდა, გითხრათ და გარკვეული თვალსაზრისით შეიძლება ასედაც ითქვას: ეჰ, ჩვენ საწყალი თანამედროვე ადამიანები, რომლებიც განვიციდით აბსტრაქტულ აზრებს! რას გაძლევთ თქვენ ეს აზრები? ჩვენ ვამაყობთ მათით, მაგრამ ამ აბსტრაქტული აზრების იქით, რომელიც თავისთავად ძალიან ჭკვიანურია, მთლიანად ვივიწყებთ ჩვენს ფიზიკურ თავს. თავი უფრო მდიდარია შინაარსით, ვიდრე ჩვენი ჭკვიანური აბსტრაქტული აზრები. ანატომიამ და ფიზიოლოგიამ ცოტა იციან ტვინის ხვეულების საოცარ გამოცანაზე, მაგრამ ტვინის ერთი-ერთადერთი ხვეული გაცილებით დიდი და მძლავრია, ვიდრე უდიდესი გენიოსის აბსტრაქტული შემეცნებანი. ერთ დროს დედამიწაზე იყო პერიოდი, როცა ადამიანი ჩვენსავით უბრალოდ კი არ იმეცნებდა გამოფიტულ აზრებს, არამედ შემეცნებდა საკუთარ ფიზიკურ თავს. ის აღიქვამდა ფიზიკურ თავს, როგორც დედამიწის ხატს და შეიგრძნობდა ამ თავის ამა თუ იმ სხვა ნაწილს,

ვთქვათ, ოთხბორცვიანობას ან მხედველობის ბორცვს, როგორც მთების კონფიგურაციის გარკვეულ სახეს დედამიწაზე. ის მაშინ უბრალოდ კი არ აკავშირებდა თავის გულს მხესთან რომელიმეც აბსტრაქტულ თეორიაზე დაყრდნობით, არამედ გრძნობდა: ჩემი თავი ისეთივე დამოკიდებულია ბაშია მკერდთან, გულთან, როგორც დედამიწა მხესთან.

ეს იყო დრო, როცა ადამიანი მთელი თავისი ცხოვრებით შეზრდილი იყო სამყაროსთან, კოსმოსთან. ეს ურთიერთშეზრდა აღიბეჭდებოდა მთელ მის ცხოვრებაზე. იმ ფაქტის წყალობით, რომ ჩვენ აზროვნებას ვაყენებთ თავის ადგილას, შეიძლება, დავეუფლოთ ცნებით მეხსიერებას, შეგვიძლია აზროვნებით მოვიგონოთ საგნები. ჩვენ მიერ განცდილისაგან, აბსტრაქტული მოგონებების სახით, ჩვენ ვქმნით აზრობრივ სურათებს თავში. ეს კი არ შეეძლოთ მათ, რომელთაც აზრები არ ჰქონდათ, მაგრამ აღიქვამდნენ ფიზიკურ თავს. მათ არ შეეძლოთ შეექმნათ მოგონებების სურათები. ამიტომ, ძველი აღმოსავლეთის იმ რეგიონებში, სადაც ადამიანები ჯერ კიდევ შეიცნობდნენ ფიზიკურ თავს, მაგრამ არ ჰქონდათ აზრები და მაშასადამე არც მოგონებები, ყველგან ვპოულობთ რაღაც ისეთის განვითარებას, რისი მოთხოვნილებაც თანამედროვე ადამიანებს ხელახლა უჩნდებათ. ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ამის აუცილებლობა არ იყო, მაგრამ ახლანდელ დროში ეს აუცილებლობა დაბრუნდა. მე ამას ვუკავშირებ იმას, რასაც შემოიძლია მხოლოდ სამშენველის დაუდევრობა ვუწოდო. თუ იმ დროში, რომელზედაც ვსაუბრობ, შეეძლებდით მოგვენახულებინა რეგიონები, დასახლებული ხალხით, რომლებიც ჯერ კიდევ აცნობიერებდნენ საკუთარ თავს, მკერდს, გულს და კიდურებს, მაშინ ყოველ ნაბიჯზე შეგხვდებოდათ მიწაში ჩარტობილი პატარა ბოძები მინიშნებებით, ან რაღაც კედელი – ნიშნებით. თუ რაიმე მოხდებოდა, ადამიანი ტოვებდა რაღაც სამახსოვრო მინიშნებებს, რადგან ის არ ფლობდა ცნებით მეხსიერებას და ამ ადგილებთან დაბრუნებით ის განიცდიდა ამ მოვლენას იმ ნიშნით, რომელსაც ტოვებდა. ადამიანი თავისი თავით, მთელი თავისი არსებით, ასე ვთქვათ, შეზრდებოდა დედამიწას. ახლა ის უბრალოდ ინიშნავს თავის

თავში რომელიმე მოვლენებს. როგორც უკვე მივუთითე, დღეს ჩვენ სულ უფრო მეტად ვგრძნობთ ამ მოთხოვნილებას, შენიშვნები დავაფიქსირით არა მარტო თავში, არამედ ჩანაწერთა წიგნაკშიც. ეს გამოწვეულია, როგორც მე გითხარი, სამშენებლის დაუდევრობით, და მაინც, ჩვენ ეს სულ უფრო და უფრო გვჭირდება. თუმცა, იმ დროს არ იყო ისეთი რამეები, როგორცაა თუნდაც თავში რაღაცის ჩანიშვნა, რადგან აზრები და იდეები უბრალოდ არ არსებობდა. ამდენად, ყველაფერი აჭრელეული იყო განმასხვავებელი ნიშნებით. ამ ბუნებრივი მიდრეკილებიდან გამომდინარე, უძველეს ხალხებში აღმოცენდა ჩვეულება – დაედგათ სხვადასხვაგვარი ძეგლები.

შინაგანი ადამიანური ბუნებით არის განპირობებული ყველაფერი, რაც კაცობრიობის ევოლუციის ისტორიაში ხდება. საკმარისია ვიყოთ მხოლოდ გულწრფელები, რომ ვაღიაროთ – თანამედროვე ადამიანებს მცირედენი წარმოდგენაც არა აქვთ ამ ძეგლების დადგმის დრმა საფუძველზე. ჩვენ კი მათ ვდგამთ ჩვევის გამო. თუმცა ისინი წარმოადგენენ უძველესი ძეგლებისა და ნიშნების ნარჩენებს, რომლებიც დატოვეს ადამიანებმა იმ დროს, როცა მათ არ ჰქონდათ ისეთივე მეხსიერება, როგორც ახლა აქვთ, ის კი მიჩვეული იყო, რომ ნებისმიერ ადგილას, სადაც რაიმეს განიცდიდა, დაეტოვებინა ნიშანი, რათა იმ ადგილზე დაბრუნებისას მას თავიდან განეცადა ეს მოვლენა თავის თავში, ვინაიდან თავს შეეძლო ხელახლა გამოეწვია ყველაფერი, რაც უკავშირდებოდა დედამიწას. ჩვენ გადავცემთ ჩვენი ფიზიკური თავის განცდებს დედამიწას, – ასეთი იყო პრინციპი უძველეს დროში.

მე მინდა, გითხრათ: ჩვენ შეგვიძლია მივუთითოთ ძალზე ძველ დროებზე უძველეს აღმოსავლეთში, ლოკალიზებული მეხსიერების ეპოქაზე, როცა ყველაფერი, რასაც მეხსიერების ბუნება გააჩნდა, დაკავშირებული იყო ნიშნებისა და აღნიშვნების დატოვებასთან დედამიწაზე. მეხსიერება იყო არა შიგნით, არამედ გარეთ, ყველგან იყო სამახსოვრო დაფები და ქვები. ეს იყო ლოკალიზებული მეხსიერება, მოგონება – დაკავშირებული ადგილმდებარეობასთან.

ადამიანის სულიერი განვითარებისთვის დღესაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ზოგჯერ გამოიყენოს თავისი უნარი ამგვარი სახის მეხსიერებასთან მიმართებით, მეხსიერებასთან, რომელიც მის შიგნით კი არ არის, არამედ იხსნება გარეგან სამყაროსთან კავშირში. კარგია, ზოგჯერ ვთქვათ: მე არ დავიმახსოვრებ ამას ან იმას, მაგრამ დავტოვებ იქ ან აქ ნიშანს, ან ნაჭდევეს; ანდა: მე ჩემს სამშენებელს მივცემ იმის უფლებას, გაიხსენოს ის, რაც უკავშირდება ნიშანს ან ნაჭდევეს. მაგალითისთვის, მე დავკიდებ ჩემი ოთახის კუთხეში ღვთისმშობლის გამოსახულებას და როცა გამოსახულება აღმოჩნდება ჩემ წინ, მაშინ ჩემს სამშენებელში დავიწყებ ყველაფრის განცდას, რისი განცდაც კი შემიძლია, როცა მთელი სამშენებელი ღვთისმშობელს მივმართავ. თუ დავაკვირდებით აღმოსავლეთ ევროპას, არც კი დავგჭირდება რუსეთამდე მისვლა, თვით აღმოსავლეთ ევროპაში ადამიანთა სახლებში ყველგან აღმოვაჩენთ ღვთისმშობლის გამოსახულებას. ამ სახის ყველა განცდა, არსებითად, ლოკალიზებული მეხსიერების ეპოქის გადმონაშთებია. ეს არის გარეგანი მეხსიერება და ის მიჯაჭვულია ადგილთან.

მეორე საფეხური არის სხვა, როდესაც ადამიანი ლოკალიზებული მეხსიერებიდან გადადის რიტმულ მეხსიერებაზე. ამგვარად, ჩვენ, უპირველეს ყოვლისა, გვაქვს ლოკალიზებული მეხსიერება, მეორე მხრივ – რიტმული მეხსიერება. აქ ჩვენ მივედით იქამდე, როცა ადამიანს რიტმული ცხოვრების მოთხოვნილება არა განსჯითი ცნობიერებით, არამედ უშუალოდ შინაგანი არსებიდან უნდა განვეითარებინა. მას ჰქონდა მოთხოვნილება საკუთარი არსების შიგნით ისე წარმოექმნა სამყაროს ბეგრები, რომ წარმოქმნილიყო რიტმი. მაგალითისთვის, თუ ძროხის მისეულ განცდას მიჰყავდა დასახელებასთან – „მუუ“, მაშინ იგი უბრალოდ კი არ უწოდებდა მას „მუუ“-ს, არამედ „მუუ-მუუ“-ს, უფრო ძველ დროში კი შეიძლებოდა ყოფილიყო „მუუ-მუუ-მუუ“-ც. ანუ აღქმა, თითქოსდა, მრავლდებოდა გამეორებაში, რათა წარმოქმნილიყო რიტმი. თქვენ შეგიძლიათ, დღევანდელ დღემდე გამოიკვლიოთ სიტყვის წარმოქმნის მსგავსი პროცესი, მაგ., „აღუ-აღუ“ ან „კუკ-კუკ“ და შეამჩნევთ, რომ პატარა ბავ-

შვეები ჯერ კიდევ შეიგრძნობენ ამ გამეორებების მოთხოვნილებას. აქ ისევ ჩვენ წინაშეა იმ დროის მემკვიდრეობა, როცა ბატონობდა რიტმული მეხსიერება, როცა ადამიანს საერთოდ არ ჰქონდა მეხსიერება იმისა, რასაც ის უბრალოდ განიცდიდა, არამედ ჰქონდა მხოლოდ იმის მეხსიერება, რასაც განიცდიდა გამეორებებში, რიტმულ ფორმაში. ყოველ შემთხვევაში, უნდა ყოფილიყო მსგავსება მონათესავე სიტყვებს შორის. „ძირითადი და მთავარი“, „კლდე და ქვა“: მსგავსი რიტმული გამოხატულება უკანასკნელი ნარჩენია ჰიპერტროფიული მისწრაფებისა, ყველაფერი ყოფილიყო რიტმული, ვინაიდან ამ მეორე ეპოქაში, რომელიც მოსდევდა ლოკალიზებული მეხსიერების ეპოქას, არაფერი არარიტმული არ რჩებოდა. რიტმული მეხსიერება იყო წყარო ძველი ხელოვნების ლექსთწყობისათვის, ე.ი. მთელი მეტრული პოეზიის. მხოლოდ მესამე სტადიაში განვითარდა ის, რაც ვიცით დღევანდლამდე – დროითი მეხსიერება, როცა უკვე არა გვაქვს სივრცეში პუნქტი, რომელსაც მიჯაჭვულია ჩვენი მოგონებები და უკვე რიტმზე აღარც ვართ დამოკიდებული, მაგრამ ის, რაც მიაქვს დროის დინებას, შეიძლება მოგვიანებით ისევ გამოვიხმოთ. ჩვენი ეს სრულიად აბსტრაქტული მეხსიერება არის მეხსიერების ევოლუციის მესამე საფეხური.

გონებაში მოვიხმობთ კაცობრიობის ევოლუციის ის მომენტი, როცა რიტმული მეხსიერება გადადიოდა დროითში, როცა პირველად გამოჩნდა ის მეხსიერება, რომელსაც ჩვენი აბსტრაქტული შეზღუდული აზროვნებით ვთვლით სრულიად ბუნებრივად: დროითი მეხსიერება, რომლის დახმარებითაც ჩვენ ხატოვან ფორმაში გამოვიწვევთ რაღაცას, როცა აღდგენისთვის აღარ ვსაჭიროებთ ნახევრადცნობიერ ან არაცნობიერ რიტმულ გამეორებებს. გარდამავალი ეპოქა, – რიტმული მეხსიერებიდან დროითში, – არის დრო, როცა ძველმა აღმოსავლეთმა მოახდინა საბერძნეთის კოლონიზაცია, დროის ის მომენტი, რომელიც ისტორიაში აღწერილია, როგორც კოლონიების გაჩენა, ჩანერგილი ევროპაში აზიიდან. როცა ბერძნები ყვებოდნენ აზიიდან და ეგვიპტიდან მოსულ გმირებზე, რათა დასახლებულიყვნენ საბერძნეთის

მიწაზე, ისინი სინამდვილეში ყვებოდნენ, როგორ გამოვიდნენ დიდი გმირები რიტმული მეხსიერების ქვეყნიდან იმ კლიმატის საძიებლად, სადაც რიტმული მეხსიერება შეძლებდა გადასულიყო დროითში, დროით მეხსიერებაში.

ამავე დროს ჩვენ შეგვიძლია ზუსტად განვსაზღვროთ საბერძნეთის აღმავლობის დრო, რადგან ის, რასაც აღმოსავლეთში დაერქვა საბერძნეთის წინაპარი, ეს იყო ადგილი, სადაც მკვიდრობდნენ ძალზე განვითარებული რიტმული მეხსიერების მქონე ადამიანები. იქ ცხოვრობდა რიტმი. ძველი აღმოსავლეთი შეიძლება, ნამდვილად სწორად გავიგოთ მხოლოდ მაშინ, როცა მასში ვხედავთ რიტმის ქვეყანას. თუ სამოთხის დროს იმაზე იქით არ გადავწევთ, ვიდრე ამას აკეთებს ბიბლია, მაშინ ჩვენ ვგმართებს, თუკი მას მივაკუთვნებთ აზიას, იგი განვიხილოთ როგორც ქვეყანა, სადაც სუფთა რიტმები ავსებენ კოსმოსს და კვლავ ჩნდებიან ადამიანში რიტმული მეხსიერების სახით, – ქვეყანა, სადაც ადამიანი ცხოვრობდა, არა მარტო როგორც კოსმიური რიტმის განმცდელი, არამედ როგორც რიტმის შემოქმედი კოსმოსში.

უსმინეთ ბჰაგავატ-გიტას და თქვენ დაიჭერთ რიტმის ძლიერ გამოძახილს, რომელიც ცხოვრობდა ადამიანის გაცდაში. თქვენ მოისმინეთ ასეთ გამოძახილს ასევე ვედებში, მოისმინეთ დასავლეთ აზიის პოეზიასა და ლიტერატურაშიც, როგორც ახლა მას უწოდებენ. მათში ყველგან ცხოვრობს იმ რიტმის გამოძახილი, რომელიც ოდესღაც მთელ აზიას უდიდესი შინაარსით ავსებდა და შემდეგ, დედამიწის გარემოცვის შიგნით ჩასახვისას ქმნიდა ამ გამოძახილს ადამიანურ მკერდში, ადამიანური გულის ძგერაში. შემდეგ მივდივართ კიდევ უფრო უძველეს დროში, როცა რიტმული მეხსიერება გადადის ლოკალიზებულ მეხსიერებაში, როცა ადამიანი რიტმულ მეხსიერებასაც არ ფლობდა, მაგრამ მან იცოდა, რომ უნდა დაეტოვებინა ნიშანი იმ ადგილებში, სადაც ჰქონდა განცდები. როცა ის შორდებოდა ამ ადგილებს, მას არ გააჩნდა მოგონებების აუცილებლობა, მაგრამ როცა უკან ბრუნდებოდა, ისევ აღადგენდა განცდილს. თუმცა ამას ის თავად არ აკეთებდა. მონიშნული, თავად დედამიწა აღადგენდა მის მოგონებებს. რამდენადაც თავი არის დედა-

მიწის ხატი, ამიტომ ადამიანისთვის ლოკალიზებული მეხსიერების ნიშანი, გაკეთებული მიწაში, იწვევდა თავის ხატს ფიზიკურ თავში. ადამიანი მთლიანად შეეზრდებოდა მიწას და მიწასთან თავისი კავშირით გააჩნდა საკუთარი მეხსიერება. სახარებაში არის ნაწყვეტი*, რომელიც გვახსენებს ამგვარი სახის მეხსიერებას – იქ, სადაც საუბარია ქრისტეზე, როცა იგი რაღაცას წერდა მიწაზე.

ამდენად, ეს მომენტი, რომელიც ჩვენ განვსაზღვრეთ, როგორც გადასვლა ლოკალიზებული მეხსიერებიდან რიტმულში – არის დრო ძველი ატლანტიდის დასასრულისა და ატლანტიდის შემდგომდროინდელი პირველი ხალხების გადაადგილებისა აღმოსავლეთისკენ, აზიის მიმართულებით. ვინაიდან, ჩვენ, უპირველეს ყოვლისა, გვაქვს ძველი ატლანტიდიდან, რომელიც ახლა ქმნის ატლანტიდის ოკეანის ფსკერს, პირდაპირი მიგრაცია ევროპის გავლით აზიაში, შემდეგ კი კულტურის უკუმიგრაცია აზიიდან ევროპაში (იხ. ნახ. 2). ატლანტიდის ხალხების მიგრაცია აზიაში მოწმობს გადასვლას ლოკალიზებული მეხსიერებიდან რიტმულში, რომელმაც მოგვიანებით თავისი დაგვირგვინება აზიის სულიერ ცხოვრებაში ჰპოვა. საბერძნეთის კოლონიზაცია აღნიშნავს რიტმული მეხსიერებიდან გადასვლას დროითში, ანუ იმ მეხსიერებაში, რომელიც ჩვენ დღემდე გაგვაჩნია.

ნახ. 2

1. Lokalisierte Erinnerung – ლოკალიზებული მეხსიერება. 2. Rhythmisierte Erinnerung – რიტმული მეხსიერება. 3. Zeitliche Erinnerung – დროითი მეხსიერება.

მეხსიერების ამ ევოლუციის შიგნით დევს ცივილიზაციის მთელი განვითარება ატლანტიდის კატასტროფასა და საბერძნეთის ცივილიზაციას შორის – ყველაფერი ის, რაც მოვიდა, ან რამაც მოაღწია ჩვენამდე ძველი აზიიდან, უფრო მეტად, ლეგენდებისა და საგას ფორმით, ვიდრე ისტორიით. დედამიწაზე კაცობრიობის ევოლუციას ვერ გავიგებთ მხოლოდ გარეგნული ფენომენების დაკვირვებით, როცა იკვლევთ გარეგნულ დოკუმენტებს. აუცილებელია, ყურადღება მივაპყროთ ადამიანის შინაგან ევოლუციას. ანგარიში უნდა გაუწიოთ ისეთი მოვლენების განვითარებას, როგორცაა მეხსიერების უნარი, რომელმაც თავის ევოლუციაში გარეგანიდან გადაინაცვლა ადამიანის შინაგან არსებაში.

თქვენ იცით, რა დიდი მნიშვნელობისაა მეხსიერების ძალა თანამედროვე ადამიანისათვის. გაგიგონიათ იმ ადამიანების შესახებ, რომლებიც ავადმყოფობის შედეგად მოულოდნელად აღმოაჩენდნენ, რომ წარსული ცხოვრების ნაწილი, რომელიც მათ სრულიად თავისუფლად შეეძლოთ აღედგინათ მეხსიერებაში, მთლიანად წაიშალა. ასეთი სახის საშინელი განცდები ჰქონდა ერთ ჩემს მეგობარს, სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე. ერთხელ მან დატოვა თავისი სახლი, იყიდა რკინიგზის სადგურში სადღაც წასასვლელი ბილეთი, იქ ჩავიდა მატარებლიდან და იყიდა სხვა ბილეთი. ეს ყველაფერი მან გააკეთა, როცა დაკარგული ჰქონდა მეხსიერება თავის ცხოვრებაზე, ბილეთის ყიდვის მომენტის ჩათვლით. ეს მან გააკეთა სრულიად გააზრებულად. ის იყო ჯანსაღ ჭკუაზე, მაგრამ მისი მეხსიერება წაიშალა. როცა მეხსიერება დაუბრუნდა, აღმოაჩინა, რომ იმყოფებოდა ბერლინში, უსახლკაროთა თავშესაფარში. აღმოჩნდა, რომ იმ დროის განმავლობაში მან შემოიარა ნახევარი ევროპა და თან ისე, რომ არ ჰქონდა უნარი, დაეკავშირებინა თავისი ცხოვრების ახლანდელი განცდა უწინდელ განცდასთან. მეხსიერებამ ვერ გაიღვიძა მასში, სანამ ის არ აღმოჩნდა, – თვითონაც არ იცოდა როგორ, – ბერლინის უსახლკაროთა თავშესაფარში. ეს მხოლოდ ერთი მაგალითია მრავალთაგან, რომელიც გვიჩვენებს, რომ თანამედროვე ადამიანის მშვინიერი ცხოვრება არანორმალურია,

თუ არ შეიცავს მესხიერების უწყვეტობას, ჩვენი ბავშვობის განსაზღვრული მომენტიდან.

ეს ასე არ იყო ძველი დროის ადამიანებში, რომლებმაც განივითარეს ლოკალიზებული მესხიერება. მათ არაფერი იცოდნენ მესხიერების უწყვეტობაზე. მეორე მხრივ, ისინი თავიანთ მშვიდნიერ ცხოვრებაში თავს იგრძნობდნენ უბედურად, – როგორც გვემართება ჩვენც, როცა ვგრძნობთ, რომ რაღაცა თავისთავად წაიშლება ჩვენი მესხიერებიდან, – თუ არ იქნებოდნენ გარემოცულნი ნიშნებით, რომლებიც გაახსენებდა მათ განცდილის შესახებ. არა მარტო იმ ნიშნებით, რომლებიც უშუალოდ მათ მიერ იყო დატოვებული, არამედ ასევე თავიანთი წინაპრების, ან ძმების და დების მიერ აღმართული ნიშნებით, რომლებიც კონსტრუქციით მათივე გაკეთებულის მსგავსი იყო და ისინი მოჰყავდა კონტაქტში ნათესავეებთან. ამ ადამიანებისთვის გარეგნული იყო ის, რასაც ჩვენ შინაგანად შევიგრძნობთ, როგორც წინაპირობას ჩვენი მეობის (Selbstes) მთლიანობისთვის.

ადამიანის სამშვიდნიერებაში მიმდინარე ამ ცვლილების მთელი სურათი ჩვენ იმისთვის წარმოვადგინეთ, რომ ჩაუწვდომოდით მათი მნიშვნელობის არსს ადამიანის ევოლუციის ისტორიაში. მსგავსი მოვლენების კვლევით ნელ-ნელა ნათელი მოეფინება ისტორიას. დღეს მინდოდა კერძო მაგალითით მეჩვენებინა, როგორ ვითარდებოდა ადამიანის სამშვიდნიერული ერთ უნართან – მესხიერების უნართან მიმართებით. მომდევნო ლექციებში ჩვენ ვნახავთ, რომ ისტორიული მოვლენები თავიანთი ჭეშმარიტი სახით მხოლოდ მაშინ წარმოგვიდგება, როცა შევძლებთ გავაშუქოთ ისინი სინათლით, რომელიც ადამიანის სამშვიდნიერულის შემეცნებიდან გამომდინარეობს.

მეორე ლექცია
დორნახი, 1923 წლის 25 დეკემბერი

წინა ლექციებიდან თქვენთვის ნათელი უნდა იყოს, რომ დედამიწაზე კაცობრიობის ისტორიულ განვითარებაზე მართებული შეხედულება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ყურადღებას მივაქცევთ სამშვიდნიერულის სრულიად განსხვავებულ მდგომარეობებს, რომლებიც სხვადასხვა ეპოქაში ჭარბობდა. გუშინ მე შევეცადე, დამეხასიათებინა განვითარების აზიური პერიოდი, ნამდვილი უძველესი აღმოსავლეთი და დაგინახეთ, რომ აუცილებლად უნდა მივმართოთ იმ პერიოდებს, როცა ატლანტიდის კატასტროფის შემდეგ ატლანტიდელი ხალხების შთამომავლებს გაჰყავდათ თავიანთთვის გზა აღმოსავლეთისკენ, როცა გადაადგილდებოდნენ დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ და თანდათან სახლდებოდნენ ევროპასა და აზიაში. ყველაფერი, რაც ხდებოდა ძველ აზიაში ამ ხალხებთან დაკავშირებით, იყო იმ ადამიანების გავლენის ქვეშ, რომელთა სულიერი მდგომარეობაც შეეწყო რიტმს. აზიური პერიოდის დასაწყისში, ჯერ კიდევ თავს იჩენდა გამოძახილი იმისა, რაც მთელი თავისი სისავსით არსებობდა ატლანტიდაში, – ლოკალიზებული მესხიერების გამოძახილი. აღმოსავლური განვითარების მსვლელობაში ეს ლოკალიზებული მესხიერება გადადიოდა რიტმულში და მე გაჩვენეთ, ბერძნულ განვითარებაში როგორ მიმდინარეობდა ის უდიდესი გარდატეხა, რომელმაც მოიტანა მესხიერების ახალი სახე – დროითი.

ეს ნიშნავს, რომ განვითარების აზიური პერიოდი, – ახლა ჩვენ ვსაუბრობთ იმის შესახებ, რასაც მართებული იქნება ვუწოდოთ აზიური პერიოდი, რადგან ის, რასაც წარმოადგენს ისტორია, სინამდვილეში არის გვიანდელი და დაცემული პერიოდი, – იყო სრულიად განსხვავებული ყაიდის ადამიანების საუკუნე, ვიდრე გვიანდელი დროის ადამიანებია. იმ დროის ისტორიის გარეგანი მოვლენები გაცილებით ძლიერ იყო დამოკიდებული ადამიანის შინაგანი ცხოვრების მოწყობაზე, ვიდრე გვიანდელ დროში. ის, რაც ცხოვრობდა ადამიანის სამშვიდნიერულში, ცხოვრობდა აგრეთვე მთელ მის არსებაში. არ არსებობდა ჩვენთვის ჩვეული აზრებისა და გრძნობების დამოუკიდებელი ცხოვრება.

უცნობი იყო ისეთი აზროვნება, რომელიც არ აღიქვამდა თავის კავშირს ადამიანის თავში მიმდინარე შინაგან პროცესებთან. ეს ეხება აბსტრაქტულ მგრძობელობასაც, რომელმაც არაფერი იცის სისხლის მიმოქცევასთან კავშირის შესახებ. იმ დროს ადამიანი ფლობდა ისეთ აზროვნებას, რომელიც შინაგანად განიცდებოდა, როგორც თავში მიმდინარე მოვლენა, ამასთან ფლობდა გრძობას, რომელიც განიცდებოდა სუნთქვის რიტმში, სისხლის მიმოქცევაში და ა.შ. ადამიანი განიცდიდა მთელ თავის არსებას, როგორც განუყოფელ ერთიანობას.

ეს ყველაფერი მჭიდროდ არის დაკავშირებული ადამიანის სრულიად სხვა განცდასთან, რომელიც ეხება მის კავშირს ზენა სამყაროსთან, კოსმოსთან, სულიერთან და ფიზიკურთან კოსმოსში. ვთქვათ, თანამედროვე ადამიანი ცხოვრობს ქალაქში ან სოფელში და მისი განცდებიც შესაბამისად იცვლება. ის გარემოცულია ტყეებით, მთებითა და მდინარეებით; ან კიდევ, თუ ის ცხოვრობს ქალაქში, ქალაქის კედლები ხვდება მის თვალებს ყოველ ფეხის ნაბიჯზე. ხოლო, როცა ის ლაპარაკობს კოსმიურ-ზეგრძობაზე, სად არის იგი მისი აზრით? თანამედროვე ადამიანს არ შეუძლია მიუთითოს არც ერთი სფერო, რომლის შიგნითაც იგი გაიაზრებდა კოსმოსურსა და ზეგრძობადს. იგი ვერსად წააწყდება მას, ვერსად იპოვის, რომ არაფერი ვთქვათ იმაზე, რომ მშვინივიერ-სულიერიც ასევე მოუხელთებელია. განვითარების ძველ აღმოსავლურ ნაკადში ასე კი არ იყო, არამედ მაშინ გარემომცველი სამყარო, რომელსაც ახლა ვუწოდებთ ჩვენს ფიზიკურ გარემოს, იყო მხოლოდ მთლიან იდეათა სამყაროს უმდაბლესი სფერო. ადამიანს ჰქონდა თავის გარემოცვაში ის, რისგანაც შედგებოდა ბუნების სამეფო – მის ირგვლივ იყო მდინარეები, მთები და ა.შ., მაგრამ ეს გარემო მისთვის მთლიანად განმსჭვალული იყო სულით, ნახაზდოები მისით და ჩაწნული მასთან. ძველი აღმოსავლეთის ადამიანს შეეძლო ეთქვა: მე ვცხოვრობ მთებისა და მდინარეების გვერდით, მაგრამ ასევე ვცხოვრობ მთებისა და მდინარეების ელემენტარული არსებების გვერდით. მე ვცხოვრობ ფიზიკურ სამეფოში, მაგრამ ეს ფიზიკური სამეფო არის რაღაც სულიერი სამეფოს სხეული. ჩემ გარშემო ყველგან სულიერი სამყაროა, უმდაბლესი სულიერი სამყარო.

იქ, ქვემოთ იყო ის სამეფო, რომელიც ჩვენთვის გახდა მიწიერი სამეფო. ადამიანი ცხოვრობდა მის შიგნით, მაგრამ ის წარმოიდგენდა (ნახ. 3), რომ იქ, სადაც მთავრდება ერთი სამეფო (ნათელი), იწყება – მეორე (წითელი, ყვითელი), შემდეგ მასზე მაღლა, კიდევ სხვა (ცისფერი) და ბოლოს, მისაწვდომ სამეფოთაგან – უმაღლესი (ნარინჯისფერი). თუ ამ სამეფოების სახელწოდებას ანთროპოსოფიული შემეცნების ტერმინოლოგიის შესაბამისად აღვნიშნავთ, – ძველ აღმოსავლეთში მას სხვანაირად უწოდებდნენ, მაგრამ ეს არ არის არსებითი, – და მათ დაგარქმევთ სახელს ჩვენი თვალსაზრისით, მაშინ უმაღლესი სამეფოსთვის ზემოთ იქნება პირველი იერარქია: სერაფიმი, ქერუბიმი, საყდარნი, შემდეგ მეორე იერარქია: ხელმწიფებანი, ძალნი და უფლებანი და მესამე იერარქია: საწყისნი, მთავარანგელოზები, ანგელოზები.

ამის შემდეგ მოდის მეოთხე სამეფო, სადაც ცხოვრობენ ადამიანური არსებები, სამეფო, რომელშიც ჩვენ, შემეცნების თანამედროვე მეთოდის შესაბამისად, ვაკვირდებით უბრალო ბუნებრივ საგნებს და პროცესებს, მაგრამ ძველი აღმოსავლეთის ადამიანი მათში აღიქვამდა მთლიანად ბუნებას, რომელიც განმსჭვალული იყო წყლისა და მიწის ელემენტარული სულებით. ეს იყო აზია. (ნახ. 3).

ნახ. 3

1). hell, Asien – ნათელი, აზია. 2). gelb.rot, 3.Hierarchie – ყვითელ.წითელი, 3-იერარქია. 3). blau, 2.Hierarchie – ცისფერი. 2-იერარქია. 4). Orange, 1.Hierarchie – ნარინჯისფერი, 1-იერარქია.

აზია ნიშნავდა დაბალ სულიერ სამეფოს, რომელშიც ცხოვრობდნენ ადამიანური არსებები. უნდა გვახსოვდეს, რომ თანამედროვე წარმოდგენა საგნებზე, რომელსაც ვფლობთ ჩვენს ჩვეულებრივ ცნობიერებაში, იმ დროის ადამიანისთვის უცნობი იყო. უაზრობა იქნებოდა, გვევარაუდა, რომ მას შეეძლო, წარმოედგინა ისეთი რამ, როგორც არის მატერია სულის გარეშე. საუბარი ისე, როგორც ვსაუბრობთ ჩვენ ჟანგბადსა თუ აზოტზე, ძველი აღმოსავლეთის ადამიანისთვის სრულიად შეუძლებელი იყო. მისთვის ჟანგბადი იყო სული, სულიერი საგანი, რომელიც მოქმედებს როგორც სტიმულატორი და აღმგზნები ყველა ცოცხალისთვის, აჩქარებს ცხოვრებისეულ პროცესს ცოცხალ ორგანიზმში. ასევე სულიერი იყო აზოტიც, რომელზეც დღეს ვფიქრობთ, რომ ატმოსფეროში ჟანგბადთან ერთად არსებობს. აზოტი იყო ის, რაც სამყაროში იღვრებოდა კოსმოსის მეშვეობით, ზემოქმედებდა რა ყველანაირ ცოცხალსა და ორგანიზმზე, რათა მოემზადებინა ის შივნიერი ბუნების აღქმისთვის. ასეთი იყო, მაგალითად, ჟანგბადთან და აზოტთან დაკავშირებით ძველი აღმოსავლეთის ადამიანების შემეცნება. სწორედ ამგვარად შეიმეცნებდა ადამიანი ბუნების ყველა პროცესს სულთან კავშირში. დღევანდელ დღეს გავრცელებული წარმოდგენები მისთვის იყო უცნობი. არსებობდნენ ცალკეული ინდივიდუალობები, რომლებიც მას ფლობდნენ და მხოლოდ ისინი იყვნენ ხელდასხმულები. დანარჩენ კაცობრიობას, ჩვეულებრივი ყოველდღიური ცნობიერების სახით ჰქონდა ისეთი ცნობიერება, რომელიც ძალიან ჰგავდა სიზმარს ცხადად. ეს იყო სიზმარული მდგომარეობა, რომელიც გვხვდება მხოლოდ ანომალური განცდების დროს. ძველი აღმოსავლეთის ადამიანის ცხოვრება ამ სიზმრებში მიმდინარეობდა. ის უყურებდა მთებს, მდინარეებსა და ღრუბლებს და ყველა საგანს ხედავდა ისეთს, როგორც შეიძლება ნახო, ან გაიგონო ამ სიზმარულ მდგომარეობაში.

წარმოდგინეთ, მაგალითად, რა შეიძლება შეემთხვეს თანამედროვე ადამიანს. ადამიანმა ჩათვლია. უეცრად სიზმარში მის წინ წარმოიშობა აალებული ღუმელი. მას ესმის ყვირილი: „ხანძარი!“ გარეთ, ქუჩაში გაივლის სახანძრო მანქანა, რომ სადღაც ჩააქროს ხანძარი. მაგრამ რა განსხვავებაა მე-

ხანძრეთა მუშაობის წარმოდგენასა, რომელიც შეიძლება ადამიანურმა ინტელექტმა ჩვეულებრივი გრძნობადი აღქმის დახმარებით შეიქმნას პროზაულად, და იმ სურათებს შორის, რომელთა მოწადილება სიზმარს შეუძლია. ძველი აღმოსავლეთის ადამიანისთვის მთელი განცდა ვლინდებოდა მხოლოდ ამგვარი სიზმარული ხატებით. ადამიანი ყველაფერს, რაც გარეთ ბუნების სამეფოებში არსებობდა, თავის თავში ხატებად გარდაქმნიდა. ამ სიზმარულ ხატებში იგი განიცდიდა წყლის, მიწის, ჰაერისა და ცეცხლის ელემენტარულ სულებს. მისთვის სიზმარს სხვა განცდებიც მოჰქონდა. სიზმარი არ იყო მისთვის ის მძიმე სიზმარი, რომელზეც ვამბობთ, რომ გვიძინავს კუნძივით და არაფერი ვიცით ჩვენზე. ვფიქრობ, რომ არსებობენ ადამიანები, რომელთაც დღემდე ასე სძინავთ, განა ასე არ არის? თუმცა მაშინ ასეთ მოვლენებს ადგილი არ ჰქონდა: ძილშიც კი ინარჩუნებდა ადამიანი ცნობიერების ბუნდოვან ფორმას. როცა ის სხეულს ასვენებდა, სულიერი მის შიგნით იქსოვებოდა გარეგანი სამყაროს აქტივობის მსგავსად. ამ ქსოვაში აღიქვამდა ადამიანი მესამე იერარქიის არსებებს. აზიას იგი აღიქვამდა თავისი ჩვეულებრივი ძილის მდგომარეობაში ცხადად, ანუ იმაში, რაც იყო, ასე ვთქვათ, იმდროინდელი ყოველდღიური ცნობიერება. დამე ძილში ის აღიქვამდა მესამე იერარქიას და დროდადრო მის ძილში შემოდის უფრო მეტად დახშული ცნობიერება, მაგრამ ისეთი, რომელიც ღრმად ეხებოდა ადამიანურ ხასიათს. ამგვარად, აღმოსავლეთის ამ ხალხებს ჰქონდათ, უპირველესად, თავიანთი ყოველდღიური ცნობიერება, სადაც ყველაფერი სახეს იცვლიდა იმაგინაციებსა და ხატებში. ეს ხატები არ იყო ისეთი რეალური, როგორც – კიდევ უფრო უძველეს დროებში, მაგალითად, ატლანტიდისა და ლემურის დროებში ანდა მთვარის ეპოქაში. მიუხედავად ამისა, ისინი ამ აზიური განვითარების პერიოდშიც არსებობდნენ.

ასე რომ, დღისით ადამიანებს ჰქონდათ ხატები, ძილში კი მათ ჰქონდათ განცდები, რომლებიც შეიძლება სიტყვებით ასე გადმოვცეთ: ჩვეულებრივ მიწიერ არსებობასთან მიმართებით ჩვენ ვთვლემთ, სამაგიეროდ შევდივართ ანგელოზების, მთავარანგელოზებისა და საწყისების სამეფოში და ვცხოვრობთ

მათ შორის. სამშვიდველი თავისუფლდება სხეულისაგან და ცხოვრობს უმაღლესი იერარქიის არსებებს შორის.

ამავე დროს ადამიანებმა გარკვევით იცოდნენ, რომ იმ დროს, როცა ისინი აზიაში ცხოვრობდნენ გნომებთან, უნდინებთან, სიღვებთან და სალამანდრებთან, ანუ მიწის, წყლის, ჰაერის და ცეცხლის ელემენტარულ სულებთან, ძილის მდგომარეობაში, როცა სხეული ისვენებს, ისინი განიცდიდნენ მესამე იერარქიის არსებებს პლანეტარულ ყოფიერებაში, ყველაფერში, რაც ბინადრობს დედამიწასთან დაკავშირებულ პლანეტარულ სისტემაში. ამასთან, იყო მომენტები, როცა მძინარე, აღიქვამდა რა მესამე იერარქიას, გრძნობდა: მომიახლოვდა ძალიან უცნაური სფერო. იგი მიღებს მე თავის თავში, მწყვეტს მიწიერ არსებობას. ის ამას ვერ გრძნობდა, თუ ჩაფლული იყო მესამე იერარქიის არსებებში, არამედ გრძნობდა მხოლოდ მაშინ, როცა დგებოდა კიდევ უფრო ღრმა ძილის მდგომარეობა. თუმცა ადამიანები ნამდვილად ვერასდროს აცნობიერებდნენ იმას, რაც ხდებოდა მსგავსი სახის ძილის მდგომარეობისას. ამის მიუხედავად მეორე იერარქიასთან დაკავშირებული განცდები ღრმად აღიბეჭდებოდა ადამიანის მთელ არსებაში. ეს განცდა ადამიანის გრძობაში რჩებოდა მაშინაც, როცა გამოიღვიძებდა და ამბობდა: მე უხვად დაჯილდოებული ვიყავი უმაღლესი სულების მიერ, რომელთა არსებობაც პლანეტარული ყოფიერების მიღმა მიმდინარეობს. ასე საუბრობდნენ ეს ძველი ადამიანები იმ იერარქიაზე, რომელშიც შედიან – ხელმწიფებანი(Exusiai), ძალნი(Kyriotes) და უფლებანი(Dynamis). ის, რასაც მე ახლა გიყვებით, ეს უფრო ადრინდელ აზიურ პერიოდში გახლდათ ცნობიერების ჩვეულებრივი მდგომარეობა. ცნობიერების ორი პირველი მდგომარეობა – დვიდილი-ძილით, ძილი-დვიდილით, და ასევე ძილი, რომელშიც მესამე იერარქია იმყოფებოდა, შეგნებულად განიცდებოდა ყველას მიერ. ხოლო მრავალნი, არაჩვეულებრივი ბუნებრივი ნიჭით დაჯილდოებულნი, ასევე განიცდიდნენ უფრო ღრმა ძილის შემოჭრას, რომლის დროსაც მეორე იერარქია ადამიანის ცნობიერებაში იჭრებოდა.

მისტერიებში ხელდასხმულები უკვე აღწევდნენ ცნობიერების შემდგომ საფეხურს. როგორს? სწორედ ეს არის გასაოცა-

რი. რადგან პასუხი კითხვაზე: ცნობიერების როგორი მდგომარეობა ჰქონდა მაშინდელ ხელდასხმულს? – ასე ჟღერს: ცნობიერების ისეთი მდგომარეობა, როგორც გაქვთ თქვენ დღეს მთელი დღის მანძილზე. თქვენ ავითარებთ მას სრულიად ბუნებრივი ხერხით ცხოვრების მეორე ან მესამე წელს. ძველ აღმოსავლეთში ცნობიერების ამ მდგომარეობას ბუნებრივი გზით ვერაფერს აღწევდა, მას ივითარებდნენ ხელოვნურად. ხელდასხმულებს ის უნდა გამოემუშავებინათ იმისგან, რასაც ზემოთ ვუწოდეთ დვიდილი-ძილით, ძილი-დვიდილით. სანამ ის იმყოფებოდა თავის ამ ძილ-დვიდილის მდგომარეობაში, ყველგან ხედავდა ხატებს, რომლებიც მხოლოდ მეტ-ნაკლები სიმბოლურებით შეესაბამება იმას, რასაც ჩვენ დღეს ვაკვირდებით მკვეთრ, ზუსტ მოხაზულობაში. თუმცა, როგორც ხელდასხმული, იგი ამ საგნების ხედვამდე მიდიოდა ისეთი სახით, როგორცადაც მათ ვხედავთ ახლა ჩვენს ჩვეულებრივ ცნობიერებაში. ხელდასხმულებს თავიანთი განვითარებული ცნობიერების დახმარებით შეეძლოთ შეესწავლათ ის, რასაც თანამედროვე ბავშვები სწავლობენ სკოლაში. განსხვავება იყო არა შინაარსში. ცხადია, მათთვის არ იყო ცნობილი აბსტრაქტული ფორმები ასოებისა, როგორც ახლა ჩვენ გვაქვს. წერის ნიშნები მჭიდროდ იყო დაკავშირებული საგნებთან და კოსმოსის პროცესებთან. მიუხედავად ამისა, კითხვა და წერა იმ დროში ისწავლებოდა მხოლოდ ხელდასხმულების მიერ, ვინაიდან კითხვა და წერა შეიძლება ისწავლო მხოლოდ მაშინ, როცა ფლობ ისეთ ნათელ ინტელექტუალურ ცნობიერებას, რომელიც ესოდენ ბუნებრივია თანამედროვე ადამიანისთვის.

წარმოიდგინეთ, რომ სადღაც იქ ან აქ თავიდან შექმნილიყო ძველი აღმოსავლეთის ეს სამყარო, დასახლებული იმ დროის ადამიანებისთვის დამახასიათებელი ცნობიერების მქონე ადამიანური არსებებით და თქვენ აღმოჩენილიყავით მათ შორის თქვენი დღევანდელი ცნობიერებით, მაშინ მათთვის თქვენ იქნებოდით ხელდასხმულები. განსხვავება მდგომარეობს ცნობიერების არა შინაარსში. თქვენ იქნებოდით ხელდასხმულები, თუმცა მაშინვე, როგორც კი ის ადამიანები თქვენ გაღიარებდნენ ხელდასხმულებად, ისინი დაუყოვნებლივ ეცდუ-

ბოდნენ, გაეგდეთ ქვეყნიდან მათთვის მისაწვდომი ყველა სა-
შუალებით; რადგან მათთვის სრულიად ნათელი იქნებოდა,
რომ ხელდასხმულებმა საგნები არ უნდა შეიმეცნონ ისეთი
გზით, როგორც ჩვენ შევიმეცნებთ ახლა. მას არ უნდა სცოდ-
ნოდა წერა, მაგალითად ისე, როგორც ჩვენ ვწერთ ახლა. მე
რომ ტვინი ისე მქონოდა მოწყობილი როგორც იმდროინდელ
ადამიანს და შევხვედროდი ისეთ ფსევდოხელდასხმულს, ე.ი.
თანამედროვე ადამიანს ჩვეულებრივი შესაძლებლობით, მის
შესახებ უნდა მეთქვა: მან იცის წერა, ის სვამს ქაღალდზე
ნიშნებს, რომლებიც რაღაცას ნიშნავს და არ იცის, როგორი
ემშაკეულია ეს, ანუ აკეთო ეს ისე, რომ არ გქონდეს ცნობიერ-
ება იმის, რომ ეს შეიძლება აკეთო მხოლოდ მაშინ, როდეს-
აც ხარ ღვთაებრივი კოსმიური ცნობიერების გამტარი. მან
არ იცის, რომ ადამიანს ძალუძს ასეთი ნიშნის ქაღალდზე
დასმა მხოლოდ მაშინ, როცა შეუძლია შეიგრძნოს როგორ
გამოვლინდება ღმერთი მის ხელებში, თვით თითებში, გამოვ-
ლინდება მის სამშინველში, რომელსაც აძლევს უფლებას,
გამოსატოს თავისი თავი ამ ასოების საშუალებით. განსხვავე-
ბა აქ მდგომარეობს არა ცნობიერების შინაარსში, არამედ სა-
განთა წვდომისა და გაგების მეთოდში. სწორედ ძველი დრო-
ის ხელდასხმულებში მიმდინარეობდა ეს სრულიად სხვაგა-
რად, ვიდრე დღევანდელ ადამიანში, რომელსაც სწორედ ასე-
თივე დამოკიდებულება გააჩნია შინაარსთან მიმართებით. წაი-
კითხეთ ჩემი წიგნი* „ქრისტიანობა – როგორც მისტიკური
ფაქტი“, რომლის ახალი გამოცემა ახლახან გამოჩნდა და
თქვენ დასაწყისშივე პირდაპირ იპოვით ანალოგიურ მითითე-
ბას ძველი დროის ხელდასხმულის ბუნებასთან დაკავშირე-
ბით. სინამდვილეში, სამყაროს განვითარების მსვლელობაში
ყოველთვის ასე ხდება: ის, რაც მომდევნო პერიოდებში ადამი-
ანში ბუნებრივი სახით ვითარდება, წინარე ეპოქებში მიიღწე-
ოდა ხელდასხმის მეშვეობით.

იმ ფაქტების წყალობით, რომლებიც აქ მოვიყვანე, შეგიძ-
ლიათ აღნიშნოთ ძირეული განსხვავება სამშინველის იმ
წყობას, რომელიც ჭარბობდა ისტორიამდელი დროის აღმო-
საველეთის ხალხებში და გვიანდელი ცივილიზაციის ადამი-
ანების წყობას შორის. ძველად იყო სხვა კაცობრიობა, რომელ-

საც შეეძლო, უმდაბლესი ცა დაერქვა აზიისთვის და თავისი
მიწის ქვეშ გაეაზრებინა მთელი გარემომცველი ბუნება. მათ
იცოდნენ, სად იყო უმდაბლესი, უკანასკნელი ცა. შეადარეთ
ეს თანამედროვე ადამიანების თვალსაზრისებს; რამდენად
შორსაა თანამედროვე ადამიანი იმისგან, რომ განიხილოს
მთელი გარემომცველი ბუნება, როგორც უკანასკნელი ცა!
ადამიანთა უმეტეს ნაწილს არ შეუძლია, იფიქროს ამ ცაზე,
როგორც უკანასკნელზე იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ მან
არ იცის არც ერთი წინამორბედის შესახებ.

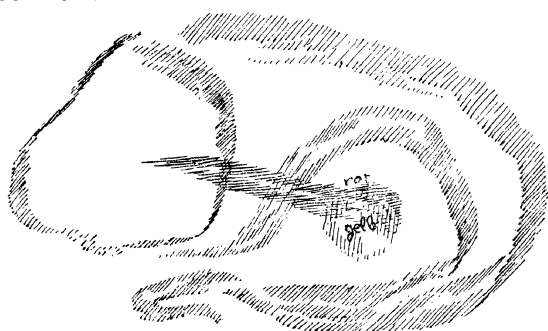
ამდენად, ჩვენ ვხედავთ, ძველ აღმოსავლურ დროებში სუ-
ლიერი როგორ ღრმად იჭრებოდა ბუნებაში, მთელ ბუნებრივ
ყოფიერებაში. ამ ხალხებს შორის ჩვენ ასევე ვპოულობთ
ისეთ რაღაცას, რომელიც მრავალ ჩვენგანს შეიძლება უკიდურ-
ეს ბარბაროსობად მოეჩვენოს. იმ დროის ადამიანს საშინელ
ბარბაროსობად შეიძლება წარმოედგინა, თუ ვინმე დაწერდა
იმ გუნება-განწყობილებით, როგორც ახლა შეგვიძლია ვწე-
როთ. ეს მას ნამდვილად მოეჩვენებოდა ემშაკეულად. მეორე
მხრივ, თანამედროვე ადამიანთა უმრავლესობას ბარბაროსო-
ბად მიაჩნია ის, რაც იმ უძველეს დროს აზიაში სრულიად
ბუნებრივი იყო. კერძოდ ის, რომ ხალხები, რომლებიც გადა-
ადგილდებოდნენ დასავლეთიდან აღმოსავლეთისკენ მოცემუ-
ლი ადგილების მაცხოვრებლებს ართმევდნენ მიწებს და მათ
მონებად აქცევდნენ. თუმცა ასეთია ძირითადად აღმოსავლეთის
ისტორიის შინაარსი მთლიანად აზიაში. იმ დროს, როცა
ადამიანები, როგორც მე აღვწერე, ფლობდნენ ღრმა სულიერ
წარმოდგენას საგანთა შესახებ, მათი გარეგანი ისტორია მიმ-
დინარეობდა სხვისი მიწების განუწყვეტლივ დაპყრობაში, რო-
მელთა მოსახლეობასაც იმონებდნენ. ცხადია, ეს ბევრს მე-
ტისმეტ ბარბაროსობად მოეჩვენება. თუმცა, ახლაც არის დაპ-
ყრობითი ომები და მას ადამიანები აღიქვამენ, როგორც სინ-
დისთან კომპრომისს. ეს სამართლიანია იმათთან მიმართები-
თაც, ვინც მხარს უჭერს და იცავს ასეთ ომებს. ისინი ამძიმე-
ბენ მათ სინდისს; თუმცა იმ დროის ადამიანებს ამ დაპყრო-
ბით ომებთან მიმართებით ჰქონდათ სრულიად სუფთა სინდი-
სი. ის გრძნობდა, რომ ასეთი დაპყრობები დაშვებული იყო
ღმერთების მიერ. მშვიდობისკენ მისწრაფება, მშვიდობის სიყ-

ვარული, რომელიც მოგვიანებით წარმოიშვა და მოიცვა აზიის უდიდესი ნაწილი – სინამდვილეში უფრო გვიანდელი ცივილიზაციის პროდუქტია. ტერიტორიის მოპოვება დაპყრობითა და მოსახლეობის დამონებით – ძველი აზიის ცივილიზაციისთვის დამახასიათებელი თვისებაა. რაც უფრო ჩაგუდრმავედებით ისტორიამდელ დროებს, მით უფრო მეტად აღმოვაჩნეთ იქ მსგავს დაპყრობებს. ქსერქსეს და სხვა მის მსგავსთა მიერ წარმოებული ომები, ჭეშმარიტად მკრთალი ჩრდილია იმისა, რასაც ადგილი ჰქონდა ადრეულ დროებში.

ამ დაპყრობებს საფუძვლად უდევს გარკვეული პრინციპი. ფლობდა რა ცნობიერების იმ მდგომარეობებს, რომლებიც მე აღვწერე, ადამიანი იმყოფებოდა სრულიად სხვა დამოკიდებულებაში თავის ახლობლებთან, ასევე გარემომცველ სამყაროსთან. დასახლებული დედამიწის სხვადასხვა ნაწილებს შორის გარკვეულმა განსხვავებებმა დღეს თავისი წამყვანი მნიშვნელობა დაკარგა. მაშინდელ დროში ეს განსხვავება თავს იჩენდა სრულიად სხვა გზით. ნება მომეცით, მაგალითის სახით, აღვწერო ის, რაც ხშირად ხდებოდა.

დავუშვათ, მარცხნივ გვაქვს ევროპის რეგიონი (ნახ. 4), მარჯვნივ – აზიის. დამპყრობელი ხალხი (წითელი) მოძრაობს აზიის ჩრდილოეთიდან ისე, რომ თავის დაპყრობას ავრცობს აზიის სხვა ადგილებში და იპყრობს მათ მოსახლეობას (წითელი და ყვითელი).

ნახ. 4

1). rot – ნათელი. 2). gelb – ყვითელი.

რა ხდებოდა სინამდვილეში? იმ დამახასიათებელი მაგალითებით, რომელიც ისტორიული განვითარების ტენდენციების ჭეშმარიტ გამოხატულებას წარმოადგენს, ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ აგრესორები, როგორც ხალხი ან როგორც რასა, იყვნენ ახალგაზრდები, საესე ახალგაზრდული ძალებით. რას ნიშნავს დღეს იყო ახალგაზრდა? რას ნიშნავს ეს თანამედროვე ეპოქის ადამიანისთვის? ეს ნიშნავს, გაგაჩნდეს ყოველ მომენტში სიკვდილის ისეთი ძალები, რომ გქონდეს საშუალება, შეავსო სამშენველის ძალები, რომელთათვისაც აუცილებელია სწორედ ადამიანში მიმდინარე რღვევის პროცესები; ვინაიდან, როგორც თქვენ იცით, ჩვენში გვაქვს სიცოცხლის მზარდი, აყვავებული ძალები, მაგრამ ეს სიცოცხლის ძალები გონიერ, მოაზროვნე არსებებად კი არ გვხდია, პირიქით, ისინი ახშობენ ჩვენს ცნობიერებას. სიკვდილის ძალები, ნგრევის ძალები, რომლებიც ასევე მუდამ აქტიურობენ ჩვენში, ყოველთვის დაიძლევა კვლავ და კვლავ ძილის დროს სიცოცხლის ძალებით, სანამ ჩვენ, ბოლოს და ბოლოს, ერთად არ მოვუყრით თავს სიკვდილის ყველა ძალას, სიკვდილის ერთიან დამავირგვინებელ მოვლენაში. არსებითად, ეს ძალები არის წყარო გონიერებისა, თვითცნობიერებისა. ასეთი მდგომარეობაა თანამედროვე კაცობრიობასთან მიმართებით. ავიღოთ ახალგაზრდა რასა, ახალგაზრდა ხალხი, მსგავსი იმათი, რომლებიც აღვწერე, რომლებიც იტანჯებოდნენ საკუთარი სასიცოცხლო ძალების სიჭარბის გამო და მუდამ ჰქონდათ შეგრძნება: მე ვგრძნობ, გამუდმებით როგორ ეხეთქება ჩემი სისხლი სხეულის შიგნითა კედლებს. მე ამის გაძლება არ შემიძლია. ჩემი ცნობიერება არ ხდება გონიერი, რადგან ჩემივე სიჭაბუკის მიზეზით მე არ შემიძლია, მთლიანად განვაერთაო ჩემი ადამიანური არსება.

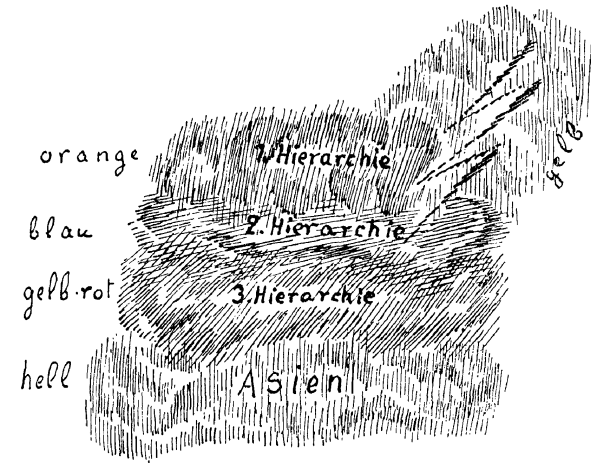
ასე არ ამბობდა ჩვეულებრივი ადამიანი, მაგრამ ასე ამბობდნენ მისტერიებში ხელდასხმულები, სწორედ ისინი ხელმძღვანელობდნენ და მიმართულებას აძლევდნენ ისტორიის მთელ მსვლელობას. ასეთი ტიპის ხალხს ჰქონდა მოჭარბებული სიჭაბუკე, მოჭარბებული სიცოცხლის ძალებით და მხოლოდ უმნიშვნელო რაოდენობით ის, რასაც შეიძლება ეწოდოს გონიერება, წინდახედულება. ის ტოვებდა თავის სამშობლოს და იპყრობდა იმ მხარეს, სადაც ცხოვრობდა უფრო ძველი ხალხი,

რომელმაც ამ თუ სხვა გზით თავად მიიღო საკუთარ თავში სიკვდილის ძალები, ვინაიდან უკვე მივიდა დაცემამდე. უფრო ახალგაზრდა ნაცია გამოდიოდა უფროსების წინააღმდეგ და მათ იმონებდა. არ იყო აუცილებელი, რომ გამარჯვებულები და დამარცხებულები სისხლისმიერი კავშირებით გადაჯაჭვულიყვნენ. ის, რაც არაცნობიერად მიმდინარეობდა გამარჯვებულ და დამარცხებულ ხალხებს შორის მშვიდვიერ სფეროში, მოქმედებდა გამაახალგაზრდავებლად, ასევე მოქმედებდა რეფლექსურ უნარებზე. მისი ცნობიერების მოთხოვნილება იყო ის, რასაც გამარჯვებული იღებდა დამონებულისაგან, რომელთაც ის იყენებდა ახალი სახლ-კარის ასაშენებლად. საკმარისი იყო, მას ყურადღება მიექცია მონებისთვის და სამშინველში ნელდებოდა დაბნელების ტენდენცია, სამაგიეროდ იღვიძებდა ცნობიერება და გონიერება.

ის, რასაც ჩვენს დროში ვაღწევთ, როგორც ინდივიდუალური ადამიანები, იმ დროში მიიღწეოდა სხვა ადამიანებთან თანაცხოვრებით. ხალხი, რომელიც სამყაროს უყურებდა, როგორც გამარჯვებული და ბატონი, ახალგაზრდა ხალხი, რომელიც არ სარგებლობდა რეფლექსების ძალით, საჭიროებდა, ასე ვთქვათ, იმ ხალხის გარემოცვას, რომელთაც საკუთარ თავში უფრო მეტი სიკვდილის ძალები გააჩნდათ. სხვა ხალხის დაძლევით ის იკვალავდა გზას იმისკენ, რასაც მოითხოვდა მისი საკუთარი ევოლუცია. ე.ი. ჩვენ აღმოვაჩინეთ, რომ ეს აღმოსავლური ომები, ხშირად ესოდენ შემაშინებელი და ჩვენ წინაშე ამგვარი ბარბაროსული ასპექტით წარმოდგენილი, სინამდვილეში არაფერია, თუ არა ადამიანის განვითარების იმპულსები. კაცობრიობა ვერ შეძლებდა დედამიწაზე განვითარებას, რომ არ ყოფილიყო ეს საშინელი ომები და ბრძოლები, რომლებიც ასე ბარბაროსულად წარმოგვიდგება.

მისტერიათა ხელდასხმულები უკვე იმ დროებში სამყაროს ხელავდნენ ისეთს, როგორსაც ჩვენ დღეს ვხედავთ, მხოლოდ ისინი ამ აღქმასთან აერთიანებდნენ სამშინველის სხვა წყობას, აზრთა სხვა წყობას. მათთვის ყველაფერი, რასაც ისინი განიცდიდნენ მკაფიო, მკვეთრ კონტურებში, – ისევე, როგორც ახლა ჩვენ განვიცდით საგნებს მკვეთრ კონტურებში, როცა მათ აღვიქვამთ გრძნობის ორგანოებით, – ყოველთვის იყო, ყო-

ველ შემთხვევაში, რაღაც ისეთი, რომელიც ადამიანური ცნობიერებისთვის გამომდინარეობდა ღმერთებისგან. ამას იმდროინდელი ხელდასხმულები როგორ აღიქვამდნენ?

ნახ.5

1) hell, Asien – ნათელი, აზია. 2) gelb.rot, 3-Hierarchie – ყვითელ-წითელი, 3-იერარქია. 3) blau, 2-Hierarchie – ცისფერი. 2-იერარქია. 4) Orange, 1-Hierarchie – ნარიჯისფერი, 1-იერარქია. 5) gelb – ყვითელი.

სიმარტივისა და თვალსაჩინოებისთვის, ავიღოთ, მაგალითად, ელვის ნათება. თქვენ კარგად იცით, რომ თანამედროვე ადამიანი ხედავს მხოლოდ ელვას. (ნახ. 5). ძველ დროში ადამიანი სხვაგვარად ხედავდა. ის ხედავდა ცოცხალ სულიერ არსებებს, რომლებიც ცაზე მოძრაობდნენ (ყვითელი), ხოლო ელვის მკაფიო მოხაზულობა სრულიად ქრებოდა. ის ხედავდა დასს, სულიერი არსებების პროცესიას, რომელიც ჩაიქროლებდა მის თავზე ან კოსმიურ სივრცეში. ელვას, როგორც ასეთს, ის ვერ ხედავდა. ის ხედავდა სულების დასს, მოლივლივებს და მოძრავს კოსმიური სივრცის გავლით. ხელდასხმული სხვა ადამიანებით ხედავდა სულების დასს, მაგრამ მას შინაგანად განვითარებული ჰქონდა ისეთივე აღქმა, როგორიც ჩვენ გვაქვს ამჟამად და ამიტომაც მისთვის მთელი სურათი იბინდებოდა, ხოლო ციური დასი თანდათან

ქრებოდა მხედველობიდან; მაშინ ელვა შეიძლებოდა გამოჩენილიყო იმ სახით, როგორც ხედავს მას ნებისმიერი დღეს. მთელი ბუნების წვდომა იმ ფორმით, როგორც მას ვხედავთ ახლა, უწინდელ დროში შესაძლებელი იყო მხოლოდ ხელდასხმის მეშვეობით. როგორ ეპყრობოდა ადამიანი ასეთ შემეცნებას? იგი ასეთი ხერხით მიღწეულ შემეცნებას არანაირად არ უყურებდა იმ გულგრილობით, როგორადაც განიხილავენ შემეცნებას და ჭეშმარიტებას ახლანდელ დროში. შემეცნების ადამიანურ განცდაში მკაცრი ზნეობრივი საწყისი არსებობდა. თუ მზერას მივაპყრობთ, რა ემართებოდათ მისტერიის ნეოფიტებს, ეს უნდა აღვწეროთ შემდეგი სახით: როცა მკაცრი შინაგანი გამოცდების გავლის შემდეგ რჩეულ ინდივიდებს გაანდობდნენ ბუნებისმცოდნეობის საიდუმლოებებს, რომელიც დღეს ნებისმიერისთვის ხელმისაწვდომია, მათ სრულიად ბუნებრივად ჰქონდათ ასეთი გრძობა: აი, ადამიანი თავისი ჩვეული ცნობიერებით. ის ხედავს ელემენტარულ არსებათა დასს, მოლიველივესა ჰაერში მსრბოლს. ის კარგავს თავისუფალ ნებას სწორედ იმიტომ, რომ ასე აღიქვამს. ის მთლიანად ეკუთვნის ღვთაებრივ-სულიერ სამყაროს. ეს იმიტომ, რომ ამ ღვიძილი ძილში ნება თავისუფალი არ არის, მეტიც, ის არის რაღაც, რომელიც იჭრება ადამიანში, როგორც ღვთაებრივი ნება. ის, ვინც ხელდასხმას გადიოდა და ხედავდა, როგორ ვლინდებოდა ეს ელვა იმაგინაციებიდან, მაშინ თავისი ინიციატორის წყალობით ის სწავლობდა, ეთქვა: მე უნდა ვიყო ისეთი ადამიანი, რომელსაც შეეძლება სამყაროში იმოქმედოს ღმერთების გარეშე და რომლისთვისაც ღმერთები ამოგდებულნი არიან ბუნდოვანი სამყაროს შინაარსიდან. გარკვეულწილად, ინიცირებულთათვის ის, რასაც თქვენ მკაფიო კონტურებში ხედავთ, იყო ღმერთების მიერ უკუგდებული შინაარსი სამყაროსი, რომელშიც შედიოდა ხელდასხმული, რათა ღმერთებისგან დამოუკიდებელი გამხდარიყო.

თქვენ გესმით, რომ ეს მდგომარეობა ხელდასხმულისთვის აუტანელი უნდა ყოფილიყო, თუ მისთვის უკუგების მომენტები არ იქნებოდა. ასეთი მომენტები მას ჰქონდა. ვინაიდან, მართალია, ხელდასხმული, ერთი მხრივ, სწავლობდა

აზია განეცადა, როგორც ღვთისგან მიტოვებული, სულიერებას მოკლებული, მეორე მხრივ, ის სწავლობდა შემეცნებისა ცნობიერების უფრო ღრმა მდგომარეობა, ვიდრე ის, რაც აღწევდა მეორე იერარქიამდე. ღმერთებისგან მიტოვებული სამყაროს შემეცნებით, ის სწავლობდა ასევე სერაფიმების, ქერუბიმებისა და საყდართა სამყაროსაც.

აზიური ეპოქის განვითარების განსაზღვრულ მომენტში, დაახლოებით შუაში, – მოგვიანებით თარიღებს დავაზუსტებთ, – ხელდასხმულთა ცნობიერების მდგომარეობა ისეთი იყო, რომ ისინი დედამიწას გაივლიდნენ მიწიერ სამეფოთა იმგვარი აღქმით, რომელიც ძალზე ახლოა იმასთან, რასაც ფლობს თანამედროვე ადამიანი. თუმცა ისინი ამას თავიანთ კიდურებში შეიგრძნობდნენ. ისინი თავიანთ კიდურებს შეიგრძნობდნენ, როგორც ღმერთებისაგან თავისუფალს, ღვთისგან მიტოვებულ მიწიერ სუბსტანციაში. ამის საპირწონედ ისინი, ამ ღვთისგან მიტოვებულ ქვეყანაში, ხვდებოდნენ უზენაეს ღმერთებს – სერაფიმებს, ქერუბიმებს და საყდართ. როგორც ხელდასხმულები, ისინი უკვე ნაცრისფერ-მწვანე სულიერი არსებების შემეცნებას კი არ სწავლობდნენ, რომლებიც იყვნენ ტყის ხატები, ხეების ხატები, არამედ ხელდასხმულების რანგში სწავლობდნენ სულიერებას მოკლებული ტყის შემეცნებას, მაგრამ მათთვის კომპენსაციის სახით რჩებოდა შესაძლებლობა, ტყეში შეხვედროდნენ პირველი იერარქიის არსებებს, მათ შეეძლოთ შეხვედროდნენ ზოგიერთ არსებებს – სერაფიმების, ქერუბიმების ან საყდართა სამეფოდან.

ყველაფერი ეს, აღქმული, როგორც სოციალური კონფიგურაცია, არის ძველი აღმოსავლეთის ისტორიული განვითარების ძირითადი თავისებურება. შემდგომი განვითარების მამოძრავებელი ძალა იმყოფებოდა ახალგაზრდა და ძველი რასების ურთიერთადაპტაციის ძიებაში, რათა ახალგაზრდა რასებს შესძლებოდათ მომწიფება ძველი რასების სამშინველთა დაიმორჩილების მეშვეობით. რაც არ უნდა შორს გავიხედოთ უკან – აზიაში, ყველგან დავინახავთ: დამპყრობლურ ომებში როგორ მოიპოვებენ ახალგაზრდა რასები რეფლექსურ უნარებს, რომელთა განივითარებაც თავად არ შეუძლი-

ათ. როცა ყურადღება გადაგვაქვს აზიიდან საბერძნეთისკენ, ვხედავთ სრულიად სხვა განვითარებას. საბერძნეთში ბერძნული კულტურის სრული გაფურჩქვნის ხანაში ყველგან ვაწყდებით ადამიანებს, რომლებსაც, მართალია, შეეძლოთ სიბერის შემეცნება, მაგრამ არ ჰქონდათ იმის უნარი, რომ დაბერების პროცესი სულიერების სისავსით განემსჭვალათ. მე არაერთხელ მივაქცევივინეთ ყურადღება ერთ ბერძნულ, ძალზე ბრძნულ გამონათქვამზე: უმჯობესია იყო ღარიბი ცოცხლებს შორის,* ვიდრე მეფე ჩრდილების სამეფოში. ბერძნებმა ვერ გადაწყვიტეს სიკვდილის პრობლემები, ვერც გარე ბუნებაში, ვერც ადამიანში; მეორე მხრივ, მათ სიკვდილი ისევ და ისევ საკუთარ თავში ჰქონდათ. ამდენად საბერძნეთში ჩვენ ვხედავთ არა რეფლექსური ცნობიერების წყურვილს, არამედ სიკვდილის შიშსა და წინათგრძნობას. მსგავს შიშს არ განიცდიდნენ აღმოსავლეთის ახალგაზრდა ხალხები. ისინი დაპყრობებს იწყებდნენ მხოლოდ მაშინ, თუ აღმოაჩენდნენ, რომ მათ, როგორც რასას, სიკვდილის ბუნებრივი გზით განცდა არ შეეძლოთ.

შინაგანი კონფლიქტი, რომელსაც ბერძნები განიცდიდნენ სიკვდილთან დაკავშირებით, თავის მხრივ, კაცობრიობისთვის გახდა შინაგანად მაიმუხუსირებელი, რამაც მიიყვანა იქამდე, რაც ჩვენთვის ცნობილია ტროას ომის სახელით. რეფლექსური ძალების მოსაპოვებლად ბერძნებისთვის აუცილებელი არ იყო უცხო რასის ხელით ეძებნათ სიკვდილი. ბერძნებს მოეთხოვებოდათ, ყოფილიყვნენ სწორ მიმართებაში იმასთან, რასაც შეიგრძნობდნენ და განიცდიდნენ სიკვდილში, მოეთხოვებოდათ, მოეპოვებინათ სიკვდილის სისხლსავსე საიდუმლო. ამან უდიდეს შეტაკებამდე მიიყვანა ბერძნები და აზიის ხალხები, რომელთაგანაც ისინი წარმოიშვნენ. ტროას ომი იყო მწუხარების ომი, წინათგრძნობისა და შიშის ომი. ჩვენ ვხედავთ, როგორ დგანან ერთმანეთის პირისპირ ბერძნები, – რომლებიც თავის თავში გრძნობდნენ სიკვდილს, მაგრამ თითქოსდა არ იცოდნენ, რა ექნათ მისთვის, – და მცირე აზიის ქურუმთა კულტურის წარმომადგენლები, მიდრეკილნი დაპყრობისკენ, რომელთაც უნდოდათ სიკვდილი, მაგრამ არ ჰქონდათ ის. ბერძნებში იყო სიკვდილი, მაგრამ არ იცოდნენ,

როგორ შეგუებოდნენ მას. მათ ესაჭიროებოდათ შერწყმა სხვა ელემენტთან, რომ მისთვის რაიმე მოეხერხებინათ. აქილევსი, აგამემნონი – ეს ადამიანები ატარებდნენ სიკვდილს, მაგრამ არ იცოდნენ, როგორ გაეაზრებინათ იგი. თავის გარემოდან ისინი იყურებოდნენ აზიისკენ, სადაც ხელავდნენ ხალხს, რომლებიც იმყოფებოდნენ საპირისპირო მდგომარეობაში და იტანჯებოდნენ საწინააღმდეგო მშვიფვიფერი მდგომარეობის პირდაპირი გავლენით. ყველგან იყვნენ ისეთი ადამიანები, რომლებიც ვერ შეიგრძნობდნენ სიკვდილს ისეთი ინტენსიური სახით, როგორც თავად ბერძნები, მაგრამ რომელთათვისაც სიკვდილის სიღრმეში შეიგრძნობოდა ცხოვრების არაჩვეულებრივი სიმდიდრე.

ეს ყოველივე საოცარი სახით გამოხატა ჰომეროსმა.* ამ კონტრასტს გვაჩვენებდა იგი ყველგან, სადაც კი საშუალებას აძლევდა ტროელებს, დაემორჩილებინათ ბერძნები. თქვენ შეგიძლიათ ეს დაინახოთ, მაგ: ჰექტორისა და აქილევსის სახასიათო ფიგურებში; ამ კონტრასტში ასახულია ის, რაც ხდებოდა აზიისა და ევროპის საზღვარზე. იმ ძველ დროებში, როდესაც აზიას ჰქონდა მოჭარბებული სიცოცხლე სიკვდილთან შედარებით, მას სიკვდილი სწყუროდა. ბერძნულ ნიადაგზე ევროპას ჰქონდა ჭარბი სიკვდილი ადამიანში და ადამიანი ვერ პოულობდა მასთან სწორ მიმართებას. ამრიგად, სხვა თვალსაზრისით, ჩვენ ვხედავთ, როგორ დგას ერთმანეთის პირისპირ ევროპა და აზია; ერთი მხრივ, ჩვენ გვაქვს გარდამავალი პერიოდი რიტმული მეხსიერებიდან დროითისკენ; მეორე მხრივ – ორი სრულიად სხვადასხვა განცდა სიკვდილთან მიმართებით ადამიანის ორგანიზაციაში.

ხვალ უფრო დეტალურად განვიხილავთ კონტრასტს, რომელიც შეეძლო, მხოლოდ მიმეთითებინა დღევანდელი ლექციის ბოლოს და ამგვარად მიეუახლოვდებოდათ აზიიდან ევროპისკენ გადასვლის უფრო სრულ გაგებას, ვინაიდან ამას ჰქონდა ღრმა და ძლიერი გავლენა ადამიანის ევოლუციაზე და მისი გაგების გარეშე ვერ შევძლებთ, მივიღეთ განვითარების ჭეშმარიტ გაგებამდე, რომელსაც გავდივართ ახლანდელ დროში.

მესამე ლექცია
ლორნახი, 1923 წლის 26 დეკემბერი

ცამეტი წლის წინ, შტუტგარტში, შობის დღეებში წაკითხულ ლექციების კურსში,* ვსაუბრობდი სწორედ იმ მოვლენებზე, რომლებიც უნდა განვიხილოთ ლექციების ახლანდელ ციკლში. მხოლოდ საჭიროა, რამდენადმე შევცვალოთ თვალსაზრისი.

პირველ ორ შესავალ ლექციაში ვცდილობდით, გაგვეგო ადამიანის მშენებელი წყობასა და ხასიათში ის რადიკალური ცვლილებები, რომლებიც მოხდა კაცობრიობის როგორც ისტორიამდელ, ისე ისტორიული განვითარების მსვლელობაში. დღევანდელი ლექციისთვის, ყოველ შემთხვევაში მისი დასაწყისისთვის, არ დაგვჭირდება რამდენიმე ათასწლეულის მიღმა მიბრუნება. თქვენ იცით, რომ სულისმცენიერების პოზიციიდან უდიდეს მნიშვნელობას ვანიჭებთ, – ისტორიული და ისტორიამდელი დროისთვის თავისი შედეგებით, – ე.წ. ატლანტიდის კატასტროფას, რომელიც განიცადა დედამიწაზე იმ დროებში და ცნობილია, როგორც ყინულოვანი პერიოდი. ეს იყო ატლანტიდის კონტინენტის გაქრობის უკანასკნელი აქტი, რომელიც ახლანდელ დროში წარმოქმნის ატლანტიკის ოკეანის ფსკერს. ამას მოსდევს, როგორც ხშირად აღვნიშნავდით, ხუთი ერთმანეთის მომდევნო კულტურული ეპოქა,* რომელიც ახლანდელ დრომდე აღწევს. მათ შორის ორ მათგანს არ დაუტოვებია ისტორიულ ტრადიციებში კვალი, რადგან აღმოსავლეთში დარჩენილი ლიტერატურა, ისიც კი, რასაც შეიცავს გასაოცარი ვედები, დრმა ვედური ფილოსოფია, არის მხოლოდ გამოძახილი იმისა, რომლის აღწერაც მოგვიწევდა, თუ სურვილი გვექნებოდა, გამოგვეხატა ეს უძველესი ეპოქები. ჩემს „იდუმალთმეტყველების ნარკვევში“ უკვე ვსაუბრობდი მათზე, როგორც ძველ ინდურ და ძველ სპარსულ ეპოქებზე.

დღეს ჩვენ ასე შორს არ ჩავუღრმავდებით წარსულს, არამედ ჩვენს აზრებს მივმართავთ იმ პერიოდისკენ, რომელსაც ხშირად ვუწოდებთ ეგვიპტურ-ქალდეურ პერიოდს, რომელიც წინ უსწრებდა ბერძნულ-ლათინურს. უკვე მივაქციეთ

ყურადღება იმ ფაქტს, რომ ატლანტიდის კატასტროფასა და ბერძნულ პერიოდს შორის მოხდა უდიდესი ცვლილება, როგორც კაცობრიობის მეხსიერების ძალებთან, ასევე კაცობრიობის სოციალურ ცხოვრებასთან მიმართებით. ამ მესამე ატლანტიდურ პერიოდში არ არსებობდა ისეთი დროითი მეხსიერება, როგორსაც ახლა ვფლობთ, რომლის დახმარებითაც შეგვიძლია ვიმოგზაუროთ დროში. ადამიანს მაშინ ჰქონდა, როგორც აღვწერე წინა ლექციებში, მეხსიერება, რომელიც უკავშირდებოდა რიტმულ განცდას. ჩვენ ვნახეთ ეს რიტმული მეხსიერება როგორ წარმოიშვა უფრო ადრინდელი მეხსიერებიდან, რომელიც განსაკუთრებით ძლიერი იყო ატლანტიდის პერიოდში, კერძოდ, როგორ წარმოიშვა ლოკალიზებული მეხსიერებიდან, რომლის დროსაც ადამიანი თავის თავში ატარებდა მხოლოდ მოცემული მომენტის ცნობიერებას, მაგრამ ყველანაირი საშუალებით იყენებდა საგნებს, რომლებსაც პოულობდა გარეგან სამყაროში ან თავად ტოვებდა იქ რაიმე ნიშნის სახით, რომელთა დახმარებითაც ის უკავშირდებოდა წარსულს და არა მარტო თავის წარსულს, არამედ მთლიანად კაცობრიობის წარსულს.

ამასთან დაკავშირებით უნდა ვიფიქროთ არა მხოლოდ ნიშნებზე, რომლებიც იყო დედამიწაზე, არამედ იმ ძველ დროში ნიშნების ფუნქციას ასრულებდა ცაზე კონსტელაციები, განსაკუთრებით პლანეტარული კონსტელაციები, რომელთაც შეიცნობდნენ თავიანთი განმეორებებით ან განმეორებათა მრავალფეროვნებით. ამ კონსტელაციებიდან ადამიანი იგებდა, რა ხდებოდა წარსულში. ასე ერთობლივად მოქმედებდა ცა და დედამიწა, რათა ძველი კაცობრიობისთვის შეექმნათ ლოკალიზებული მეხსიერება.

ამგვარად, შორეული წარსულის ადამიანი მთელი თავისი კონსტიტუციით განსხვავდებოდა შედარებით ძველი დროის ადამიანისაგან და კიდევ უფრო მეტად – თანამედროვე ადამიანისაგან. თანამედროვე ადამიანი ღვიძილის დროს საკუთარ თავში ატარებს „მე“-სა და ასტრალურ სხეულს, რომელთაც თითქოს ვერც ამჩნევს. ადამიანთა უმეტესი ნაწილი ვერ ამჩნევს ეთერულ სხეულთან ერთად საკუთარ თავში როგორ ატარებს „მე“-სა და ასტრალური სხეულის გაცილებით უფრო

მნიშვნელოვან ორგანიზაციას. თქვენ, რასაკვირველია, იცით ურთიერთკავშირების შესახებ. თუმცა ძველი კაცობრიობა თავისი საკუთარი არსების ამ ფაქტს სრულიად სხვაგვარად შეიგრძნობდა. ასეთივე მდგომარეობაა იმ კაცობრიობასთან მიმართებით, რომელზეც უნდა ვისაუბროთ, როცა ჩვენ ვუბრუნდებით ატლანტიდის შემდგომდროინდელ მესამე, ეგვიპტურ-ქალდეური კულტურის ეპოქას. იმ დროს ადამიანი საკუთარ თავს, როგორც სულსა და სამშინველს, განიცდიდა უმთავრესად საკუთარი ფიზიკური და ეთერული სხეულების ფარგლებს გარეთ თვით ღვიძილის დროსაც. მან იცოდა განსხვავება: ეს მაქვს მე ჩემში ჩემი სულისა და ჩემი სამშინველის სახით, – ჩვენ მათ ვუწოდებთ „მე“-სა და ასტრალურ სხეულს, – და ეს შეერთებულია ჩემს ფიზიკურ და ასტრალურ სხეულებთან. ადამიანი სამყაროს განვლევდა ამ ორობითობის განცდით. იგი თავის ფიზიკურსა და ეთერულ სხეულებს „მე“-ს კი არ უწოდებდა, არამედ იგი „მე“-ს უწოდებდა მხოლოდ თავის სულსა და თავის სამშინველს, იმას, რაც არის სულიერი და რაც ქვემოთ გარკვეული სახით გადაჯაჭვულია ერთმანეთში, მაგრამ მისთვის მნიშვნელოვანწილად ფიზიკურ და ეთერულ სხეულებთან იყო გადაჯაჭვული. ამ სულიერ-მშინველში, ამ „მე“-სა და ასტრალურ სხეულში შეიგრძნობდა ადამიანი ღვთაებრივ-სულიერი იერარქიების შეჭრას ისევე, როგორც ახლა შეიგრძნობს ადამიანი საკუთარ ფიზიკურ სხეულში ბუნებრივი ნივთიერებების შესვლას.

ამ ფიზიკურ სხეულში ადამიანს აქვს შეგრძნება იმისა, რომ მან იცის, როგორ იღებს ის კვებისა და სუნთქვის საშუალებით გარეუბნების სამეფოების სუბსტანციებს. თავიდან ისინი არიან გარეთ, შემდეგ – მის შიგნით. ისინი მოქმედებენ ისე, რომ აღწევენ მასში და თავად მისი ნაწილები ხდებიან. იმ ადრეულ ეპოქებში, როდესაც ადამიანი თავის სულიერ-მშინველზე ბუნებას შეიგრძნობდა თავისსავე ფიზიკურ-ეთერულისგან რაღაც განკერძოებულად, მან იცოდა, რომ ანგელოზები, მთავარანგელოზები და უფრო მაღალი იერარქიების სხვა არსებებიც, არსებითად, სულიერი სუბსტანციებია, რომლებიც იჭრებიან მის სამშინველსა და

სულში და ხდებიან, თუ შეიძლება ასე ითქვას, თავად მისი ნაწილები. ასე რომ, ადამიანს თავისი ცხოვრების ნებისმიერ წამს შეეძლო ეთქვა: ჩემში ცხოვრობენ ღმერთები. თავის „მე“-ს ის უყურებდა, არა როგორც ფიზიკური და ეთერული სუბსტანციების საშუალებით ქვევიდან შექმნილს, არამედ როგორც მაღლიდან ბოძებულ წყალობას, როგორც იერარქიებიდან მოსულს. მას თავისი ფიზიკურ-ეთერული ბუნება ისე წარმოედგინა, როგორც ტვირთი, უფრო უკეთ, როგორც ცხოვრების ოთხთვალა, რომლითაც ის იძულებული იყო, გადაადგილებულიყო ფიზიკურ სამყაროში. ჩვენ თუ ამას არ გავარკვევთ, მაშინ ვერ გავიგებთ კაცობრიობის ევოლუციის მოვლენათა მსვლელობას.

ამ მოვლენათა რიგს ახლა თვალი მივადევნოთ მრავალი მაგალითის საშუალებით: დღეს გზის მაჩვენებელი ჩვენთვის იქნება იგივე, რასაც შევეხე ცამეტი წლის წინ, როცა ვამბობდი ისტორიულ-მითოლოგიურ დოკუმენტზე,* რომელიც გამოხატავს განვითარების უძველეს ფაზას და რომლის განხილვასაც ახლა ვაპირებთ. ვგულისხმობ გილგამეშის ეპოსს, რომელსაც აქვს ნაწილობრივ საგმირო ხასიათი, ამიტომ დღეს მე გადმოგცემთ მოვლენებს, რომელთაც აღვწერდი ცამეტი წლის წინ, ისე როგორც წარმოუდგება ისინი უშუალოდ სულიერ ხედვას.

მცირე აზიის რომელიღაც ქალაქში, – გილგამეშის ეპოსში მას ჰქვია ერეკი,* რაზეც ჩვენ ვისაუბრებთ ბოლო ლექციაში, – ცხოვრობდა კაცი, რომელიც მიეკუთვნებოდა დამპყრობის ტიპს, რომელიც კანონზომიერად იყო წარმოსობილი ეპოქის ყველანაირი მშინველერი და სოციალური პირობებისაგან. ეპოსში მას გილგამეში ეწოდება. ე.ი. საქმე გვაქვს პიროვნებასთან, რომელმაც შემოინახა გაცილებით ადრინდელი დროის კაცობრიობის მრავალი თავისებურება. ამ პიროვნებას კარგად ესმოდა, რომ მას ჰქონდა რაღაც, რაც მასში ცხოვრობდა – ერთი მხრივ, სულიერ-მშინველერი ბუნება, რომელშიც ჩამოდიოდნენ ღმერთები, და, მეორე მხრივ, – ფიზიკურ-ეთერული, რომელშიც შედიან ფიზიკური და ეთერული, მიწიერ-კოსმიური სუბსტანციები; მას ასევე ესმოდა, რომ მისი დროის კაცობრიობის წარმომად-

გენლები უკვე მზად იყვნენ კაცობრიობის ევოლუციის შემდეგ საფეხურზე გადასასვლელად. ეს გადასვლა კი მდგომარეობდა შემდეგში: „მე“ ცნობიერება, რომელიც ცოტა ხნით ადრე იმყოფებოდა სულიერ-მშვიინვიერ ნაწილში, ახლა, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ჩაეფლო ფიზიკურ-ეთერულ ნაწილში, ასე რომ, გილგამეში იყო ერთ-ერთი იმათგანი, რომლებმაც შეწყვიტეს, „მე“ ეწოდებინათ თავიანთი არსების იმ მშვიინვიერ-სულიერი ნაწილისთვის, სადაც ისინი შეიგრძნობდნენ ღმერთების არსებობას, არამედ „მე“-ს ამბობდნენ იმაზე, რაც იყო მათში მიწიერ-ეთერულიდან. ეს იყო სამშვიინველის ახალი წყობა.

სულის ამგვარ წყობასთან ერთად, როცა „მე“ დაეშვა სული და სამშვიინველიდან და ცნობიერი „მე“-ს სახით შევიდა სხეულებრივსა და ეთერულში, ამ პიროვნებამ შეინარჩუნა წარსულისთვის დამახასიათებელი ჩვევები, განსაკუთრებით მეხსიერების განცდის ჩვევა უშუალოდ რიტმთან კავშირში. მას ჯერ კიდევ შენარჩუნებული ჰქონდა ის შინაგანი გრძნობა, რომელიც აუცილებელი იყო, რათა ესწავლა სიკვდილის ძალების შემეცნება, რადგან მხოლოდ სიკვდილის ძალებს შეუძლია ადამიანს მისცეს ის, რასაც იგი გონიერებად მიჰყავს. ამგვარად, გამომდინარე იმ ფაქტიდან, რომ გილგამეშის პიროვნებას მიეყავართ სამშვიინველთან, რომელმაც დედამიწაზე უკვე განვლო მრავალი ინკარნაცია და ახლა შევიდა ადამიანური არსებობის ახალ ფორმაში, რაც მე ზემოთ უკვე აღვწერე, ამ სამშვიინველს ჩვენ ვპოულობთ ფიზიკური არსებობის იმ მიჯნასთან, რომელიც მასში წარმოშობს გარკვეულ არადამაჯერებლობას. დაპყრობების უძველესი ჩვევა და უძველესი რიტმული მეხსიერება დედამიწის ცხოვრებისთვის თანდათან შეუფერებელი ხდებოდა და ამიტომაც გილგამეშის განცდები მხოლოდ და მხოლოდ გარდამავალი ეპოქის განცდები იყო.

ამიტომაც მოხდა ისე, რომ, როცა ამ პიროვნებამ ძველი ჩვევის თანახმად დაიპყრო ქალაქი, რომელსაც ეპოსში ეწოდება ერეკი, ამ ქალაქში დაიწყო ქაოსი. თავდაპირველად გილგამეშში ეძებდნენ მტერს. მასში ხედავდნენ უცხოს და მართლაც, ქალაქის დაპყრობის შემდეგ წარმოქმნილი სირ-

თულეების დაძლევას იგი მართლ ვერ მოახერხებდა. შემდეგ ბედისწერით იქ გამოჩნდა სხვა პიროვნება, – გილგამეშის ეპოსში მას ეწოდება ეაბანი,* – რომელიც შედარებით გვიან ჩამოვიდა მიწაზე იმ პლანეტარული არსებობიდან, რომელსაც დედამიწის კაცობრიობა გარკვეული დროის განმავლობაში ახორციელებდა და რომელსაც აღვწერ ჩემს „იღუმალთმეტყველებაში“. თქვენ იცით, რომ ატლანტიდური ეპოქის დროს სამშვიინველები ეშვებოდნენ, – ზოგი ადრე, ზოგი გვიან, – დედამიწაზე სხვადასხვა პლანეტიდან, სადაც განდევნილი იყვნენ ეს სამშვიინველები მიწიერი ევოლუციის ძალიან ადრინდელ საფეხურზე.

გილგამეშში ჩვენ წინაშე ვლინდება ისეთი ინდივიდუალობა, რომელიც დაბრუნდა დედამიწაზე შედარებით ადრე. ასე რომ, იმ დროისთვის, რომლის შესახებაც ვსაუბრობთ, მან უკვე გაიარა მრავალი მიწიერი განსხეულება. მეორე ინდივიდუალობა კი, რომელიც ასევე მოვიდა ქალაქში, ისეთია, რომელიც შედარებით დიდხანს იმყოფებოდა პლანეტარულ ყოფიერებაში და მხოლოდ მოგვიანებით მონახა თავისი გზა უკან – დედამიწაზე. ამას შევიძლიათ გაეცნოთ ჩემს შტუტგარტის ლექციებში, რომელიც ცამეტი წლის წინ ვაკითხე რამდენადმე განსხვავებული თვალსაზრისით.

ამგვარად, ამ მეორე ინდივიდუალობამ მჭიდრო მეგობრული ურთიერთობა დაამყარა გილგამეშთან და მათ ერთობლივად დააარსეს ქალაქში სოციალური ცხოვრება ნამდვილად მტკიცე საფუძველზე. ეს იმიტომ იყო შესაძლებელი, რომ ამ მეორე ინდივიდუალობას შემორჩენილი ჰქონდა ცოდნის დიდი მარაგი, რომელიც შეიძინა დედამიწის გარეთ კოსმოსში დიდხანს ყოფნისას, რაც გამოწვეული იყო მიწიერ ინკარნაციათა მცირე რიცხვით. ეაბანს, როგორც უკვე ვისაუბრე შტუტგარტში, ჰქონდა რაღაც გასხვივოსნებული აღქმის მსგავსი, ნათელჭერება და ნათელსმენა, ასევე ის, რასაც შეგვიძლია ნათელხილვა ვუწოდოთ. ასე რომ, ერთ პიროვნებაში ჩვენ გვაქვს უძველესი დაპყრობითი ჩვეულების ნაშთი და რიტმულად აწყობილი მეხსიერება, მეორეში ის, რაც დარჩა მას კოსმოსის ფარული მისტერიების ხილვისა და განჭვრეტისაგან. ამ ორი მოვლენის შეერთებით წარმო-

იშვა, როგორც იმ ძველ დროს ხდებოდა ხოლმე, მთლიანად მცირე აზიის ამ ქალაქების სოციალური სტრუქტურა. მშვიდობა და ბედნიერება მოევლინა ამ ქალაქს და მის მაცხოვრებლებს, და, თითქოს ყველაფერი მოწესრიგდებოდა, რომ არ მომხდარიყო ერთი შემთხვევა, რომელმაც საქმის მთელი მსვლელობა სხვა მიმართულებით წარმართა.

ამ ქალაქში არსებობდა მისტერიები რომელიც ქალღმერთზე და ეს მისტერიები ინახავდა კოსმოსის ძალიან ბევრ საიდუმლოს. შეიძლება ითქვას, იმ დროის თვალსაზრისით ესენი იყო, მე მინდა გითხრათ, რაღაც სახის სინთეტური მისტერიები, სადაც თავმოყრილი იყო გამოცხადებები აზიის სხვადასხვა მისტერიიდან. ამ მისტერიების შინაარსის კულტივირება და სწავლება იქ ხდებოდა განსხვავებული და მომენტის შესაბამისად შეცვლილი საშუალებებით. ეს გაუგებარი და მიუღებელი აღმოჩნდა იმ პიროვნებისთვის, რომელსაც ეპოსში ჰქვია გილგამეში და ის გამოვიდა ბრალდებით მისტერიის წინააღმდეგ, რადგან მიიჩნევდა, რომ მათი სწავლება წინააღმდეგობრივი იყო. რამდენადაც ორ პიროვნებას, რომლებზეც ვსაუბრობთ, ხელში ეჭირა მთლიანად წესრიგის სადავეები ქალაქში ისე, რომ მისტერიების საწინააღმდეგო აზრები მომდინარეობდა უმაღლესი სოციალური ფენებიდან, ამიტომ შექმნილმა სიძნელეებმა მდგომარეობა იქამდე მიიყვანა, რომ მისტერიების ქურუმებმა მოუხმეს იმ ძალებს, რომლებიც უწინდელ დროში მისაწვდომი იყვნენ ადამიანისთვის მისტერიებში. არ გაგიკვირდეთ, როცა გეუბნებით, რომ უძველეს მისტერიებში ადამიანს შეეძლო, ნამდვილად მიემართა უმაღლესი იერარქიების სულიერი არსებებისთვის, რადგან, როგორც გუშინ გითხარით, უძველესი აღმოსავლეთისთვის აზია სხვა არაფერი იყო, თუ არა ქვედა ცა და ამ ქვედა ცაზე ადამიანი აცნობიერებდა ღვთაებრივ-სულიერი არსებების ყოფნას და ურთიერთობდა მათთან. ძირითადად ასეთი ურთიერთობები იყო გამეფებული მისტერიებში. ასე რომ, იშთარის მისტერიების ქურუმებმა მიმართეს იმ სულიერ ძალებს, რომლებსაც ისინი ყოველთვის მიმართავდნენ, როცა ეძებდნენ გაცისკროვნებას და გამოვიდა ისე, რომ ამ სულიერმა ძალებმა რაღაც სასჯელი დაადეს ქალაქს.

იმ დროებში ამას გამოხატავდნენ შემდეგი სახით: ერეკში მოქმედებდა რაღაცა, რაც სინამდვილეში იყო უმაღლესი სულიერი ძალა, როგორც მხეცური ძალა, როგორც საშინელი, მოჩვენებითი მხეცური ძალა. მაცხოვრებლებს თავს დაატყდათ ყოველგვარი უბედურებები – ფიზიკური ავადმყოფობები, ასევე მშენიერი აშლილობები. შედეგად გილგამეშთან მიჯაჭვული პიროვნება, რომელსაც ეპოსში ერქვა ეაბანი, მოკვდა, მაგრამ დედამიწაზე მეორე პიროვნების მისიის გასაგრძელებლად ის სულიერად დარჩა ამ პიროვნებასთან თავისი სიკვდილის შემდეგაც. ამრიგად, როცა ვაკვირდებით პიროვნების მომდევნო ცხოვრებასა და განვითარებას, რომელსაც ეპოსში ჰქვია გილგამეში, მასში ჩვენ უნდა დავინახოთ ორი პიროვნების ერთობლივი მოღვაწეობა, რაც გამოიხატა იმით, რომ ცხოვრების მომდევნო წლებში გილგამეშმა მიიღო ინტუიცია და გაცისკროვნება ეაბანისგან და გააგრძელა მოქმედება, მართალია მარტოკა და არა მხოლოდ თავისი ნებით, არამედ ორივეს ნებით, ორივე ნების შერწყმით.

ის, რაც მე აქ წარმოგიდგინეთ, არის რაღაც ისეთი, რომელიც მთლიანად შესაძლებელი იყო იმ ძველ დროებში. კაცობრიობის ცხოვრებაში აზრები და გრძნობები არ იყო მაშინ იმდენად ერთიანი და განუყოფელი, როგორც ახლა. ამიტომ ადამიანს არ შეეძლო ჰქონოდა თავისუფლების გამოცდილება იმ თვალსაზრისით, როგორც ჩვენ ახლა ვიცით. სავსებით შესაძლებელი იყო, რომ დედამიწაზე აქამდე არ განსხვავებულ სულიერ არსებას ემოქმედა ან მიწიერი პიროვნების ნების მეშვეობით, ანდა, როგორც ამ შემთხვევაში, ადამიანს, რომელმაც გაიარა სიკვდილის კარიბჭე და აგრძელებდა სიკვდილის შემდგომ არსებობას, ესაუბრა და ემოქმედა დედამიწაზე რომელიმე პიროვნების ნებელობის მეშვეობით. ასე იყო გილგამეშის შემთხვევაში. იმისაგან, რაც წარმოიშვა ორი ნების შერწყმით, გილგამეშმა შეძლო, საკმაოდ ნათლად შეემეცნებინა კაცობრიობის ისტორიის რომელ მომენტში იდგა თავად იგი. სულის გავლენის წყა-

გან წვრილმანებს, რომელიც თვალში საცემია და ყურადღებას იპყრობს, მისი განცდა ამ ადგილებში ძალიან ცოტათი თუ განსხვავდება სახლში მისი განცდისაგან, რადგან ადამიანური ათვისების უნარი ღრმა განსხვავებების მიმართ, რომელიც არსებობს დედამიწის სხვადასხვა ადგილას, დაიკარგა; მაგრამ იმ პერიოდში, რომელიც ახლა გვაინტერესებს, ეს ჯერ კიდევ არსებობდა. ამიტომ გილგამეშისთვის ღრმა აზრი ჰქონდა დედამიწაზე მოგზაურობის იმპულსს, რათა ამის მეშვეობით მოეპოვებინა ისეთი რამ, რაც უკვდავების პრობლემის გადაწყვეტაში დაეხმარებოდა.

ამგვარად ის გაემშურა სამოგზაუროდ. ამ მოგზაურობამ იგი ძალზე მნიშვნელოვან შედეგამდე მიიყვანა. ის მივიდა იმ მხარეში, რომელიც ახლოს იყო ბურგენლანდთან, როგორც ახლა მას ვუწოდებთ. ეს არის რაიონი, რომლის შესახებ სულ ახლახან ბევრს საუბრობდნენ და კამათობდნენ – ეკუთვნის თუ არა ის უნგრეთს. იმ შორეული დროიდან ქვეყნის მთელი სოციალური პირობები, რა თქმა უნდა, ძალზე შეიცვალა. გილგამეში მივიდა იქ და იპოვა მისტერიული ცენტრი – მისტერიების მთავარ ქურუმს ეპოსში ეწოდება ქსისუტროსი (Xisuthros)*. ეს უძველესი მისტერიები იყო ძველი ატლანტიდური მისტერიების ჭეშმარიტი მემკვიდრეები, – მხოლოდ, რასაკვირველია, შეცვლილი ფორმით, როგორც უნდა მომხდარიყო ესოდენ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში.

ამ უძველეს მისტერიალურ ცენტრში შეეძლოთ, გილგამეშის შემეცნების უნარზე ემსჯელათ და შეეფასებინათ. მას შეხვდნენ გაგებით. მას მოუწია გაეგლო გამოცდა – ერთი იმათგან, რომელსაც იმ დროში მისტერიების მოწაფეებს ხშირად ავალებდნენ. განსაზღვრული სავარჯიშოები მას უნდა შეესრულებინა სრული ღვიძილის მდგომარეობაში შვიდი დღისა და შვიდი ღამის განმავლობაში. ეს მისთვის ძალზე ბევრი იყო, ამიტომ მას ჩაუტარეს მსგავსი გამოცდის მხოლოდ სუროგატი. მისთვის მოამზადეს რაღაც ნივთიერებები, რომელიც მან მიიღო და მოიპოვა ნაცნობი გასხივოსნება მათი დახმარებით, თუმცა, როგორც ეს ყოველთვის ხდება, იმ შემთხვევაში, როცა ექსტრემალური პირობები და-

ცული არ არის, გასხივოსნება შეიძლება, ზოგიერთი თვალსაზრისით საეჭვო იყოს. ამის მიუხედავად, რაღაც დონის გასხივოსნება მაინც მიღწეულ იქნა და მოხდა ცნობილი შეღწევა სამყაროს უდიდეს ურთიერთკავშირებში, სამყაროს სულიერ სტურქტურაში. ამიტომ, როცა გილგამეშმა დაამთავრა თავისი მოგზაურობა და დაბრუნდა სახლში, ფაქტობრივად ის ფლობდა უმაღლეს სულიერ ჭკრეტას.

ის მოგზაურობდა დუნაის გასწვრივ, გადაადგილდებოდა მდინარის ჩრდილოეთ ნაპირისკენ, სანამ ისევ არ მივიდა სახლში, თავის სამშობლოში, თავის აღთქმულ მიწაზე. მანამდე, სანამ ის მივიდოდა სახლში, – იმის გამო, რომ ატლანტიდის შემდგომ მისტერიებში მან ხელდასხმა მიიღო არა ოპტიმალური, არამედ ნაწილობრივ არასწორი მეთოდით, – ის მოექცა პირველივე ცდუნების გავლენის ქვეშ, რომელმაც მასში გამოიწვია მრისხანების საშინელი აფეთქება. ეს მოხდა იმ შემთხვევასთან დაკავშირებით, რომელმაც მიიპყრო მისი ყურადღება: მის ყურამდე მივიდა ამბავი ქალაქში მიმდინარე ზოგიერთ მოვლენაზე. მან მომხდარი უფრო ადრე გაიგო, ვიდრე მიაღწევდა ქალაქამდე და განრისხდა. ამის შედეგად მის მიერ მიღებული გასხივოსნება თითქმის მთლიანად ჩაქრა, ისე რომ, იგი შინ მის გარეშე დაბრუნდა.

მიუხედავად ამისა, მას ჯერ კიდევ ჰქონდა უნარი, – და სწორედ ეს არის ამ პიროვნების განსაკუთრებული თვისება, – თავისი გარდაცვლილი მეგობრის სულთან კავშირის მეშვეობით განეჭვრიტა სულიერი სამყარო, ან, უკიდურეს შემთხვევაში, მიეღო იქიდან უწყებები. და მაინც, ეს სხვადასხვა რამაა, ხელდასხმის საშუალებით მოიპოვო სულიერ სამყაროში უშუალო ჭკრეტის უნარი ან მიიღო უწყებები იმქვეყნიური პიროვნებისაგან. მაინც შეიძლება, დაბეჯითებით ვამტკიცოთ, რომ გილგამეშს უკვდავების ბუნების განჭვრეტისაგან რაღაც შერჩა. მე დროებით განზე დაგტოვებ განცდას, რომელსაც ადამიანი გაიგოს სიკვდილის შემდეგ. ეს მოვლენები, რომლებიც აქ აღვწერე, დღეს და მაშინაც, არ თამაშობდნენ მნიშვნელოვან როლს მომდევნო ინკარნაციის ცნობიერ-

რებაში; ისინი ძალზე ძლიერად ვლინდებოდნენ ცხოვრების შინაგან სტრუქტურაში და არა ცნობიერებაში.

თქვენ ხედავთ, აქ მე აღვწერე ორი პიროვნება, რომლებმაც ერთად გამოავლინეს ატლანტიდური კულტურის შემდგომი მესამე ეპოქის ადამიანის სულიერი კონსტიტუცია, მისი განვითარების დაახლოებით შუა პერიოდში. ეს ორი პიროვნება ჯერ კიდევ ისეთი სახით ცხოვრობდა, რომ მათი ცხოვრების მთელი წყობა თავისთავად წარმოადგენდა ადამიანური ბუნების ორგვარობის მკაცრ დასაბუთებას. ერთ-ერთი მათგანი, გილგამეში, აცნობიერებდა ამ ორგვარობას, თუმცა მან პირველმა განიცადა „მე“ ცნობიერების გარდამოსვლა ადამიანის ფიზიკურ და ეთერულ ბუნებაში. მეორე ადამიანი, იმის გამო, რომ დედამიწაზე მან განვლო ინკარნაციათა მცირე რიცხვი, ფლობდა ნათელმხილველურ ცნობიერებას, რომლის წყალობითაც იცოდა, რომ არ არსებობს ისეთი რამ, როგორცაა მატერია, არამედ ყველაფერი სულიერია, ხოლო ე. წ. მატერიალური არის სულიერის მხოლოდ სხვა ფორმა.

ახლა თქვენთვის ნათელი უნდა იყოს: თუ ადამიანური არსებები მაშინ აწყობილი იყო ამგვარად, ადამიანს, რა თქმა უნდა, არ შეეძლო, ეფიქრა და ეგრძნო ისე, როგორც – ჩვენ ახლა. მთელი მისი აზროვნება და მგრძობელობა მთლიანად განსხვავდებოდა ჩვენგან, და, ისიც, რისი მიღებაც ამ პიროვნებებს შეეძლოთ, რა თქმა უნდა, სრულიად არ ჰგავდა იმას, რასაც ახლა სკოლებსა და უნივერსიტეტებში ასწავლიან. იმ დღეებში ყველაფერი, რასაც იღებდა ადამიანი, ყველაფერი, რასაც ჰქონდა სულიერი ან კულტურული ბუნება, მოდიოდა მასთან მისტერიებიდან, და სწორედ აქედან ვრცელდებოდა ის ადამიანებს შორის ყველა შესაძლო გზით. მისტერიების ბრძენები, ქურუმები კაცობრიობის ჭეშმარიტი მზრუნველები იყვნენ.

ასე რომ, ამ ორი პიროვნების თავისებურება იყო ის, რომ აღწერილ ინკარნაციაში მათ არ ჰქონდათ უნარი, სამშვიინელის განსაკუთრებული წყობის გამო, მიახლოებოდნენ თავიანთი ქვეყნის მისტერიებს. ის, ვისაც ეპოსში ჰქვია ეაბანი, მისტერიებთან ახლოს იყო კოსმოსის არამიწიერ სფერ

როებში ყოფნის წყალობით; ვისაც ეახდნენ გილგამეშს, მან განიცადა ატლანტიდის შემდგომი პერიოდის მისტერიებში ხელდასხმის გარკვეული სახე, თუმცა ამან წარმოშვა არასრულყოფილი შედეგი. შედეგად თავიანთ არსებაში ორივე გრძნობდა რაღაც ისეთს, რომელიც მათ მიწიერი კაცობრიობის საწყის დროებთან აახლოებდა. ორივეს შეეძლო ეკითხა საკუთარი თავისთვის: როგორ გავხდით ასეთები? რა როლი ვითამაშეთ დედამიწის ევოლუციაში? ჩვენ ხომ ასეთები დედამიწის ევოლუციის წყალობით გავხდით; მაინც როგორი გზა გავიარეთ ჩვენ?

კითხვა უკვდავების შესახებ, რომელიც გილგამეშისთვის ასეთი ტანჯვისა და ქაოსის მიზეზი იყო, იმ დროს უკავშირდებოდა აუცილებლობას, განეჭვრიტათ დედამიწის განვითარება უძველესი დროიდან. იმ დროებში შეუძლებელი იყო სამშვიინელის უკვდავების გაგება ან განცდა, სანამ ამავდროულად არ მოხდებოდა რაღაც განჭვრეტა იმისა, თუ როგორ უმზერდნენ ადამიანთა სამშვიინველები, – რომლებიც არსებობდნენ ჯერ კიდევ დედამიწის ძალიან ადრეულ ფაზებში, უძველესი მზისა და უძველესი მთვარის განვითარების საფეხურების დროს, – იმის მოახლოებას, რაც შემდგომ გახდა მიწიერი. ადამიანები შეიგრძნობდნენ, რომ ეკუთვნოდნენ დედამიწას. ისინი გრძნობდნენ, რომ თვითშემეცნებისთვის ადამიანმა უნდა განჭვრიტოს თავისი კავშირი დედამიწასთან.

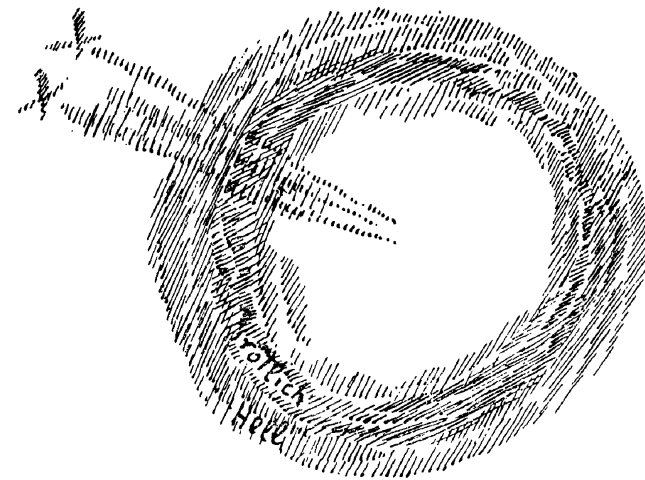
საიდუმლო ცოდნა, რომლის კულტივირებაც აზიის ყველა მისტერიაში ხდებოდა, უპირველეს ყოვლისა და უპირატესად კოსმიური ცოდნა იყო. მისტერიალური სიბრძნე და სწავლება ავლენდა დედამიწის ევოლუციის წყაროებს კოსმოსთან კავშირში. ასე რომ, ამ მისტერიებში ადამიანთა წინაშე სასიცოცხლო სახით იხსნებოდა დედამიწის განვითარების ვრცელი მიმოხილვა ისე, რომ ეს შეიძლებოდა მასში მაცოცხლებელ იდეებად ქცეულიყო; ასევე, როგორ ვითარდებოდა ადამიანი ამ სუბსტანციებთან ერთად დედამიწის სუბსტანციებისა და ძალების დუდილსა და მშფოთვარებაში, – მზისეული, მთვარისეული და დედამიწისეული ევო-

ლუციის პერიოდების გავლით. ყველაფერი ეს ძალზე ცოცხალი სახით ეძლეოდა ადამიანს.

მისტერიების ერთ-ერთი ცენტრი, სადაც ასწავლიდნენ ასეთ რამეებს, გადარჩა ბევრად უფრო გვიანდელ დროში. ეს იყო ეფესოს მისტერიები,* არტემიდა ეფესელის მისტერიები; მისტერიებს თავიანთი საკურთხევლის უშუალოდ შუაგულში ჰქონდათ ქალღმერთ არტემიდას გამოსახულება. როცა ჩვენს დროში ვათვალიერებთ ეფესელი ქალღმერთის არტემიდას რეპროდუქციებს, ვიღებთ მრავალმკერდიანი ქალის სახის მხოლოდ გროტესკულ შთაბეჭდილებას. ეს იმიტომ, რომ ვერ წარმოგვიდგენია მსგავსი მოვლენები როგორ განიცდებოდა უძველეს დროებში. მაშინ მნიშვნელოვანი იყო სწორედ განცდა, რომელიც ხდებოდა ამა თუ იმ ფაქტის წინაშე. მისტერიის მოწაფეებს უნდა გაეგოთ გარკვეული მომზადება, სანამ მათ მიიყვანდნენ მისტერიების ნამდვილ ცენტრთან. ეფესოს მისტერიებში ეს ცენტრი იყო ქალღმერთ არტემიდას გამოსახულება. როცა მოწაფე აჰყავდათ ცენტრში, ის ამ გამოსახულებასთან ერთიანი ხდებოდა. როცა ის იღვა გამოსახულების წინ, კარგავდა იმის ცნობიერებას, რომ იმყოფებოდა საკუთარი სხეულის საზღვრებში. ცნობიერებაში საკუთარი თავის ამ გაიგივებას ღვთაებრივ სახესთან, ეფესოში ჰქონდა ასეთი შედეგი: ახლა მოწაფე უბრალოდ კი არ უყურებდა ბუნების მიწიერ სამეფოებს, რომლებითაც იყო გარშემორტყმული, – ხეებს, ქვებს, მდინარეებს, ღრუბლებს და ა.შ. არამედ, როცა ის გრძნობდა არტემიდას სახესთან ერთიანობას, როცა თითქოს შედიოდა არტემიდას სახეში, ის შინაგანად ჭვრეტდა თავის კავშირს ეთერულ სამეფოსთან. ის გრძნობდა თავის ერთიანობას ვარსკვლავთა სამყაროსთან, ერთიანობას ვარსკვლავთა სამყაროს პროცესებთან. ის არ აღიქვამდა მიწიერ სუბსტანციებს ადამიანური კანის ქვეშ, ის შეიგრძნობდა თავის კოსმიურ ყოფიერებას. ის თავის თავს შეიგრძნობდა ეთერულში.

ამასთან, ეთერულში თავის თავის ამ შეგრძნების მეშვეობით მის წინ ჩნდებოდა დედამიწისა და კაცობრიობის ცხოვრების ადრეული მდგომარეობები დედამიწაზე. იგი ხედავდა, როგორი იყო ეს ადრეული მდგომარეობები. თანა-

მედროვეობაში ჩვენ განვიხილავთ დედამიწას, როგორც ქვის დიდ ლოდს ან კლდეს, რომლის ზედაპირის დიდი ნაწილი დაფარულია წყლით და შემოსაზღვრულია ჰაერის სფეროთი და შედგება ჟანგბადის, აზოტისა და სხვა ნივთიერებებისაგან, ფაქტობრივად იმ შემადგენლობისაგან, რომელიც სჭირდება ადამიანურ არსებას სუნთქვისთვის და ა.შ. როცა გონების თვალთ იწყებენ იმის განმარტებას, რასაც გვთავაზობს თანამედროვე მეცნიერული ცოდნა, მაშინ გვაქვს შესანიშნავი შედეგები! მხოლოდ სულიერი ხედვის მეშვეობით შეიძლება ჩასწვდეს იმ პირობებს, რომელიც ჭარბობდა იმ შორეულ დროებში. მსგავსი სულიერი ხედვა, რომელიც ეხება დედამიწისა და კაცობრიობის საწყის მდგომარეობებს,* მიიღწეოდა ეფესოს მოწაფეების მიერ, როცა ისინი თავიანთ თავს ქალღმერთის ხატ-სახესთან აიგივებდნენ. ისინი მიდიოდნენ იმის წვდომამდე, რომ ადრე დედამიწის გარემოცვა (ახლანდელი ატმოსფერო) ისეთი არ იყო: ახლანდელი ატმოსფეროს ადგილზე დედამიწის გარემოცვა იყო უჩვეულოდ გამჭვრეტელი ცილა, მფრინავ-დენადი ცილოვანი ნივთიერება.

ნახ. 6

1) rötlich – მოწითალო. 2) hell – ნათელი.

ისინი ხედავდნენ, რომ ყოველივე დედამიწაზე მცხოვრები თავისი არსებობისთვის როგორ იღებდა ძალებს იმ მფრინავ-დენადი ცილოვანი ნივთიერებისაგან, რომელიც გავრცელებული იყო დედამიწაზე; ასევე ცხოვრობდა ყველაფერი ამ ნივთიერებაში. ისინი ხედავდნენ, რომ ის, რაც გარკვეულწილად უკვე სახეზე იყო ამ ნივთიერების შიგნით, – ნატიფად განაწილებული და ყველგან მსწრაფი კრისტალიზაციისკენ (იხ. ნახ. 6, წითელი), – როგორც ის, რაც არსებობდა უჩვეულოდ გამეჩხერებულ მდგომარეობაში სილიციუმის მჟავის სახით, სინამდვილეში დედამიწისთვის იყო რაღაც აღქმის ორგანოს მსგავსი და შეეძლო, საკუთარ თავში ყოველი მხრიდან აღექვა იმაგინაციები და ზეგავლენები გარემომცველი კოსმოსიდან. ამგვარად, სილიციუმის მჟავაში, რომელსაც შეიცავს მიწის ცილოვანი ატმოსფერო, ყველგან იყო გარეგნულად გამოვლენილი იმაგინაციები.

ამ იმაგინაციებს ჰქონდათ გიგანტურ მცენარეთა მსგავსი ორგანიზმის ფორმა და იმისგან, რაც ასე ვთქვათ, იმაგინირებული იყო დედამიწაზე ასეთი მეთოდით, მოგვიანებით განვითარდნენ, – ატმოსფერული სუბსტანციების შთანთქმის ეშვებით, – მცენარეები, ანუ ყველაფერი ის, რასაც აქვს მცენარეთა მსგავსი ბუნება. თავიდან ის იყო დედამიწის გარშემო მფრინავ ფლუიდურ ფორმაში, მხოლოდ მოგვიანებით ჩაეფლო იგი ნიადაგში და იქცა იმად, რაც ჩვენთვის ცნობილია, როგორც მცენარეთა სამყარო. სილიციუმის მჟავის გარდა, ამ ცილოვან ატმოსფეროში, ასევე ჩანერგილი იყო სხვა ნივთიერება – კირი, უკიდურესად გაუხშობულ მდგომარეობაში. სწორედ ამ კირიანი სუბსტანციიდან, ცილის შედგენების ზეგავლენით, წარმოიშვა ცხოველთა სამეფო. ადამიანური არსება კი თავის თავს ამ ყველაფრის შიგნით აღიქვამდა. ის შეიგრძნობდა მიწასთან თავის ერთიანობას. ის ცხოვრობდა იმაში, რასაც დედამიწა ქმნიდა იმაგინაციის ძალთაგან, როგორც მცენარეულს, ცხოვრობდა იმაში, რაც წარმოიშობოდა მიწიერში, როგორც ცხოველური, ისე, როგორც მე ახლა აღვწერე. თითოეული ადამიანი თავის თავს შეიგრძნობდა, არსებითად, განფენილს მთელს დედამიწაზე, ერთიანს დედამიწასთან. ასე რომ, ადამიანური არსებები

მსჭვალავდნენ ერთმანეთს; ეს მე აღვწერე ჩემს წიგნში „ქრისტიანობა, როგორც მისტიკური ფაქტი“ პლატონურ მოძღვრებასთან დაკავშირებით – იდეათა წარმოშობის ადამიანური შესაძლებლობები.

ამგვარად, ბელისწერამ განაპირობა, რომ ორი პიროვნება, რომლებზედაც უკვე გესაუბრეთ შტუტგარტში და აქ კვლავ გიმეორებთ, გარდასხეულდნენ ეფესოს მისტერიების მიმდევრებად და იქ თავიანთ სამშენიველებში ღრმა ღვთისმოსაობით აღიქვეს ის მოვლენები, რომლებიც აქ ზოგად შტრიხებში მოვხაზე. ამის წყალობით მათი სამშენიველები შინაგანად თითქოსდა გამკვერივებული იყო. მისტერიების მეშვეობით მათ მიწიერი სიბრძნის სახით აღიქვეს ის, რაც ადრე მათთვის მისაწვდომი იყო მხოლოდ განცდაში, მაგრამ მეტწილად გაუცნობიერებელ განცდაში. ასეთი იყო ამ პიროვნებების ადამიანური გამოცდილება, რომელიც განაწილებული იყო ორ სხვადასხვა ინკარნაციას შორის. ამის წყალობით, ისინი საკუთარ თავში ატარებდნენ იმის მყარ ცნობიერებას, რომ ადამიანური დაკავშირებულია უმაღლესთან, სულიერ სამყაროსთან და ამავე დროს გრძნობდნენ ძლიერ, ინტენსიურ უნარს, განეცადათ თავიანთი დამოკიდებულება მიწიერთან.

თუ თქვენ მუდმივად გაქვთ ორი ერთობლივი ნაკადი, რომელთა გაყოფაც არ შეგიძლიათ, მაშინ ისინი იხსნებიან და იკარგებიან ერთმანეთში. თუ ისინი ერთმანეთისგან მკაფიოდ განსხვავდებიან, თქვენ შეგიძლიათ ერთის შესახებ იმსჯელოთ მეორის დახმარებით. ამ ორ პიროვნებას ასევე შეეძლო, ერთი მხრივ, თავად ცხოვრებიდან ემსჯელათ უზენაესი სამყაროს სულიერ ასპექტზე, რაც მათთან მოდიოდა როგორც ადრინდელი ინკარნაციების გამოძახილი. რამდენადაც ბუნების სამეფოთა წარმოშობა მათ ეუწყათ ეფესოს მისტერიებიდან ქალღმერთ არტემიდას გავლენით, ამიტომ ახლა მათ შეეძლოთ, მეორე მხრივ, გაეგოთ, როგორ წარმოიშვა ადამიანის გარეთ არსებული საგნები და მოვლენები დედამიწაზე, თანდათანობით როგორ წარმოიქმნა დედამიწაზე არსებული ყოველივე ადამიანურსგარეთა პირველადი ნივთიერებისაგან და როგორ აღიქვა იგივე ნივთიერება ადა-

მიანმაც. ამ ორი პიროვნების ცხოვრება, – რომელიც ნაწილობრივ ემთხვევა ეფესოში ჰერაკლიტეს* ცხოვრების უკანასკნელ წლებს და ნაწილობრივ შემდგომ დროს, – გახდა განსაკუთრებით მდიდარი შინაგანად და შიგნიდან მძლავრად გასხვიოსნდა უდიდესი კოსმოსური საიდუმლოებების ნათლით. გარდა ამისა, მათში იყო იმის ძლიერი ცოდნა, ადამიანი თავის მშვენიერ ცხოვრებაში როგორ შეიძლება შეუერთდეს არა მარტო მას, რაც ჰორიზონტალურად არის განფენილი მის ირგვლივ დედამიწაზე, არამედ იმასაც, რაც ეწევა ზევით, როცა ის თავად აღწევს სიმაღლეებს თავისი არსებით. ასეთი იყო შინაგანი მშვენიერი ორგანიზაცია ამ ორი პიროვნებისა, რომლებიც ერთობლივად მოქმედებდნენ ეგვიპტურ-ქალღმურ ეპოქაში, ხოლო შემდეგ ერთად ცხოვრობდნენ ჰერაკლიტეს დროს და ბოლოს ეფესოს მისტერიებთან კავშირში. ახლა შეიძლება განვაგრძოთ ამ ერთობლივი მოღვაწეობის შემდგომი დაკვირვება. მშვენიერმა ორგანიზაციამ, რომელიც განვითარდა ორთავეში, განვლო სიკვდილი, სულიერი სამყარო და დაიწყო თავისი თავის მომზადება მიწიერი ცხოვრებისთვის, რომელსაც კვლავ უნდა დაესახა ამოცანები, რომლებიც ახლა, ცხადია, სრულიად სხვაგვარად გამოიყურებოდნენ. როცა ჩვენ ვაკვირდებით, როგორ პოულობდნენ ეს პიროვნებები თავიანთ გზას მიწიერი განვითარების ისტორიაში, შეგვიძლია დავინახოთ, ადრინდელ დროებში სამშვენიერელის განცდათა წყალობით (ამ განცდებს აქვთ თავიანთი კარმული გაგრძელება მომავალ მიწიერ ცხოვრებაში) როგორ მზადდება ისეთი მოვლენები, რომლებიც სრულიად სხვა ფორმებს იღებენ შემდგომ ცხოვრებაში მას შემდეგ, რაც ეს პიროვნებები კიდევ ერთხელ შეველენ კაცობრიობის მიწიერ ევოლუციაში.

მე ეს მაგალითი მოვიყვანე იმიტომ, რომ ეს ორი პიროვნება გამოჩნდა იმ პერიოდის ბოლოს, რომელსაც კაცობრიობის ისტორიაში ჰქონდა განსაკუთრებული მნიშვნელობა. ამაზე მე მიგითითეთ 13 წლის წინ შტუტგარტში ჩემ მიერ წაკითხულ ლექციებში. ფაქტობრივად ეს ყველაფერი გავარჩიე განსაზღვრული თვალსაზრისით. ამ პიროვნებებმა, რომლებმაც თავიდან ეგვიპტურ-ქალღმურ ეპოქაში გაიარეს ის,

რასაც შემოიძლია ვუწოდო ფართომასშტაბიანი კოსმიური ცხოვრება, ხოლო შემდეგ გაადრმავეს ეს კოსმიური გამოცდილება შინაგანად, თავიანთი სამშვენიერელის გამკვირვების თვალსაზრისით, ახლა, მომდევნო ინკარნაციაში, ცხოვრობდნენ, როგორც არისტოტელე და ალექსანდრე დიდი.* როცა წვდებიან არისტოტელესა და ალექსანდრე დიდის სამშვენიერელების დაფარულ სიღრმეებს, მაშინ, როგორც მე განვმარტე შტუტგარტში, ნელ-ნელა ნათელი მოეფინება ყველაფერს, რაც გამოვლინდა ასე პრობლემურად ამ ორი პიროვნებაში, რომელთა ცხოვრება მიმდინარეობდა იმ დროებში, როცა ბერძნული კულტურა დაცემისკენ მიდიოდა და იწყებოდა რომის ბატონობა.

ამაზე ჩვენ ვისაუბრებთ ხვალინდელ ლექციაში.

მეოთხე ლექცია
დორნახი, 1923 წლის 27 დეკემბერი

ჩემი გუშინდელი ამოცანა იყო, ცალკეული პიროვნებების მაგალითზე მეჩვენებინა, როგორ მიდის თავისი გზით სამყაროს ისტორიული განვითარება. ის, ვინც ესწრაფვის სულისმეცნიერებაში შემდგომ ჩაღრმავებას, ვერ შეძლებს, წარმოიდგინოს საგნები და მოვლენები, თუ არ მიუთითებს ადამიანურ არსებაში ასახულ მოლენათა შედეგებზე. ვინაიდან ადამიანი მხოლოდ ჩვენს ეპოქაში შეიგრძნობს თავის თავს, – იმ მიზეზებით, რომლებზედაც ვიმსჯელებთ ამ ლექციების მიმდინარეობისას, – როგორც დანარჩენი სამყაროსგან მოწყვეტილ ცალკეობა არსებას. ყველა წინარე ეპოქებში და, უნდა აღინიშნოს, ყველა მომდევნოში, ადამიანი შეიგრძნობდა და კვლავ შეიგრძნობს თავს მთელი კოსმოსის წევრად, მთელი სამყაროს კუთვნილებად. მე არაერთხელ მითქვამს: ასევე არ შეუძლია თითო ცალკე არსებობდეს თავისთავად, არამედ მას არსებობა შეუძლია მხოლოდ ადამიანურ ორგანიზმთან ერთად, ვინაიდან იმ მომენტში, როცა თითო მოშორდება ორგანიზმს, ის უკვე არ იქნება თითო, დაიწყებს სიკვდილს, ის იქნება რაღაც სხვა და დაემორჩილება სხვა კანონს, განსხვავებულს იმისგან, ვიდრე ის ეკუთვნოდა ადამიანის ორგანიზმს და როგორც თითო არის თითო მთლიან ორგანიზმთან კავშირით, ასეთივე სახით არის ადამიანი ის არსება, რომელსაც კოსმიურ მთლიანობასთან კავშირში გააჩნია ესა თუ ის ფორმა, იქნება ეს დედამიწაზე ცხოვრებისას, თუ სიკვდილსა და ახალ დაბადებას შორის ცხოვრებაში. ცნობიერება ამის შესახებ სახეზე იყო სწორედ ადრინდელ ეპოქებში, რომელიც მომავალში ხელახლა წარმოიქმნება. ის მხოლოდ გაფერმკრთალდა და დაიბინდა, რათა ადამიანს შესძლებოდა, მთელი სისავსით განვეითარებინა თავისუფლების განცდა. მაგრამ, რაც უფრო ვულრმავედებით უძველეს დროებს, მით უფრო ვამჩნევთ, როგორ აქვთ ადამიანებს გაცნობიერებული კოსმოსთან თავიანთი კუთვნილება.

მე დაგიხატეთ ცნობილი ეპოსიდან ორი პიროვნება: გილგამეში და ეაბანი. გაჩვენეთ, ეს პიროვნებები, როგორ ცხოვრობდნენ უძველეს ეგვიპტურ-ქალღმურ ეპოქაში, იმის შესაბამისად,

რაც ადამიანებისთვის იმ დროებში იყო შესაძლებელი და როგორ მიაღწიეს მათ ჩაღრმავებას ეფესური მისტერიების მეშვეობით. გუშინდელი ლექციის ბოლოს გითხარით, რომ მოგვიანებით იმავე ადამიანურმა არსებებმა მონაწილეობა მიიღეს სამყაროს ისტორიულ განვითარებაში, უკვე როგორც არისტოტელემ და ალექსანდრემ. იმისათვის, რომ ახლა სრულად გავიგოთ მიწიერი განვითარების მსვლელობა იმ დროებში, როცა ადგილი ჰქონდა ამ ყველაფერს, უფრო მეტი დაკვირვებით უნდა ჩაეხედოთ იმაში, თუ რა შეეძლოთ, ასეთ სამშენიველებს აღექვათ, ამ სამ, ერთმანეთის მომდევნო პერიოდში.

მე ვისაუბრე იმაზეც, რომ პიროვნებამ, რომელსაც ერქვა გილგამეში, როგორ გადაწყვიტა მოსალოცად გამგზავრებულიყო დასავლეთში და გაიარა ატლანტიდის შემდგომი პერიოდის დასავლური ხელდასხმის რაღაც სახე. თავდაპირველად წარმოდგენა შევიქმნათ მსგავსი ხელდასხმის ბუნებაზე, რათა კარგად გავითავისოთ ის, რასაც ადგილი ჰქონდა მოგვიანებით. ბუნებრივია, ჩვენ უნდა მივმართოთ იმ ადგილს, სადაც ძველი ატლანტიდის ხელდასხმის გამოძახილი ხანგრძლივი დროის განმავლობაში იყო შენახული. ეს ეხება ჰიბერნიის მისტერიებს,* რომლებზეც ახლახან ვსაუბრობდი ჩვენს დორნახელ მეგობრებთან. ახლა საჭიროა გავიმეორო ზოგი რამ მაშინდელი ნათქვამიდან, სანამ ჩვენ შევძლებთ, სრულად და ნათლად გავიგოთ განსახილველი საგანი.

ჰიბერნიის მისტერიები, ირლანდიური მისტერიები დიდხანს არსებობდა. ისინი არსებობდა ჯერ კიდევ ქრისტიანობის დაფუძნების პერიოდში და მათ უტყუარი სახით შემოინახეს ატლანტიდის ხალხთა სიბრძნეზე უძველესი მოძღვრების გარკვეული თვისებები. ნება მომეცით, დაგიხატოთ იმ ადამიანის განცდები, რომლის ხელდასხმაც მოხდა ირლანდიურ მისტერიებში ატლანტიდის შემდგომ ეპოქაში. ხელდასხმის მიღებამდე, იგი მკაცრად უნდა მომზადებულიყო. იმ დროებში ყოველთვის უჩვეულოდ მკაცრი და სასტიკი იყო ეს მომზადება, რომლის გავლაც მისტერიებში შესვლამდე აუცილებელი იყო. ადამიანს, შეიძლება ითქვას, შინაგანად უნდა გარდაექმნა თავისი მშენიერი წყობა, მთელი თავისი ადამიანური კონსტიტუცია. ჰიბერნიულ მისტერიებში მნიშვნელოვნად ითვლებოდა, რომ მო-

წავეს მძლავრი შინაგანი განცდით ესწავლა ამოცნობა, რა იყო ილუზორული მის ირგვლივ, – ყველა იმ საგანში, რომელსაც ადამიანი თავისი გრძნობადი აღქმის საფუძველზე მიაწერდა არსებობას. მაშინ ის შეძლებდა გაეცნობიერებინა ყველა სიძნელე და დაბრკოლება, რომლებიც ხვდება ადამიანს, როცა ის ისწრაფვის ჭეშმარიტებისკენ, ნამდვილი ჭეშმარიტებისკენ. მას აჩვენებდნენ, რომ, არსებითად, ყველაფერი, რაც ჩვენ გარს გვარტყია გრძნობად სამყაროში, არის ილუზია და რომ ჭეშმარიტება იმალება ამ ილუზიის მიღმა, ასე რომ, გრძნობადი აღქმის მეშვეობით ადამიანისთვის ფაქტობრივად მიუღწეველია ჭეშმარიტი ყოფიერება.

ახლა თქვენ, შესაძლოა, თქვათ, რომ ანთროპოსოფიაში დიდი ხნის ყოფნის განმავლობაში თავად მიხვედით ამ დასკვნამდე და ეს საკმაოდ კარგად იცით. მაგრამ ყველა შემეცნება, რომელიც შეიძლება ადამიანს ჰქონდეს თანამედროვე ცნობიერებაში გრძნობადი სამყაროს ილუზორულ ხასიათთან დაკავშირებით, არაფერია იმ შინაგან ალგუნებულობასა და შინაგან ტრაგიზმთან შედარებით, რომელსაც იმდროინდელი ადამიანები განიცდიდნენ ჰიბერნიული ხელდასხმისთვის მომზადების დროს. რადგან, როცა თეორიულად ამბობენ: „ყველაფერი არის მათა, ყველაფერი არის ილუზია“, – ამას იღებენ ძალზე მარტივად. ჰიბერნიული მისტერიების მოწაფეების ვარჯიშები კი წარმართავდნენ იმ მომენტისკენ, როცა მათ საკუთარი თავისთვის უნდა ეთქვათ: „ადამიანისთვის არ არსებობს შესაძლებლობა, გაარღვიოს ილუზია და მივიდეს ჭეშმარიტებამდე, ნამდვილ ჭეშმარიტებამდე“.

მოწაფეებს ამზადებდნენ ისეთი სახით, რომ თავიდან, სასოწარკვეთილებიდან გამომდინარე, ისინი კმაყოფილდებოდნენ ილუზიებით. ისინი ვარდებოდნენ სასოწარკვეთილებაში. მათ მიერ აღქმული ილუზორულობა იმდენად ყოვლისშემძლე და ყოვლისმომცველი იყო, რომ მისი გარღვევა შეუძლებელი გახლდათ. ამ მოწაფეების ცხოვრებაში ყოველთვის ვპოულობთ განწყობას: მშვენიერია, მაშინ ჩვენ უნდა დავრჩეთ ილუზიაში. თუმცა ეს ნიშნავს: ჩვენ ფეხქვეშ ნიადაგი გამოგვეცლება, ვინაიდან ილუზიის ნიადაგზე მყარად დგომა არ შეიძლება. ჭეშმარიტად, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, ძველ მისტერიებში მომზა-

დების ამ სასტიკ და უმკაცრეს წესებზე ძნელად თუ შევძლებთ, შევიქნათ წარმოდგენა. შეძრწუნებული ადამიანები, ალბათ, უკან დაიხვედნენ იმის წინაშე, რასაც მოითხოვს ნამდვილი შინაგანი განვითარება.

ასეთი იყო განცდა, რომელიც უჩნდებოდათ მოწაფეებს ყოფიერებასთან და მის ილუზორულ ხასიათთან დაკავშირებით. ამის შემდეგ მათ ელოდათ მსგავსი განცდა ჭეშმარიტების ძიებასთან დაკავშირებით. ისინი სწავლობდნენ იმ დაბრკოლებების წვდომას, რომლებიც ადამიანს აქვს თავის ემოციებში და ხელს უშლის მას მივიდეს ჭეშმარიტებამდე. ასევე ყველა იმ ბუნდოვანი და მშფოთვარე გრძნობის წვდომას, რომელიც არ ყვეს ცოდნის მკაფიო სინათლეს. მაშინ ისინი კიდევ ერთხელ მიდიოდნენ ისეთ მომენტამდე, როცა საკუთარ თავს ეუბნებოდნენ: თუ ჩვენ არ შეგვიძლია ვიცხოვროთ ჭეშმარიტებაში, მაშინ მოგვიწევს ვიცხოვროთ შეცდომებში, არაჭეშმარიტებაში!“. ვინაიდან ადამიანისთვის ცხოვრების იმ პერიოდთან მიახლოება, როცა ის სასოწარკვეთილია ყოფიერებასა და ჭეშმარიტებასთან მიმართებაში, ნიშნავს იმას, რომ იგი თავისი თავიდან ამოგლეჯს საკუთარ ადამიანურ არსებას.

ადამიანს ეს ყოველივე ეძლეოდა, რათა იმ განცდის მეშვეობით, რომელიც საპირისპიროა იმისა, რისთვისაც მას საბოლოოდ უნდა მიეღწია თავისი მიზნის სახით, შეძლებოდა ამ მიზანთან მისულიყო მართებული და ღრმა ადამიანური გრძნობით. ვინაიდან, სანამ არ შეისწავლი იმას, რას ნიშნავს იცხოვრო ცდომილებასა და ილუზიაში, ვერ შეძლებ ყოფიერებისა და ჭეშმარიტების დაფასებას. სწორედ ჰიბერნიის მოწაფეს უნდა ესწავლა ჭეშმარიტებისა და ყოფიერების დაფასება.

ამ ყველაფრის გავლის შემდეგ, როცა მოწაფე თითქოს და უკიდურეს ზღვრამდე განიცდიდა საპირისპირო პოლუსს იმისას, რისთვისაც შეეძლო მიეღწია, იგი შეჰყავდათ, – აქ მე სწორად უნდა გადმოვცე ის, რაც ჰიბერნიის მისტერიებში რეალურად ხდებოდა, – რაღაც სალოცავში, სადაც იყო უდიდესი შთამაგონებელი ძალის ორი ქანდაკება. ამ გიგანტური სიდიდის ქანდაკებებიდან ერთ-ერთში, შიგნით იყო ფულურო; ქანდაკების გარსი, მისი ცარიელი შიგთავსით, მთელი მასალა, რისგანაც შედგებოდა ქანდა-

კება, იყო მთლიანად ელასტიკური. ქანდაკებაზე ხელის დაჭერისას, ზემოქმედების ადგილას წარმოიშობდა ღრმული, მაგრამ ხელის ადების შემდეგ ფორმა აღდგებოდა. მთლიანად ქანდაკება იმგვარად იყო გაკეთებული, რომ ყველაზე მეტად თავი ჰქონდა დამუშავებული. როცა ადამიანი უახლოვდებოდა ქანდაკებას, მას ჰქონდა ასეთი შეგრძნება: ძალები თავიდან მიემართებიან გიგანტურ სხეულში. ცხადია, მას არ შეეძლო ენახა შინაგანი სივრცე, თუმცა მისი შეგრძნება მხოლოდ შეხებისას შეეძლო. მოწაფეს აქეზებდნენ ხელი დაეჭირა. ის გრძნობდა, რომ თავის ძალები ასხივებს მთელ დანარჩენ სხეულზე, რომ ქანდაკებაში თავი ყველაფერს ნიშნავს.

ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, სიამოვნებით ვუშვებ, რომ თანამედროვე ადამიანი ჩვენს თანამედროვე, ყოველდღიურ, პროზაულ ცხოვრებაში თუ დადგებოდა ამ ქანდაკების წინ, საეჭვოა, მას მასთან მიმართებით განეცადა რაიმე, აბსტრაქტული იდეის გარდა. ეს ნამდვილად ასეა. მაგრამ სრულიად სხვა საქმეა, ჯერ მთელი შენი შინაგანი არსებით, სულითა და სამშინველით, ასევე სისხლით და ნერვებით განიცადო ილუზიისა და ცდომილების ძლიერება, ხოლო ამის შემდეგ განიცადო მსგავსი გიგანტური ფიგურის შთამაგონებელი ძალა.

ქანდაკება იყო მამრობითი სქესის. მის გვერდით იდგა მეორე ქანდაკება – მდედრობითი სქესის. ის არ იყო ცარიელი და გაკეთებული იყო არა ელასტიკური, არამედ პლასტიკური მასალისაგან. როცა მოწაფე ეხებოდა ამ ქანდაკებას, – მას ამის გაკეთებასაც ასევე უბიძგებდნენ, – ის ანგრევდა ფორმას, წარმოშობდა სხეულზე ღრმულს.

მას შემდეგ, რაც მოწაფე ხვდებოდა, მუდმივად როგორ აღდგებოდა ერთ ქანდაკებაში მისი ელასტიკურობის ძალით ამ ქანდაკების ფორმა, ხოლო მეორე ქანდაკება როგორ დეფორმირდებოდა შეხებისაგან, – და აგრეთვე ზოგიერთი სხვა მოვლენის შემდეგ, რაზეც მე შემდგომში ვისაუბრებ, – ის ტოვებდა ამ ადგილს და მას მხოლოდ მაშინ აბრუნებდნენ, როცა ყველა დაზიანება, რომელიც მან წარმოშვა პლასტიკური, ანუ არაელასტიკური ქალის ფიგურაზე, აღდგენილი იყო და შესაბამისად ქანდაკება კვლავ ხელუხლებლად გამოიყურებოდა.

ყველა იმ მომზადების წყალობით, რომელსაც მოწაფე გადიოდა, – შემიძლია ესენი მხოლოდ ესკიზურად მოვხაზო, – მას ქალური ბუნების ქანდაკებასთან დაკავშირებით ჰქონდა ღრმა შინაგანი განცდა მთელ თავის არსებაში – სხეულში, სამშინველსა და სულში. რასაკვირველია, ეს შინაგანი განცდა უკვე აღრევე იყო მასში მომზადებული, მაგრამ მთლიანად წარმოიქმნებოდა მხოლოდ ქანდაკების შთამაგონებელი ზეგავლენის მეშვეობით. მასში წარმოიშობდა შინაგანი გაშეშების გრძნობა და ეს მოქმედებდა ისე, რომ ის თავის სამშინველს ხედავდა იმაგინაციებით სავსეს. ეს იმაგინაციები იყო ზამთრის თოვლიანი სურათები, რომლებიც გამოსახავდნენ დედამიწის ზამთარს. ასე მიჰყავდათ მოწაფე ზამთრის ჭკრეტამდე სულიერში – შიგნიდან გარეთ.

ხოლო მეორესთან, მამაკაცის ქანდაკებასთან დაკავშირებით, მას ჰქონდა სხვაგვარი განცდა. ის გრძნობდა, თითქოს მასში ყოველივე ცოცხალი, რაც ჩვეულებრივ განფენილია მთელ სხეულზე, შევიდა მის სისხლში, თითქოსდა სისხლი განიმსჭვალა ძალებით და მიიღტვის კანიდან გარეთ. თუ ის ერთი ქანდაკების წინ შეიგრძნობდა, რომ გაყინული ჩონჩხი ხდებოდა, მეორე ქანდაკების წინაშე დგომისას გრძნობდა, რომ მთელი მისი შინაგანი სიცოცხლე სითბოში კვდება და ის ცხოვრობს მაგრად დაჭიმულ კანში. ადამიანში მთელი შინაგანის ეს განცდა, რომელიც კანიდან გარეთ მიისწრაფოდა, მოწაფეს საშუალებას აძლევდა, მიეღო ახალი გასხივოსნება; მას შეეძლო ეთქვა: „ახლა გრძნობ, ვინ იქნებოდი შენ, თუ იმ ყველაფრისაგან, რაც არის კოსმოსში, შენზე იმოქმედებდა მხოლოდ ერთი მზე“. ასეთი გზით ის სწავლობდა, შეემეცნებინა მზის მოქმედება კოსმოსში და სწავლობდა იმასაც, ეს მოქმედება როგორ ნაწილდებოდა იქ. ის სწავლობდა ადამიანის მზესთან მიმართების შემეცნებას. ის იგებდა: მიზეზი იმისა, რომ სინამდვილეში ადამიანი ისეთი არ არის, რანაირადაც ის შეიგრძნობდა თავის თავს მზის ქანდაკების შთამაგონებელი გავლენის ქვეშ, გახლდათ ის, რომ სხვა ძალები კოსმოსის სხვა კუთხეებიდან მოქმედებით, მზის ამ მოღვაწეობას გარდაქმნიან. ასეთი გზით მოწაფე სწავლობდა, განეცადა თავისი თავი კოსმოსში; ხოლო, როცა მოწაფე განიცდიდა მთვარის ქან-

დაკების სუგესტიურ გავლენას, როცა ის, ასე ვთქვათ, შინაგანად იყინებოდა და განიცდიდა ზამთრის ლანდშაფტს, – მზის ქანდაკების შემთხვევაში ის განიცდიდა ზაფხულის ლანდშაფტს, – მაშინ ადამიანი გრძნობდა, როგორი იქნებოდა იგი, თუ იარსებებდა მხოლოდ მთვარის გავლენები.

სინამდვილეში რა იციან ჩვენს დროში სამყაროზე? მათ იციან, ვთქვათ, რომ ვარდკაჭკაჭას ყვაილი არის ლურჯი, რომ ვარდი წითელია, ცა – ცისფერი და ა.შ. თუმცა ეს ფაქტები მასზე გასაოცარ შთაბეჭდილებას არ ახდენს. ეს მხოლოდ ცნობებია იმაზე, რაც არის ადამიანის გარშემო. თუ ადამიანს უნდა, რომ იცოდეს კოსმოსის საიდუმლო, მაშინ ის, მთელი თავისი არსებით და ძალუმად უნდა იქცეს გრძნობის ორგანოდ. მზის ქანდაკების შთამაგონებელი გავლენის წყალობით მოწაფის მთელი არსება კონცენტრირებული იყო სისხლის ცირკულაციაში. იგი სწავლობდა თავისი თავის, როგორც მზის არსების შემეცნებას, როცა შინაგანად განიცდიდა ამ შთამაგონებელ გავლენას. იგი სწავლობდა, შეემეცნებინა საკუთარი თავი, როგორც მთვარის არსება, განიცდიდა რა მთვარის ქანდაკების შთამაგონებელ გავლენას. მაშინ მას ისევე შეეძლო მოეთხრო იმ შინაგან განცდებზე, რომლებიც მიიღო თავის ადამიანურ არსებაზე მზისა და მთვარის მოქმედებისგან, როგორც ახლა ჩვენ შეგვიძლია გამოვთქვათ ჩვენი შეხედულება, თუ როგორ მოქმედებს ჩვენზე ვარდი, ან ჩვენი სმენითი გამოცდილებით გამოვთქვათ მოსაზრება მი-ბემოლის ხმის ზემოქმედებაზე და ა.შ. ასე განიცდიდნენ მისტერიების მოწაფეები ატლანტიდის შემდგომ პერიოდშიც, როგორ იყო ჩართული ადამიანი კოსმოსში. ეს მათთვის იყო უშუალო განცდა.

ის, რაც დღეს მოგიყვებით, არის მხოლოდ მცირე ნარკვევი იმ გრანდიოზული განცდებისა, რომლებსაც მოწაფეები აღწევდნენ ჰიბერნიის მისტერიებში და გრძელდებოდა ქრისტიანული ერის პირველ საუკუნეებამდე. ეს იყო კოსმიური განცდა – მზისა და მთვარის განცდა.

ეფესოს და მცირე აზიის მისტერიებში მოწაფეს ჰქონდა სრულიად სხვა სახის განცდა. იქ ის განიცდიდა, განსაკუთრებით ძლიერი სახით, მთელი თავისი არსებით იმას, რამაც შემდგომ პარადიგმატული გამოხატულება პოვა იოანეს სახარების

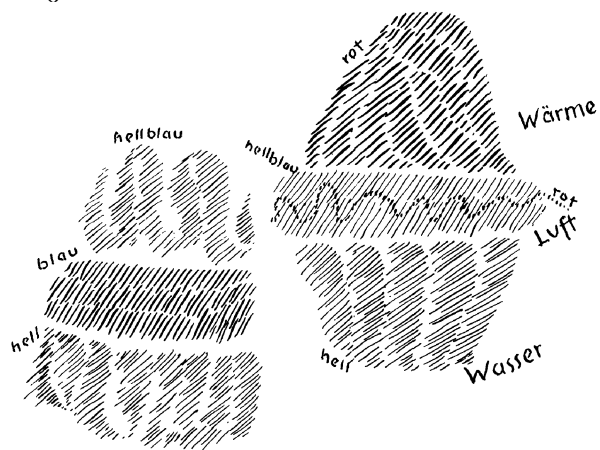
დასაწყისში: „თავდაპირველად იყო სიტყვა და სიტყვა იყო ღმერთთან და სიტყვა იყო ღმერთი“.

ეფესოში მოწაფე მიჰყავდათ არა ორ ქანდაკებასთან, არამედ ერთთან, რომელიც ცნობილი იყო როგორც არტემიდა ეფესოდან. როგორც გუშინ გითხარით, საკუთარი თავის ამ ქანდაკებასთან გაიგივებით, რომელიც განასახიერებდა ცხოვრების სისავსეს, სისხლსავსე ცხოვრებას, მოწაფე იკვალავდა გზას კოსმიურ ეთერში. ის უბრალო მიწიერი არსებობიდან მთელი თავისი შინაგანი აღქმით და განცდით მიიწვედა მაღლა, კოსმიური ეთერის განცდისკენ და მაშინ ის იყო ახალი ცოდნის მაუწყებელი. უპირველესად, მას ეცნობებოდა კაცობრიობის ენის ჭეშმარიტი ბუნება. ამის შემდეგ, ადამიანური ენიდან გამომდინარე, ანუ კოსმიური ლოგოსის ადამიანური ხატიდან გამომდინარე, მოწაფეს აჩვენებდნენ, როგორ ქსოვს და განაგებს სამყაროს სიტყვა მთელს კოსმოსში.

მე შემიძლია, ეს მოვლენები ისევე და ისევე მხოლოდ ესკიზურად მოგხაზო და გაჩვენოთ როგორ მიმდინარეობდა ყოველივე. მოწაფის დაძაბული ყურადღება მიპყრობილი იყო იმისკენ, რა ხდება, როცა ლაპარაკობს ადამიანური არსება, როცა იგი ტოვებს თავისი სიტყვის ანაბეჭდს ამონასუნთქში. მოწაფე მიჰყავდათ იმის განცდამდე რა ხდება ჰაერის სტიქიაში, რასაც ადამიანი თავისი შინაგანი შემოქმედებით ახორციელებს ცხოვრებაში; ხოლო შემდეგ, იმის განცდამდე, როგორ უერთდება ორი მომდევნო პროცესი იმას, რაც ხდება ჰაერის ელემენტში.

წარმოიდგინეთ, რომ გვაქვს ამონასუნთქი ჰაერი, რომელშიც აღბეჭდილია ადამიანის მიერ წარმოთქმული რაღაც სიტყვები (ნახ. 7. მარჯვენა მხარე, ღია ლურჯი წითელი სახით); იმ დროს, როცა სიტყვით გაფორმებული ეს სუნთქვა მკერდიდან მიემართება გარეთ, რიტმული ვიბრაცია ეშვება ქვევით და გაივლის მთელ თხევად ელემენტს, რომელიც გარს ევლება ადამიანურ ორგანიზმს (ყვითელი, წყალი). ასე რომ, მეტყველების დროს ადამიანს ჰაერის რიტმები აქვს ხორხის, მეტყველების ორგანოს დონეზე. მეტყველებასთან ერთად ხდება მთელი თხევადი სხეულის ტალღისებური აწევა და თუხთუხი ადამიანურ არსებაში. სითხე, რომელიც ადამიანში არსებობს სამეტყველო ზონის ქვემოთ, მოძრაობაში მოდის და რეზონანსულად ვიბრი-

რებს. აი, სინამდვილეში რას ნიშნავს ის, რომ ლაპარაკისას ჩვენს მეტყველებას თან ახლავს შეგრძნება. თუ ადამიანურ არსებაში წყლის ელემენტი ასეთი სახით რეზონანსულად არ იქნება ვიბრაციაში, მეტყველება მისგან გამოვა ნეიტრალურად, ინდიფერენტულად და ადამიანი თავის მეტყველებას არ გამსჭვალავს გრძნობით. ხოლო ზევით, თავის მიმართულებით ადის სითბოს ელემენტი (წითელი) და სიტყვებს, რომლებსაც ჰაერში აღებუქდავთ, მიაცილებენ ზემოთ მიმართული სითბოს ტალღები, რომლებიც მსჭვალავენ ფიზიკურ თავს და ჩვენს სიტყვებს აძლევენ საშუალებას, შეიმოსონ აზრებით. ამგვარად, როცა ვლაპარაკობთ, გვაქვს სამი რამ: ჰაერი, სითბო და წყალი ანუ სითხე.

ნახ. 7

hell – ნათელი. Wasser – წყალი. Luft – ჰაერი. rot – წითელი. blau – ცისფერი. hellblau – ნათელი-ცისფერი. Wärme – სითბო.

ეფესოს მოწაფე ამოსავალ წერტილად იღებდა ამ პროცესს, რომელიც თავად იძლევა მთლიან სურათს იმისას, თუ რა ცხოვრობს და იღვრება ადამიანურ მეტყველებაში. მაშინ მისთვის ნათელი ხდებოდა, რომ ადამიანურ არსებაში მიმდინარე არის ანთროპომორფიზირებული კოსმიური პროცესი და რომ, ოდესღაც, შორეულ წარსულში, თავად დედამიწა მოქმედებდა მსგავსი სახით. ოღონდ, მაშინ ეს იყო არა ჰაერ-

რის, არამედ წყლის ელემენტი, თხევადი ელემენტი (მარცხნივ – ლურჯი), რომელიც აღწერე გუშინ, როგორც მფრინავი, თხევადი ცილა, რომელსაც შეუძლია ტალღისებური მოძრაობა და თუხთუხი. ადამიანში, მიკროკოსმში, როცა ის ლაპარაკობს ამონასუნთქით, ოდესღაც ჰაერის ნაცვლად იყო მფრინავი, თხევადი ელემენტი – ცილა, რომელიც ატმოსფეროს მსგავსად ერთგვარს დედამიწას. როგორც ახლა ჰაერი გადადის სითბოს ელემენტში, ასევე გადადიოდა ცილა ზევით რაღაც ჰაერის ელემენტში (მარცხნივ, ღია-ლურჯი), ხოლო ქვემოთ – რაღაც მიწის ელემენტში (ღია). მსგავსად იმისა, როგორც ჩვენს სხეულში წარმოიშობა გრძნობები თხევადი ელემენტის წყალობით, ზუსტად ასევე ჩაისახება დედამიწაში მიწიერი წარმონაქმნები, მიწიერი ძალები, ყველაფერი ის, რაც მოქმედებს დედამიწის შიგნით. ხოლო ზევით, ჰაერის ელემენტში, წარმოიშობა მქსოველი კოსმიური აზრები, რომლებიც შემოქმედებითად მოქმედებენ მიწიერში.

ძლიერი და დიდებული იყო შთაბეჭდილება, რომელსაც ადამიანური არსება იღებდა ეფესოში, როცა მას აჩვენებდნენ, მის საკუთარ მეტყველებაში როგორ ცხოვრობს იმის მიკროკოსმიური გამოძახილი, რაც ოდესღაც იყო მაკროკოსმიური. როდესაც ლაპარაკობდა ეფესოელი მოწაფე, იგი მეტყველების განცდის მეშვეობით გრძნობდა როგორ მოდიოდა მასთან კოსმიური სიტყვის მოქმედებაში შეჭრის განცდა. მას შეეძლო აღექვა, კოსმიური სიტყვა როგორ ამოდრავებდა მფრინავ-დენად ელემენტს, როცა მას ანიჭებდა მოძრაობის უნარს, აზრის სისავსეს და მნიშვნელობას. ის ასევე ხედავდა, როგორ ადიოდა სიტყვა მაღლა, შემოქმედებითი კოსმიური აზრისკენ და ქვევით – ჩასახული მიწიერი ძალებისკენ.

ასე ცხოვრობდა მოწაფე კოსმიურში, სწავლობდა რა იმის გაგებას, რა იყო მის საკუთარ მეტყველებაში მართებული სახით: შენში არის ადამიანური ლოგოსი. ადამიანური ლოგოსი მოქმედებს შენი მეშვეობით შენივე მიწიერი ცხოვრების დროს და შენ, როგორც ადამიანი, ხარ ადამიანური ლოგოსი. ვინაიდან ჩვენ, როგორც ადამიანები, ვყალიბდებით მეტყველების მეშვეობით იმისგან, რაც მიისწრაფვის ქვევით, თხევად ელემენტში; მაშინ, როცა იმის წყალობით, რაც მიის-

წრაფვის ზევით, ჩვენ ვფლობთ ადამიანურ აზროვნებას ჩვენი მიწიერი ცხოვრების დროს. თუ შენში ადამიანური არსება არის მიკროკოსმიური ლოგოსი, მაშინ ოდესღაც საწყისთა დასაწყისამდე იყო ლოგოსი, და ის იყო ღმერთთან და თავად ის იყო ღმერთი.

ეფესოში ამას სიღრმისეულად იგებდნენ, რადგან გაგება ადამიანების მეშვეობით და თავად ადამიანების მიერ მოიპოვებოდა.

განვიხილათ რა პიროვნებას, იმის მსგავსს, რაც იმალებოდა გილგამეშის სახელის ქვეშ, თქვენ უნდა გაიხსენოთ, რომ მთელი მისი ცხოვრება მიმდინარეობდა მისტერიების უახლოეს გარემოცვაში, ვინაიდან მთელი კულტურა, მთელი ცივილიზაცია უძველეს დროში გამოდიოდა მისტერიებიდან. ამიტომ, როცა ვამბობ სახელს „გილგამეშ“, თქვენ მას უნდა შეხედოთ, – რამდენადაც ის ცხოვრობდა ერეკში, – არა ისე, როგორც პიროვნულად ხელდასხმულს ერეკის მისტერიებში, არამედ ისე, როგორც იმ ცივილიზაციის მკვიდრს, გამსჭვალულს განცდებით, რომელიც განპირობებული იყო ადამიანის ზემოაღწერილი მიმართებით კოსმოსთან. შემდეგ ამ პიროვნებაში, დასავლეთში მისი მომლოცველობისას, შემოვიდა განცდა, რომელმაც საშუალება მისცა მას უშუალოდ გაცნობოდა თუ თავად ჰიბერნიულ მისტერიებს არა, – ის ასე არ უღრმავდებოდა, – იმას მაინც, რაც კულტივირებული იყო ჰიბერნიის მისტერიების კოლონიაში, რომელიც იმყოფებოდა, როგორც მე უკვე გითხარით, დღევანდელი ბურგენლანდის ადგილას. ის, რაც გილგამეშმა მიიღო იქ, ცხოვრობდა მის სამშენიველში და აგრძელებდა განვითარებას ცხოვრებაში მის სიკვდილსა და ხელახლა დაბადებას შორის; ხოლო მომდევნო მიწიერ ცხოვრებისას მან ეფესოში განიცადა სამშენიველის გაღრმავება.

სამშენიველის გაღრმავება განიცადა ორივე ინდივიდუალობამ, რომლებზედაც ჩვენ ვისაუბრეთ. ჭეშმარიტად ეს იყო, თითქოსდა იმ დროების ცივილიზაციის სიღრმეებიდან ამოზრდილი უზარმაზარი ტალღა, რომელიც ამ სამშენიველებს დაატყდა თავს. მათ ცოცხალ და დატვირთულ რეალობაში განიცადეს ის, რაც პომპროსის შემდგომდროინ-

დელ საბერძნეთში გახლდათ წარსულის მხოლოდ რაღაც მშვენიერი გამოძახილი.

სწორედ ეფესოში შეიძლებოდა გვეჩინოდა ყოველივე ამის თითქოსდა დაგვიანებული განცდა. ეფესო იყო ის ადგილი, სადაც აგრეთვე ცხოვრობდა ჰერაკლიტე და სადაც უძველესი სინამდვილიდან ძალიან ბევრი რამის განცდა შეიძლებოდა გვიანდელ ბერძნულ ეპოქაშიც, თვით ქრისტეშობამდე VI-V საუკუნეებში. ეფესოში ჯერ კიდევ შეიძლებოდა ჰქონოდათ შეგრძნება მთლიანი რეალობისა, რომელშიც ოდესღაც ცხოვრობდა ადამიანი, – იმ დღეებში, როცა მას ჯერ კიდევ ჰქონდა უშუალო მიმართება ღვთაებრივ-სულიერთან, როცა აზია მისთვის იყო მხოლოდ უმდაბლესი ზეცათა შორის, როცა მას ჯერ კიდევ ჰქონდა კავშირი უზენაეს სამყაროებთან, რომლებიც მოიცავდნენ უმდაბლესს. იმ შორეულ დროებში აზიაში ადამიანი განიცდიდა ბუნების სულების არსებობას, ხოლო ზევით – ანგელოზების, მთავარანგელოზებისა და სხვათა, კიდევ უფრო მაღლა კი – უფლებათა და დანარჩენ იერარქიათა არსებობას. შეიძლება ითქვას: რამდენადაც უკვე თავად საბერძნეთში რჩებოდა მხოლოდ ადრინდელი რეალობის გამოძახილი და ის, რაც იყო სინამდვილე, ამის ტრანსფორმირება ხდებოდა გმირებზე თქმულებების ხატ-სახეებში, რომლებშიც ჯერ კიდევ ნათლად შეიმჩნეოდა მითითებები თავდაპირველ რეალობაზე; იმის გამო, რომ საბერძნეთში თავდაპირველი რეალობის დრამატულმა ელემენტმა სიცოცხლე შეიძინა ესქილეში, ამიტომ, ეფესოში, არსებითად, რჩებოდა იმის შესაძლებლობა, რომ მისტერიათა ღრმა სიბნელეში ჩაძირვისას ადამიანი შეიგრძნობს იმ ძველი სინამდვილის გამოძახილს, როცა ის ჯერ კიდევ ცხოვრობდა ღვთაებრივ-სულიერ სამყაროსთან უშუალო ურთიერთკავშირში. ბერძნის მთავარი თავისებურება ის იყო, რომ მან აიღო კოსმოსის შესახებ ადამიანის უძველესი განცდები და ჩადო მითებში, მშვენიერებაში, ხელოვნების სტიქიაში, გარდაქმნა რა ისინი ხატებად, რომლებიც მისთვის უფრო ადამიანური და მახლობელი იყო.

ახლა ჩვენ უნდა მივუბრუნდეთ იმ დროს, როცა, ერთი მხრივ, ბერძნულმა ცივილიზაციამ მიაღწია თავის პიკს,

როცა სპარსულ ომებში მან ამაყად მიაყენა თითქოსდა უკანასკნელი დარტყმა აზიურ რეალობას, ხოლო მეორე მხრივ – როცა საბერძნეთი უკვე იწყებდა დაცემას. ჩვენ უნდა წარმოვიდგინოთ, რა შეიძლებოდა, განეცადა მსგავსი ეპოქის ადამიანს, თუ იგი თავის სამშინველში ჯერ კიდევ ატარებდა იმის ნათელ გამოძახილს, რაც ოდესღაც იყო ღვთაებრივ-სულიერი მიწიერი რეალობა ადამიანის სხეულში, სამშინველსა და სულში.

ჩვენ ვნახავთ, როგორ ცხოვრობდნენ ალექსანდრე დიდი და არისტოტელე თავიანთთვის ძნელად შესაგუებელ სამყაროში, რომელიც სინამდვილეში მათთვის ძალზე ტრაგიკული იყო. საქმე ისაა, რომ არისტოტელეს და ალექსანდრეს სულიერთან სრულიად სხვანაირი მიმართება ჰქონდათ, ვიდრე გარშემომყოფთ. ვინაიდან, მართალია მათზე არ შეიძლება ითქვას, რომ ისინი განსაკუთრებულად ინტერესდებოდნენ სამოთრაკიული (samothrakischen) მისტიკებით, და მაინც, მათი სამშინველები გრძობდნენ უდიდეს ნათესაობას იმასთან, რა მოსდიოდათ კაბირებს (Kabiren) სამოთრაკიულ მისტიკებში. სიმართლე რომ ვთქვათ, შუა საუკუნეებში იყვნენ ადამიანები, რომლებმაც იცოდნენ, რას ნიშნავდა ეს. თანამედროვე ადამიანებს აქვთ სრულიად მცდარი შეხედულებები შუა საუკუნეებზე. მათ არ ესმით, რომ XIII და XIV საუკუნეებამდე ყველა ფენაში არსებობდნენ პიროვნებები, რომლებიც ფლობდნენ მკაფიო სულიერ ხედვას, – ყოველ შემთხვევაში იმ მხარეში, რომელსაც უძველეს აღმოსავლეთში ეძახდნენ აზიას. „სიმღერა ალექსანდრეზე“,* დაწერილი ვინმე პასტორის მიერ, წარმოადგენს გვიანდელი შუა საუკუნეების მნიშვნელოვან დოკუმენტს. ალექსანდრესა და არისტოტელეს მოღვაწეობის შესახებ თანამედროვე ისტორიულ მონაცემებთან შედარებით ლამპრეტის პოემა, რომელიც შეიქმნა XII საუკუნეში, წარმოადგენს გრანდიოზულ კონცეფციას, რომელიც ენათესავება უძველეს გაგებას იმისას, თუ რა განხორციელდა ალექსანდრე დიდის მეშვეობით.

თქვენ შეგიძლიათ, თქვენი სამშინველის წინაშე უბრალოდ დააყენოთ შემდეგი. ალექსანდრეზე სიმღერაში მღვდელი ლამპრეტის იძლევა ასეთ გასაოცარ აღწერას: გაზაფხუ-

ლის დადგომასთან ერთად თქვენ მიდისხართ ტყეში, მოხვდით ტყის პირას, სადაც ხარობენ ყვავილები და მზე ისე დგას, რომ ხეების ჩრდილი ეცემა ყვავილებს. მაშინ გაზაფხულზე, თქვენ შეგიძლიათ ნახოთ, როგორ გამოდიან ხეების ჩრდილქვეშ სულები, – ყვავილთა შვილები, – ყვავილების გვირგვინებიდან და მინდორში აწყობენ ფერხულს. ლამპრეტის ამ აღწერიდან მკაფიოდ შეგვიძლია აღვიქვათ იმ დროის ადამიანისთვის ჯერ კიდევ მისაწვდომი უძველესი და ჭეშმარიტი განცდის ანარეკლი. ისინი არ შედიოდნენ ტყეში პროზაულად ამ სიტყვების სათქმელად: აქ ბალახია, აქ ყვავილები, ხოლო იქ ხეები; არამედ, თუ ისინი უახლოვდებოდნენ ტყეს, თუკი მზე ანათებდა მათ ზემოთ და ჩრდილი ეცემოდა ყვავილებს, მაშინ ხეების ჩრდილქვეშ მათ წარმოუდგებოდათ ყვავილთა ბინადრების მთელი სამყარო, ბინადრების, რომლებიც რეალურად ევლინებოდნენ მანამდე, სანამ ისინი შევიდოდნენ ტყეში. რადგან ტყეში შესვლისას ისინი სხვა სტიქიურ სულებსაც აღიქვამდნენ. ყვავილთა სულების ეს ფერხული ევლინებოდა ეკლესიის მსახურ ლამპრეტსაც და მას განსაკუთრებით მოსწონდა ამის აღწერა. ეს ჭეშმარიტად მნიშვნელოვანია. ლამპრეტს ჯერ კიდევ XII საუკუნის დასაწყისში, როცა სურდა, აღეწერა ალექსანდრე დიდის ლაშქრობები, მათ ყველგან მსჭვალავდა ბუნების აღწერით, რომლებიც შეიცავდა სტიქიური სამეფოების შესახებ გამოცხადებებს. პოემას საფუძვლად ედო ასეთი ცნობიერება: იმის აღსაწერად, რა ხდებოდა ოდესღაც მაკედონიაში, როცა არისტოტელეს მიერ დამოძღვრილი ალექსანდრე იწყებდა თავის ლაშქრობას აზიაში, ჩვენ არ შეგვიძლია, უბრალოდ აღვწეროთ პროზაული დედამიწა, როგორც ამ მოვლენების ჩარჩო; არა, დანამდვილებით მათი აღწერისას, ჩვენ მასში, დედამიწის პროზაულ აღწერასთან ერთად, უნდა ჩავრთოთ ელემენტარული არსებების სამყარო“.

როგორი კონტრასტია ისტორიის თანამედროვე წიგნთან, რომელიც, რასაკვირველია, სრულიად შესაფერისია ჩვენი დროისთვის. იქ წაიკითხავთ, რომ ალექსანდრემ, თავისი მასწავლებლის – არისტოტელეს რჩევის მიუხედავად, როგორ ჩაიფიქრა, თავის თავზე აეღო მისია, ბარბაროსები მიეერთე-

ბინა ცივილიზებული კაცობრიობისთვის, ასე ვთქვათ, ერთიან კულტურულ მნიშვნელამდე მიყვანა ცივილიზებული ბერძნები, – ელინები, მაკედონელები, – და ბარბაროსები. ცხადია, ეს ძალზე დამაჯერებელია თანამედროვეებისთვის, მაგრამ როგორი მიაშიტობაა ნამდვილ ჭეშმარიტებასთან შედარებით. მეორე მხრივ, ჩვენ ვიღებთ გრანდიოზულ შთაბეჭდილებას, როცა ვუყურებთ ალექსანდრეს ლაშქრობების სურათს, რომელიც მოგვცა ლამპრესტმა და რომელშიც იგი ამ ლაშქრობებს სრულიად სხვა მიზანს მიაწერს. ამდენად, ის, რაც მე ხემოთ აღვწერე, როგორც ბუნებრივ-ელემენტარული სამეფოების, სულიერის შესვლა ფიზიკურ ბუნებაში, – ეს აუცილებელი იყო მხოლოდ შესავლის სახით. მღვდელ ლამპრესტის პოემის „სიმღერა ალექსანდრეზე“ მიხედვით მაინც რა არის ალექსანდრეს ლაშქრობების მიზანი?

ალექსანდრე მიდის სამოთხის კარიბჭესთან. მართალია, ეს გამოხატულია იმ დროის ქრისტიანულ ენაზე, თუმცა სრულად შეესატყვისება, როგორც მე გიჩვენებთ, ჭეშმარიტ სიმართლეს. ვინაიდან ალექსანდრეს ლაშქრობები არ წამოუწყია მხოლოდ დაპყრობისთვის, კიდევ უფრო ნაკლებად – ბარბაროსების შესაერთებლად ბერძნებთან, მიუხედავად არისტოტელეს რჩევისა. არა, ისინი განმსჭვალული იყო ნამდვილი და უმაღლესი სულიერი მიზნით. ამ ლაშქრობების იმპულსი სულისგან მოდიოდა. მათ შესახებ ჩვენ ვკითხულობთ ლამპრესტის პოემაში, რომელიც ალექსანდრეს სიკვდილიდან 15 საუკუნის შემდეგ უდიდესი აღფრთოვანებით მოგვითხრობს ამ გამირულ ისტორიას. ის მოგვითხრობს იმაზე, თუ როგორ მივიდა ალექსანდრე სამოთხის კარიბჭესთან, მაგრამ ვერ შეძლო შიგნით შესვლა, რადგანაც, როგორც ლამპრესტი ამბობს, სამოთხეში შესვლა შეუძლია მხოლოდ მას, ვინც ფლობს ჭეშმარიტ თავმდაბლობას, მორჩილებას, ხოლო ალექსანდრეს, რომელიც ცხოვრობდა ქრისტიანულ ეპოქამდე, ჯერ არ შეეძლო მათი დაუფლება. მხოლოდ ქრისტიანობას შეეძლო, კაცობრიობისთვის მოეტანა ჭეშმარიტი თავმდაბლობა და მორჩილება. მიუხედავად ამისა, თუ ამ მოვლენებს აღვიქვამთ არა ცრურწმენით, არამედ გახსნილი გონებით, ჩვენ ვნახავთ, – ლამპრესტი, ქრისტიანი

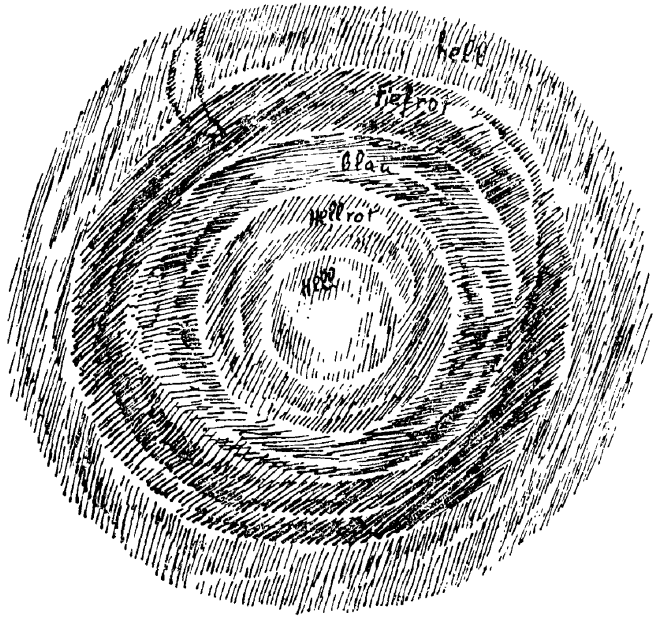
მღვდელი, ჯერ კიდევ გრძნობს რაღაცას ალექსანდრეს ლაშქრობების ტრაგედიიდან.

ახლა მე მსურს განსაკუთრებული ყურადღება მივაპყრო სწორედ ალექსანდრეს გასაოცარ ლაშქრობებს, რათა აღვწერო, რა მოხდა ადრე და რა მოხდა შემდეგ დასავლური კაცობრიობის ისტორიაში, აღმოსავლეთთან მისი კავშირის თვალსაზრისით. ვინაიდან ამ მოვლენათა საფუძველში არსებული შეგრძნება, როგორც ვნახეთ, ჯერ კიდევ ფართოდ იყო გავრცელებული შუა საუკუნეების შედარებით გვიანდელ პერიოდშიც. ამასთან, არა როგორც ზოგადი შეგრძნება: ის არსებობდა იმდენად კონკრეტული ფორმით, რომ შეიძლებოდა, წარმოქმნილიყო „სიმღერა ალექსანდრეზე“, რომელიც საოცრად დრამატული ძალით აღწერდა მოვლენებს, მიმდინარეს ჩემ მიერ დახასიათებული ორი არსების წყალობით. მაკედონიის ისტორიაში ამ მომენტის მნიშვნელობა განფენილია, ერთი მხრივ, შორეულ წარსულამდე, მეორე მხრივ, შორეულ მომავლამდე. მნიშვნელოვანია, შევიგნოთ, რომ მსოფლიო ისტორიული ტრაგიზმი ნათელს ჰფენს ყველაფერს, რაც დაკავშირებულია არისტოტელესა და ალექსანდრესთან. ტრაგიზმი თავის თავს გარეგნულადაც ავლენს. ეს აშკარაა შემდეგი ფაქტიდან. მსოფლიო ისტორიისთვის საბედისწერო განსაკუთრებული ვითარებების გამო, არისტოტელეს თხზულებებიდან მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილმა მიაღწია დასავლეთ ევროპამდე, შემდეგ კი მას სწავლობდა და ინახავდა ეკლესია. ფაქტობრივად ეს იყო თხზულებები მხოლოდ ლოგიკაში და თხზულებები, შემოსილი ლოგიკური ფორმით. თუმცა სერიოზული შესწავლა იმ მცირედის, რაც შენარჩუნდა არისტოტელეს საბუნებისმეტყველო მეცნიერულ თხზულებებში, გვიჩვენებს, ჯერ კიდევ რამდენად ძლიერ ხედვას ფლობდა იგი ადამიანის არსების კავშირების შესახებ კოსმოსთან. ნება მომეცით, თქვენი ყურადღება მივაპყრო მხოლოდ ერთ რამეზე.

ჩვენს დროში ჩვენ ვსაუბრობთ მიწიერ სტიქიებზე: წყლის, ჰაერის, ცეცხლისა და სითბოს ელემენტებზე, შემდეგ კი ეთერის შესახებ. როგორ გამოხატავს არისტოტელე ამ ყველაფერს? იგი აღწერს დედამიწას, მაგარ, მყარ დედამიწას (ნახ. 8. ნათელი, შუაგული), თხევად მიწას, წყალს (ნათელი-

წითელი), შემდეგ ჰაერს (ცისფერი); და ეს ყველაფერი განმსჭვალული და გარემოცულია ცეცხლით (კაშკაშა წითელი).

ნახ. 8

- 1) hell – ნათელი. 2) fielrot – მკაფიო წითელი. 3) blau – ცისფერი.
4) hellrot – ნათელი წითელი.

ამ თვალსაზრისით არისტოტელესთვის დედამიწა განფენილია მთვარემდე. ხოლო კოსმოსიდან, განეფინება რა ვარსკვლავებიდან მთვარემდე, – არა დედამიწის სფეროში, როგორც ნათქვამია, არამედ მხოლოდ მთვარემდე, – ჩვენამდე მოდის თითქოსდა ზოღიაქოდან, ვარსკვლავებიდან ეთერი, რომელიც ავსებს კოსმიურ სივრცეს (ნათელი პერიფერიებზე). ეთერი განფენილია ქვემოთ, თითქმის მთვარემდე.

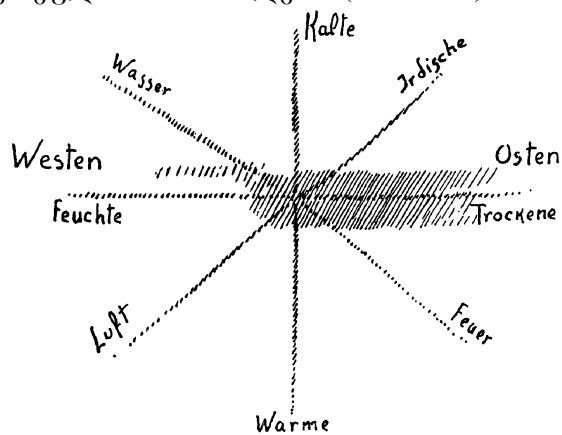
სწავლულებს შეუძლიათ, ეს ყველაფერი წაიკითხონ არისტოტელეს წიგნებში, მაგრამ თავად არისტოტელე თავის მოწაფეს ალექსანდრეს ხშირად უმეორებდა: ის ეთერი, რომელიც გავიდა დედამიწის სიბოლს სფეროს მიღმა, სინათლის ეთერი, ქიმიური ეთერი და სიცოცხლის ეთერი ოდესღაც დაკავშირებული იყო დედამიწასთან. ის აღწევდა დედამიწამდე. ევოლუცი-

ის უძველეს სტადიებზე მთვარის გასვლის შედეგად ეთერი მოსცილდა დედამიწას. ამიტომ ყველაფერი, რაც ჩვენ გარს გვარტყია სივრცეში, როგორც მკვდარი სამყარო, ეთერით არ იყო განმსჭვალული, – ასე მოძღვრავდა არისტოტელე ალექსანდრეს. ხოლო, გაზაფხულის მოსვლასთან ერთად, მცენარეები, ცხოველები და ადამიანური არსებები დედამიწაზე აღორძინდებიან ახალი სიცოცხლისთვის; მაშინ ელემენტარული სულები ხელახლა აგზავნიან ეთერს მთვარის სფეროდან ამ ახალდაბადებულ არსებებში. ასე რომ, მთვარე ფორმას აძლევს და აქანდაკებს არსებებს.

ჰიბერნიის მისტერიებში ქალის უზარმაზარი ფიგურის წინაშე დგომისას, მისტერიების მოწაფეს ჰქონდა ძალზე ცოცხალი განცდა იმისა, რომ ეთერი სინამდვილეში არ ეკუთვნის დედამიწას, მაგრამ მას ყოველწლიურად აგზავნიან დედამიწისკენ ელემენტარულ სულები სიცოცხლის აყვავების საჭიროებისას. ასევე იყო არისტოტელესთვისაც. ის ჯერ კიდევ ღრმად იმსჭვალებოდა ადამიანური არსების კოსმოსთან კავშირით. მისმა მოწაფემ თეოფრასტმა* ყველაფერი გააკეთა, რომ ის ნაწარმოებები, რომლებიც ამ მოვლენებს ეხება, დასავლეთამდე არ მისულიყო. თუმცა ზოგი მათგანი მივიდა აღმოსავლეთამდე, სადაც ჯერ კიდევ ინახებოდა ჭეშმარიტების ასეთი გაგება. ხოლო იქიდან, ჩრდილო აფრიკისა და ესპანეთის გავლით ებრაელებმა და არაბებმა ეს ქმნილებები ჩაიტანეს დასავლეთ ევროპაში, სადაც ისინი შეეჯახა, როგორც უკვე აღვწერე, ჰიბერნიული მისტერიების გავლენას, რამდენადაც ისინი ამ ხალხის ცივილიზაციასა და კულტურაში აისახებოდა.

და მაინც ის, რაც აღვწერე, იყო მხოლოდ როგორც ამოსავალი წერტილი სწავლებისთვის, რომელიც არისტოტელემ გადასცა ალექსანდრეს. ეს სწავლება მთლიანად განეკუთვნებოდა შინაგან განცდას. მე შემიძლია, მოკლედ აღვწერო ეს დაახლოებით ასე: ალექსანდრე სწავლობდა არისტოტელესგან გაეგო, ადამიანის გარეთ, გარემომცველ სამყაროში არსებული მიწის, წყლის, ჰაერისა და ცეცხლის ელემენტები როგორ ცხოვრობენ თავად ადამიანური არსების შიგნითაც, რის გამოც ის წარმოადგენს მიკროკოსმოსს. ის სწავლობდა, როგორ ცხოვრობს ადამიანური არსების ძელებში მიწის ელემენტი, როგორ ცხოვ-

რობს წყლის ელემენტი სისხლის ცირკულაციაში, ასევე მის ყველა სითხესა და წვენიში. ჰაერის ელემენტი ვლინდება ყველაფერში, რაც დაკავშირებულია სუნთქვასა და სუნთქვის მოძრაობასთან – მეტყველებასთან, ხოლო ცეცხლის ელემენტი ცხოვრობს ადამიანის აზრებში. ალექსანდრე ჯერ კიდევ ფლობდა ელემენტებში სიცოცხლის ცნობიერ წარმართვას. ელემენტებში სიცოცხლის ამ განცდასთან ერთად მას ჰქონდა დედამიწასთან ახლო და ინტიმური კავშირის განცდა. ჩვენს დროში, როცა ვმოგზაურობთ აღმოსავლეთში, დასავლეთში, სამხრეთსა და ჩრდილოეთში, ჩვენ ვერ ვამჩნევთ იმას, ამ დროს რა იღვრება ჩვენს არსებაში, რადგან ვამჩნევთ მხოლოდ იმას, რასაც აღიქვამს ჩვენი გარეგანი გრძობათა ორგანოები. ამგვარად, ჩვენ ვხედავთ მხოლოდ იმას, რასაც აღიქვამს ჩვენში არსებული მყარი (მიწიერი) სუბსტანციები და არა იმას, რასაც აღიქვამს ჩვენს ორგანიზმში არსებული სხვა სტიქიები. მაგრამ არისტოტელე ასწავლიდა ალექსანდრეს დაახლოებით ამგვარად: როცა გადაადგილდები დედამიწაზე აღმოსავლეთისკენ, თანდათანობით ჩაგითრევს ელემენტი, რომელიც გამოგაშრობს. შენ ეფლობი სიმშრალეში. (იხ. ნახ. 9).

ნახ. 9

Warme – სითბო. Feuer – ცეცხლი. Trockene – სიმშრალე. Osten – აღმოსავლეთი. Irdische – მიწიერი. Kalte – სიცივე. Wasser – წყალი. Westen – აღმოსავლეთი. Feuchte – სინოტივე. Luft – ჰაერი.

ამაში არ უნდა დავინახოთ ის, რომ, თუ ადამიანი მის აზიაში, მაშინ იგი მთლიანად გამოშრება. ცხადია, ჩვენ აქ ვხეებით ისეთ ზემოქმედებებს, როგორც შეედლო ალექსანდრეს შეეგრძნო მას შემდეგ, როცა მიიღო სახელმძღვანელო მითითებები არისტოტელესგან. მაკედონიაში ყოფნისას მას შეედლო შეეგრძნო შემდეგი რამ: მე თავად მაქვს მცირეოდენი სინოტივე, რომელიც აღმოსავლეთში ღრმად შეჭრის დროს იკლებს. ამგვარად დედამიწაზე მოგზაურობისას ის აღიქვამდა მის კონფიგურაციას ისე, როგორც შევიძლიათ სხეულის რომელიმე ნაწილის აღქმა შეხებით. ვთქვათ, როცა ადამიანს სხეულის რომელიმე ნაწილზე ხელით მსუბუქად ეხებით, შეიგრძნობთ განსხვავებას ცხვირს, თვალსა და პირს შორის. ასეთ პიროვნებას შეედლო, აღექვა განსხვავება იმ განცდებს შორის, რომელიც მასში წარმოიშობოდა, როცა ის მიდიოდა სიმშრალეში და იმ განცდას შორის, რომელიც, მეორე მხრივ, მასში იყო, როცა იგი დასავლეთში ღრმად შეჭრისას, თანდათანობით შედიოდა სინოტივეში. (იხ. ნახ. 9).

სხვა დიფერენციაციებს ადამიანები განიცდიან, თუმცა უხეშად, ჯერ კიდევ დღემდე. ჩრდილოეთის მიმართულებით ის განიცდის სიცივეს, სამხრეთის მიმართულებით – სითბოს, ცეცხლის ელემენტს. სინოტივესა და სიცივეს შორის ურთიერთქმედებას ჩრდილო-დასავლეთის მიმართულებით ის უკვე აღარ განიცდის. არისტოტელემ ალექსანდრეში გააღვიძა ყველაფერი ის, რაც განვლო გილგამეშმა, როცა უშუალოდ შინაგანი განცდით აღიქვა ის, რაც შეიგრძნობა ჩრდილო-დასავლეთის მიმართულებით შუალედურ ზონაში სინოტივესა და სიცივეს შორის: წყალი. ალექსანდრესნაირ ადამიანს არა თუ არ შეედლო ასე გამოეხატა, არამედ სინამდვილეშიც არ ამბობდა ასე: აქ გადის გზა ჩრდილო-დასავლეთისკენ. ამის ნაცვლად ამბობდა: ეს გზა გადის იქ, სადაც ჭარბობს წყლის ელემენტი. შუალედურ ზონაში, სინოტივესა და სიცივეს შორის, დევს ელემენტი, რომელშიც ჭარბობს ჰაერი. ასეთი იყო სწავლება უძველეს ბერძნულ-ქტონურ მისტიკრიებსა და უძველეს სამოთრაკიულ მისტიკრიებში,* აი სწორედ ამას ასწავლიდა არისტოტელე თავის უახლოეს მოწაფეს. ხოლო სიმშრალე

ლესა და სიცივეს შორის ზონაში, ანუ მაკედონიიდან ციმბირის მიმართულებით, ადამიანს ჰქონდა დედამიწის იმ რეგიონის განცდა, სადაც ჭარბობდა თვითონ მიწა, მიწიერი – მიწის სტიქია, სიმყარე. შუალედურ ზონაში, სითბოსა და სიმშრალეს შორის, ე.ი. ინდოეთის მიმართულებით, განიცდებოდა დედამიწის რეგიონი, სადაც მართავდა ცეცხლის ელემენტი. ამიტომ არისტოტელეს მოწაფე, მიუთითებდა რა ჩრდილო-დასავლეთზე, ამბობდა: იქ მე ვგრძნობ წყლისა და მიწის სულების მოქმედებას; როცა მიუთითებდა სამხრეთ-დასავლეთზე, ამბობდა: იქ მე ვგრძნობ ჰაერის სულებს; როცა მიუთითებდა ჩრდილო-აღმოსავლეთზე, ძირითადად იქ ხედავდა მიწის სულების ლივლივს; ხოლო როცა მიუთითებდა სამხრეთ-აღმოსავლეთზე ინდოეთის მიმართულებით, ხედავდა ცეცხლის სულების ლივლივს, ხედავდა იქ მათ საკუთარ სტიქიაში.

და ბოლოს, თქვენ შეგიძლიათ, შეიგრძნოთ ღრმა, მჭიდრო კავშირი ბუნებრივსა და ზნეობრივს შორის, როდესაც გაუწყებთ, რომ ალექსანდრე ამბობდა ამგვარად: მე უნდა დავტოვო ცივი, ტენიანი სტიქია და გავემართო ცეცხლოვანისკენ, უნდა განვახორციელო მოგზაურობა ინდოეთში. ეს იყო გამოხატვის საშუალება, მჭიდროდ დაკავშირებული როგორც ბუნებრივთან, ასევე ზნეობრივთან. ამაზე დაწვრილებით ხვალ ვისაუბრებ. დღეს მინდოდა, მეჩვენებინა იმის სურათი, რა ცოცხლობდა იმ დროს. ვინაიდან ყველაფერში, რაც მიმდინარეობდა არისტოტელესა და ალექსანდრეს შორის, შეგვიძლია დავინახოთ ასევე იმ დიდი და ძლიერი ბიძგის ანარეკლი, რომელიც მოხდა მსოფლიო ისტორიაში. იმ დროებში, ჯერ კიდევ შესაძლებელი იყო წარსულის დიდებულ მისტერიებზე ინტიმური საუბარი მოწაფეებთან. ამის შემდეგ კი კაცობრიობამ დაიწყო უპირატესად ლოგიკის, აბსტრაქტული ცოდნის, კატეგორიების აღქმა და განაგლო ყველაფერი დანარჩენი. ამიტომ ამ მოვლენებში უნდა განვჭვრიტოთ უდიდესი, ღრმა ბიძგის გამოვლენა კაცობრიობის ისტორიულ განვითარებაში და ამავე დროს დავინახოთ გადამწყვეტი მომენტი მთლიანად ევროპული ცივილიზაციის განვითარებაში აღმოსავლეთთან მისი კავშირის თვალსაზრისით.

მეხუთე ლექცია
ლორნახი, 1923 წლის 28 დეკემბერი

უძველესი დროის მისტერიებში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს ეფესოს. როცა მე მოგიხსობდით ალექსანდრეს როლზე დასავლეთის განვითარებაში, ხშირად ვახსენებდი ასევე ეფესოს მისტერიებს. ჩვენ მხოლოდ მაშინ ჩავწვდებით უძველესი და შედარებით ახალ დროის მოვლენათა მნიშვნელობას, თუ გავიგებთ და შევაფასებთ ამ მისტერიების ხასიათში მომხდარ უდიდეს ცვლილებას, რომლებიც სინამდვილეში იყო ის წყაროები, რომლიდანაც გამოვიდნენ ყველა უდიდესი ცივილიზაციები აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ გადასვლის დროს და, პირველ რიგში, საბერძნეთში. ეს ცვლილება იყო შემდეგი სახის.

თქვენ ხედავთ, რომ, თუ ყურადღებას მივაპყრობთ აღმოსავლეთის უძველეს მისტერიებს, ყველგან ვიღებთ შთაბეჭდილებას: მისტერიების ქურუმებს, თავიანთი ხილვებიდან გამომდინარე, შეეძლოთ, მოწაფეებისთვის გაეხსნათ დიდი და მნიშვნელოვანი ჭეშმარიტებები. რაც უფრო შორს მივდივართ წარსულისკენ, მით უფრო მეტად ჩანს, რომ ამ ბრძენებს ანუ ქურუმებს აქვთ ძალაუფლება, უშუალოდ გამოიწვიონ მისტერიებში თავად ღმერთების, სულიერი არსებების ყოფნა, რომლებიც მართავენ პლანეტარულ სამყაროებს, მიწიერ ფაქტებსა და მოვლენებს, ასე რომ, ღმერთები რეალურად იმყოფებოდნენ იქ.

ადამიანური არსების კავშირი მაკროკოსმოსთან მუდამდებოდა მრავალ სხვადასხვა მისტერიაში ისეთივე გრანდიოზული სახით, როგორც მე გუშინ აღვწერე ჰიბერნიის მისტერიებთან დაკავშირებით, ასევე მოძღვრებებით, რომლებიც არისტოტელეს ჯერ კიდევ შეეძლო გადაეცა ალექსანდრე დიდისთვის. აღმოსავლეთის ყველა უძველესი მისტერიის ძირითადი თავისებურება მდგომარეობდა იმაში, რომ ზნეობრივი იმპულსები ბუნებრივისაგან მკვეთრად გამოიჯნული არ იყო. როცა არისტოტელე მიუთითებდა ალექსანდრეს ჩრდილო-დასავლეთისკენ, სადაც ჭარბობდა წყლის სტიქიის სულები, იქიდან მოდიოდა არა მარტო ფიზიკური იმპულსი, როგორც ახლა ჩვენ აღვიქვამთ, როცა უბერავს ჩრდილო-დასავლეთის ქარი და ა.შ., არამედ ფიზიკურთან ერთად მოდიოდა ზნეობრივი იმპულსებიც. ფიზიკუ-

რი და ზნეობრივი იყო ერთიანი. ეს შესაძლებელი იყო ამ მისტერიებში მიღებული შემეცნების წყალობით, ბუნების სული კი რეალურად აღიქმებოდა მისტერიებში, ადამიანი თავის თავს გრძნობდა მთელს ბუნებასთან ერთიანობაში. აქ ჩვენ ვაკვირდებით ადამიანის რაღაც კავშირს ბუნებასთან, რომელიც ჯერ კიდევ არსებობდა სწორედ გილგამეშის ცხოვრებასა და მის მომავალ ინკარნაციას შორის მიმდინარე დროებში, როდესაც ის ასევე იმყოფებოდა მჭიდრო კონტაქტში მისტერიებთან, კერძოდ, ეფესოს მისტერიებთან. იმ დროის ადამიანებში ჩვენ ჯერ კიდევ ვპოულობთ ადამიანური არსების ბუნების სულთან კავშირის ცოცხალ ხედვასა და აღქმას. ეს კავშირი იყო შემდეგი სახის. ბუნებაში სტიქიური სულების მოქმედების შესწავლისა და პლანეტარულ პროცესებში გონიერი არსებების მოქმედების შესწავლის წყალობით, ადამიანი მიდიოდა ასეთ დასკვნამდე: ყველგან, ირგვლივ მე ვხედავ მცენარეული სამყაროს გამოვლინებას, – მწვანე ყლორტები, კოკრები და ყვავილები, შემდეგ ხილი; იქ, მინდორსა და ყანაში მე ვხედავ ერთწლიან მცენარეს, რომელიც ყვავილობს გაზაფხულზე და ჭკნება შემოდგომაზე; ვხედავ ხეებს, რომლებიც იზრდებიან ასეული წლის განმავლობაში, გარედან წარმოქმნიან ქერქს, ხეველებიან, ფართოდ და ღრმად იკეთებენ ფესვებს მიწაში. ყველაფერს, რაც ახლა გარეთ განფესვილია ერთწლიან ბალახსა და მცენარეში, რაც აქ აღმოცენდება საზეიმო იმპულსებით მიწაში, ამას მე, როგორც ადამიანი, ოდესღაც ჩემ შიგნით ვატარებდი.

თქვენ იცით, რომ ახლა, როცა ჰაერში არის ნახშირორჟანგი, წარმოშობილი ადამიანური არსებების სუნთქვის შედეგად, ჩვენ შეგვიძლია ვიგრძნოთ, რომ თავად ამოვისუნთქეთ ნახშირორჟანგი, ამოვისუნთქეთ ის სივრცეში. ამიტომ, მე შემიძლია ვითხრათ, დღეს ადამიანს სუსტი კავშირი აქვს კოსმოსთან. ჩვენი ბუნების ჰაეროვანი ნაწილის წყალობით, ჰაერის წყალობით, რომელიც წარმოადგენს სუნთქვისა და სხვა ჰაეროვანი პროცესების საფუძველს, რომლებიც მიმდინარეობს ადამიანის ორგანიზმში, ჩვენ გვაქვს ცოცხალი კავშირი დიდ სამყაროსთან, მაკროკოსმოსთან. ახლა უკვე შეუძლია ადამიანურ არსებას შეხედოს მისგან გამოსულ სუნთქვას, ნახშირორჟანგს, რომელიც მასში იყო, ახლა კი მის გარეთაა. მაგრამ ისევე, რო-

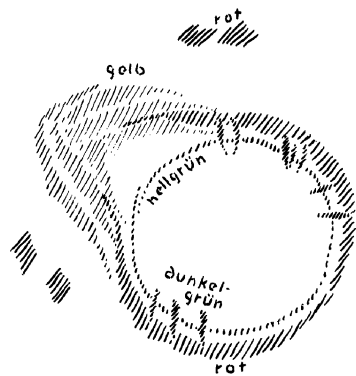
გორც ახლა შეუძლია ადამიანს შეხედოს ნახშირორჟანგს, რომელსაც ამოისუნთქავს, – ჩვეულებრივ ის ამას არ აკეთებს, თუმცა შეეძლო კი, – ასევე უმზერდა მთელ მცენარეულ სამყაროს ადამიანი, რომელმაც მიიღო კურთხევა აღმოსავლეთის მისტერიებში ან აღიქვა სიბრძნე, გამომდინარე აღმოსავლეთის მისტერიებიდან. ის ეუბნებოდა თავის თავს: მე ვუმზერ უძველეს მზის ეპოქას სამყაროს განვითარებაში. მაშინ მე ჯერ კიდევ ვატარებდი ჩემში მცენარეებს. ამის შემდეგ მე მათ საშუალება მივეცი, გადმოღვრილიყვნენ ჩემგან მიწიერი არსებობის ფართო წრეებში. მაგრამ სანამ ვატარებდი მცენარეებს ჩემ შიგნით, სანამ ჯერ კიდევ ვიყავი ადამ-კადმონი, რომელიც მოიცავს მთელ დედამიწას და მასთან ერთად მთელ მცენარეულ სამყაროს, იქამდე მთელი ეს მცენარეული სამყარო შედგებოდა წყლოვან-ჰაეროვანი სუბსტანციისაგან.

შემდეგ ადამიანურმა არსებამ გამოყო თავისგან ეს მცენარეული სამყარო. წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ გახდით უზარმაზარი, როგორც მთელი დედამიწა, ხოლო შემდეგ თითქოსდა თქვენ შიგნით გამოყავით ბუნების მცენარეული საწყისი და ეს მცენარეული სუბსტანცია გადის მეტამორფოზას წყლის ელემენტში – აღმოცენდება, ჭკნება, იფურჩქნება და სახეცვლილებისას იძენს განსხვავებულ გარეგნობასა და ფორმას, მაშინ თქვენ კვლავ გამოიწვევთ თქვენს სულში იმას, როგორ იყო ეს ოდესღაც. ეს რომ ასე იყო ოდესღაც, ამის თქმა საკუთარი თავისთვის შეუძლოთ მათ, ვინც მიიღო აღზრდა და სწავლება აღმოსავლეთში, დაახლოებით გილგამეშის დროს. როდესაც ისინი თავის გარშემო უყურებდნენ მინდვრებს და ხედავდნენ მცენარეების ამოზრდას, ამბობდნენ: ჩვენი განვითარების ადრეულ საფეხურებზე ჩვენ გამოგყავით მცენარეები ჩვენგან და დედამიწამ მიიღო ისინი. მიწამ მათ უბოძა ფესვები და მიანიჭა ხის ბუნება. მაგრამ მცენარეული ბუნება, როგორც ასეთი, თითქოსდა მთლიანად მოიცილა ადამიანურმა არსებამ და მიიღო დედამიწამ. ამრიგად, ადამიანი გრძნობდა შინაგან მსგავსებას მთელ მცენარეულ ბუნებასთან.

მსგავსი სახის კავშირს ადამიანი არ გრძნობდა უმაღლეს ცხოველებთან, რადგანაც მან იცოდა, რომ მხოლოდ მაშინ დაიკავებდა თავის ჭეშმარიტ ადგილს დედამიწაზე, როდესაც გადა-

ლახავდა ცხოველურ ფორმას, დატოვებდა რა ცხოველურს უკან, თავის ევოლუციაში. მცენარეული მან თან წამოიღო თვით დედამიწამდე და სწორედ მაშინ გადასცა მას, რათა მიეღო ისინი თავის წიაღში. მცენარეებისთვის ის იყო ღმერთების შუამავალი დედამიწაზე, შუამავალი ღმერთებსა და დედამიწას შორის.

მსგავსი უდიდესი განცდების მქონე ადამიანები იძენდნენ გრძნობას, რომლის გამოსახვაც სრულიად მარტივად შეიძლება (ნახ. 10): ადამიანი დედამიწაზე ჩამოვიდა კოსმოსიდან (ყვითელი). საკითხი ამ არსებების რიცხვის შესახებ ამჟღერად მთავარი არ არის, რადგან, როგორც მე გუშინ ვთქვი, ისინი ყველანი ერთიმეორეში იმყოფებოდნენ. ის, რაც შემდგომში მცენარეულ სამყაროდ იქცევა, გამოცალკევდება ადამიანისგან, შემდეგ დედამიწა იღებს მას და საშუალებას აძლევს დაფესვიანდეს (მუქი მწვანე ხაზები). ადამიანური არსება განიცდიდა გრძნობას, თითქოს დედამიწა მან შემოსა მცენარეული სამოსლით (წითელი პერიფერიებში), ხოლო დედამიწა მადლიერი იყო ამ შემოსვით და მისგან წყლოვან-ჰაეროვან ელემენტში მიიღო ის, რისი შთაბერვაც ადამიანმა შეძლო მასში. ამ განცდაში შესვლისას ადამიანი გრძნობდა, რომ მჭიდროდ იყო დაკავშირებული ღვთაებასთან, მერკურის მთავარ ღვთაებასთან. ამ შეგრძნების მეშვეობით, რომ მცენარეები თავად მოიტანა დედამიწაზე, ადამიანი განსაკუთრებულ ურთიერთობაში შედიოდა ღვთაება მერკურთან.

ნახ. 10

rot – წითელი. gelb – ყვითელი. hellgrün – ნათელი მწვანე. dunkel-grün – მუქი-მწვანე.

ამის საპირისპიროდ ცხოველებთან მიმართებით ადამიანს ჰქონდა სხვანაირი გრძნობა: მან იცოდა, რომ თავად ვერ მოიტანდა მათ დედამიწაზე, მას უნდა გამოეყო ისინი, უნდა განთავისუფლებულიყო მათგან, სხვანაირად ის მართებული სახით ვერ განავითარებდა თავის ადამიანურ ფორმას. მან განაგლო თავისგან ცხოველები, განაგლო თავისი გზიდან (წითელი, შტრიხები გარედან) და შემდეგ მათ გაიარეს თავიანთი საკუთარი განვითარება უფრო დაბალ საფეხურზე, ვიდრე ადამიანია.

ასე შეიგრძნობდა უძველესი, – გილგამეშის ეპოქის და უფრო გვიანდელი, – დროის ადამიანი თავის თავს ცხოველურ და მცენარეულ სამეფოებს შორის. მცენარეულ სამეფოსთან დაკავშირებით ის იყო მთესველი, რომელიც თესლს მიწაში ფლავდა და ანაყოფიერებდა მათ მიწით, გამოდიოდა რა როგორც ღვთის შუამავალი. ცხოველურ სამეფოსთან დაკავშირებით ის გრძნობდა, თითქოს მან განაგლო ის თავისგან, რათა გამხდარიყო ადამიანი, რომ არ დამძიმებულიყო ცხოველებით, რომლებიც სინამდვილეში იყვნენ შეჩერებული და გაჩერებული განვითარებაში. ცხოველთა მთელი ეგვიპტური კულტი დაკავშირებულია ასეთ შეხედულებასთან. ამას ასევე უკავშირდება ცხოველების მიმართ შებრალების ღრმა გრძნობა, რომელსაც აზიაში ვხვდებით. ეს იყო ბუნების გრანდიოზული ჭვრეტა, როცა ადამიანი თავის კავშირს გრძნობდა ერთი მხრივ – მცენარეულ სამყაროსთან, მეორე მხრივ – ცხოველთა სამყაროსთან. ცხოველებთან დაკავშირებით ის განიცდიდა განთავისუფლების გრძნობას, მცენარეულთან კი – ახლო და ინტიმურ ნათესაობას. მცენარეული სამყარო იყო პატარა ნაწილაკი თავად მისი და ის განიცდიდა წრფელ სიყვარულს მიწის მიმართ, რამდენადაც მიწა იღებდა თავისთან კაცობრიობის ნაწილს, აძლევდა სიცოცხლეს მცენარეებს, ნებას აძლევდა მათ ფესვები გაედგათ და ამასთან ერთად თავისი ნივთიერებაც გაუზიარა, რომ ხეები შემოსილიყვნენ ქერქით. ზნეობრივი ელემენტი არსებობდა ყოველთვის, როცა ადამიანი თავის ირგვლივ ფიზიკურ სამყაროს განიხილავდა. უყურებდა რა მცენარეს მინდორში, ის აღიქვამდა არა მხოლოდ ერთ ბუნებრივ აღმონაცენს, არამედ განიცდიდა და გრძნობდა ადამიანის ზნეობრივ დამოკიდებულებას ამ აღმონაცენთან. რაც შეეხება ცხოველებს, ადამიანი ისევ და ისევ გრძნობდა მათთან

სხვანაირ ზნეობრივ დამოკიდებულებას: ის იკავავდა გზას მათგან დამოუკიდებლად.

ასე ვპოულობთ მთელ აღმოსავლურ მისტიკებში სულიერი ბუნების გრანდიოზულ ჭერეცას. მოგვიანებით ასეთი მისტიკები საბერძნეთშიც იყო, მაგრამ ბუნებისა და სულის შედარებით ნაკლებად ქმედითი აღქმით ბუნებაში. ბერძნული მისტიკები, რასაკვირველია, გრანდიოზულია და ამაღლებული, მაგრამ ისინი აღმოსავლურისგან მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან. ამ უკანასკნელის თავისებურება ის იყო, რომ ისინი არ მიისწრაფოდნენ, დახმარებოდნენ ადამიანს, თავისი თავი შეეგრძნო დედამიწაზე, არამედ მათი წყალობით ადამიანი თავის თავს შეიგრძნობდა კოსმოსის ნაწილად, სამყაროს ნაწილად. საბერძნეთში მისტიკები დასაწყისში გადიოდნენ ისეთ სტადიას, როცა ადამიანი შეიგრძნობდა თავის თავს დედამიწასთან ერთიანს. აღმოსავლურ მისტიკებში კი თავად სულიერ სამყაროს ჭერეცდნენ ან შეიგრძნობდნენ. აბსოლუტურად სწორი იქნება ვთქვათ, რომ უძველეს აღმოსავლურ მისტიკებში, თვითონ ღმერთები ჩნდებოდნენ ქურუმებს შორის, რომლებიც ადავლენდნენ ლოცვებს და ასრულებდნენ მსხვერპლშეწირვას. იმ ძველ დროებში მისტიკრიათა ტაძრები იყო ღმერთების მიწიერი თავშესაფარი, სადაც ისინი ქურუმების საშუალებით ადამიანებს აჯილდოებდნენ იმით, რითაც კი შეეძლოთ მათ დაეჯილდოებინათ ისინი ზეციური განძეულიდან. ბერძნულ მისტიკებში კი უფრო ჩნდებოდნენ ღმერთთა ხატები, გამოსახულებები, თითქოსდა ფანტომები, – ნამდვილი და არა ყალბი, მაგრამ მაინც ფანტომები, – რომლებიც უკვე ღვთაებრივი, რეალური არსებები კი არ იყვნენ, არამედ მოჩვენებები. ამიტომაც ჰქონდათ ბერძნებს სრულიად სხვანაირი განცდები, ვიდრე იმ ადამიანებს, რომლებიც ეკუთვნოდნენ უძველეს აღმოსავლურ კულტურას. ბერძნები გრძნობდნენ, რომ ღმერთები არსებობდნენ, მაგრამ ადამიანისთვის მისაწვდომია მხოლოდ მათი გამოსახულება, ისევე როგორც ჩვენ გვაქვს მესსიერებაში წარსულის განცდებიდან სურათები, მაგრამ არა თავად განცდები.

ასეთი იყო ძირითადი გრძნობა, რომელიც იღვრებოდა ბერძნულ მისტიკებიდან. ბერძენი გრძნობდა, თითქოს ის თავის თავში ატარებს კოსმიურ მოგონებას, არა კოსმოსის გამოვლინე-

ბას, არამედ მის გამოსახულებას, არა ღმერთებს, არამედ ღმერთების გამოსახულებას, მოვლენებისა და პროცესების გამოსახულებას სატურნზე, მზესა და მთვარეზე. უკვე აღარ იყო ცოცხალი კავშირი იმასთან, რაც სინამდვილეში ხდებოდა სატურნზე, მზესა და მთვარეზე, – ისეთი სახის ცოცხალი კავშირი, როგორც ადამიანურ არსებას აქვს თავის ბავშვობასთან. აღმოსავლური ცივილიზაციის ადამიანებს ჰქონდათ ეს რეალური კავშირი მზესთან, მთვარესა და სატურნთან. ისინი ამას იღებდნენ თავიანთი მისტიკებიდან. ბერძნების მისტიკებს კი ჰქონდათ სურათისებური, ანუ ხატოვანი ხასიათი. მათში ჩნდებოდა ან იმყოფებოდა სულიერ-ღვთაებრივი რეალობის ჩრდილები, მაგრამ, ამასთან ერთად, იყო რაღაც მნიშვნელოვანი, ვინაიდან არსებობდა კიდევ სხვა განსხვავება აღმოსავლურსა და ბერძნულ მისტიკებს შორის.

აღმოსავლურ მისტიკებში, თუ ადამიანს სურდა, შეემეცნებინა რაიმე იქ განხორციელებული გრანდიოზული, გიგანტური განცდებიდან, ის ყოველთვის მზად იყო დალოდებოდა ზუსტ დროს. ამა თუ იმ განცდის მოპოვება შეიძლებოდა მხოლოდ შესაბამისი მსხვერპლშეწირვის შედეგად, რომელთაგანაც ზოგი ხდებოდა შემოდგომაზე, ზოგი მხოლოდ გაზაფხულზე, ზოგი შუაგულ ზაფხულში და ზოგიც შუა ზამთარში. ზოგჯერ ღმერთებისთვის მსხვერპლშეწირვა ხდებოდა განსაზღვრულ დროს, რომელიც გამორჩეული იყო მთვარის განსაკუთრებული კონსტელაციით. ამ განსაკუთრებულ დროს მისტიკებში ჩნდებოდნენ ღმერთები და ადამიანებს შეეძლოთ დასწრებოდნენ მათ გამოჩენას. თუ მომენტს გაუშვებდნენ, მაშინ უწევდათ ლოღინი ზოგჯერ 30 წლამდე, სანამ დაბრუნდებოდა შემთხვევა, როცა ღვთაებები ისევ გაიხსნებოდნენ მისტიკებში. მაგალითად, ყველაფერს, რაც ეხება სატურნს, მისტიკების სფეროში შეუძლია მხოლოდ 30 წელიწადში ერთხელ შევიდეს; ყველაფერს, რაც დაკავშირებულია მთვარესთან – დაახლოებით 18 წელიწადში და ა.შ. აღმოსავლური მისტიკების ქურუმები დამოკიდებული იყვნენ დროზე, ასევე ადგილებსა და სხვა მდგომარეობაზე. გრანდიოზული, გიგანტური შემეცნებისა და განჭვრეტის მიღებისას, სრულიად სხვადასხვაგვარ გამოცხადებას აღიქვამდნენ მთიანი გამოქვა-

ბულის სიღრმეში და მაღალი მთების მწვერვალებზე, ან გამოცხადება განსხვავდებოდა იმის მიხედვით, სად იმყოფებოდა ადამიანი – სანაპიროზე თუ აზიის კონტინენტის სიღრმეში. ასე რომ, აღმოსავლური მისტიკების თავისებურება იყო მათი განსახვდრული დამოკიდებულება დროსა და ადგილზე.

საბერძნეთში გრანდიოზული, გიგანტური რეალობები გაქრა; გამოსახულებები ჯერ კიდევ რჩებოდა. ეს გამოსახულებები არ იყო დამოკიდებული წლის დროებზე, ასწლეულების მსვლელობასა თუ ადგილზე: ადამიანებს შეეძლოთ ჰქონოდათ გამოსახულებები, როცა ემზადებოდნენ მართებული სახით, როცა ასრულებდნენ ამა თუ იმ სავარჯიშოს, ან როცა ახდენდნენ ამა თუ იმ პირად მსხვერპლშეწირვას. თუ ადამიანი მსხვერპლშეწირვაში ან საკუთარ სიმწიფეში მიაღწევდა გარკვეულ დონემდე, მაშინ იმის გამო, რომ ის, როგორც ადამიანური არსება ასე წინ წავიდა, მას შეეძლო დიადი სამყაროსეული მოვლენებისა და დიადი სამყაროსეული არსებების ჩრდილების განჭვრეტა.

აი, რა იყო მისტიკების ბუნებაში მნიშვნელოვანი ცვლილება, რომელსაც ვხვდებით უძველესი აღმოსავლეთიდან საბერძნეთში გადასვლის დროს. უძველესი აღმოსავლური მისტიკები ექვემდებარებოდნენ სივრცესა და ადგილის პირობებს, მაშინ როცა ბერძნულ მისტიკებში ყურადღება ექცეოდა თვითონ ადამიანურ არსებას და იმას, რაც მათ მიჰქონდათ ღმერთებთან. ღმერთი, ასე ვთქვათ, არსებობდა თავისი ფანტომური სახით. ამრიგად, ბერძნული მისტიკები ჭეშმარიტად უმზადდნენ გზას თანამედროვე კაცობრიობას.

შემდეგ, უძველეს აღმოსავლურ და ბერძნულ მისტიკებს შორის დგას ეფესოს მისტიკები. მათ განსაკუთრებული ადგილი უკავიათ, ვინაიდან ეფესოს ხელდასხმულებს ჯერ კიდევ შეეძლოთ უძველესი აღმოსავლეთის გიგანტური, დიდებული ჭეშმარიტებებიდან რაღაც განეცადათ. მათ სამშვინველებს ჯერ კიდევ გააჩნდათ ღრმა შინაგანი განცდა, რომ ადამიანური არსებები დაკავშირებული იყვნენ მაკროკოსმოსთან და მაკროკოსმიურ ღვთაებრივ-სულიერ არსებებთან. ეფესოში ადამიანს ჯერ კიდევ შეეძლო, განეჭვრიტა ზემიწიერი და საკმაოზე მეტადაც. არტემიდასთან, ეფესოს მისტიკის ქალღმერთთან, გაიგივებას, ადამიანისთვის ჯერ კიდევ მოჰქონდა ბუნების სამეფოსთან თავისი კავ-

შირის ცოცხალი გრძობა. მცენარეული სამყარო შენია, დედა-მიწამ მიიღო იგი მხოლოდ შენგან. შენ დაძლიე ცხოველთა სამყარო, შენ იგი უკან მოიტოვე. შენ ცხოველებისკენ უნდა მიიხედო დიდი თანაგრძობით; განვითარების გზაზე ისინი უნდა ჩამორჩენილიყვნენ, რათა შენ გამხდარიყავი ადამიანი. მაკროკოსმოსთან თავისი ერთიანობის გრძობის ეს განცდა, ჯერ კიდევ მისაღწევი იყო ეფესოს ხელდასხმულთათვის, ის ჯერ კიდევ იღებდა ამას უშუალოდ ეფესოს რეალობებიდან.

ამასთან ერთად, ეფესოს მისტიკები, ასე ვთქვათ, მოწოდებული იყვნენ, პირველებს მიემართათ დასავლეთისთვის. როგორც ასეთი, ისინი არ იყვნენ დამოკიდებულნი წელიწადის დროებზე, საუკუნეების მსვლელობაზე, ასევე არ იყვნენ დამოკიდებულნი დედამიწის ადგილებზე. ეფესოში ჯერ კიდევ დიდი ყურადღება ექცეოდა სავარჯიშოებს, რომელთაც გადიოდა ადამიანური არსება, როცა საკუთარ თავს ამზადებდა ღმერთებისადმი მსხვერპლშეწირვებითა და თვითმიძღვის წყალობით. ასე რომ, ერთი მხრივ, ეფესოს მისტიკები თავიანთი მისტიკური ჭეშმარიტების შინაარსთან მიმართებით ჯერ კიდევ უბრუნდებოდნენ წარსულს, უძველეს აღმოსავლეთს, მაშინ როცა, მეორე მხრივ, ისინი უკვე მიმართულნი იყვნენ თავად ადამიანის განვითარებაზე და ამიტომ ეგუებოდნენ ბერძნების ბუნებასა და ხასიათს. ესენი იყვნენ საბერძნეთის აღმოსავლური მისტიკებიდან ყველაზე უკანასკნელი, სადაც ძველ ტიტანურ ჭეშმარიტებებს ჯერ კიდევ შეეძლოთ, მიახლოებოდნენ ადამიანს, რადგან აღმოსავლეთში მისტიკები არსებითად უკვე დაეცა.

დასავლეთის მისტიკებში კი უძველესი ჭეშმარიტებები უფრო დიდხანს არსებობდა. პიბერნიის მისტიკები ქრისტიანობის დაბადებიდან ასწლეულების შემდეგაც ჯერ კიდევ არსებობდა. და მაინც, პიბერნიის ეს მისტიკები წარმოადგენს ორმაგად საიდუმლოს და ოკულტურს. და, თქვენთვის ცნობილი იყოს, რომ თუნდაც ე.წ. აკაშა-ქრონიკის დახმარებით სრულებითაც არ არის ადვილი იმ ქანდაკებების დაფარული საიდუმლოებების წვდომა, რომლებზედაც გუშინ გესაუბრებოდით, – მზისა და მთვარის ქანდაკებების, მამრობითი და მდედრობითი ქანდაკებების. აღმოსავლური მისტიკების გამოსახულებებთან მიახლოება და მათი გამოწვევა ასტრალური სამყაროდან შედა-

რებით აღვილია იმისთვის, ვინც შეისწავლა მსგავსი საგნები. მაგრამ საკმარისია, ვინმემ დაიწყო ან ისურვოს, მიუღვეს ჰიბერნიულ მისტერიებს ასტრალური გაგებით, რომ იგი მაშინვე გაბრუნდება. ისინი განაგებენ მას თავისგან. ირლანდიური, ჰიბერნიული მისტერიები დღეს ნებაყოფლობით არ უშვებენ თავიანთი თავის განჭვრეტას აკაშა-ქრონიკის ხატებში, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი უფრო დიდხანს შენარჩუნდნენ თავიანთ თავდაპირველ სიწმინდეში.

შემდეგ ჩვენ უნდა გვახსოვდეს, რომ ის ინდივიდუალობა, რომელიც ცხოვრობდა ალექსანდრე დიდში, მჭიდრო კონტაქტში იმყოფებოდა გილგამეშის დროინდელ ჰიბერნიულ მისტერიებთან, როდესაც მან გადაწყვიტა მოგზაურობა დასავლეთში, იმ ადგილას, რომელიც მდებარეობს დღევანდელი ბურგენლანდის მეზობლად. ეს მისტერიები ცხოვრობდნენ ამ ინდივიდუალობაში, ცხოვრობდნენ ძალიან ძველი მანერით. ვინაიდან ეს იყო იმ დროებში, როდესაც დასავლეთში ჯერ კიდევ ძალიან ძლიერი იყო ატლანტიდის ეპოქის გამოძახილი. შემდეგ ეს განცდები გადატანილ იქნა მშვიდზეირი მდგომარეობის გავლით იმ სფეროში, რომელიც მიმდინარეობს სიკვდილსა და ხელახალ დაბადებას შორის. ხოლო უფრო მოგვიანებით, ორივე მეგობარმა, – ებანმა და გილგამეშმა, – ერთმანეთი მონახეს ერთად ცხოვრებისას ეფესოში, სადაც ღრმა ცნობიერებით განიცადეს ის, რაც მათ გილგამეშის დროს განიცადეს მეტ-ნაკლებად გაუცნობიერებლად ან ქვეცნობიერად ღვთაებრივ-სულიერ სამყაროსთან დაკავშირებით. ეფესოს პერიოდში მათი ცხოვრება შედარებით მშვიდობიანი იყო; მათ საშუალება ჰქონდათ, უფრო სატიკ დროებში მიღებული გადაემშავებინათ და აეთვისებინათ.

საჭიროა დაფიქრება: საბერძნეთის დაცემისა და მაკედონიის აღმავლობის ეპოქაში, სანამ ეს ინდივიდუალობები კვლავ გამოვლინდებოდნენ, რა იყო საბერძნეთისთვის ნაკლებად მნიშვნელოვანი. უწინდელი დროის საბერძნეთს, რომელიც ფართოდ იყო გადაჭიმული და თავის საზღვრებში მოიცავდა ასევე ეფესოს და თითქმის უშუალოდ აღწევდა მცირე აზიამდე, თავის მოჩვენებით ხატებში ჯერ კიდევ ჰქონდა უძველესი დროის ღმერთების გამოძახილი. მართალია მოჩვენებითად, მაგრამ სულიერ სამყაროსთან ადამიანის კავშირი ჯერ კიდევ განიცდებო-

და. თუმცა საბერძნეთი მიისწრაფოდა თანდათან გათავისუფლებულიყო მოჩვენებისგან. ჩვენ შეგვიძლია დავაკვირდეთ, ნაბიჯ-ნაბიჯ როგორ შორდებოდა ბერძნული ცივილიზაცია იმას, რასაც შეიძლება ღვთაებრივი ცივილიზაცია ვუწოდოთ, და რაც სულ უფრო მეტად და მეტად იძენდა ღრმა მიწიერ ხასიათს.

ღიას, ძალზე მნიშვნელოვანია ისტორიული ჩამოყალიბების პროცესში, რომ დღეს ყველაზე მთავარი ჯერ კიდევ უბრალოდ ხელშეუხებელი რჩება ისტორიის გარეგანი მატერიალისტური განხილვისთვის. მთელი ბერძნული ხასიათისა და კულტურის გასაგებად უფრო საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ბერძნულ ცივილიზაციაში ვპოულობთ უძველესი ღვთაებრივი რეალობის მოჩვენებით გამოსახულებას, ფანტომს, რომელშიც ადამიანს კავშირი ჰქონდა ზეგრძობად სამყაროსთან, ვინაიდან ადამიანი უკვე თანდათან გამოდიოდა ამ ღვთაებრივისგან და სწავლობდა თავისი საკუთარი, ინდივიდუალური, პირადი სულიერი შესაძლებლობების გამოყენებას. ეს ნაბიჯ-ნაბიჯ ხდებოდა. ეს ქილეს დრამების მხატვრულ სახეებში გამოსახულია ის გრძობა, რომელიც ჯერ კიდევ შემორჩენილი ჰქონდა ადამიანს ღმერთების უძველესი დროებიდან. მაგრამ როგორც კი გამოჩნდა სოფოკლე, ადამიანი ჩამოშორდა ღვთაებრივ-სულიერ არსებობასთან კავშირის გრძობას. ამის შემდეგ ჩნდება რადაც, რაც უკავშირდება სახელს, რომლის მნიშვნელობაც ჯერ კიდევ შეუფასებელია გარკვეული თვალსაზრისით, თუმცა ამის შესახებ სხვა აზრიც არის სამყაროში.

როგორც ხედავთ, უძველეს ბერძნულ დროებში არ იყო აუცილებლობა, წერილობით დაფიქსირებულიყო ისტორიული მოვლენები. თქვენ იკითხავთ: რატომ? – იმიტომ, რომ არსებობდა ცოცხალი ჩრდილები იმ ყველაფრისა, თუ რამე მნიშვნელოვანი ხდებოდა წარსულში. ისტორია ვლინდებოდა იმაში, რაც მისტერიებში თავის თავს ავლენდა. იქ ადამიანებს ხელი მიუწვდებოდათ მოჩვენებით ხატებთან, ჩრდილების ცოცხალ გამოსახულებებთან. იმიტომ, რა საჭირო იყო მაშინ ისტორიის ჩაწერა? მოგვიანებით, მაინც მოვიდა დრო, როცა მოჩვენებითი გამოსახულებები ჩაეფლნენ უმდაბლეს სამყაროში, სადაც ადამიანურ ცნობიერებას უკვე აღარ შეეძლო მათი აღქმა. აი, მაშინ წარმოიშვა მისწრაფება, ჩაეწერათ ის, რაც ხდებოდა. გამოჩნდა ჰეროდოტე,

პირველი ისტორიკოსი, რომელიც ისტორიას წერდა პროზის ფორმით. იმ დროიდან შეიძლება დავასახელოთ მისი მრავალი მიმდევარი. ყველა მათგანს ამოძრავებდა ერთი განზრახვა, სურვილი, – კაცობრიობა ჩამოეცილებინა ღვთაებრივ-სულიერისგან და იგი უშუალოდ მიწიერ ჩარჩოებში მოექცია. და მაინც, მთელი ბერძნული კულტურის განმავლობაში მიწიერისკენ მიმართული ყველა ეს განვითარება გაციხსკროვნებული იყო ციალით, რომლის შუქმაც, როგორც ხვალ გაიგებთ, ვერ შეაღწია ვერც რომში, ვერც შუა საუკუნეებში. ხოლო იქ, საბერძნეთში, ეს სინათლე იყო. რაც შეეხება მოჩვენებით ხატებს, ბერძნული ცივილიზაციის დაისის თვით მიმქრალ ჩრდილოვან ხატებს, ადამიანი ჯერ კიდევ გრძნობდა, რომ ისინი თავიანთ საფუძველში ღვთაებრივნი არიან.

ამ ყველაფერს შორის იდგა ეფესო, როგორც თავშესაფარი, სადაც ადამიანი პოულობდა იმის ახსნას, რაც ფრაგმენტულად არსებობდა ბერძნულ კულტურაში. ჰერაკლიტემ, ისევე როგორც სხვა ფილოსოფოსებმა, როგორებიც იყვნენ პლატონი და პითაგორა, სწავლება გაიარა ეფესოში. ეფესო სინამდვილეში იყო ის ადგილი, სადაც გარკვეულწილად შემოინახეს უძველესი აღმოსავლური სიბრძნე. იმ ორმა სამშენველმა, რომლებიც ცხოვრობდნენ არისტოტელეში და ალექსანდრე დიდში და ჰერაკლიტეს შემდგომ იმყოფებოდნენ ეფესოში გარკვეული დროის მანძილზე, შეძლო იქ აღმოსავლურ მისტერიათა უძველესი ცოდნის შემკვიდრებიდან იმის აღქმა, რაც ჯერ კიდევ შემორჩენილი იყო ეფესოს მისტერიებში. ის, რაც ეფესოში იყო მისტერიათა არსი, განსაკუთრებით გულში ჩამწვდომად დაუკავშირდა ალექსანდრეს სამშენველს. ახლა კი ჩვენ ვუახლოვდებით ერთ-ერთ იმ ისტორიულ მოვლენას, რომელიც ტრივიალური თვალსაზრისით შეიძლება უბრალო შემთხვევითობად მიიჩნიონ, მაგრამ ის ღრმადია განფესვილი კაცობრიობის განვითარების შინაგან ურთიერთკავშირებში.

ამ მოვლენის მნიშვნელობას რომ ჩაწვდეთ, გავისხენოთ შემდეგი: უნდა გვახსოვდეს, იმ ორ სამშენველში, რომლებიც შემდგომ გახდნენ არისტოტელე და ალექსანდრე დიდი, ცხოვრობდა პირველ რიგში ყველაფერი ის, რაც მათ მიიღეს წარსულის უძველეს დროებში და მერე დაამუშავეს. შემდეგ კი ეფესო-

ში უზვეულო ფასეულობით ადივსო ის, რაც მათ სამშენველებში უკვე ცხოვრობდა. შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მათ სამშენველებში ცხოვრობდა მთელი აზია, თავისი იმ „ბერძნული“ ფორმით, რომელიც მათ მიიღეს ეფესოში, განსაკუთრებით კი იმის სამშენველში, რომელიც შემდგომ გახდა ალექსანდრე დიდი. წარმოიდგინეთ როლი, რომელიც ამ პიროვნებამ ითამაშა. მე აღვწერე, როგორი იყო ის გილგამეშის დროს; ახლა კი თქვენ უნდა წარმოიდგინოთ, ალექსანდრე დიდსა და არისტოტელეს შორის ურთიერთობის დროს როგორ იქნა აღდგენილი ცოცხალი შემეცნებანი, რომლებიც დაკავშირებული იყო უძველეს აღმოსავლეთთან და ეფესოსთან, მაგრამ აღდგენილი ახალი ფორმით. უბრალოდ, წარმოიდგინეთ ეს ყველაფერი. წარმოიდგინეთ, რა მოხდებოდა, თუ ეფესოს მისტერიების გიგანტური დოკუმენტი, რომელიც გაუგონარი ინტენსივობით ცხოვრობდა ამ ორ სამშენველში, თუკი ეს გიგანტური დოკუმენტი, ეფესოს მისტერიები, კიდევ იქნებოდა და თუ ალექსანდრე ეფესოს მისტერიებს შეხვდებოდა ალექსანდრეს ინკარნაციაში. თუ შევძლებთ ამის წარმოდგენას, სწორად შევაფასებთ იმ ფაქტს, რომ იმავე დღეს, როცა დაიბადა ალექსანდრე, ჰეროსტრატემ ჩირადღანი ჩააგდო ეფესოს სალოცავში. იმავე დღეს ეფესელი არტემიდას ტაძარი მოღალატურად დაწვეს ძირფესვიანად. ის სამუდამოდ გაქრა. მისმა მონუმენტურმა დოკუმენტმა იმ ყველაფერთან ერთად, რაც მას ეხებოდა, შეწყვიტა არსებობა. ის არსებობდა მხოლოდ, როგორც ისტორიული მისია ალექსანდრესა და მისი მასწავლებლის არისტოტელეს სამშენველებში.

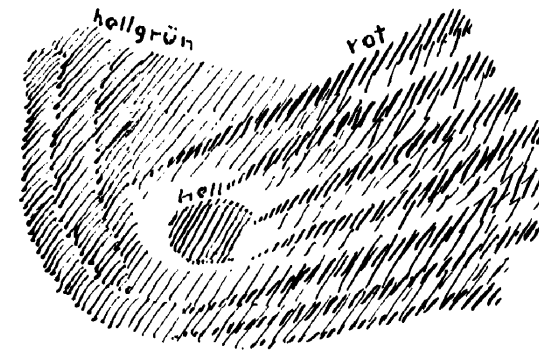
ახლა კი ყველაფერი ის, რაც ცხოვრობდა ალექსანდრეს სამშენველში, თქვენ უნდა დაუკავშიროთ იმას, რაზედაც გუშინ გიყვებოდით, როცა გაჩვენეთ, როგორ იყო შთაგონებული ალექსანდრე დიდის მისია დელამიწის კონფიგურაციიდან გამოსული იმპულსით. თქვენ ადვილად გაიგებთ, ეფესოსთან ერთად როგორ ჩაქრა ის, რაც აღმოსავლეთში იყო ღვთაებრივ-სულიერის რეალური გამოცხადება. სხვა მისტერიებმა, არსებითად, უკვე დაცემის პირას მისულებმა, შემოინახეს მხოლოდ ტრადიციები, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ამ ტრადიციებს ჯერ კიდევ შეეძლოთ, განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებულ ნატურებში გაეღვიძებინათ ნათელხილვის ძალები. მაგრამ ძველი დროების

დიდებულება, დიდება და ტიტანურობა წავიდა. აღმოსავლეთიდან გავრცელებული სინათლე ეფესოში საბოლოოდ ჩაქრა. ახლა შეგიძლიათ შეაფასოთ გადაწყვეტილება, რომელიც ალექსანდრემ მიიღო თავის სამშენებელში: დაებრუნებინა აღმოსავლეთისთვის დაკარგული, თუნდაც იმ ფორმით, როგორც ის შემონახული იყო საბერძნეთში, – მოჩვენებითი, ჩრდილოვანი სურათით. აქედან წარმოიშვა აზიაში ექსპედიციის იდეა. ამისთვის აუცილებელი იყო, რაც შეიძლება უფრო შორს წინ წაწევა, რათა აღმოსავლეთისთვის კიდევ ერთხელ, თუნდაც მოჩვენებითი ფორმით, როგორც სახითაც არსებობდა იგი ბერძნულ კულტურაში, მიეტანათ ის, რაც მან დაკარგა.

აქ ჩვენ ვხვდებით, რომ ამ ექსპედიციის განხორციელებისას ალექსანდრე, ჩვენდა გასაოცრად, არ ცდილობს არსებული კულტურების დაპყრობას, არ ცდილობს ჩანერგოს აღმოსავლეთში ელინიზმი რაიმე გარეგნული თვალსაზრისით. ყველგან, სადაც არ უნდა მისულიყო, ალექსანდრე დიდი არა თუ იღებდა ქვეყნის ჩვეულებებს, არამედ ითვალისწინებდა თავისი დაპყრობილი ტერიტორიების მკვიდრთა ზრახვებსა და იმედებს, შეეძლო განმსჭვალულიყო მათი აზრებით. როცა ის ჩავიდა ეგვიპტეში, მიიღეს, როგორც მხსნელი და განმათავისუფლებელი სულიერი ბორკილებისაგან, რომელიც ადგილობრივ მოსახლეობას ბოჭავდა. ის ასაჩუქრებს სპარსეთის სამეფოს კულტურითა და ცივილიზაციით, რომელსაც სპარსელები თვითონ ვერასდროს წარმოშობდნენ. მან მიაღწია ინდოეთამდეც. ის გეგმავდა გაეწონასწორებინა, ჰარმონიაში მოეყვანა ელინისტური და აღმოსავლური ცივილიზაციები; ის ყოველ ნაბიჯზე აფუძნებდა აკადემიებს. ყველაზე მეტად ცნობილია ალექსანდრიასა და ჩრდილოეთ ეგვიპტეში დაარსებული აკადემიები. მათ უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდათ შემდგომი დროისთვის. მაგრამ, პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ მთელ აზიაში დაფუძნებულ დიდ და მცირე აკადემიებში ისწავლებოდა არისტოტელეს შრომები. მცირე აზიაში ალექსანდრეს მიერ დაწყებული ამგვარი საქმეები გრძელდებოდა საუკუნეების განმავლობაში, რომელიც შორსწასულ ექოსავით ისევ და ისევ იმეორებდა თავის თავს. ერთი მძლავრი დარტყმით დანერგა ალექსანდრემ არისტოტელესეული ბუნებისმეტყველება აზიასა და თვით ინდოეთშიც. ადრეულმა

სიკვდილმა ხელი შეუშალა მას მიეღწია არაბეთამდე, თუმცა სწორედ ეს იყო მისი ძირითადი მიზანი. მან შეაღწია აღმოსავლეთში თვით ინდოეთამდე, ასევე ეგვიპტემდე. იგი ყველგან ნერგავდა არისტოტელესგან მიღებულ ბუნების სულიერ შემეცნებას, რომელიც ადამიანებისთვის ნაყოფიერი გახადა. იგი ხალხს ყველგან აგრძნობინებდა, რომ ეს მათთვის იყო მშობლიური და არა უცხო ელემენტი, არა ელინიზმის მიერ მათთვის თავს მოხვეული იარაღი. ასეთი რამ მხოლოდ ალექსანდრეს ცეცხლოვან ნატურას შეეძლო განეხორციელებინა. მომდევნო წლებში ბევრი სწავლული გამოვიდა საბერძნეთიდან. გარეგნული ედესის გარდა არსებობდა ისეთი აკადემიები, როგორც იყო განსაკუთრებით, გონდიშაპური, რომელიც საბერძნეთიდან მრავალი ასწლეულის განმავლობაში მუდმივად ძლიერდებოდა.

ამით შესრულდა უდიდესი რამ, რომ აღმოსავლეთიდან ამომავალი სინათლე (წითელი, მარჯვნივ, ნახ. 11), რომელიც ჰეროსტრატეს ჩირადანმა გააქრო ეფესოში, ეს სინათლე, უფრო სწორად, მისი მოჩვენებითი ანარეკლი, ახლა ისევ აინთო საბერძნეთიდან და აგრძელებდა კაშკაშს, ციალს (კაშკაშა-მწვანე, მარცხნიდან-მარჯვნივ), იმ დრამატულ მომენტამდე, როცა აღმოსავლეთში, რომის ტირანიის გავლენით,* ბერძნული ფილოსოფიური სკოლები საბოლოოდ დაისურა. ჩვ. წ. აღ-ით VI საუკუნეში უკანასკნელი ბერძენი ფილოსოფოსები გაიქცნენ გონდიშაპურის აკადემიაში.

ნახ. 11

rot – წითელი. gelb – ყვითელი. hellgrün – ნათელი მწვანე. hell – ნათელი.

ამ ყველაფერში ჩვენ ვხედავთ ორი ელემენტის ურთიერთქმედებას, ერთი, რომელიც წინ მიდის, მეორე კი უკან რჩება. ალექსანდრეს მისია მეტ-ნაკლებად გაუცნობიერებლად ეფრდნობოდა შემდეგ ფაქტს: ცივილიზაციის ტალღები საბერძნეთში ლუციფერული მანერით იჭრებოდა, მაშინ როცა აზიაში ისინი რჩებოდნენ უკანა პლანზე არიმანული სახით. ეფესოში იყო თანაფარდობა. ალექსანდრემ, რომლის დაბადების დღეზეც ფიზიკურად დაიწვა ეფესო, გადაწყვიტა დაეფუძნებინა სულიერი ეფესო, რომელიც თავის მზიურ სინათლეს გააგზავნიდა შორს, აღმოსავლეთსა და დასავლეთში. სინამდვილეში ეს იყო ყველა მისი წამოწყების მიზანი: დაეფუძნებინა სულიერი ეფესო, რომელიც გავრცელდებოდა მცირე აზიის გავლით აღმოსავლეთით ინდოეთში, რომელიც ასევე მოიცავდა ეგვიპტურ აფრიკასა და აღმოსავლეთ ევროპას.

შეუძლებელია გავიგოთ დასავლეთის კაცობრიობის სულიერი განვითარება, სანამ მას არ დავინახავთ ამ ფონზე. ვინაიდან, იმის მცდელობის კვალდაკვალ, რომ მთელ მსოფლიოში გავრცელებულიყო უძველესი თაყვანსაცემი ეფესო, ეგვიპტურ ალექსანდრიაში შენახული იქნა ის, რაც ოდესღაც ჰქონდათ ეფესოში, ოღონდ მანათობელი ასოების ადგილას ეს იყო გაფერმკრთალებული ნიშნები. მალე ეფესოს ამ გვიანდელი აყვავების კვალდაკვალ დაიწყო თავის დამკვიდრება სრულიად ახალმა ძალამ – რომის ძალამ, რომელიც არის ახალი სამყარო. სამყარო, რომელსაც არანაირი საერთო არა აქვს საბერძნეთის მოჩვენებით სახეებთან, რომელშიც ადამიანი ინახავს იმ ძველი დროის შესახებ მოგონებას. ჩვენ ვერ შევხვდებით ისტორიის ამაზე უფრო სერიოზულ, ან უფრო მნიშვნელოვან პერიოდს. ეფესოს დაწვის შემდეგ, ალექსანდრეს წამოწყების წყალობით შეადგინეს გეგმა, შეექმნათ სულიერი ეფესო. ეს სულიერი ეფესო შემდეგ გადაგდებულ იქნა ახალი ძალის მიერ, რომელიც თავის თავს წარმოადგენს დასავლეთში თავდაპირველად, როგორც რომი, მოგვიანებით, როგორც ქრისტიანობა და ა.შ. ჩვენ მხოლოდ მაშინ გავიგებთ სწორად კაცობრიობის განვითარებას, როცა ვამბობთ: ჩვენ ინტელექტის მეშვეობით, ჩვენეული წვდომის უნარით, ჩვენი უნარით, რომ განვახორციელოთ ნებელობის მეშვეობით, ჩვენი გრძნობებითა და

განწყობებით, ჩვენ შეგვიძლია ჩავხედოთ საუკუნეთა მიღმა, მხოლოდ უძველეს რომამდე. იქ ყველაფერი გასაგებია, მაგრამ არ შეგვიძლია გადავხედოთ არც საბერძნეთს, არც აღმოსავლეთს. იქით საჭიროა ჩავხედოთ იმაგინაციურად, იქ აუცილებელია სულიერი ხედვა.

ღიას, შეგვიძლია, მივიხედოთ უკან სამხრეთისკენ ჩვეულებრივი პროზაული გაგებით, მაგრამ არა – აღმოსავლეთისკენ. აღმოსავლეთისკენ შეხედვისას ჩვენ უნდა მივმართოთ იმაგინაციებს. უკანა პლანზე უნდა ვნახოთ უძველესი ატლანტიდის შემდეგდროინდელი აზიის მისტერიების უძლიერესი ტაძრები, სადაც ბრძენი ქურუმები თითოეულ თავის მოწაფეს უხსნიდნენ მის კავშირს ღვთაებრივ-სულიერ კოსმოსთან. იქ შეიძლება ვიპოვოთ ცივილიზაცია, რომელიც აღიქმება გილგამეშის დროინდელი მისტერიებიდან, როგორც მე აღვწერე. ჩვენ უნდა ვნახოთ ეს არაჩვეულებრივი ტაძრები, რომლებიც მთელ აზიაშია გაფანტული, ხოლო წინა პლანზე – ეფესო, რომელმაც თავის მისტერიებში ჯერ კიდევ შემოინახა ბევრი რამ იქიდან, რომელიც სხვა ტაძრებში თითქმის გაქრა, თუმცა, ამავდროულად, ხასიათით ის უკვე თავად გახდა ბერძნული, ვინაიდან ეფესოში ადამიანს უკვე აღარ სჭირდებოდა მნათობთა ხელსაყრელი კონსტელაციების ან წელიწადის საჭირო დროის ლოდინი, არც იმას უნდა დალოდებოდა, როდის მიაღწევდა განსაზღვრულ ასაკამდე, როცა შეეძლო მიეღო ღმერთების გამოცხადება. ეფესოში, თუ ადამიანი ამისთვის მომწიფებული იყო, მას შეეძლო სხვადასხვა მსხვერპლის მიტანა და განსაზღვრული სავარჯიშოების შესრულება, რომელიც საშუალებას მისცემდა მას, ისე მიახლოებოდა ღმერთებს, რომ ისინი მოწყალედ გარდამოსულიყვნენ მასთან. და აი, ამ სამყაროში, რომელიც თქვენ წინაშე წარმოჩნდება ამ სურათით, განსწავლული და მომზადებული იქნა ჰერაკლიტეს დროში ორი პიროვნება, რომლებზეც ჩვენ ვისაუბრეთ. შემდეგ, 356 წ. ჩვენს ერამდე, ალექსანდრე დიდის დაბადების დღეს, ვხედავთ ცეცხლის ენებს, რომელიც ეფესოს ტაძრიდან ამოვარდა. ალექსანდრე დიდი თავის მასწავლებელს პოულობს არისტოტელეში და ეს ჰგავს იმას, თითქოსდა ამ ზეცისკენ ავარდნილი ეფესოს ცეცხლისგან გაისმოდეს მძლავრი ხმა მათთვის, ვისაც აქვს სმენა: დააფუძნეთ სულიერი ეფე-

სო და დაე, ძველი, ფიზიკური ეფესო კაცობრიობის მესხიერებაში იდგეს, როგორც მისი ცენტრი, მისი შუაგული.

ამრიგად, ჩვენ თვალწინ გვაქვს უძველესი აზიის სახე თავისი მისტერიალური ცენტრებით, ხოლო წინა პლანზე – ეფესო და მისი მისტერიის მოწაფეები. ჩვენ ვხედავთ ცეცხლმოკიდებულ ეფესოს, შემდეგ ვხედავთ ალექსანდრეს ექსპედიციებს, რომელთაც აღმოსავლეთში გადაიტანეს ბერძენების წვლილი კაცობრიობის პროგრესში. ასე რომ, აზიაში სურათ-ხატების ფორმით დაბრუნდა ის, რაც მან დაკარგა თავის რეალობაში.

როცა ვაკვირდებით აღმოსავლეთს და ჩვენს იმაგინაციებს ვაძლევთ საშუალებას, მოწყდეს ამაღლელებელ მოვლენებს, რომლებსაც იქ ვამჩნევთ, ჩვენ შევძლებთ, ჭეშმარიტი სახით დავინახოთ კაცობრიობის ისტორიის ეს უძველესი თავი, რადგან მას იმაგინაციებით უნდა დავეუფლოთ. ამის შემდეგ ჩვენ თანდათანობით შევიმეცნებთ, უწინარეს ყოვლისა, რომის სამყაროს, შუა საუკუნეების სამყაროს გამოჩენას, რომელიც გრძელდება ჩვენს დრომდე. ისტორიის ყველა სხვა დაყოფას პერიოდებად: უძველესი, შუა საუკუნეები და ახალი, ან როგორც მათ კიდევ შეიძლება უწოდონ, – მიჰყავს ყალბ წარმოდგენებამდე. თქვენ თუ ღრმად და ყურადღებით შეისწავლით სურათს, რომელიც მე წარმოვადგინე თქვენ წინაშე, ის მოგცემთ საშუალებას, ჭეშმარიტად ჩაწვდეთ იმ დაფარულ მიმდინარეობებს, რომლებმაც განმსჭვალეს ევროპის ისტორია ჩვენს დრომდე.

მეექვსე ლექცია
ლორნახი, 1923 წლის 29 დეკემბერი

აღმოსავლეთთან მიმართებით დასავლეთის ისტორიის გაგებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, ყურადღება მივაქციოთ გოლგოთის მისტერიამდე და მის შემდგომ სამოთხე ასწლეულს. მოვლენების ჭეშმარიტი მნიშვნელობა, რომელთაც ჩვენ განვიხილავთ, – მოვლენების რომელთაც თავის აპოგეას მიაღწიეს არისტოტელიზმში და ალექსანდრეს ექსპედიციებში მაკედონიიდან აზიაში, – მდგომარეობს იმ ფაქტში, რომ ისინი ქმნიან თითქოსდა დასასრულს აღმოსავლეთის ცივილიზაციისა, რომელიც ჯერ კიდევ ჩაფლულია მისტერიის იმპულსებში.

აღმოსავლური მისტერიების წმინდა და ჭეშმარიტ იმპულსებს საბოლოო წერტილი დაუსვა დანაშაულებრივმა ხანძარმა ეფესოში. ამის შემდეგ ვპოულობთ მხოლოდ მისტერიების ტრადიციებს, ტრადიციებსა და მოჩვენებით სახეებს, ასე ვთქვათ, უძველეს, ღვთით შთაგონებული ცივილიზაციის ნარჩენებს, რომლებიც მიმოიფანტა ევროპაში და ძირითადად საბერძნეთში. ხოლო გოლგოთის მისტერიიდან ოთხასი წლის შემდეგ, მოხდა მეორე უდიდესი მოვლენა, რომელშიც ჩანს ის, რაც ჯერ კიდევ რჩებოდა, შეიძლება მათ ასე ვუწოდოთ, მისტერიების ნარჩენებისაგან. დაგაკვირდეთ იულიანე აპოსტატის* (განდგომილის) სახეს. რომის იმპერატორმა იულიანე განდგომილმა IV ს-ში მიიღო ხელდასხმა იმ ზომით, რა ზომითაც მაშინ შესაძლებელი იყო ხელდასხმა ელევზინის მისტერიების ერთ-ერთი იეროფანტისაგან. ეს ნიშნავს, რომ მან შეძლო ძველი აღმოსავლეთის ღვთაებრივი საიდუმლოს განცდა, რამდენადაც მსგავსი განცდის მიღება ელევზინის მისტერიებში ჯერ კიდევ შეიძლებოდა.

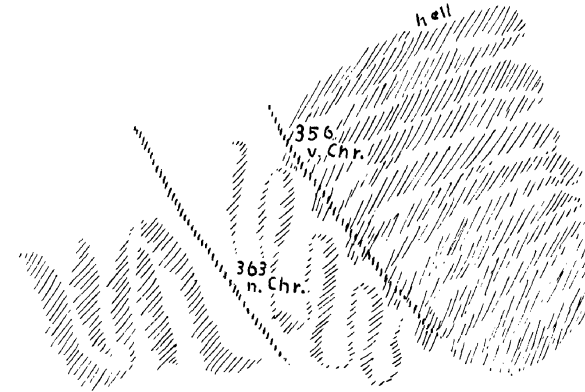
განხილული პერიოდის დასაწყისში დგას დამწვარი ტაძარი ეფესოში. სწორედ ეფესოს ტაძრის დაწვის დღეს ამ ქვეყანას მოეწვინა ალექსანდრე დიდი. ეს პერიოდი მთავრდება 363 წელს იულიანე განდგომილის ძალადობრივი სიკვდილით აზიის სიღრმეში. ამ ორ დღეს შორის დგას გოლგოთის მისტერია. ახლა კი რამდენადმე გამოვარკვიოთ

დროის ეს პერიოდი, როგორც რგოლი კაცობრიობის განვითარების მთელი ისტორიის ჯაჭვში. თუ გვინდა ამ პერიოდის საზღვარს იქით გახედვა, უწინარეს ყოვლისა, უნდა შევცვალოთ ხილვისა და აღქმის ძალა. ეს ცვლილება ემსგავსება იმას, რაც უკვე გაგვიგია სხვა შემთხვევასთან დაკავშირებით. თუმცა, როცა ვსაუბრობთ მსგავს მოვლენებზე, იშვიათად ვუკავშირებთ მათ ერთმანეთს.

გაიხსენეთ ჩემს წიგნში „სულისმცოდნეობა“,* როგორ აღვწერდი ადამიანთან დაკავშირებულ სხვადასხვა სამყაროს. მე აღვწერე ისინი, როგორც ფიზიკური სამყარო. მასთან მოსაზღვრე გარდამავალი სამყარო, სხვაგვარად – სამშინველთა სამყარო. შემდეგი სამყარო, რომელშიც შესასვლელი შეიძლება იპოვოს მხოლოდ ჩვენი ბუნების უმაღლესმა ნაწილმა, არის სულთა სამყარო. თუ გვერდს ავუვლით სულების სამყაროს, – მას თანამედროვე ადამიანი განვლევს სიკვდილსა და ახალ დაბადებას შორის, – ზოგიერთ თავისებურებას და თუკი დავაკვირდებით მის მხოლოდ ზოგად თვისებებსა და თავისებურებებს, აღმოვაჩენთ, რომ საჭიროა ჩვენს ფიქრებსა და გრძნობებს მივცეთ ახალი ორიენტაცია, სანამ შევძლებთ სულთა სამყაროს წვდომას. საინტერესოა, რომ ჩვენ უნდა შევცვალოთ და გარდავქმნათ ჩვენი აზრებისა და გრძნობების შინაგანი ცხოვრება ისეთივე სახით, თითქოსდა გვსურდეს, ჩავწვდეთ იმას, რაც დევს აღნიშნული პერიოდის მიღმა. შევცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ ჩვენ შეგვიძლია, თანამედროვე წარმოდგენების გამოყენებით, გავიგოთ ის, რაც ხდებოდა ეფესოს ტაძრის დაწვამდე. უნდა ჩამოვაყალიბოთ სხვა ცნებები და სხვა წარმოდგენა, რათა განვჭკვიროთ ადამიანური არსებები, რომლებიც ისევე იყვნენ დარწმუნებულნი თავიანთი სამშინველეების ღმერთებთან მუდმივ კავშირში, როგორც იმაში, რომ ადამიანი სუნთქვის საშუალებით მუდმივ შეხებაშია გარეგან ჰაერთან.

ამ სამყაროდან დაწყებული, რომელიც არის მიწიერი დევახანის, მიწიერ სულთა სამყაროს გარკვეული სახე, – ვინაიდან მიწიერი სამყარო არაფერს გვაძლევს ამ სამყაროს გასაგებად, – ჩვენ ვუახლოვდებით შუალედურ პერიოდს, რომელიც გრძელდებოდა ძვ. წელთაღრიცხვით 356 წლიდან ახ.

წელთაღრიცხვით დაახლოებით 363 წლამდე. ამ პერიოდის ფარგლებს მიღმა რა ძეგს? ამ პერიოდის ერთ მხარეს არის აზია, მეორე მხარეს – ევროპა, მათ შორის ძეგს სამყარო, რომლიდანაც კაცობრიობა, სწორედ განპირობებულობის გამო, გამოვიდა ისეთივე სახით, როგორც უძველესი კაცობრიობა აღმოსავლური სამყაროდან საბერძნეთის გავლით შევიდა რომის იმპერიაში (იხ. ნახ. 12).

ნახ. 12

hell – ნათელი. 356 v. Chr. – 356 ძვ. წელთაღრიცხვით. 363 n. Chr. – 363 ახ. წელთაღრიცხვით.

ვინაიდან ის, რაც შუა საუკუნეების ასწლეულების შემდეგ ჩვენს დროებამდე ვითარდებოდა, როგორც ცივილიზაცია, ეს ცივილიზაცია, რომელიც იგებოდა, ვითარდებოდა მისტერიების საკუთარი შინაგანი არსის გვერდის ავლით, ვითარდებოდა სწორედ იმის საფუძველზე, რაც შეიძლება ადამიანმა ააგოს თავისი საკუთარი ცნებებისა და წარმოდგენების დახმარებით. ჩვენ შეგვიძლია, ამ ტენდენციას თვალი მივადევნოთ საბერძნეთში პეროლოტეს დროიდან და შემდგომში. პეროლოტე აღწერდა ისტორიის ფაქტებს გარეგანი სახით და არ ეხებოდა სულიერს, ან ეხებოდა უაღრესად მცდარად. შემდგომში სხვებიც მის კვალდაკვალ მიდიან სწორედ ამ მიმართულებით. მიუხედავად ამისა, საბერძნეთში ჩვენ ყოველთვის შევიგრძნობთ თითქოსდა უკანასკნელ სიოს იმ ჩრდილისმაგვარი სახეებისა, რომელმაც

ადამიანს უნდა შეახსენოს სულიერი ცხოვრების შესახებ. მეორე მხრივ, რომი იწყებს პერიოდს, რომელთანაც თანამედროვე ადამიანი ჯერ კიდევ გრძნობს ნათესაობას, პერიოდს, რომელსაც გააჩნია ფიქრისა და გრძნობის სრულიად ახალი სახე, და რომელიც დაცილებულია იმასაც კი, რასაც ჩვენ თვალს ვადევნებთ ჯერ კიდევ საბერძნეთში. მხოლოდ ისეთი პიროვნება, როგორც იყო იულიანე განდგომილი, განიცდის რაღაც მიზიდულობის მსგავსს უძველესი სამყაროს მიმართ და გამოავლენს პატიოსნებას ელევზინის მისტერიებში ხელდასხმის ძეხვისას. მაგრამ იმას, რაც იულიანეს შეეძლო ამ მისტერიებიდან მიეღო, უკვე აღარ ჰქონდა შემეცნების ძალა. მეტიც, იგი თავად ეკუთვნოდა იმ სამყაროს, რომელშიც ადამიანებს უკვე არ შეეძლოთ, თავიანთ მშვიინვიერში დაუფლებოდნენ აღმოსავლეთის მისტერიების ტრადიციებს.

თანამედროვე კაცობრიობა ვერასდროს განვითარდებოდა, თუ აზიას ჯერ არ მოჰყვებოდა საბერძნეთი, შემდეგ – რომი. თანამედროვე კაცობრიობა ეყრდნობა პიროვნებას, ინდივიდის პიროვნებას. აღმოსავლეთის კაცობრიობა მოწყობილი იყო სხვაგვარად. აღმოსავლეთის ადამიანი თავის თავს განიცდიდა უწყვეტი ღვთაებრივი პროცესის ნაწილად. დედამიწის ევოლუციაში ღმერთებს თავიანთი მიზნები ჰქონდათ. ღმერთებს სურდათ ესა თუ ის, და ესა თუ ის ხდებოდა ქვევით, დედამიწაზე. ღმერთები ზემოქმედებდნენ ადამიანების ნებაზე, მათი ინსპირირებით. ღმერთების მიერ იყო შთაგონებული ყველაფერი, რასაც ასრულებდნენ აღმოსავლეთის უძლიერესი და უდიდესი პიროვნებები, რომლებზეც მე ვისაუბრე. ღმერთები ბრძანებდნენ, ადამიანი ახორციელებდა. უძველეს დროებში მისტერიები მორგებული და ორგანიზებული იყო ამ მიზნისთვის, – გაეერთიანებინათ ღვთაებრივი ნება და ადამიანის ქმედება.

ეფესოში პირველად ვპოულობთ ჩვენ რაღაც სხვას. იქ მისტერიის მოწაფეები, როგორც ვითხარით, ზრუნავდნენ საკუთარი მომზადების დონეზე და უკვე აღარ აკვირდებოდნენ წლის დროებსა და პერიოდებს. გამოჩნდა პიროვნების პირველი ნიშანი. იქ კი, უწინდელ ინკარნაციებში, არისტო-

ტელემ და ალექსანდრე დიდმა აღიქვეს პიროვნული იმპულსი. მაგრამ ახლა დგება ახალი პერიოდი, ახალი პერიოდის განთიადი, როცა იულიანე განდგომილი განიცდის, თითქოსდა უკანასკნელად, რომ ადამიანის მისწრაფება, თვით ამ გვიანდელ საუკუნეში, მოათავსოს აღმოსავლეთის მისტერიებში. ახლა ადამიანური სამშვიინველი სრულიად სხვანაირი ხდება იმასთან შედარებით, ვიდრე ის იყო საბერძნეთში.

წარმოიდგინეთ კიდევ ერთხელ ადამიანი, რომელმაც მიიღო გარკვეული ცოდნა ელევზინის მისტერიებში. მისი სამშვიინველის კონსტიტუცია არ იყო გადმოღებული ამ მისტერიებიდან: ამას იგი უმადლის იმ უბრალო ფაქტს, რომ ცხოვრობს ამ ეპოქაში. როცა თანამედროვე ადამიანი იხსენებს, ანუ, როგორც ამბობენ, თავის თავში იქექება, მაშინ რა შეუძლია მას, არსებითად, გაიხსენოს? მას შეუძლია, გაიხსენოს რაიმე ისეთი, რომელიც თავად გადაიტანა თავისი ახლანდელი ცხოვრების დროს, თუნდაც ის, რაც გადაიტანა 20 ან 30 წლის წინ. ეს აზრობრივი რეტროსპექცია, რასაკვირველია, არ მიდის მისი საკუთარი ცხოვრების იქით. ეს სხვაგვარად იყო ადამიანისთვის, რომელიც ეკუთვნოდა, მაგალითად, ეფესოს ცივილიზაციას. თუ იგი მიიღებდა მისთვის მისაწვდომ ცოდნას ეფესოში, თუნდაც ცოტაოდენი დოზით, მაშინ მოგონების პროცესი მასში მიმდინარეობდა ისე, რომ, როცა მოგონებებში ის იძირებოდა საკუთარ თავში, მის სამშვიინველში პირად ცხოვრებასთან დაკავშირებული მოგონებების ნაცვლად ამოტივტივდებოდა მიწიერ არსებობამდელი მოვლენები, მოვლენები, რომლებიც წინ უსწრებდა დედამიწის ევოლუციის პერიოდს. ის გადადიოდა მთვარის პერიოდში, მზის პერიოდში, რომელიც წინ უძღოდა ბუნების ცალკეულ სამეფოებს. მას შეეძლო ასევე ჩაეხედა თავის თავში და ენახა ადამიანის ერთიანობა კოსმიურ მთლიანობასთან. ის ხედავდა, ადამიანი როგორ იყო დაკავშირებული და შეერთებული კოსმოსთან. მის სამშვიინველში მცხოვრები ეს ყველაფერი იყო ნამდვილი საკუთარი მეხსიერება, ადამიანის კოსმიური მეხსიერება.

ამიტომ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ: ჩვენ საქმე გვაქვს იმ პერიოდთან, როცა ეფესოში ადამიანს შეეძლო განეცადა

სამყაროს საიდუმლოებანი. ადამიანური სამშენველი ფლობდა მეხსიერებას დიდი ხნის წინ გავლილ კოსმოსურ ეპოქაზე. ასეთი მეხსიერება წინ უსწრებდა ევოლუციურად კიდევ რაღაცას. მას წინ უსწრებდა ამ ადრინდელი დროების რეალური განცდა. ამისგან დარჩა მხოლოდ ადრინდელი ეპოქების განჭვრეტა. მაგრამ იმ დროს, რომელზედაც მოგვითხრობს ეპოსი გილგამეშის შესახებ, არ შეგვიძლია, ვისაუბროთ წარსული, კოსმიური ეპოქების მეხსიერებაზე, უნდა ვისაუბროთ ნამდვილ, გავლილ განცდაზე.

კოსმოსური მეხსიერების შემდგომ ეპოქაში მოვიდა ის, რასაც მე ვუწოდებ შუალედური ეპოქა ალექსანდრედან იულიანე განდგომილამდე. ახლა ეს პერიოდი დროებით გამოვტოვოთ. შემდეგ მოჰყვა ეპოქა, რომელმაც წარმოშვა შუა საუკუნეებისა და თანამედროვე დასავლეთის ცივილიზაცია. აქ უკვე აღარ არის მოგონება კოსმიურ წარსულზე, კიდევ უფრო ნაკლებადაა წარსულის განცდები აწმყოში, არამედ დარჩა მხოლოდ ტრადიციები.

პირველი: წარსულის განცდა ახლანდელ დროში.

მეორე: სამშენველის მეხსიერება კოსმიურ წარსულზე.

მესამე: ტრადიცია.

ახლა შეიძლება ვაწარმოთ წერილობითი ქრონიკა. წარმოიშობა ისტორია. ისტორია პირველად ჩნდება რომის პერიოდში. დაფიქრდით გრანდიოზულ განსხვავებაზე! დაფიქრდით, როგორ განიცდიდნენ ეფესოს მისტერიების მოწაფეები დროს. მათ არ სჭირდებოდათ ისტორიის წიგნები. წერილობითი მატიანე მათთვის, ალბათ, სასაცილო იყო. საჭიერი იყო განსჯა და საკმარისად ღრმა მედიტაცია და წარსული აღდგებოდა საკაცობრიო ცნობიერების სიღრმიდან. აქ არ იყო ფსიქოანალიზის დემონსტრაცია თანამედროვე დოქტორთა სტილში. ადამიანური სამშენველი განიცდიდა უდიდეს აღფრთოვანებას, როცა ამგვარი სახით გამოიხმობდა ცოცხალი მეხსიერებიდან გამქრალს.

შემდგომ დროებში კაცობრიობამ ეს შესაძლებლობა დაკარგა და აუცილებელი გახდა წარსულის ჩაწერა. მაშინ, როცა ადამიანი თავისი ძველი კოსმიური მეხსიერების ძალას ნელ-ნელა კარგავდა და იწყებდა უხეში სახით სამყაროს

როს უდიდესი მოვლენების ჩაწერას, მთელი ამ დროის განმავლობაში მის შინაგან არსებაში ვითარდებოდა პირადი მოგონებები, პირადი მეხსიერება, ვინაიდან თითოეულ ეპოქას აქვს საკუთარი მისია, საკუთარი ამოცანა. აქ თქვენ გაქვთ საპირისპირო მხარე იმისა, რაც წარმოგიდგინეთ ამ ციკლის პირველივე ლექციაში, როცა აღვწერდი იმის წარმოქმნას, რაც ჩვენ აღვნიშნეთ როგორც „დროითი მეხსიერება“. ესაა მეხსიერება დროში ან დროითი მეხსიერება, რომლის აკვანიც საბერძნეთშია, რომელიც ვითარდებოდა რომის კულტურის გავლით შუა საუკუნეებში და ახალ დროებში. იულიანე განდგომილის დროს კი პიროვნების კულტურის განვითარებისთვის ბირთვი უკვე სრულად იყო ჩადებული. ამის დასტურია ის, რომ იულიანე განდგომილს, არსებითად, სარგებლობა ვერ მოუტანა ელევზინის მისტერიებში ხელდასხმამ.

ახლა ჩვენ მივუახლოვდით პერიოდს, როცა დასავლეთის ადამიანი, ქრისტეშობის III, IV საუკუნეებიდან ჩვენს დრომდე, თავის მიწიერ ცხოვრებას მთლიანად სულიერი სამყაროს გარეშე ატარებს, ცხოვრობს ცარიელ, აბსტრაქციულად ქცეული ცნებებითა და იდეებით. რომში თვით ღმერთები იქცნენ აბსტრაქციულად. ჩვენ მივალწიეთ იმ დროს, როცა კაცობრიობას უკვე აღარ გააჩნია არანაირი ცოდნა სულიერ სამყაროსთან ცოცხალი კავშირის შესახებ. დედამიწა უკვე აღარ არის აზია, ზეცათაგან უმდაბლესი, დედამიწა – თავისთავად რაღაც სამყაროა, ზეცა კი არის შორს, შეუღწეველი და ადამიანის თვალისთვის წყვედიადით დაფარული. დადგა დრო, როცა ადამიანი, დასავლეთის ყველა ქვეყანაში გაგრცელებული რომის კულტურის გავლენით, თავის თავში გამოიმუშავებს პიროვნებას.

ზუსტად ისე, როგორც მშენიერი სამყარო ესაზღვრება სულიერ სამყაროს, სულთა სამყაროს, რომელიც უფრო მაღლაა, ასევე ესაზღვრება დასავლეთის ცივილიზაციაც, რომელიც თავისებური სახით არის მშენიერი სამყარო, დროში სულიერ, აღმოსავლურ სამყაროს. სამშენველთა ეს სამყარო ვრცელდება დღევანდელ დღემდე. დღეს, ჩვენს დროში, ადამიანთა უმრავლესობა საერთოდ ვერ ამჩნევს იმ

ფაქტს, რომ კვლავ ხდება სხვა გრანდიოზული ცვლილება. მათთვის, ვინც ჩემს ლექციებს ხშირად უსმენს, ცნობილია, რომ მე უხალისოდ ვუწოდებ რომელიმე პერიოდს გარდამავალს, რადგანაც სინამდვილეში ასეთია ყველა პერიოდი, – ყოველი პერიოდი წარმოადგენს გარდამავალ პერიოდს წარსულიდან მომავლისკენ. მთავარია ის, რა რაში გადადის. ნათქვამი უკვე გვაფიქრებინებს, რომ ამ შემთხვევაში, თითქოსდა გადადიხარ რა სულთა სამყაროდან სამშინველთა სამყაროში, ამის შემდეგ მოდიხარ ფიზიკურ სამყაროში. თანამედროვე ცივილიზაციაში კი, – როგორც ის ვითარდებოდა აქამდე, – ჩვენ შეგვიძლია კვლავ და კვლავ აღმოვაჩინოთ სულის გამოძახილები. თვით მატერიალიზმიც ვერ უვლის გვერდს სულის გამოძახილს. ჭეშმარიტი და ნამდვილი მატერიალიზმი ყველა სფეროში იმყოფება ჩვენთან მხოლოდ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევრიდან და მთელი თავისი მნიშვნელობით გასაგებია ჯერ მხოლოდ მცირე ნაწილისთვის. მაგრამ ის მოქმედებს წარმოუდგენელი ძალით და ახლა აქ ჩვენ გადავდივართ მესამე საყაროში, რომელიც სინამდვილეში ისევე გამოირჩევა წინარე რომის სამყაროსგან, როგორც ეს უკანასკნელი – აღმოსავლურისგან.

შემდეგ არსებობს დროის კიდევ ერთი პერიოდი, რომელიც ამოვარდნილია განვითარების ასეთი ხაზიდან: ეს პერიოდია ალექსანდრესა და იულიანეს შორის. ამ პერიოდის შუაში მოდის გოლგოთის მისტერია. ისინი, ვისთვისაც განკუთვნილი იყო გოლგოთის მისტერია, ვერ აღიქვამდნენ მათ იმ ადამიანების მსგავსად, რომლებსაც ესმოდათ მისტერიები: სხვაგვარად მათ ექნებოდათ სრულიად სხვა ცნებები ქრისტეზე, რომელიც ცხოვრობდა ადამიან იესოში ნაზარეთიდან. გოლგოთის მისტერიის მხოლოდ მცირერიცხოვან თანამედროვეებს, მაშინდელი მისტერიების ხედასმულებს შეეძლოთ ჰქონოდათ მსგავსი გაგება. სამაგიეროდ, დასავლეთის კაცობრიობის უმეტეს ნაწილს არა აქვს წარმოდგენები და ცნებები გოლგოთის მისტერიების სულიერი წვდომისთვის. ამიტომ პირველი გზა, რომლითაც გოლგოთის მისტერიამ დაიმკვიდრა თავისთვის ადგილი დედამიწაზე, იყო გარეგანი ტრადიციის გზა. მხოლოდ პირველ

ასწლეულებში არსებობდნენ ასეთი ადამიანები, რომელთაც შეეძლოთ, მისტერიებში თავიანთი მონაწილეობის წყალობით სულიერად ჩაწვდომოდნენ იმას, რაც მოხდა გოლგოთის მისტერიის დროს.

თუმცა ეს ყველაფერი არ არის. იყო კიდევ რაღაც, რაზედაც მე ვისაუბრე ლექციების წინა ციკლში* და ჩვენ კვლავ უნდა მივუბრუნდეთ მას. ყველგან, ჰიბერნიაში, ირლანდიაში ჯერ კიდევ რჩებოდა ძველი ატლანტიდის სიბრძნის გამოძახილი. ჰიბერნიის მისტერიებში, რომელთა ფრაგმენტული აღწერაც გადმოგვცით, ჰქონდათ ორი ქანდაკება, რომლებიც ადამიანზე მოქმედებდნენ სუგესტიურად, რაც შესაძლებლობას აძლევდა, მას სამყაროსთვის შეეხედა ისევე მკვეთრად, როგორც ამას ხედავდნენ ძველი ატლანტიდელები. ღრმა სერიოზულობის ატმოსფეროთი მკაცრად იცავდნენ ამ ჰიბერნიულ მისტერიებს. ასეთები იყვნენ ისინი გოლგოთის მისტერიის დროსაც. გოლგოთის მისტერია ხდებოდა აზიაში; იერუსალიმში კი მოხდა მოვლენა, რომელიც ადამიანებისთვის ცნობილი გახდა მოგვიანებით სახარების საშუალებით, ტრადიციული გზით. იმ მომენტში, როცა პალესტინაში თამაშდებოდა გოლგოთის მისტერია, ის ცნობილი გახდა ჰიბერნიულ მისტერიებში და მას ნათელმხილველურად ჭკრეტდნენ. მართალია, არანაირი ზეპირი ცნობა არ მოდიოდა და შეუძლებელი იყო რაიმენაირი კავშირი, მაგრამ ჰიბერნიის მისტერიებში ეს მოვლენა შესრულდა სიმბოლური სურათით სწორედ იმ დროს, როცა ის ნამდვილად განხორციელდა იერუსალიმში. მას შეიმეცნებდნენ არა ტრადიციის საშუალებით, არამედ სულიერი გზით. მაშინ, როცა პალესტინაში ეს უდიადესი მოვლენა კონკრეტულ, ფიზიკურ რეალობაში თამაშდებოდა, ჰიბერნიის მისტერიებში, გარკვეული რიტუალის მეშვეობით, ზუსტად იმავე დროს, როცა ხორციელდებოდა გოლგოთის მისტერია, მისი ცოცხალი სურათი აღიბეჭდებოდა ასტრალურ სინათლეში.

კაცობრიობის ევოლუციის მოვლენები მჭიდროდაა დაკავშირებული ერთმანეთთან. არსებობდა თითქოსდა რაღაც ბზარი ან ჩავარდნა, რომელიც იმ დროს გავრცელდა სამყაროში.

როში, რომელშიც თანდათან იკარგებოდა ადამიანის წარსულში არსებული სიახლოვე ღმერთებთან.

აღმოსავლეთში ღმერთების უძველესი გამოცხადება დაცემამდე მივიდა ეფესოს დაწვის შემდეგ. ჰიბერნიაში ის კიდევ რამდენიმე საუკუნე რჩებოდა ქრისტეს შემდეგ, მაგრამ შემდგომში იქაც დაიკარგა. ყველაფერი, რაც ასხივებდა გოლგოთის მისტერიდან, განვითარდა ტრადიციის მეშვეობით, გადაეცემოდა ზეპირი ტრადიციის გზით და ჩვენ ვპოულობთ დასავლეთში ცივილიზაციის განვითარებას, რომელიც მთლიანად ზეპირ ტრადიციას ეფუძნება. მოგვიანებით ეს ცივილიზაცია ეყრდნობა უფრო მეტად ბუნების გარეგან დაკვირვებას, ბუნების კვლევას გარეგანი გრძნობების დახმარებით, რაც სრულად შეესაბამება ტრადიციას, – წერილობით თუ ზეპირი სახით, – ისტორიის სფეროში.

ამრიგად, შეიძლება ითქვას: აქ ჩვენ გვაქვს პიროვნების ცივილიზაცია. ამ ცივილიზაციაში გოლგოთის მისტერია ყველაფერი იმით, რაც ეკუთვნის სულს, უკვე აღარ აღიქმებოდა ადამიანის მიერ, ის უბრალოდ გადაეცემოდა როგორც ისტორია (ნახ. 13). ჩვენ მთელი სიცხადით უნდა წარმოვიდგინოთ ეს სურათი, ცივილიზაციის სურათ-ხატი, რომლისგანაც განდევნილია ყველაფერი სულიერი. ეს კულტურა იწყება იმ დროიდან, რომელიც მოსდევდა იულიანე განდგომილის (აპოსტატის) დროს, და გრძელდება იქამდე, სანამ XIX ს. ბოლოს, დაწყებული 70-იანი წლების დასასრულიდან, სულიერი სამყაროდან არ მოვიდა თითქოსდა ახალი მოწოდება კაცობრიობისადმი. იწყება ეპოქა, რომელსაც ხშირად აღვწერდი, როგორც მიქაელის ეპოქას. დღეს მე მსურს, დავახასიათო ის, როგორც ეპოქა, რომელშიც ადამიანი, თუ მას უნდა დარჩენა თავის ძველ მატერიალიზმში, – კაცობრიობის დიდ ნაწილს კი ეს სურს, – ის აუცილებლად ჩავარდება საშინელ უფსკრულში; მას არ ექნება სხვა გზა, გარდა იმისა, რომ დაეცეს და დაკარგოს ადამიანობა, ის უბრალოდ ვერ შეძლებს დარჩეს ადამიანურ სიმაღლეზე. ადამიანურ სიმაღლეზე რომ გაძლოს, მან უნდა გაუხსნას თავისი გრძნობები სულიერ გამოცხადებებს, რომლებიც ხე-

ლახლა გვიახლოვდება XIX საუკუნის ბოლოდან. ახლა ეს აბსოლუტურად აუცილებელია.

ვინაიდან, თქვენ უნდა იცოდეთ, რომ ჰეროსტრატეში მოქმედებდნენ ცნობილი სულიერი ძალები. ის იყო, ასე ვთქვათ, უკანასკნელი დაშნა, რომელიც გაშიშვლებული იყო ზოგიერთი სულიერი ძალის მიერ აზიიდან. როცა ის ეფესოს ტაძარში ცეცხლმოკიდებულ ჩირაღდანს აგდებდა, მის უკან იდგნენ დემონური არსებები, ეჭირათ რა იგი, როგორც უჭირავთ ხმალი ან ჩირაღდნის ტარი. ის იყო მხოლოდ ხმალი ან ჩირაღდანი მათ ხელში. ვინაიდან ამ დემონურ არსებებს განზრახული ჰქონდათ მომავალ ევროპულ ცივილიზაციაში არ დაეშვათ არსებები სულების სფეროდან. იქ უნდა გადაეკეტათ მისასვლელი სულიერისთვის.

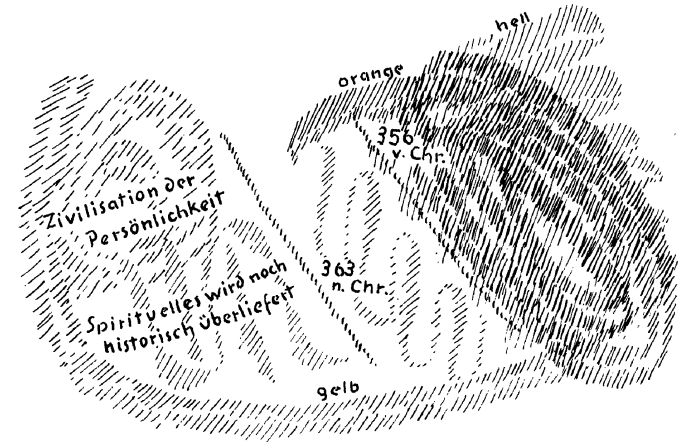
არისტოტელე და ალექსანდრე ეწინააღმდეგებოდნენ ამ არსებების მოღვაწეობას. და მაინც, რა განახორციელეს მათ ისტორიაში? ალექსანდრეს ლაშქრობების წყალობით არისტოტელეს ბუნებისმეტყველებამ შეაღწია აზიაში, და ყველგან გავრცელდა საფუძვლიანი ბუნებისმეტყველება. არა მხოლოდ ეგვიპტეში, არამედ ყველგან. აზიაში ალექსანდრე აფუძნებდა აკადემიებს და ეს აკადემიები გადაიქცნენ ძველი სიბრძნის საგანედ, სადაც ჯერ კიდევ დიდხანს შეიძლებოდა გაგრძელებულიყო მისი სწავლება. საბერძნეთის ბრძენებს ყოველთვის შეეძლოთ იქ მისულიყვნენ და თავშესაფარი ეპოვათ. ალექსანდრეს წყალობით ბუნებისმეტყველება გადაიტანეს აზიაში.

ეს ღრმა ბუნებისმეტყველება ევროპაში ვერ შეაღწევდა იგივე სახით. ევროპას არ შეეძლო სრულიად პატიოსნად მისი მიღება. მას უნდოდა მხოლოდ გარეგანი ცოდნა, გარეგანი კულტურა, გარეგანი ცივილიზაცია. ამიტომ არისტოტელეს მოწაფემ თეოფრასტმა არისტოტელიზმიდან ამოიღო ის, რისი აღქმაც შეეძლო დასავლეთს და ასე გაავრცელა. ეს იყო მეტწილად ლოგიკური თხზულებები. მაგრამ ესეც ძალზე მნიშვნელოვანია. ვინაიდან არისტოტელეს ყველა თხზულებას ახასიათებს ის თავისებურება, რომ ისინი იკითხება სხვანაირად, ვიდრე სხვა ავტორთა თხზულებები; ამ მხრივ არც მისი აბსტრაქტული და ლოგიკური თხზულებე-

ბია გამონაკლისი. ექსპერიმენტისთვის ჯერ წაიკითხეთ პლატონი, შემდეგ არისტოტელე შინაგანი სპირიტუალური, მედიტაციური სულისკვეთებით და თქვენ ნახავთ, რომ ამ დროს სრულიად სხვადასხვა განცდა წარმოიშობა. როცა თანამედროვე ადამიანი კითხულობს პლატონს ჭეშმარიტი, ნამდვილი სულიერი გრძობით და მედიტაციური განწყობილებით, რამდენიმე ხნის შემდეგ მასში წარმოიშობა შეგრძნება, მსგავსი იმისა, თითქოს მისი თავი იყო ცოტათი მაღლა, ვიდრე ის არის სინამდვილეში, თითქოსდა ის გაიზარდა თავისი ფიზიკური ორგანიზმის ფარგლებს იქით. ეს აუცილებელი განცდაა ყველასთვის, ვინც კითხულობს პლატონს, თუ მას, ცხადია, ძალზე მშრალად არ წაიკითხავენ.

არისტოტელესთან საქმე სხვაგვარადაა. არისტოტელესთან ვერასდროს იგრძნობთ, რომ თქვენ გამოდიხართ თქვენივე სხეულიდან; როცა კითხულობთ არისტოტელეს, მომზადებულნი მედიტაციურად, თქვენ ნახავთ, რომ ის მუშაობს უშუალოდ ფიზიკურ ადამიანში. თქვენი ფიზიკური ბუნება ნაბიჯს დგამს წინ არისტოტელეს წაკითხვის შემდეგ. მისი ლოგიკა ქმედითია. ეს ლოგიკა უბრალო დაკვირვებისა და განხილვის ლოგიკა კი არ არის, არამედ ეს არის ლოგიკა, რომელიც მოქმედებს შინაგან არსებაში. თვითონ არისტოტელე მთელი თავით მაღლა დგას იმ პედანტებთან შედარებით, რომლებიც მოვიდნენ მის შემდეგ და განავითარეს მისგან აღებული ლოგიკა. გარკვეული თვალსაზრისით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ არისტოტელეს თხზულებები მაშინ ესმით სწორად, როცა მათ განიხილავენ, როგორც წიგნებს მედიტაციისთვის. ეს არის ძალზე საყურადღებო რამ. იფიქრეთ, რა მოხდებოდა, თუ არისტოტელეს საბუნებისმეტყველო თხზულებები გადავიდოდა დასავლეთში და მიადწევდა შუა და სამხრეთ ევროპამდე. ცხადია, ისინი იქნებოდა ბევრის მომცემი, მაგრამ საზიანო. ვინაიდან ბუნებისმეტყველება, რომელიც არისტოტელეს შეეძლო გადაეცა ალექსანდრესთვის, თავისი წვდომისთვის ითხოვდა ისეთ სამშვიინველებს, რომლებიც ჯერ კიდევ ეხებოდნენ ეფესოს ეპოქის სულისკვეთებას, იმ დროს, რომელიც წინ უძღოდა ეფესოს დაწვას. ასეთი სამშვიინველების პოვნა შეიძლებოდა მხოლოდ აზია-

ში ან ეგვიპტეში და ალექსანდრეს დაშქრობებმა მოიტანა სწორედ ეს ბუნებისმეტყველება, რომელიც სწვდებოდა ბუნების არსს (ნახ. 13. ნარინჯისფერი, მარჯვნივ). მხოლოდ მოგვიანებით შემოვიდა ის ევროპაში, სხვადასხვა გზით, განსაკუთრებით, მაგ: ესპანეთის გავლით, მაგრამ ყოველთვის გაფილტრული, ან შეიძლება ითქვას, შერბილებული ფორმით (ნახ. 13. ყვითელი მარჯვნიდან მარცხნივ).

ნახ. 13

gelb – ყვითელი. 356 v. Chr. – 356 ძვ. წელთაღრიცხვით. 363 n. Chr. – 363 ახ. წელთაღრიცხვით. hell – ნათელი. Orange – ნარინჯისფერი. hell – ნათელი. Zivilisation der Persönlichkeit – პიროვნების ცივილიზაცია. Spirituelles wird noch historisch überliefert – სულიერი ჯერაც ისტორიული ტრადიციით გადაეცემა.

არისტოტელეს ის თხზულებები, რომლებმაც უშუალოდ შეაღწიეს ევროპაში, იყო მისი თხზულებები ლოგიკასა და ფილოსოფიაში. ისინი გადარჩა და შუა საუკუნეების სქოლასტიკაში ახალი ცხოვრება შეიძინა.

ამგვარად, ჩვენ გვაქვს ორი მიმდინარეობა. ერთი მხრივ, ყოველთვის გვაქვს სიბრძნის ნაკადი, რომელიც განეფინება ყოველმხრივ უბრალო ხალხს შორის, ეს არის შუა საუკუნეების უამრავი აზრისა და შეხედულების იდუმალი წყარო. ეს არის ნათესი, რომელიც ოდესღაც ალექსანდრემ თავისი დაშქრობების წყალობით აზიაში გადაიტანა, ახლა კი ის

კვლავ დაბრუნდა უკან ევროპაში სხვადასხვა გზით, მაგალითად, არაბების მეშვეობით, მოგვიანებით კი – უკან დაბრუნებული ჯვაროსნების მეშვეობით. ჩვენ ვპოულობთ მას ევროპის ყოველ კუთხეში, რომელიც შეუძნეველად იღვრება იდუმალ ადგილებში. ამ ადგილებში მოდიოდნენ ადამიანები იაკობ ბიომეს,* პარაცელსის* და ბევრი სხვის მსგავსად, რათა მათ აღექვათ ის, რაც მივიდა იქ ირიბი გზებით და ნარჩუნდებოდა ევროპული ცხოვრების ამ ფართო, პრიმიტიულ წრეებში. ევროპაში ჩვენ გვქონდა უფრო მეტი ხალხური სიბრძნე, ვიდრე ჩვეულებრივ აღიარებენ. ნაკადი ახლაც გრძელდება. ის თავისი სიბრძნის შემოდინებით ასაზრდოებს ისეთ ღრმა პიროვნებებს, როგორცაა ვალენტინ ვეიგელი,* ან პარაცელსი, ანდა იაკობ ბიომე და კიდევ ბევრი სხვა, ვისი სახელებიც ნაკლებადაა ცნობილი. ზოგჯერ კი ის შეგხვდებათ, – როგორც, მაგალითად, ბაზილიუს ვალენტინუსში,* – ახალ ნაკადთან ერთად, რომელიც ევროპაში მოგვიანებით აღწევს. შუა საუკუნეების მონასტრებში ცხოვრობს ალქიმიური სიბრძნე: არა ის ალქიმია, რომელიც აჩვენებს მხოლოდ მატერიის უბრალო გარდასახვას, არამედ ალქიმია, რომელიც აჩვენებს სამყაროში თავად ადამიანური არსების ცვლილებების შინაგან ბუნებას. ამასთან, აღიარებული სწავლულები დაკავებულნი იყვნენ სხვა არისტოტელეთი, ცუდად გაგებულნი, გადამუშავებული, რაღაც ლოგიზირებული არისტოტელეთი. და მაინც, ამ არისტოტელესეულმა ფილოსოფიამ, რომელსაც სწავლობდნენ სქოლასტიკოსები და შემდგომ დროინდელი სწავლულები, დასავლეთს სიკეთე მოუტანა. ვინაიდან, მხოლოდ XIX ს-ში, როცა გადაეჩვივნენ არისტოტელეს სწორად გაგებას და მარტივად სწავლობდნენ მას, თითქოს ეს წიგნი იყო სხვა წიგნების მსგავსი და არა წიგნი მედიტაციაში ვარჯიშისთვის, ვინაიდან მხოლოდ XIX საუკუნეში მოხდა ისე, რომ ადამიანები სხვას აღარაფერს იღებდნენ არისტოტელესაგან, იმიტომ, რომ ის უკვე აღარ ცხოვრობდა და აღარ მოქმედებდა მათში, ვინაიდან გადაიქცა არა სავარჯიშოების წიგნად, არამედ – შესწავლის საგნად. XIX საუკუნემდე არისტოტელე იყო წიგნი მედიტაციაში ვარჯიშისთვის, მაგრამ XIX საუკუ-

ნეში ყველაფერი მიმართული იყო იმისკენ, რომ ის, რაც ოდესღაც იყო სავარჯიშო, გადაექციათ სამუშაოდ, აქტიურ ძალად, გარდაექმნათ აბსტრაქტულ ცოდნად.

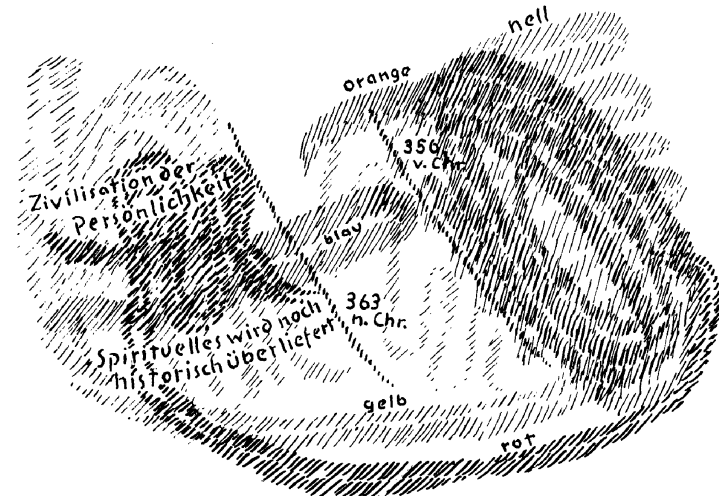
ახლა განვიხილოთ ეს მოვლენები სხვა კუთხით. საბერძნეთში ჯერ კიდევ მყარად იყვნენ დარწმუნებულნი, რომ განჭვრეტა და გაგება მთლიანად ადამიანური არსებიდან მომდინარეობს. მასწავლებელი არის ტანმოვარჯიშე*. ვინაიდან თავად ღმერთები ვლინდებიან ადამიანის ფიზიკურ მოძრაობებში, ამიტომ მოძრაობაში მყოფი მთლიანი ადამიანური არსებიდან იბადება რაღაც ისეთი, რომელიც შემდეგ მულაგნდება და თავს ავლენს, როგორც ადამიანური გაგება. ტანმოვარჯიშე არის მასწავლებელი. რომში რიტორი* (მტყვერმეტყველი) ცვლის ტანმოვარჯიშეს. ადამიანურ არსებას თავის მთლიანობაში თითქოს რაღაც უკვე წაერთვა. მიუხედავად ამისა, ჩვენ ჯერ კიდევ გვაქვს კავშირი მოქმედებასთან, რომელსაც ადამიანური არსება თავისი ორგანიზმის რომელიღაც ნაწილში ახორციელებს. ლაპარაკისას როგორი მოძრაობები წარმოიქმნება მთელ ჩვენს არსებაში? ჩვენ ვლაპარაკობთ გულით და ფილტვებით, ვლაპარაკობთ ისე, რომ მოვიცავთ ჩვენს დიაფრაგმასა და მის ქვედა ნაწილს. ჩვენ ვერ ვიტყვით, რომ მეტყველება ისევე ინტენსიურად ცხოვრობს მთელ ადამიანურ არსებაში, როგორც ტანმოვარჯიშის მოძრაობები, მაგრამ ის ცხოვრობს მის უმეტეს ნაწილში. რაც შეეხება აზრებს, ისინი, ცხადია, არის მხოლოდ ექსტრაქტი იმისგან, რაც ცოცხლობს მეტყველებაში და არა უმეტეს. რიტორი იკავებს ტანმოვარჯიშის ადგილს. ტანმოვარჯიშეს საქმე აქვს მთელ ადამიანურ არსებასთან, ხოლო რიტორი თითქოს წვერებს და საქმე აქვს ადამიანური არსების მხოლოდ ნაწილთან, ასევე იმასთან, რაც ამ ნაწილიდან იგზავნება თავში და იქ გადაიქცევა წვდომად და ცნებად. მესამე სტადია ვლინდება მხოლოდ ახალ დროებში: ეს არის დოქტორი, რომელიც წვრთნის მხოლოდ თავს, ზრუნავს რა მხოლოდ აზრებზე. ლამაზსიტყვაობის პროფესორებს ნიშნავენ ზოგიერთ უნივერსიტეტში XIX საუკუნიდანაც კი, მაგრამ ისინი უკვე აღარ სჭირდებათ ამ უნივერსიტეტებს, ვინაიდან გაქრა მეტყველების ღირსეუ-

ლად დაფასების ჩვეულება, შენარჩუნდა მხოლოდ ერთი – აზროვნება. რიტორები გადაშენდნენ. აღზრდაში მოთავენი გახდნენ დოქტორები* და პროფესორები, რომლებიც ყურადღებას აქცევდნენ ადამიანური არსების მხოლოდ უმცირეს ნაწილს, კერძოდ მის თავს.

სანამ იქ ჯერ კიდევ არსებობდა ნამდვილი არისტოტელე, იყო წვრთნა, წესრიგი, სავარჯიშოები, რომელთაც ადამიანი იღებდა მისი შრომების შესწავლის შედეგად. ორივე მიმდინარეობა პარალელურად მიდიოდა. აქ მყოფთაგან მათთვის, ვინც არც ისე ახალგაზრდაა და ვინც დაინტერესებული იყო აზრების განვითარებით XIX ს. უკანასკნელ ათწლეულში, ნათელია (თუ ჩვენ გვიწვევდა წასვლა სოფლის ადამიანებთან პარაცელსის მსგავსად), რომ შუა საუკუნეების ხალხური ცოდნის უკანასკნელი ნარჩენები, რომლებიც საზრდოობდნენ იაკობ ბიომე და პარაცელსი, ჯერ კიდევ არსებობდა ევროპაში გასული საუკუნის 60-70-იან წლებში. მეტიც, სწორია ასევე ის, რომ გარკვეული ორდენების შიგნით და გარკვეული ჩაკეტილი წრეების ცხოვრებაში XIX ს. უკანასკნელ ათწლეულებამდე კულტივირებული იყო არისტოტელეს მიხედვით შინაგანი წესრიგის სახე. ასე რომ, გასულ წლებში აქა-იქ ჯერ კიდევ შეხვდებოდით არისტოტელესეული სიბრძნის უკანასკნელ ყლორტებს, რომელიც ალექსანდრემ ჩაიტანა აზიაში, აფრიკასა და ესპანეთში. ეს იგივე სიბრძნეა, რომელმაც ახალი სიცოცხლე შეიძინა ისეთ ადამიანებში, როგორცაა ბაზილიუს ვალენტინუსი, ასევე მათში, რომლებიც მოვიდნენ შემდგომ და რომელთაგანაც საზრდოობდნენ იაკობ ბიომე, პარაცელსი და კიდევ სხვები. ის კვლავ დაბრუნდა ევროპაში, მაგრამ სხვა გზით – ჯვაროსნების წყალობით. არისტოტელესეული სიბრძნე ფართოდ იყო განფენილი უბრალო ხალხში. სასიამოვნოა იმის აღნიშვნა, რომ XIX ს. ბოლო ათწლეულებში ჯერ კიდევ შეეძლოთ შეესმინათ, თუნდაც რამდენადმე დამახინჯებული და ძნელად საცნობი სახით, ალექსანდრეს ექსპედიციების მეშვეობით აზიაში ჩატანილი ძველი ბუნებისმეტყველების უკანასკნელი გამოძახილი. ბუნების ძალებსა და სუბსტანციებს შორის კავშირებზე ძველ ალქიმიასა და

ძველ ცოდნაში, რომელიც ასე გასაოცრად ცხოვრობდა უბრალო სოფლის ადამიანებში, ჩვენ კვლავ შეგვიძლია შევამჩნიოთ მისი უკანასკნელი გამოძახილი. ახლა ისინი აღარ არსებობს. მათ შესახებ ვერსად მოვისმენთ.

ზუსტად ასევე, იმ დროს ჯერ კიდევ იყვნენ ცალკეული ადამიანები, რომლებიც წარმოაჩენდნენ არისტოტელეს სულიერ მოძღვრებას. ახლა უკვე ისინიც აღარ არიან. ასე ინახებოდა ის, რაც ოდესღაც გადატანილ იქნა აღმოსავლეთში (ნახ. 14. წითელი მარჯვნიდან მარცხნივ) და ისიც, რაც შემოვლითი გზით იყო გადმოტანილი დასავლეთში არისტოტელეს მოწაფის თეოფრასტის მიერ (ლურჯი – ცენტრიდან მარცხნივ). და ის, რაც გადატანილი იქნა აღმოსავლეთში, კვლავ დაბრუნდა უკან.

ნახ. 14

gelb – ყვითელი. 356 v. Chr. – 356 ძვ. წელთაღრიცხვით. 363 n. Chr. – 363 ახ. წელთაღრიცხვით. hell – ნათელი. Orange – ნარინჯისფერი. hell – ნათელი. Zivilisation der Persönlichkeit – პიროვნების ცივილიზაცია. Spirituelles wird noch historisch überliefert – სულიერი ჯერაც ისტორიული ტრადიციით გადაეცემა. blau – ცისფერი. rot – წითელი.

XIX ს. 70-80-იან წლებში ახალ, უშუალო სულიერ შემეცნებას შეეძლო მიკედლებოდა იმას, რაც უკანასკნელი

ელორტების სახით განფესვილი იყო იმ მოვლენებში, რომლებიც მე აღვწერე. ჭეშმარიტად, არსებობს გასაოცარი ურთიერთქმედება ყველა ამ მოვლენას შორის. ვინაიდან ჩვენ შეგვიძლია დავინახოთ, როგორ ვლინდებოდა მათში ალექსანდრეს ლაშქრობები და არისტოტელეს სწავლება, რათა არ გამწყდარიყო ძაფები, რომელიც ადამიანს აკავშირებს უძველეს სულიერებასთან, რათა მათი მეშვეობით დავაგვირისტოთ მომავალი მატერიალისტური ცივილიზაცია, რომ მათ გაძლონ იმ დრომდე, სანამ მოცემული იქნება ახალი სულიერი გამოცხადებები.

ამ თვალსაზრისით შეგვიძლია მართებულად გავიგოთ ისტორიული მოვლენები, რადგან ხშირ შემთხვევაში იმას, რაც გვეჩვენება უსარგებლო წამოწყებებად, შესაძლოა ღრმა მნიშვნელობა ჰქონდეს კაცობრიობის ისტორიული განვითარებისათვის. ადვილია თქმა, რომ ალექსანდრეს ექსპედიციებმა აზიაში და ეგვიპტეში ჩაიარა და განვლო. მაგრამ ეს ასე არ არის. ადვილია თქმა, რომ არისტოტელემ არსებობა შეწყვიტა XIX ს-ში, მაგრამ მას არსებობა არ შეუწყვეტია. ორივე ნაკადი გრძელდებოდა იმ მომენტამდე, სანამ შესაძლებელი არ გახდა სულის ცხოვრების განახლება.

მე არაერთხელ მითქვამს თქვენთვის სხვადასხვა მიმართებაში, როგორ დაიწყო ახალი სულიერი ცხოვრება XIX ს. 70-იანი წლების ბოლოს და როგორ იზრდებოდა ის უფრო მეტად და მეტად ასწლეულის ამ შემობრუნების მომენტიდან. ჩვენი ამოცანაა, მთელი თავისი სისავსით აღვიქვათ სულიერი ცხოვრების შემოდინება, რომელიც ზემოდან გვედგრება. ვინაიდან ახლა ჩვენ ვიმყოფებით ისეთ დროში, როცა კაცობრიობის სულიერი გახსნისკენ ნამდვილი გადასვლა ხდება. ჩვენ თუ ვერ გავაცნობიერებთ ამ საოცარ კავშირებს და იმას, რაოდენ ღრმადაა აწმყო დაკავშირებული წარსულთან, მაშინ აღმოჩნდებით ნამდვილი ბრძემები მნიშვნელოვანი ამბების წინაშე, რომლებიც მიმდინარეობს ჩვენ გარშემო ჩვენი დროის სულიერ ცხოვრებაში. ჩვენი დროის ადამიანების უმეტეს ნაწილს გამუდმებით სძინავს ყველაზე მნიშვნელოვან მოვლენებთან მიმართებით. ანთროპოსოფიის ამოცანაც სწორედ ის არის, რომ გამოაღვიძოს ადამიანი ამ ძილისგან.

დარწმუნებული ვარ, რომ თქვენ ყველანი, ამ საშობაო შეკრებაზე აქ მოსულნი, გრძნობთ იმპულსებს, რომლებიც მოგიწოდებთ გაიღვიძოთ. გვიახლოვდება დღე, როცა ეს შეკრება დამთავრდება, დადგება წლისთავი იმ დღისა, როდესაც აინთო საშინელი ცეცხლი, რომელმაც დაანგრია გოეთეანუმი. დაე, მსოფლიომ რაც უნდა ის იფიქროს გოეთეანუმის დაწვის შესახებ; ანთროპოსოფიული მოძრაობის განვითარებისთვის ამ ხანძარს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია შევაფასოთ მთელი მისი მნიშვნელობა, სანამ საკუთარ მხერგას არ მივაპყრობთ კიდევ რაღაცას. როცა იმ ღამით აბრიალებული ცეცხლის ფიზიკურ ალებს აზრობრივად თვალს გადავაგვლებთ, ჩვენ კვლავ დავინახავთ გასაოცარ ელვარებას, რომელსაც აქეთ-იქით აფრქვევდა გამდნარი ორღანის მიღები და ლითონის სხვა კონსტრუქციები, როცა ცეცხლის აღში ქმნიდა ფერთა საოცარ თამაშს. შემდეგ კი მესხიერებაში თვალს გადავაგვლოთ წარსულ წელს, მაგრამ ამ მესხიერებაში უნდა იცოცხლოს იმ ფაქტმა, რომ ფიზიკური არის მაია, რომ ჩვენ ცეცხლის ენებზე სიმართლე უნდა ვეძებოთ სულიერ ცეცხლში, რომლის ანთებაც ახლა გემართებს ჩვენს გულებსა და სამშინველებში. გოეთეანუმის მატერიალური ფერფლიდან ჩვენთვის უნდა აღმოცენდეს სულიერად ცოცხალი გოეთეანუმი.

მე არ მჯერა, რომ შესაძლებელია ამას შევხედოთ მთლიანად მსოფლიო ისტორიული თვალსაზრისით, თუ ჩვენ ვერ შევძლებთ, ჩვენთვის ძვირფასი გოეთეანუმის თავზე აბრიალებული უზარმაზარი ხანძრის ყურებისას, განვჭვრიტოთ ის სხვა დანაშაულებრივი დაწვა ეფესოს ტაძრისა, როცა დემონური ძალებით მართულმა ჰეროსტრატემ ანთებული ჩირაღდანი ისროლა ტაძარში. როცა ჩვენ ამ ორ მოვლენას შევაჯერებთ ისე, რომ ერთს დავაყენებთ წინა და მეორეს უკანა პლანზე, მაშინ გვექნება სურათი, რომელიც მოგვცემს ჩვენ, შეიძლება ითქვას, საკმაო ძალებს იმისათვის, რომ ჩვენს გულებში ღრმად აღვებჭლოთ ის, რაც დავკარგეთ ერთი წლის წინ და საჭიროა ვისწრაფოთ მისი ხელახლა აშენებისკენ.

უკანასკნელი უდიდესი გარღვევა კაცობრიობის ისტორიულ განვითარებაში მოხდა მე-15 საუკუნის პირველ მესამედში, რაზეც ჩვენ ხშირად გვისაუბრია. ეს იყო გადასვლა განვითარებაში – განსჯითი სამშენველიდან ცნობიერი სამშენველისკენ. ჩვენ ვცხოვრობთ სწორედ იმ ეპოქაში, როცა კაცობრიობა ავითარებს უმთავრესად ცნობიერ სამშენველს. ამ ეპოქაში მთლიანად დაკარგულია თვით ბუნების სულში ჭეშმარიტად შეღწევის უნარი, დაკარგულია ადამიანის არსების ურთიერთკავშირი ბუნების უფრო დრმა იმპულსებსა და ძალებთან. ჩვენს დროში, როცა ადამიანს განვიხილავთ თავისი ფიზიკური კონსტიტუციის თვალსაზრისით, ჩვენ ვსაუბრობთ, მაგალითად, ქიმიურ ნივთიერებებზე, როცა მათ, ქიმიკოსების მსგავსად, ელემენტებს ვუწოდებთ. მაგრამ ადამიანს არაფერში აღება იმის ცოდნა, რომ საჭმელი შეიცავს წყალბადსა და აზოტს, ისე, როგორც მესაათეს იმის ცოდნა, რომ მის ხელთ არსებული საათი შედგება შუშისგან თუ, ვთქვათ, ვერცხლისა და რომელიმე სხვა მასალისგან. ამგვარი სახის ყველანაირი ცოდნა, რომელსაც ჭეშმარიტი სუბსტანციები დაჰყავს ამ მატერიალურ აბსტრაქციებამდე – წყალბადამდე, უანგბადამდე და ა.შ., – არანაირ ჭეშმარიტ ცოდნას არ აღძვებს ადამიანის არსებას. საათების მექანიზმი გასაგები ხდება მასში ძალთა შემაკავშირებელი სისტემის დაკვირვებისას. ანალოგიურად, თუ გვინდა, გავიგოთ ადამიანის ბუნება და არსება, მაშინ საჭიროა ჩაეწვდეთ სხვადასხვა იმპულსის მოქმედებას, რომელიც ვლინდება ბუნების ყველა სამეფოში, გავიგოთ მათი მოქმედება სწორედ ადამიანის არსებაში, ვინაიდან აქ ისინი ვლინდება სხვაგვარად, ვიდრე ბუნების სხვა სამეფოებში. მაგრამ ახალ დროებში უკვე აღარ არსებობს არანაირი ჭეშმარიტი ხედვა სამყაროსთან ადამიანის კავშირების შესახებ. თვით XIV-XV საუკუნეებამდე ეს ხედვა და ცოდნა ჯერ კიდევ შენარჩუნებული იყო; მიუხედავად ამისა, მიდიოდა რა თანდათან დაცემამდე, ის კიდევ უფრო მეტი ან ნაკლები ხარისხით აგრძელებდა არსებობას და ნი-

ჭით დაჯილდოებულ ნატურებს ინსტინქტურად ჯერ კიდევ შეეძლოთ მათი გამოყენება. მოგვიანებით ნელ-ნელა მთლიანად გაქრა სამყაროსთან ადამიანის კავშირის ჭეშმარიტი წვდომა, რომელიც ჯერ კიდევ მიღწევადი იყო ისეთი პიროვნებებისთვის, როგორებიც იყვნენ პარაცელსი, იაკობ ბიომე და სხვები.

რა იცის, მაგალითად, XV საუკუნიდან თანდათანობით გაძლიერებულმა უახლესმა ბუნებისმეტყველებამ, ვთქვათ, მცენარეთა ან ცხოველთა სამყაროს მიმართებაზე ადამიანის არსებასთან? სწავლული იკვლევს მცენარეებს მათი ქიმიური სტრუქტურის მიხედვით და ცდილობს, ამა თუ იმ საშუალებით შეისწავლოს, როგორ ვლინდება იგივე ქიმიური ელემენტები ადამიანში. შედეგად შეიძლება ის ცდილობს, შექმნას ცნება, ჩვეულებრივ წარუმატებლად, როგორ გავლენას ახდენენ ეს სუბსტანციები ჯანმრთელ და ავადმყოფ ადამიანის არსებაზე. მთელი ეს კვლევები, არსებითად, კიდევ უფრო აძლიერებს უცოდინარობის წყვილადს ადამიანის ირგვლივ. ჩვენს დროში, თუ მართლა გესურს, მივალწიოთ პროგრესს ადამიანის შემეცნებაში, ისტორიულად მიღწეული განჭვრეტის საფუძველზე, აუცილებელი და მნიშვნელოვანია, თავიდან შევისწავლოთ ის, რაში მდგომარეობს ადამიანის არსების ჭეშმარიტი დამოკიდებულება მის გარემომცველ ბუნებასთან.

ადამიანის ცნობიერებაში თვით უკანასკნელ დიდ რევოლუციამდე, რომელიც მოხდა XV საუკუნეში, ნათლად აღიქვამდნენ უდიდეს განსხვავებას ადამიანის არსებაში არსებულ ლითონებსა და ბუნებაში არსებულ ლითონებს შორის. ადამიანის ფიზიკურ ბუნებაში სხვადასხვა სუბსტანციის გამოკვლევისას, მასში, – მეტად თუ ნაკლებად, – აღმოჩნდება გარკვეული ლითონები. მაგალითად, ადამიანის ორგანიზმში არის რკინა სხვა სუბსტანციასთან შეხამებულად, ასევე არის მაგნიუმი და ჩვენ შეგვიძლია დავასახელოთ ბევრი სხვაც. XV საუკუნემდე ადამიანები მგრძობიარედ აღიქვამდნენ განსხვავებას იმ მეტალებს შორის, რომელიც შეიძლება გამოვლინდეს ადამიანის ორგანიზმის კვლევისას და იმათ შორის, რომელიც არსებობს გარე ბუნებაში, მაგრამ

ადამიანის ორგანიზმში მაშინვე არ ვლინდება. ადრეული ხანის ადამიანები ამბობდნენ: ადამიანი არის მიკროკოსმოსი. ყველაფერი, რაც არის გარე სამყაროში, მაკროკოსმოსში, არის ამა თუ იმ სახით ადამიანშიც. ეს იყო მათთვის არა უბრალოდ ზოგადი აბსტრაქტული პრინციპი, არამედ საიდუმლო შემეცნებაში თუნდაც ოდნავ მაინც წინწასული ადამიანისთვის ეს კანონზომიერად გამომდინარეობდა იქიდან, რაც იცოდნენ ადამიანისა და სამყაროს ბუნების შესახებ. ადამიანებმა იცოდნენ, რომ ადამიანის ჭეშმარიტ გაგებაში მისი მისივე მსოფლოდ მაშინ, როდესაც თავს მოუყრიდნენ მთელ ბუნებას, მთელი თავისი იმპულსებით, მთელი თავისი შემადგენელი სუბსტანციებით. მსოფლოდ მაშინ შეიძლება მისივე ადამიანის არსების ხატი, იმაგინაცია. ხოლო დისპარმონიის ელემენტი ამ ხატში იჭრება მაშინ, როცა ბუნებაში აღმოვაჩინოთ ისეთ რამეს, რასაც ვერ აღმოვაჩინოთ ადამიანში. ასე აზროვნებდნენ IX-XI საუკუნეების ბუნებისმეტყველები. იმ დროებში ცნობილი იყო კიდევ რაღაც სხვა, კერძოდ: ის, რაც ათვისებულია ფიზიკური კვების საშუალებით, არის მსოფლოდ ნაწილი, შესაძლებელია, ყველაზე უმნიშვნელო ნაწილიც კი იმისა, რაც ემსახურება ფიზიკური ორგანიზმის ან, უფრო, მთლიანობაში მთელი ადამიანური ორგანიზმის გაძლიერებას.

დღეს თანამედროვე ადამიანისთვის ძნელი არ არის ამდღეს ფიზიკური კვების კონცეფციის დონეზე და ჩართოს მასში ასევე სუნთქვა, ვინაიდან სუნთქვაც ნივთიერებათა ცვლის ფორმაა. მაგრამ მას აზრად არ მოუვა წინსვლა. უწინდელი ბუნებისმეტყველი ვითარდებოდა. მისთვის ცხადი იყო, რომ, როცა ადამიანი უყურებს საგნებს, ის არა მარტო ხედავს თვალებით, არამედ აღქმის პროცესის დროს იგი, თვალების მეშვეობით, წარმოუდგენლად მცირე დოზით იღებს რაღაცას სამყაროს სუბსტანციიდან. და არა მხოლოდ თვალების, არამედ ყურისა და ორგანიზმის სხვა ნაწილების მეშვეობითაც. შუა საუკუნეების ბუნებისმეტყველი მთლიანად აცნობიერებდა იმ სუბსტანციების უდიდეს მნიშვნელობას, რომელიც წარმოუდგენლად მცირე რაოდენობით გვხვდება ადამიანის ორგანიზმში (როგორიცაა, მაგ: ტყვია),

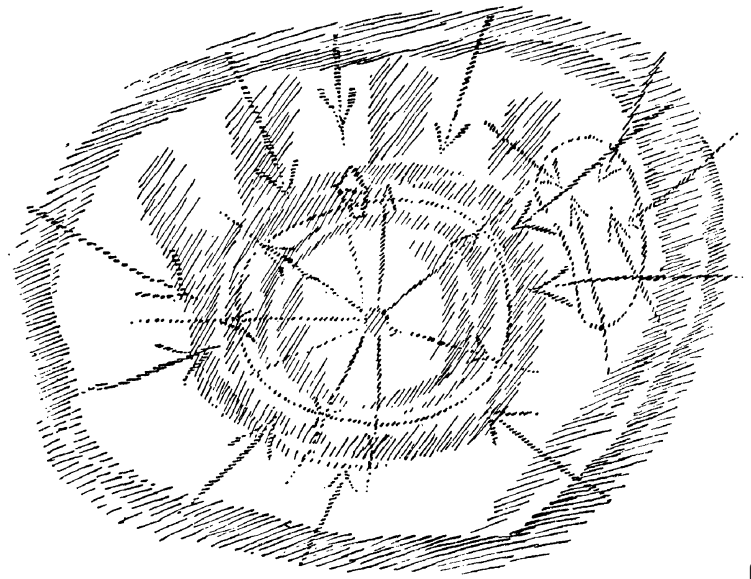
რომელსაც ადამიანი იღებს უსასრულოდ მცირე დოზით, იმ სუბსტანციებისა, რომელიც შეიძლება გამოვლინდეს იქ, სადაც ჩვენ არ ვეძებთ. ტყვია, ეს ლითონია, რომლის არსებობის ჩვენებაც ადამიანში შეუძლებელია. მაგრამ ტყვია ფაქტობრივად გაბნეულია მთელ ფიზიკურ კოსმოსში ძალზე ნატიფი ხსნარის მდგომარეობაში და ადამიანის არსება იღებს ტყვიას კოსმოსიდან იმ პროცესის დახმარებით, რომელიც გაცილებით უფრო ნატიფია, ვიდრე სუნთქვის პროცესი. ადამიანის არსება განუწყვეტლივ გამოყოფს სუბსტანციებს და აგდებს მათ პერიფერიებისკენ. თქვენ უბრალოდ კი არ იჭრით ფრჩხილებს: თქვენ განუწყვეტლივ აგდებთ სუბსტანციებს თქვენი კანიდან; მაგრამ იმ ზომით, როგორც თაც განიდევენება ორგანიზმიდან ერთი ტიპის სუბსტანციები, მიიღება სხვები და აღიქმება ორგანიზმის მიერ.

აზროვნების ასეთი სახე ჰქონდა ბუნებისმეტყველს შუა საუკუნეებში – IX, X, XI ან XII საუკუნეებში. მას არ ჰქონდა სასწორი, არ ჰქონდა არანაირი უხეში საზომი ინსტრუმენტი, რომლითაც ზომავდნენ ნივთიერებებისა და ძალების მოქმედებას. მისი ამოცანა იყო ღრმად ჩაწვდომოდა ბუნების შინაგან თვისებებს, გაეგო მისი შინაგანი იმპულსი და კავშირი ადამიანის არსებასთან. ამ გზით ადამიანებს შეეძლოთ გაეგოთ მრავალი საგანი თუ მოვლენა, რომლებსაც ისინი ერთხელ, მომავალში თავიდან აღმოაჩინენ. ვინაიდან, კაცმა რომ თქვას, თანამედროვეობამ არაფერი იცის ადამიანის არსების ჭეშმარიტი ბუნების შესახებ.

თქვენ იცით, რომ ადამიანის კონსტიტუციის კვლევისას, კლასიფიკაციის, ან სქემის გარკვეული სახე რომ გვქონოდა, ჩვენ ვამბობდით: ადამიანი შედგება ფიზიკური სხეულის, ეთერული სხეულის, ასტრალური სხეულისა და „მე“-საგან ან „მე“ ორგანიზმისგან. მშვენიერია და ნათელი! ერთი შეხედვით, ეს უბრალოდ სიტყვებია; თუმცა ცუდი არ იქნება, თუ ამით დავიწყებთ; ნებისმიერს შეუძლია, მათგან გამოიტანოს ჭეშმარიტების თუნდაც სუსტი გაგება. ჩვენ თუ გვინდა, გამოვიყენოთ ეს კლასიფიკაცია პრაქტიკულ ცხოვრებაში, განსაკუთრებით მედიცინაში, რომელიც მიჩნეულია მოღვაწეობის ძალზე მნიშვნელოვან სფეროდ და ამასთან ერთ-

ერთი იმ სფეროთაგან, რომლებიც ყოველ ნაბიჯზე დამოკიდებულები არიან ადამიანის არსების ჩვენეულ შემეცნებაზე, – მაშინ ჩვენ, ცხადია, არ შეგვიძლია, დავრჩეთ ამ სიტყვების ამარა: ჩვენ უნდა შევიდეთ იმაში, რაც მათ მიღმა არსებობს და რაც მათ შინაარსით ადავსებს. ჯერ ჩვენ ვიკითხოთ: რა ხდება ფიზიკურ სხეულთან მიმართებით? – თქვენ მალე ნახავთ, რატომ შევეხე ამ საკითხს. ჩვენ ფიზიკური სხეულის შესახებ სწორი ცნება როგორ უნდა ჩამოვაყალიბოთ? ავიღოთ რომელიმე საგანი დედამიწაზე ადამიანის არსების გარეთ, ვთქვათ, მაგალითად, ქვა. ქვა ეცემა მიწაზე. ვამბობთ – ქვა მიძიმეა, მას იზიდავს დედამიწა, აქვს წონა. ჩვენ ასევე გამოვააშკარავებთ სხვა ძალასაც, რომელიც მოქმედებს ქვაზე. მას აქვს კრისტალური სტრუქტურა, ამიტომ მასში მოქმედებს ფორმაქმნადი ძალები. ისინი ენათესავენა მიწიერ ძალებს. მოკლედ რომ ვთქვათ, როცა ჩვენ გარშემო ვიხედებით, ყველგან ვპოულობთ ნივთიერებებს, რომლებიც ექვემდებარება მიწიერ ბუნებას. კარგად დავიმახსოვროთ: ჩვენ გვაქვს ნივთიერებები, რომლებიც დაქვემდებარებულია მიწიერ ბუნებას.

მაგანმა, ვინც ვერ გაერკვა ამ მოვლენებში, შეიძლება, მიგვითითოს შავი ნახშირის ნატეხზე. რას წარმოადგენს ის სინამდვილეში? მიწის წიაღში ის ნახშირია, მაგრამ იმ მომენტიდან, როცა მას თუნდაც მცირე მანძილით მაინც მოაშორებთ დედამიწას, ის აღარ არის ნახშირი. რაც მას აქცევს ნახშირად, სხვა არაფერია, თუ არა დედამიწის ძალები. ასე რომ, თქვენ შეგიძლიათ თქვათ: აი, აქ არის დედამიწა, მის შიგნით კი – მიწიერი ძალები. მაგრამ მიწიერი ძალები არსებობს ასევე თითოეულ პატარა საგანში, რომელსაც ვპოულობთ აქ, დედამიწაზე. და ადამიანის ფიზიკური სხეულიც, რომელიც მართალია, გასაოცრად არის მოწყობილი, მიუხედავად ამისა, არსებითად საგანია, რომელიც დამოკიდებულია დედამიწის ფიზიკურ ძალებზე, ძალებზე, რომელიც გამოდის დედამიწის ცენტრიდან. ამიტომ ადამიანის არსების ფიზიკური სხეული შეიძლება აღვწეროთ, როგორც ძალებზე დაქვემდებარებული, რომელიც გამოდის დედამიწის ცენტრიდან (ნახ. 15. ხაზები, მიმართული შიგნით).

ნახ. 15

მაგრამ დედამიწაზე არსებობს სხვა ძალებიც; ეს სხვა ძალები გამოდის დედამიწის მთელი გარემოცვიდან, შორეული პერიფერიებიდან (ნახ. 15. ხაზები ცენტრიდან). ერთი წუთით წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ სულ უფრო და უფრო სცილდებით დედამიწას და ადისხართ განუზომელ სიმაღლეებზე, საიდანაც დედამიწაზე მოქმედებს დედამიწის ძალების საწინააღმდეგო ძალები, თანაც ყველა მიმართულებით. დიახ, ეს რეალობაა, არსებობს ასეთი ძალები, რომელიც მოდის სამყაროს ყოველი მხრიდან და მოქმედებს ყველგან, დედამიწის ცენტრის მიმართულებით.

შეიძლება მივიღოთ მათი სრულიად ნათელი და კონკრეტული სურათი შემდეგნაირად. თქვენ გახსოვთ, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი სუბსტანცია, რომელიც წარმოშობს ყველანაირი ორგანიზმის საფუძველს, იქნება ეს მცენარეები, ცხოველები ან ადამიანი, არის ცილა. ცილა ასევე წარმოშობს საფუძველს ახალი მცენარის, ცხოველის, ადამიანის ჩანასახისთვის. განაცოფიერებული ჩანასახისთვის უჯრედისაგან წარმოიქმნება ის, რაც ვითარდება ორგანიზმში და ჩანასახის სუბსტანცია არის ცილა.

ნახ. 16

ჩვენს დროში ნამდვილი კვლევის ნაცვლად ფანტაზიორობენ და ხატავენ თავისთვის ცილას, რომელიც შედგენილია ქიმიური ნივთიერებების ჩახლართული კომბინაციისაგან. ამბობენ, რომ ის შედგება წყალბადის, ნახშირწყლის, ჟანგბადის, აზოტის, გოგირდისა და ასევე ფოსფორის მინარევისაგან, ოღონდ ყველაფერი რთულ შეხამებაში. ასე რომ, ატომისტი ცილაში ხედავს ქიმიური კომბინაციის ნიმუშს. მიღებულია, რომ ატომები და მოლეკულები წარმოადგინო, როგორც ყველაზე რთული აგებულების მქონე. ეს რთული მოლეკულა, – ცილა, ან რაც გინდათ ის უწოდეთ, – წარმოიშობა ცხოველის ან მცენარის დედობრივ ორგანიზმში; ის ვითარდება, მისგან იბადება ახალი სიცოცხლე, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ მემკვიდრეობითობის წყალობით წარმოიშობა.

სულიერებიდან გამომდინარე, ეს ყველაფერი უაზრობაა. ჭეშმარიტება ის არის, რომ დედობრივი ცხოველური ცილა სულაც არ არის რთული ქიმიური შენაერთი. ის განიბნევა, ინგრევა და ქაოსის მდგომარეობამდე მიდის. ცილა, რომელსაც სხვა შემთხვევაში იცავს სხეული, ჯერ კიდევ გარკვეულ დონემდე ორგანიზებულია, მაგრამ ცილა, რომელიც წარმოშობს საფუძველს გამრავლებისთვის, გამოირჩევა სწორედ იმ თავისებურებებით, რომ ის სრულიად დეზორგა-

ნიზებულ მდგომარეობაშია. მატერია, რომელსაც ის შეიცავს, მიდის ქაოსამდე და არ შედის არანაირ შენაერთებში. ის სახეზეა უბრალო გროვის სახით, ყოველგვარი წესრიგისა და თანაზომიერების გარეშე. სწორედ ამ მიზეზის გამო, ცილა არ ექვემდებარება დედამიწას. იქამდე, სანამ ცილას შეუძლია ამა თუ იმ საშუალებით იმყოფებოდეს შინაგანი შეჭიდულობის მდგომარეობაში, მანამდე იგი ექვემდებარება დედამიწის ცენტრიდან მოქმედ ძალებს. იმ მომენტიდან, როგორც კი ცილა შინაგანად დაიშლება და გაიხლიჩება, იგი ექცევა კოსმოსის მთელი სფეროს გავლენის ქვეშ. ძალები მასზე მოქმედებს ყოველი მხრიდან. მაშინ ჩვენ ვიღებთ ცილის ციციქნა გუნდას, რომელიც წარმოქმნის საფუძველს გამრავლებისთვის. ცილის ეს ციციქნა გუნდა არის მთელი კოსმოსის ხატი, ვინაიდან ცილოვანი სუბსტანცია გაიხლიჩა, დაინგრა და მიყვანილ იქნა ქაოსის მდგომარეობამდე, ანუ გადაიქცა კოსმიურ მტვრად და სწორედ ამის წყალობით გახდა მთელი კოსმოსის ზემოქმედებისთვის გამოსადეგი. ამ ყველაფერზე დღევანდელ დღეს ადამიანებს წარმოდგენაც კი არა აქვთ.

მათი წარმოსახვით დიდ ქათამს აქვს რთული ცილა. ის შედის კვერცხის შემადგენლობაში. შემდეგ ჩნდება ახალი ქათამი. ეს არის ცილის განვითარების გაგრძელება, მისი შემდგომი განვითარება. შემდეგ ისევ ჩანასახოვანი სუბსტანცია; ასე გადადის ის ქათმიდან ქათმამდე. სინამდვილეში ეს ასე არ არის. ყოველთვის, როდესაც ხდება თაობათა ცვლა, ცილა ეხსნება მთელი კოსმოსის გავლენებს. ასე რომ, ერთი მხრივ ჩვენ გვაქვს მიწიერი სუბსტანციები, რომელიც ექვემდებარება მიწიერ, ან მიწის ცენტრიდან მომდინარე ძალებს. ასევე შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ ეს მიწიერი სუბსტანციები გარკვეულ პირობებში იმ ძალებისკენ მიმართული, რომლებიც მოქმედებენ შიგნით ყოველი კუთხიდან, სამყაროს ყველაზე შორეული საზღვრებიდან. ეს ძალები მოქმედებს ადამიანის ეთერულ სხეულში. ეთერული სხეული ექვემდებარება კოსმოსის ძალებს.

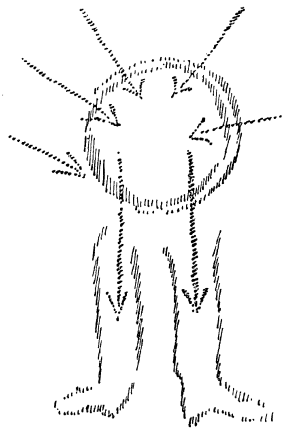
ნახ. 17

rot – წითელი. grün – მწვანე.

ასეთია ჭეშმარიტი შეხედულება ფიზიკურსა და ეთერულ სხეულზე. დავუშვათ, თქვენ იკითხეთ: რა არის ჩემი ფიზიკური სხეული? პასუხი ასეთია: ეს ის სხეულია, რომელიც ემორჩილება დედამიწის ცენტრიდან მომდინარე ძა-

ლებს. რა არის ჩემი ეთერული სხეული? ეს ის სხეულია, რომელიც ემორჩილება პერიფერიის ყოველი მხრიდან მომდინარე ძალებს. ეს შეგვიძლია ნახატზეც ვაჩვენოთ. წარმოიდგინეთ, რომ ეს არის ადამიანის არსება. მისი ფიზიკური სხეული არის ის, რაც ექვემდებარება დედამიწის ცენტრისკენ მიმართულ ძალებს (ნახ. 17, წითელი). მისი ეთერული სხეული არის ის, რომელიც ექვემდებარება მთელი სამყაროს საზღვრებიდან მომართულ ძალებს (ნახ. 17, მწვანე). აქ ჩვენ გვაქვს ძალის სისტემა ადამიანში. არსებობს ძალები, რომელიც ეწევა ქვემოთ, ისინი სინამდვილეში არსებობს მთელ ვერტიკალურ ორგანოებში და არსებობს ძალები, რომელიც მიმართულია გარედან შიგნით, ასეთი მიმართულებით (ნახ. 17, ხაზები). თქვენ ნამდვილად შეგიძლიათ, ადამიანის ფორმებში ამოიციოთ, სად არის უფრო მეტად წარმოდგენილი ერთი სახის ძალა და სად – მეორე სახის. როგორც ჩანს, ფეხების ფორმა გამოწვეულია იმ ფაქტით, რომ ისინი მორგებულია მიწიერ ძალებს. თავი უფრო მორგებულია პერიფერიების ძალებზე. ანალოგიურად შეგიძლიათ გამოიკვლიოთ ასევე ხელები და ეს სულაც არ არის უინტერესო. მიიღეთ ხელები მჭიდროდ ტანზე და ისინი დაექვემდებარება ძალებს, რომელიც მიემართება დედამიწის ცენტრისკენ. ამოძრავეთ ისინი თავისუფლად და თქვენ თავად დაექვემდებარებით იმ ძალებს, რომელიც ისწრაფვის მათში პერიფერიის ყველა მხრიდან.

ასეთია სინამდვილეში განსხვავება ხელებსა და ფეხებს შორის. ფეხები უცვლელად ექვემდებარება დედამიწის ცენტრიდანულ ძალებს, მაშინ, როცა ხელები ასეთია მხოლოდ განსაზღვრულ მდგომარეობაში, ასე ვთქვათ, დამოკიდებულია ვითარებაზე. ადამიანს შეუძლია ისინი მოიპოვოს მიწისკენ ორიენტირებული ძალების სფეროდან და ჩართოს იმ ძალების შუაგულში, რომელთაც ჩვენ ვუწოდებთ ეთერულს, – ძალების, რომლებიც იღვრება შიგნით პერიფერიებიდან. ანალოგიური რამ თქვენ შეგიძლიათ ნახოთ თითოეული ორგანოსთვის, – ის, თუ როგორი სახით არის ეს ორგანო ჩართული მთელ კოსმიურ სისტემაში.

ნახ. 18

აი, ასეთია თქვენი ფიზიკური და ეთერული სხეული. რა ხდება ასტრალურ სხეულთან მიმართებით? სივრცეში არ არის ამ ორის გარდა სხვა ძალები. ასტრალური სხეული კი თავის ძალებს იღებს სივრცის მიდმიდან. თუ ეთერული სხეული იღებს მათ პერიფერიებიდან, ასტრალური სხეული იღებს მას სივრცის მიდმიდან.

ჩვენ შეგვიძლია ბუნებაში ვიპოვოთ განსაზღვრული ადგილები, სადაც დედამიწის ფიზიკური ძალები შედის სწორედ ეთერული ძალების შუაგულში, რომლებიც მიისწრაფვიან იქითკენ ყოველი მხრიდან. თქვენ შეგიძლიათ წარმოიდგინოთ ცილა, რომელიც თავდაპირველად არსებობს ფიზიკურ მიწაში. მანამდე, სანამ გოგირდს, ნახშირწყალს, ჟანგბადს, წყალბადს და აზოტს მასში შეიკნობენ რომელიმე ქიმიური ხერხით, ცილა ფაქტობრივად ექვემდებარება მიწიერ ძალებს. მაგრამ იმ მომენტიდან, როგორც კი ის შედის გამრავლების პროცესის სფეროში, მაშინვე ამოვარდება ფიზიკური ძალიდან. სამყაროსეული ძალები იწყებს მასზე მოქმედებას მის დეზორგანიზებულ მდგომარეობაში. აღმოცენდება ახალი ცილა, როგორც მთელი სამყაროს სახე.

თქვენ ხედავთ, რომ ზოგჯერ მოულოდნელად წარმოიქმნება შემდეგი მდგომარეობა: შეიძლება დეზორგანიზება, ცილის რღვევა ბოლომდე ვერ მივიდეს. თქვენ შეგიძლიათ, მაგალითად, ზოგიერთ ცხოველთან აღმოაჩინოთ ცილის

ასეთი სუბსტანცია. გამრავლებისათვის აუცილებელია, ცილოვანი სუბსტანცია გაიხლიჩოს ისე, რომ მას შეეძლოს დაექვემდებაროს მთელი კოსმოსის ძალებს. მაგრამ ცხოველს შეიძლება, რაიმემ ხელი შეუშალოს გამრავლების მიზნით ისეთი ცილის სუბსტანციის წარმოქმნაში, რომელიც უშუალოდ გადაეცემოდა მთელ მაკროკოსმოსს. იმისათვის, რომ მან შეეძლოს გამრავლება, ცილის სუბსტანცია უნდა განიცადოს მთელი მაკროკოსმოსის მოქმედება. განხილულ შემთხვევაში ცხოველს არ შეუძლია წარმოქმნას ცილოვანი სუბსტანცია, რომელიც მოახერხებს გამრავლებას შემდგომი დახმარების გარეშე. ასე ხდება ბიოკემკაკლურას (ცინიპოიდეა, მწერი ფეხსახსროვანთა ოჯახიდან) შემთხვევაში. რას აკეთებს მაშინ მეკაკლურა? იგი თავის კვერცხს დებს მცენარის რომელიმე ნაწილში. თქვენ ნახავთ ამ პატარა კაკლებს მუხახე და სხვა ხეზე, სადაც მეკაკლურა დებს თავის კვერცხს. მაგალითად, ფოთლებზე* შეგიძლიათ ნახოთ ეს უცნაური წარმონაქმნი, თითოეულ ფოთოლზე – მეკაკლურას თითო კვერცხი. რატომ არის ეს ასე? რატომ დებს მეკაკლურა კვერცხს მუხის ფოთოლში, რის შედეგადაც წარმოიქმნება მუხის ვაშლი, რომელშიც მოთავსებულია კვერცხი, რომელსაც ახლავე შეუძლია განვითარება (ნახ. 19). ამის მიზეზია შემდეგი: მცენარის ფოთოლი თავის შიგნით შეიცავს ეთერულ სხეულს, რომელიც ჩართულია მთელ კოსმიურ ეთერულ სხეულში. ის მოდის მეკაკლურას კვერცხის დასახმარებლად.

ნახ. 19

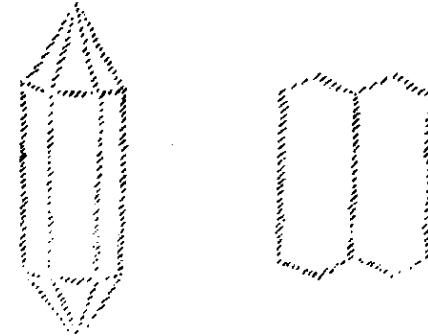
საკუთარი თავის იმედად დარჩენილი კვერცხი, თავისთავად უმწეოა. ამიტომ დებს მეკაკლურა კვერცხს სწორედ მცენარის იმ ნაწილში, რომელსაც უკვე გააჩნია ეთერული

სხეული და რომელიც ჩართულია კოსმიური ეთერის მთელ სისტემაში. ასე რომ, მეკაკლურა მიმართავს მუხას, დაეხმაროს თავისი ცილის განადგურებაში, რათა დედამიწის პერიფერიამ იმოქმედოს მასზე მუხის ფოთლის საშუალებით, მუხის საშუალებით. თავისთავად, მეკაკლურას კვერცხი განწირული იქნებოდა დასაღუპავად, ვინაიდან მას არ შეუძლია დაიშალოს, იგი საკმაოდ ძლიერადაა შემჭიდროებული.

აქ ჩვენ შეგვიძლია ვიხილოთ ბუნების საოცარი მოქმედება. ასეთივე მოქმედება არსებობს ბუნების სხვა ადგილებშიც. დავეუშვათ, მაგალითად, რომ ცხოველი უუნაროა, მოიმარაგოს ჩანასახოვანი სუბსტანცია, რომელსაც გამრავლების მიზნით შეუძლია გაეხსნას კოსმოსურ ეთერს; დავეუშვათ, რომ ის უუნაროა, გარდაქმნას რომელიღაც სუბსტანცია თავის თავში შინაგანი კვების საშუალებად, ანუ შეაგუოს ისინი თავის შინაგან კვებას. შორს რომ არ წავიდეთ, ავიღოთ ფუტკარი. ფუტკარს არ შეუძლია ჭამოს ყველაფერი. ის ჭამს მხოლოდ იმას, რასაც მცენარეები უშვებენ. ამ დროს ჩანს რაღაც ძალიან უცნაური და განსაცვიფრებელი. ფუტკარი უახლოვდება მცენარეს, ეძებს თავლის წვეს, შთანთქავს მას და შინაგანად ითვისებს, შემდეგ კი აშენებს იმას, რითაც ჩვენ აღფრთოვანდებით, – გასაოცარ უჯრედოვანი სკის სტრუქტურას. აქ ვაკვირდებით ორ უცნაურ და საკვირველ პროცესს: ფუტკარს, რომელიც ზის ყვავილზე და წუწნის წვეს, შემდეგ კი ფუტკარს, რომელიც მოხვდება სკაში და შიგნით, სხვა ფუტკრებთან ერთად აშენებს ფიჭის უჯრედს, რომელიც ივსება თავლით. სინამდვილეში რა ხდება აქ? თქვენ ყურადღებით უნდა დააკვირდეთ უჯრედის ფორმას. ის ჩამოყალიბებულია ასეთი სახით (იხ. ნახ. 20), აი, ერთი უჯრედი, მას უერთდება სხვა და ა.შ. ეს პატარა უჯრედები ფორმით ემსგავსება კიდევ ისეთ რაღაცას, რასაც ვპოულობთ ბუნებაში, ოღონდ იქ ღრუ სივრცეები ამოვსებულია: მათ აქვთ კვარცის კრისტალების, სილიციუმის მჟავის კრისტალების მოხაზულობა. თუ მთაში წახვალთ და დააკვირდებით კვარცის კრისტალებს, აღმოაჩნთ, რომ მათი დახატვა შეიძლება იგივე ფორმით. ნახატი, მართალია, აჩვენებს არეულ-დარეულ ხაზებს, მაგრამ ძირითა-

დად ფორმა იქნება ფუტკრის ფიჭის უჯრედის ფორმის მსგავსი, რომელიც მოთავსებულია გვერდიგვერდ. ოღონდ ფიჭის უჯრედები გაკეთებულია ცვილისგან, ხოლო კვარცის – სილიციუმის მჟავისგან.

ნახ. 20

როცა ჩვენ ჩავწვდებით ამ მსგავსების არსს, აღმოვაჩნთ შორეული წარსულის დედამიწის განვითარების გარკვეულ მომენტს, როცა მთებში პირველად ჩამოყალიბდა კვარცის კრისტალი. ის წარმოიქმნა ეთერულისა და ასტრალურის საერთო გავლენით, სილიციუმის მჟავის დახმარებით. აქ ვხედავთ გარემოცვიდან მოსულ ზემოქმედებას, რომელიც მოქმედებს როგორც ეთერულ-ასტრალური ძალები და სილიციუმის სუბსტანციაში აშენებს კვარცის კრისტალებს. მთებში ყველგან იპოვით ამ კრისტალებს თავისი გასაოცარი ექვსკუთხიანი ფორმით. ის, რაც იპოვეთ მაგარ კრისტალებში, თქვენ ამას ისევე აღმოაჩნთ როგორც ცარიელ ფორმებს, ცარიელ მოცულობებს სკის ცვილის უჯრედებში. და მაინც, რა ხდება? ფუტკარი იღებს ყვავილისგან იმას, რამაც ოდესღაც კვარცის კრისტალი მიიყვანა წარმოქმნამდე, არსებობამდე. ფუტკარი იღებს ამას ყვავილიდან და შემდეგ თავისი სხეულის სუბსტანციიდან ქმნის კვარცის კრისტალის მსგავსს. პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ფუტკარსა და ყვავილს შორის, მსგავსია იმისა, რაც დიდი ხნის წინ ხდებოდა მაკროკოსმოსში.

მე მოგიყვებით ამის შესახებ იმიტომ, რომ გაივით, რამდენად მნიშვნელოვანია, და არა უბრალოდ მიაქციოთ ყუ-

რადღება ნახშირწყლის, აზოტის, ჟანგბადისა და წყალბადის არსებობას, რასაც მიიღებთ უსუსური აბსტრაქტული ანალიზით, არამედ თვალყური ადევნოთ და აღნიშნოთ გასაოცარი ფორმაქმნადი პროცესები, შინაგანი მსგავსების მდგომარეობა, რომელიც არსებობს ბუნებასა და მის პროცესებში. ოდესღაც, უძველეს დროში, მეცნიერება ინსტიტუტურად იქმნებოდა მსგავსი დაკვირვებებით. ეს ყველაფერი დაკარგულია კაცობრიობის ისტორიული განვითარების მსვლელობაში, დაახლოებით XV საუკუნეში. ჩვენ ეს უნდა დავაბრუნოთ. ჩვენ კვლავ უნდა ჩავწვდეთ ბუნების შინაგან კავშირებს და მის დამოკიდებულებას ადამიანთან. მხოლოდ მაშინ, როცა ისევე შევიმეცნებთ მსგავს კავშირებს, ჩვენ კვლავ შევძლებთ ჭეშმარიტ შეღწევას როგორც ჯანსაღი, ისე ავადმყოფი ადამიანის არსებაში. წინააღმდეგ შემთხვევაში მთელი ფარმაკოლოგია დარჩება შემთხვევით მეცნიერულ სინჯებზე დაყრდნობილ უბრალო ძიებად, რომელსაც საერთოდ არ ესმის შინაგანი კავშირების მოქმედება.

XV საუკუნიდან დღევანდელ დღემდე პერიოდს შეიძლება ვუწოდოთ უნაყოფო პერიოდი ადამიანური სულის განვითარებაში. მან ადამიანი დაიყვანა მის დონეზე დაბლა. ადამიანი უმზერს მცენარესა და ცხოველს, ადამიანის არსებასა და მინერალს მათი ყოველგვარი ნამდვილი გაგების გარეშე. იგი ამოღებულია სამყაროსა და კოსმოსთან უშუალო კავშირიდან. ჩვენს დროში განსაკუთრებით ამ უნაყოფო პერიოდმა ადამიანი ჩააგდო ქაოსში იმ ყველაფერთან მიმართებით, რაც ეხება მთლიან სამყაროსთან მის კავშირს. ადამიანი ცხოვრობს და არ იცის, რომ მას მაინც აქვს განსაზღვრული კავშირი მის გარემომცველ სამყაროსთან. იმ დროებში, როცა ადამიანი ფიქრობდა და მედიტირებდა მსგავს მოვლენებზე, ცნობილი იყო, რომ ყოველთვის, როცა მიმდინარეობს გამრავლება, დადაბლებს მთელი მაკროკოსმოსი. ჩანასახსა და თესლში, რომელსაც შეუძლია გამრავლება, იბადება მთელი მაკროკოსმოსის მინიატურული ხატი. მთელი გარემოცვა არის სამყაროსეული მთლიანობა და უმცირეს ჩანასახშიც კი არსებობს შედეგი

იმ გავლენისა, რომელიც მოედინება მისკენ ყოველი მხრით სამყაროსეული მთლიანობიდან.

ადამიანის არსებაში ჩვენ შეგვიძლია, უპირველეს ყოვლისა, ვნახოთ ერთობლივი მოქმედება ძალებისა, რომლებიც წარმოადგენენ დედამიწის ფიზიკურ, ცენტრიდანულ ძალებს. ისინი მოქმედებს ადამიანის ყველა ორგანოში. ხოლო საწინააღმდეგო მიმართულებით მოქმედებს ძალები, რომელიც შემოდის მასში ყველა მხრიდან – ეთერული ძალები. შეხედეთ, მაგალითად, ღვიძლს ან ფილტვებს; თქვენ მხოლოდ მაშინ გაიგებთ მას, როცა იცით, რომ მათში ერთობლივად მოქმედებს ძალები, რომელიც მოდის დედამიწის ცენტრიდან და ძალები, რომელიც სამყაროს ყველა მიმართულებიდან მოდის. შემდეგ ჩვენ ასევე გვაქვს გარკვეული ორგანოები, რომლებიც განმსჭვალულია ასტრალური სხეულით ან „მე“ ორგანიზმით, მაშინ როცა სხეები ნაკლებადაა განმსჭვალული ამ უმაღლესი წევრებით. ძილის მდგომარეობაში ადამიანის არსებას, რა თქმა უნდა, მთლიანად არა აქვს თავის თავში ასტრალური სხეული და „მე“ ორგანიზმი. ახლა წარმოიდგინეთ, რომ რომელიღაც ორგანო, ვთქვათ, ფილტვები (ნახ. 15, მარჯვნივ, მალა), ზოგიერთ შემთხვევაში ძლიერ ექვემდებარება ძალების მოქმედებას, რომელიც ყოველი მხრიდან მოდის მთლიანი კოსმოსიდან (იქვე, ხაზები). შედეგად ფილტვები ავადდება, ვინაიდან აუცილებელია გარკვეული ჰარმონია და წონასწორობა იმათ შორის, რაც მოქმედებს ფილტვებზე დედამიწის ცენტრიდან და იმათ შორის, რაც იღვრება მასში გარემოცვიდან. თუ შეძლებთ, იპოვოთ მინერალური სუბსტანციები, რომელიც ფილტვებისთვის უზრუნველყოფს ეთერული ძალების ზედმეტად ძლიერი მოქმედების საპირწონეს, მაშინ შეძლებთ მთოკოთ მათი გადაჭარბებული აქტიურობა. ასევე შეიძლება მოხდეს საწინააღმდეგოც. ეთერული ძალები შეიძლება ძალიან დასუსტდეს, შესაბამისად, დედამიწის ცენტრიდან მოქმედი ფიზიკური ძალები ძალიან გაძლიერდეს. ამ შემთხვევაში თქვენ უნდა გადათხაროთ მთელი მცენარეული სამეფო, რომ იპოვოთ რაიმე, რომელიც გააძლიერებს ეთერ

რულ ძალებს ორგანოში, რომელშიც ისინი დასუსტდნენ. მაშინ თქვენ გექნებათ წამალი ამ შემთხვევისთვის.

მხოლოდ და მხოლოდ ფიზიკური სხეულის დაკვირვებით სრულიად შეუძლებელია ვიპოვოთ უბრალო წამალიც კი, ვინაიდან ადამიანის ფიზიკურ სხეულს არა აქვს არანაირი ინსტრუმენტი, რომელიც მოგვაწოდებს რაიმეს თავის საკუთარ აგებულებაზე. მასში მიმდინარე, ეგრეთ წოდებული, ნორმალური პროცესი, არის ბუნებრივი პროცესი, მაგრამ ბუნებრივი პროცესია ისიც, რომელიც მიმდინარეობს ავადმყოფობისას; თუ გაქვთ, ასე ვთქვათ, ნორმალური, ჯანმრთელი ღვიძლი, ეს ის ღვიძლია, რომელშიც მიმდინარეობს ბუნებრივი პროცესი. თუ ღვიძლში არსებობს ჩირქი, ესეც ღვიძლია, რომელშიც მიმდინარეობს ბუნებრივი პროცესები. განსხვავებას ვერასდროს იპოვით ფიზიკური სხეულის გამოკვლევის საშუალებით. ის, რასაც ფიზიკური სხეულის კვლევის საშუალებით იპოვით, არის მხოლოდ ფაქტის დადასტურება, რომ ერთი სურათი ამ შემთხვევაში განსხვავდება მეორისაგან. ამ მიზეზის შესახებ თქვენ ვერაფერს გაიგებთ. თუ თქვენ გამოიკვლევთ ჩირქროვას (აბსცესს) ღვიძლში, მაშინ ამის მიზეზს მხოლოდ იმ შემთხვევაში გაარკვევთ, როცა გეცოდინებათ, რომ ამ დროს ასტრალური სხეული ღვიძლში იმაზე უფრო ძლიერადაა ჩანერგილი, ვიდრე ეს აუცილებელია; აუცილებელია გააკეთოთ ის, რომ ღვიძლიდან მოაცილოთ ასტრალური სხეული, რომელიც ძალიან ძლიერად დაეუფლა ამ ორგანოს.

ამ ყველაფრისგან ცხადი ხდება, რომ არ არსებობს რეალური შესაძლებლობა ადამიანის არსების ჯანმრთელობასა და ავადმყოფობაზე ვისაუბროთ მარტოოდენ ფაქტების საფუძველზე, სანამ ვიკვლევთ მხოლოდ ფიზიკურ სხეულს, თუ ჩვენს დაკვირვებაში არ ჩავრთავთ ასევე ადამიანის არსების უმაღლეს წევრებს. ნამდვილ ფარმაკოლოგიას მხოლოდ მაშინ მოვიპოვებთ ისევე თავიდან, როცა ჩვენი კვლევით გავცდებით ფიზიკურ სხეულს, ვინაიდან მხოლოდ ფიზიკური სხეულის კვლევის საფუძველზე ავადმყოფობის მიზეზს ვერ განვსაზღვრავთ.

ამჟამად ჩემი ამოცანაა, ეს მოვლენები წარმოვიდგინოთ თავისი ისტორიული ასპექტითა და მათი ურთიერთკავშირით. უნდა აღვნიშნოთ, რომ ყოველგვარი ნამდვილი ცოდნა ადამიანის არსების შესახებ უბრალოდ გაქრება თუ თანდათანობით შევასუსტებთ და ჩავაქრობთ იმას, რაც გადმოტანილ იქნა წარსული დროებიდან. ახლა კი ვდგავართ აუცილებლობის წინაშე, რომ თავიდან მოვიპოვოთ ცოდნა ადამიანის არსებაზე. ასეთ ცოდნას მივალწევთ, როცა ისევე გავიგებთ ადამიანის არსების მიმართებას გარემომცველი ბუნების სამეფოებთან.

ამოსავალ წერტილად ავიღოთ ადამიანის არსების „მე“-ორგანიზაცია. ხელდასხმის მეცნიერების საშუალებით ჩვენ თუ მივალწევთ იმაგინაციურ შემეცნებას და შევძლებთ ადამიანის „მე“-ორგანიზაციის აღქმას, მაშინ შეგვიძლია, საკუთარ თავს ვკითხოთ: ადამიანის ორგანიზმის, მის თანამედროვე მდგომარეობაში, რომელ ნაწილთან არის მჭიდროდ დაკავშირებული „მე“-ორგანიზაცია? – ის განსაკუთრებულ კავშირშია ყველაფერთან, რაც ადამიანის არსებაში მინერალურია. გამოდის, რომ, როცა თქვენ იღებთ რაიმე სპეციფიკურ მინერალურ ნივთიერებას, მაგალითად, როდესაც ენაზე იღებთ ცოტაოდენ მარილს, მაშინ ეს თქვენი „მე“-ორგანიზაცია მაშინვე იჭრება ამ მინერალურ სუბსტანციაში. სანამ ნივთიერება აგრძელებს მოძრაობას სხეულში, – მაშინაც, როცა მარილის სუბსტანცია კუჭშია, – „მე“-ორგანიზაცია რჩება ამ სუბსტანციასთან ერთად. მარილი ისევე აგრძელებს მოძრაობას, ის განიცდის სხვადასხვა ცვლილებას, გაივლის ნაწლავებში, არც ერთ ადგილას „მე“-ორგანიზაცია არ ტოვებს მარილს. ისინი გვაგონებს ორ მჭიდროდ დაკავშირებულ საგანს, როცა ორივე ერთმანეთს ეკუთვნის: „მე“-ორგანიზაცია და მარილი, რომელიც შედის ადამიანის არსებაში.

სრულიად სხვაა, როცა ჭამთ, მაგალითად, მოხარშულ კვერცხს, ან სხვა მსგავსი კონსისტენციის ცილოვან ნივთიერებას. როცა ენაზე გიდევთ მოხარშული კვერცხის ნაჭერი, ეს „მე“-ორგანიზაციას სულ უმნიშვნელოდ ეხება; შემდეგ, როცა ის ჩავა კუჭში, მისით დაკავდება ასტრალური სხეული, თუმცა ასევე უმნიშვნელო ხარისხით. შემდეგ

კვერცხი აგრძელებს მოძრაობას და მასზე ინტენსიურ ზემოქმედებას იწყებს ჯერ ეთერული, შემდეგ კი ფიზიკური სხეული. ისინი ანგრევენ თქვენ შიგნით ცილას, რომელიც მიიღეთ საკუთარ ორგანიზმში კვერცხთან ერთად. თავად კვერცხი თქვენს შიგნით გახდა სრულიად მინერალური. ის დაშლილი და განადგურებულია. ყველაფერი ცოცხალი განდევნილია მისგან. თქვენ მიერ გარედან მიღებული ცილოვანი სუბსტანცია ნაწლავების კედლებზე წყვეტს არსებობას როგორც ცილა და თვისებით ხდება მთლიანად მინერალური. სწორედ ამ დროს უკავშირდება იგი „მე“-ორგანიზაციას. ამ მომენტიდან მინერალიზებულ ცილას ითვისებს „მე“-ორგანიზაცია.

ამრიგად, „მე“-ორგანიზაცია უკავშირდება მხოლოდ მინერალურს და ყველა მინერალური სუბსტანცია იცვლება მისი ზემოქმედებით. ადამიანურ ორგანიზმში ის ხდება სხვანაირი, ვიდრე იყო მის გარეთ. ადამიანის ორგანიზმის შიგნით არც ერთ მინერალურ ნივთიერებას არ შეუძლია დარჩეს ისეთად, როგორცაა გარეთ. „მე“-ორგანიზმი ამას თვალყურს ადევნებს უმკაცრესი სახით. ამასთან, „მე“-ორგანიზაციის გავლენის ქვეშ ექცევა და შინაგანად სრულიად სხვა რამედ გარდაიქმნება არა მარტო ისეთი ნივთიერება, როგორცაა სუფრის მარილი ან მისი მსგავსი. ადამიანური არსება გარემოცულია განსაზღვრული ტემპერატურული პირობებით, მაგრამ ამ გარეგნულმა პირობებმა არ უნდა შეაღწიოს ადამიანის არსებაში. თქვენ არ შეგიძლიათ თუნდაც სხეულის პატარა კიდე შეავსოთ იმით, რაც თქვენ გარშემო არსებობს სითბოს სახით. ასეთი სითბო შეიძლება მოქმედებდეს, როგორც მხოლოდ სტიმული და თქვენ თავად უნდა წარმოქმნათ სითბო, რომელიც თქვენ შიგნითაა. იმ მომენტში, როცა თქვენ უბრალოდ, ასე ვთქვათ, წარმოადგენთ ობიექტს და თავად არ ქმნით საკუთარ სითბოს ან სიცივეს, არამედ გარეგან სითბოს უფლებას აძლევთ, იმოქმედოს თქვენზე ისე, როგორც რომელიმე გარეგან საგანზე, – თქვენ ავადდებით. თქვენ ავად გაგხდით თავად გარეგანი სითბო, არა თუ ნივთიერება, არამედ სითბო. დავუშვათ, თქვენ გაქვთ აქ ცეცხლთან პირსახოცი ან ღრუბელი. პირ-

სახოცი ან ღრუბელი მხოლოდ გადასცემს უფრო შორს ცეცხლისგან გამოსულ სითბოს. მაგრამ, როცა სითბო ცეცხლიდან მიაღწევს ადამიანის არსების კანამდე და მოქმედებს გრძნობების ორგანოებზე, მათი სტიმულირებით, მაშინ ის მეტად აღარ უნდა გავრცელდეს მსგავსი სახით: ამ დროს უნდა დაიწყოს რეაქცია, და შინაგანი სითბო წარმოიქმნას შიგნიდან. თუ ადამიანი გრძნობს ჟრჟოლას, ასეთი მდგომარეობა მომდინარეობს იმ ფაქტიდან, რომ მან თავის თავს სტიმული მისცა არა მარტო თავისივე საკუთარი სითბოს შექმნისთვის, არამედ ნება მისცა გარეგან სიცივეს გარკვეულ დონემდე შეედწია კანქვეშ. მაშასადამე, მან თავისი ადგილი სამყაროში მთლიანად აქტიური ადამიანური არსების სახით კი არ დაიკავა, რომელიც თავის თავს ივსებს თავისი საკუთარი აქტიურობით და თავისი საკუთარი იმპულსებით, არამედ ითამაშა უფრო ობიექტის როლი, რომელიც უფლებას აძლევს გარე სამყაროს მოქმედებასა და ზეგავლენებს იდინონ მისი მეშვეობით. სწორედ ეს არის „მე“-ორგანიზაციის ძირითადი ბუნება, რომ ის ისრუტავს თავად იმას, რაც არის მინერალური და მთლიანად გარდაქმნის მას შიგნიდან, როცა მას გადააქცევს სრულიად სხვა რამედ.

მხოლოდ გარდაცვალებისას, მინერალური ჩვენგან ბრუნდება უკან გარეგანი ბუნების მინერალურში. სანამ ვცხოვრობთ დედამიწაზე და ჩვენში არის მინერალური, რომელიც მოთავსებულია კანის საზღვრებში, მანამდე „მე“-ორგანიზაცია განუწყვეტლივ აგრძელებს მის გარდაქმნას. ანალოგიურად, ჩვენ მიერ მცენარეული ბუნებიდან მიღებული განუწყვეტლივ გარდაიქმნება ასტრალური სხეულის მოქმედებით. ამიტომ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ: ყველაფერში, რასაც აქვს მინერალური ბუნება, „მე“-ორგანიზაცია იწვევს მთლიან მეტამორფოზას – არა მარტო მყარ, ასევე თხევად და გაზისებრ მინერალურში და სითბოს მინერალურში. ცხადია, ჩვეულებრივ ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ: აქ ყველგან არის წყალი, მე მას ვსვამ. ახლა ეს წყალი მე მაქვს ჩემ შიგნით. მაგრამ ჭეშმარიტება ის არის, რომ იმ მომენტიდან, როცა ჩემმა ორგანიზმმა მიიღო წყალი, ჩემი „მე“-ორგანიზაციის მოქმედე-

ბის მიზეზით ეს წყალი ჩემ შიგნით უკვე აღარ არის ისეთი, როგორც გარეთ იყო. ის მხოლოდ მაშინ გახდება ისეთივე, როცა მე გამოვყოფ მას ოფლის სახით ან სხვა რომელიმე ხერხით. ჩემი კანის საზღვრებში წყალი არ არის წყალი, არამედ ეს არის ცოცხალი სითხე.

ასეთივე მიდგომით უნდა შევცვალოთ ჩვენი აზრები მოვლენების დიდ უმრავლესობაზე. დღეს მე შევქმელი, თქვენთვის მომეცა მხოლოდ მცირედი მინიშნებები. კარგად აწონ-დაწონეთ ისინი. იფიქრეთ, ცილა როგორ უნდა გახდეს დეზორგანიზებული და დაშლილი, რომ დაექვემდებაროს მთელი მაკროკოსმოსის ზემოქმედებას. დაფიქრდით, ჩემ მიერ დალეული წყალი როგორ გადაიქცევა ჩემში ცოცხალ სითხედ და უკვე აღარ არის არაორგანიზული წყალი: წყალი განიშტვალება „მე“-ორგანიზაციით. დაფიქრდით, რომ, თუ თქვენ ჭამთ კომბოსტოს, მაშინ ის თქვენ გარეთ იყო კომბოსტო, ხოლო თქვენ შიგნით ასტრალური სხეული აღიქვამს კომბოსტოს თავის თავში და გარდაქმნის რაღაც სრულიად სხვად. აქ ჩვენ ვუახლოვდებით ადამიანის სხეულში ძალზე მნიშვნელოვანი პროცესების განხილვას. ჩვენ ვსწავლობთ, გავიგოთ, როგორ გვაქვს ნივთიერებათა ცვლის სისტემაში პროცესები, რომლებიც მხოლოდ ერთი ევოლუციური საფეხურით ჩამორჩება იმ ცვლის პროცესებს, რომლებიც მიმდინარეობს, მაგალითად, ჩვენს ტვინში, რომელიც აშენებს ნერვულ სისტემას და ა.შ. მე ვისაუბრებ ამის შესახებ ხვალ და ავხსნი ამ პროცესებთან დაკავშირებით XII და XX საუკუნეების ადამიანებს შორის ძირეულ განსხვავებას. ჩვენ ვნახავთ, რომ აუცილებელია ახალი იმპულსები, თუ ადამიანები ელოდებიან და სურთ პროგრესი ჯანმრთელობისა და ავადმყოფობის გაგებაში; ამიტომ ადამიანის შემეცნების გარეშე უკვე ვედარაფერს გავიგებთ ჯანსაღ თუ ავადმყოფ ადამიანზე. ამრიგად, მათ შესახებ საუბარს ხვალ გავაგრძელებთ.

მერვე ლექცია
დორნახი, 1923 წლის 31 დეკემბერი

ჩვენ ვდგავართ მტანჯველი მოგონებების სურათის წინაშე და მე მინდა, დღევანდელი ლექციის თემა მიუძღვნა ამ მტანჯველ მოგონებებს. აქ დამსწრეთაგან ვინც ესწრებოდათ ზუსტად ერთი წლის წინ ძველ გოეთეანუმში ჩემ მიერ წაკითხულ ლექციას,* გეხსომებათ, რომ ის ლექცია ეხებოდა ბუნების აღწერას, ბუნებაში არსებულ მიმართებებს, რომელთა დაკვირვებაც შესაძლებელია დედამიწაზე და მათგან გადავდით სულიერ სამყაროებში და ვარსკვლავიერი დამწერლობიდან ამ სულიერ სამყაროთა გამოცხადებაში. თქვენ უნდა გახსოვდეთ, როგორ მჭიდროდ ვაკავშირებდით შემდეგ ადამიანის გულს, სამშინველსა და სულს მათი ბუნებისა და არსების მთლიანობაში იმასთან, რასაც მოიპოვებენ იმ გზაზე, რომელსაც დედამიწიდან გაჰყავს შორეულ ვარსკვლავიერ სივრცეებში, სადაც სულიერმა მოხაზა თავისი კოსმიური დაწერილობა. და სიტყვები, რომლებიც მე მაშინ დაფაზე უკანასკნელად დაწერე დარბაზში, რომელიც ასე სწრაფად და მოულოდნელად შთანთქა ცეცხლმა, თავის შიგნით ატარებდა იმპულსსა და მოწოდებას, რომელიც ადამიანის სამშინველს ადამაღლებდა სულიერ სიმაღლეებში. იმავე საღამოს შევეხეთ იმას, რასაც ეძღვნებოდა თავისი ჩანაფიქრით ჩვენი გოეთეანუმი. ნება მომეცით, დღესაც ვისაუბრო თქვენთან იმ მოვლენებზე, თითქოსდა ვაგრძელებდე ლექციას, რომელიც წავიკითხე აქ ერთი წლის წინ.

იმ დროში, რომელიც წინ უსწრებდა ეფესოს დაწვას, როცა საუბრობდნენ მისტერიების შესახებ, – იმ პირობით, რომ საუბრობდნენ საქმის მცოდნე ადამიანები, – მაშინ ამბობდნენ შემდეგს: ადამიანური ცოდნის, ადამიანური სიბრძნის ცენტრი და სავანე მისტერიებია. ხოლო, როცა იმ ძველ დროს სამყაროს სულიერი წინამძღოლები საუბრობდნენ მისტერიებზე, როცა ზეგრძნობად სამყაროებში გამოთქვამდნენ აზრს, – მე ჩემს თავს უფლება მივეცი, ასე გამომეთქვა, თუმცა ეს ფიგურალური გამოთქმაა და მეტი არაფერი, რომლის დანიშნულებაა აღვწერო ის, თუ როგორ ჩამოდიან აზრები და ზემოქმე-

დებები ზეგრძობადიდან გრძობად სამყაროში, – ანუ, როცა მისტერიების შესახებ აზრს გამოთქვამდნენ ზეგრძობად სამყაროებში, ეს დაახლოებით ასე ხდებოდა: მისტერიებში ადამიანი მოაწყობს ადგილს, რომელშიც ჩვენ, ღმერთებს, შეგვიძლია ვიპოვოთ ადამიანები, რომლებიც მოიტანენ მსხვერპლს და ამ მსხვერპლშეწირვის დროს შეძლებენ ჩვენს წვდომას. ვინაიდან, ფაქტობრივად, ძველი დროის ადამიანები, ძველი დროის მცოდნე ადამიანები აცნობიერებდნენ, რომ ღმერთები ადამიანებს ხვდებოდნენ მისტერიების ადგილებში; მათ იცოდნენ, რომ ყველაფერი ის, რაც ამოძრავებს და რასაც უჭირავს სამყარო, ეყრდნობა იმას, რაც ხდება წმინდა მისტერიებში ღმერთებსა და ადამიანებს შორის.

თუმცა არის გარკვეული სიტყვები, ჩვენამდე მოღწეული ისტორიიდან, რომელთაც შეუძლიათ მბრძანებლურად ესაუბრონ ადამიანის გულს თუნდაც გარეგნული ისტორიული თქმულებიდან; მაგრამ განსაკუთრებული ძალითა და სერიოზულობით საუბრობენ, როცა ჩვენ ვხედავთ, როგორ მკაფიოდ ჩნდებიან ისინი უპრეცედენტო მოვლენიდან, როცა მათ ვხედავთ კაცობრიობის ისტორიაში რკინის ასობით ჩაბეჭდილს, თუმცა მათი მოხაზულობა შეიძლება მხოლოდ წამიერად იხილო სულში. მე თქვენ გეუბნებით, რომ ყოველთვის, როცა სული მიაპყრობს თავის მზერას ჰეროსტრატეს მოქმედებას, ეფესოს დაწვას, ამ ცეცხლის ენებში შეიძლება ამოიკითხო უძველესი სიტყვები: ღმერთების შური.

მრავალ სხვადასხვა გამოთქმას შორის, რომელმაც უძველესი დროიდან მოაღწია ჩვენამდე, ყველა სიტყვას შორის ფიზიკურ სამყაროში, სწორედ ეს სიტყვები, – და მე სრულიად დარწმუნებული ვარ ამასში, – წარმოადგენენ განსაკუთრებით საშინელს: ღმერთების შური. იმ უძველეს დროებში სახელს „ღმერთი“ მიაკუთვნებდნენ ზეგრძობადი ბუნების ყველა არსებას, ყველა სახის არსებას, რომლებიც არ საჭიროებდნენ დედამიწაზე ფიზიკურ სხეულში მოსვლას. გამოარჩევდნენ მრავალი სხვადასხვა სახის ღმერთს. ადამიანთან ყველაზე მჭიდროდ დაკავშირებული ღვთაებრივ-სულიერი არსებები, რომელთაგანაც ადამიანი წარმოიშობა თავის ყველაზე შინაგან ბუნებაში და რომელთაც ის ჩააგდეს დროის ნაკადში,

არსებითად იგივე არსებებია, რომლებსაც ჩვენ შევიმეცნებთ ბუნების სიღიადესა და მის უმცირეს გამოვლინებებში და რომლებსაც ჩვენ ასევე აღმოვაჩინებთ იმაში, რაც ცხოვრობს ჩვენს საკუთარ იდუმალ „მე“-ში, – ეს ღვთაებრივ-სულიერი არსებები, რასაკვირველია, არ შეიძლება ყოფილიყვნენ შურიანი. და მაინც, იმ უძველეს დროში ღმერთების შური ადამიანისთვის რაღაც სავსებით რეალური იყო. თუ მიმოვიხილავთ კაცობრიობის განვითარების პერიოდს, რომელიც მიგვიყვანს ეფესოს დრომდე, ვნახავთ, რომ ადამიანური გვარის ყველაზე უფრო განვითარებულმა წარმომადგენლებმა თავიანთ არსებაში ბევრი რამ აითვისეს იმისგან, რასაც კეთილი ღმერთები გადასცემდნენ მათ მისტერიებში. ჩვენ არ შევცოდავთ ჭეშმარიტების წინაშე, თუ ვიტყვით, რომ არსებობდა მჭიდრო ურთიერთკავშირი კეთილ ადამიანთა გულებსა და კეთილ ღმერთებს შორის და ეს ახლო ურთიერთკავშირი სულ უფრო მჭიდროდ იკვრებოდა მისტერიებში. მაგრამ ღვთაებრივი ბუნების სხვა ცნობილმა არსებებმა, ლუციფერულ-არიმანულმა არსებებმა გაიგეს, რომ ადამიანი უფრო და უფრო უახლოვდება კეთილ ღმერთებს. და ღმერთების ამ ნაწილს შორის წარმოიშვა შური, შური ადამიანის მიმართ. კაცობრიობის ისტორიაში ჩვენ კვლავ და კვლავ გვესმის, როგორ ხდება სულისკენ მსწრაფი ადამიანი ტრაგიკული ბედის მსხვერპლი. უძველეს დროში ასეთ მოვლენებზე ამბობდნენ, რომ ეს გამოწვეულია ღმერთების შურით.

ბერძნებმა მშვენივრად იცოდნენ, რომ არსებობს ღმერთების შური; ამას მიაწერდნენ ისინი ბევრ რამეს, რაც ხდებოდა ადამიანის ისტორიაში. ეფესოს დაწვით გამოაშკარავდა, რომ შემდგომი სულიერი განვითარება შესაძლებელია, მხოლოდ მაშინ, თუ ადამიანი გააცნობიერებს, რომ არსებობენ ღმერთები, ანუ ზეგრძობადი არსებები, რომლებსაც შურთ ადამიანის შემდგომი განვითარების. ეს ანიჭებს განსაკუთრებულ კოლორიტს მთელ ისტორიას ეფესოს დაწვის შემდეგ, – ან, მე ვიტყვოდი, ალექსანდრეს დაბადების შემდეგ. ეს არსებითია გოლგოთის მისტერიის სწორად გასაგებად.

ჩვენს მზერას ესხნება სამყარო, რომელიც სავსეა გარკვეული სახის ღმერთების შურით. იმ დროიდან, რომელიც

დაიწყო მალე, სპარსეთის ომის შემდეგ, ბერძნული სამყაროს მშვიდნიერი ატმოსფერო აივსო ღმერთების შურის გამოვლინებებით. მაკედონიურ ეპოქაშიც საჭირო იყო ემოქმედათ იმის სრული გაცნობიერებით, რომ ღმერთების შურითაა გაუღენთილი მშვიდნიერი ატმოსფერო დედამიწის ზედაპირზე. მაგრამ ადამიანები მოქმედებდნენ გაბედულად და შემართებით – ღმერთებისა და ადამიანების ურთიერთგაუგებრობის მიუხედავად.

ღმერთების შურით ნასაზრდოებ ამ ატმოსფეროში შემდეგ ჩაიძირა იმ ღმერთის მოქმედება, რომელიც ატარებდა სიყვარულის წარმოუდგენლად დიდ ძალას, როგორც შეიძლება საერთოდ არსებობდეს სამყაროში. ჩვენ მხოლოდ მაშინ დავინახავთ გოლგოთის მისტერიას ჭეშმარიტი სახით, როცა ყველაფერს, ჩვენ მიერ მის შესახებ გაგებულს, დაუმატებთ უძველეს დროში საბერძნეთზე, მაკედონიაზე, მცირე აზიაზე, ჩრდილოეთ აფრიკასა და სამხრეთ ევროპაზე ჩამოწოლილ უზარმაზარ შავ ღრუბლებს, რომელიც ღმერთების შურის გამოხატულებაა. შემდეგ კი ამ ღრუბლებით ავსებულ ატმოსფეროში ჩვენ ვჭვრეტთ სიყვარულის თბილ და მშვიდ სხივებს, რომელიც იფრქვევა გოლგოთის მისტერიიდან.

როცა ვუახლოვდებით ჩვენს საკუთარ დროს, მაშინ ის, რაც წარსულ საუკუნეებში იყო, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ღმერთებისა და ადამიანების საქმე, ადამიანის თავისუფლების ამ ეპოქაში უნდა გათამაშდეს ქვევით, ადამიანთა ფიზიკურ ცხოვრებაში. ჩვენ შეგვიძლია აღვწეროთ, როგორი სახით თამაშდება ეს. უძველეს დროებში, როცა ადამიანები ფიქრობდნენ მისტერიებზე, მაშინ ეს შეიძლებოდა გამოეხატათ სიტყვებით: მისტერიებში, – ამბობდნენ ისინი, – თავშესაფარი აქვს ადამიანურ ცოდნას, ადამიანურ სიბრძნეს. ხოლო, როცა მისტერიებზე საუბრობდნენ ღმერთები, მაშინ ამბობდნენ: როცა ჩვენ ჩამოვდივართ მისტერიებში, ვხედავთ მსხვერპლშეწირვას ადამიანური არსებებისაგან და ადამიანური არსებები გვწვდებიან ამ მსხვერპლშეწირვისას.

ეფესოს დაწვა მოწმობს მისტერიების, მათი ძველი ფორმით, რომ თანდათან გაქრობის ეპოქის დასაწყისს. მე გეუბნებოდით, მისტერიები აქა-იქ შენარჩუნდა: მაგალითად, ჰიბერნი-

ულ მისტერიებში გოლგოთის მისტერია გრანდიოზულად იხიბებს კულტის შესრულებისას სწორედ იმ დროს, როცა იგი პალესტინაში ფიზიკურად ხდებოდა. ამის შესახებ ცოდნა მათ მიიღეს არა ურთიერთობის ფიზიკური საშუალებების, არამედ პალესტინასა და ჰიბერნიას შორის სულიერი ურთიერთობის წყალობით. და მაინც, მისტერიების ჭეშმარიტი არსი სულ უფრო მეტად იხვედა უკან. გარეგანი ცენტრები, ღმერთებისა და ადამიანების შეხვედრის ყოფილი ადგილები, სულ უფრო კარგავდა თავის მნიშვნელობას. XIII-XIV საუკუნეებში ისინი თითქმის მთლიანად გაქრა. გზის ყველა მაძიებელს, ვთქვათ წმ. გრაალისკენ, უნდა სცოდნოდა, როგორ ევლო სულიერ გზებზე. უძველეს დროში, ეფესოს დაწვამდე, ადამიანი გადიოდა ფიზიკურ გზებს. შუა საუკუნეებში საჭირო იყო სულიერი გზების გაგება.

ვისაც სურდა, ეხელმძღვანელა ჭეშმარიტი როზენკროიციკული მეთოდით XIII-XIV და განსაკუთრებით XV საუკუნეებში, მათთვის უპირველესად საყრდენი იყო სულიერი გზები. ვინაიდან როზენკროიციკლების ტაძრები გულმოდგინედ იყო გადაბაღული გარეგნული ფიზიკური თვალისთვის. ჭეშმარიტი როზენკროიციკლები ხშირად სტუმრობდნენ ამ ტაძრებს, და ეს ასეა, მაგრამ ადამიანის გარეგან ფიზიკურ თვალს არ შეეძლო მათი პოვნა. მიუხედავად ამისა, იქ იყვნენ მოწაფეები, რომლებიც მიდიოდნენ ამ ძველ როზენკროიციკლებთან, ვინაიდან ცალკეულ ადგილებში ნამდვილად შეიძლებოდა ჭეშმარიტი როზენკროიციკლების პოვნა. ისინი მოგვაგონებდნენ სიბრძნისა და სიწმინდის განდევნილებს. მათი მოძებნა შეეძლო მხოლოდ იმას, ვისაც უნარი ჰქონდა მათი თვალების მშვიდ ნათებაში აღექვა ღმერთების ენა. მე არ ვამბობ მხოლოდ ქარაგმულად. მე მივუთითებ რეალობაზე, რომელიც იმ დროისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობის იყო. როზენკროიციკერი მაისტერის საპოვნელად, მოწაფეს ჯერ უნდა განევითარებინა შესაძლებლობა, აღექვა ცათა ენა ფიზიკური თვალის მშვიდ ნათებაში. მაშინ შეიძლებოდა აქა თუ იქ, შუა ევროპაში, XIV და XV საუკუნეებში ეპოვათ ეს ძალიან სადად და უპრეტენზიოდ მცხოვრები შესანიშნავი, ღვთივმოთაგონებელი ადამიანები, რომლებიც თავიანთი შინაგანი ცხოვრებით იყვნენ დაკავშირე-

ბულნი სულიერ ტაძრებთან, რომლებიც სინამდვილეში არსებობდა, მაგრამ რომლებთანაც მისასვლელი არანაკლებ რთული იყო, ვიდრე ლეგენდარულ წმინდა გრაალთან.

სულიერი ჭვრეტით იმის დაკვირვებისას, რაც ხდებოდა როზენკროიციკერ მაისტერსა და მის მოწაფეს შორის, შეგვიძლია მოვისმინოთ უამრავი საუბარი, რომელიც ერთხელ კიდევ აჩვენებს, თავისი საუკუნისთვის დამახასიათებელი ფორმებით, როგორ ცხოვრობს და ვრცელდება ღმერთების სიბრძნე დედამიწაზე. რადგან ამ მაისტერების მითითებები თავისი საფუძვლით იყო ობიექტური და კონკრეტული. რომელიც განმარტოებულ როზენკროიციკერ მაისტერს პოულობდა მოწაფე, რომელიც თავს არ ზოგავდა, მოენახა იგი. როდესაც მოწაფე უყურებდა მაისტერის მშვიდ თვალებს, რომელთაგანაც იღვრებოდა ღმერთების საუბარი, იგი მთელი მორჩილებით იღებდა დაახლოებით შემდეგ მითითებას.

შეხედე, შვილო ჩემო, შენს საკუთარ არსებას. შენ ატარებ შენზე სხეულს, რომელიც ფიზიკური თვალებით ჩანს. დედამიწის ცენტრი ამარაგებს ამ სხეულს ძალებით, რომელიც მას ხილულს ხდის. ეს შენი ფიზიკური სხეულია, მაგრამ შეხედე შენს ირგვლივ მიწიერ გარემოცვას. შეხედე კრისტალს; ის თავის ფორმას შიგნით თავის თავში ატარებს. დედამიწა მას ესმარება, შეინახოს ფორმა, რომელიც ეკუთვნის მის საკუთარ არსებას. შენს ფიზიკურ სხეულს ეს არ შეუძლია. როდესაც სამშინველი ტოვებს მას, ის ინგრევა, მტვრად იქცევა. დედამიწას არა აქვს ძალაუფლება შენს ფიზიკურ სხეულზე, მას შეუძლია ფორმა მისცეს და ასევე შეინახოს გამჭვირვალე კრისტალური მთები თავიანთი განსაცვიფრებელი კონფიგურაციით, მაგრამ დედამიწას არ შეუძლია შენი ფიზიკური სხეულის ფორმის შენახვა, მან იგი მტვრად უნდა აქციოს. შენი ფიზიკური სხეული არ არის დედამიწისგან, იგი ზეციური სულიერებისგანაა. შენი ფიზიკური სხეულის ფორმა და სახე ეკუთვნის სერაფიმებს, ქერუბიმებსა და საყდართ. შენი ეს ფიზიკური სხეული ეკუთვნის არა დედამიწას, არამედ უმაღლეს სულიერ ძალებს, რომლებიც ადამიანისთვის ხელმისაწვდომია. დედამიწას შეუძლია მისი დაშლა, მაგრამ აგება – არასდროს.

შიგნით, ამ ფიზიკურ სხეულში იმყოფება ეთერული სხეული. დადგება დღე, როდესაც შენს ფიზიკურ სხეულს დედამიწა გაანადგურებს. მაშინ შენი ეთერული სხეული განიბნევა კოსმოსის შორეულ სივრცეებში. კოსმოსის შორეულ სივრცეებს შეუძლიათ მისი მხოლოდ გაბნევა, მაგრამ არ შეუძლიათ შენი ეთერული სხეულის ხელახლა აგება; მისი აგება შეუძლიათ მხოლოდ ღვთაებრივ, სულიერ არსებებს – ძალთა, ხელმწიფებათა, უფლებათა იერარქიების არსებებს. მათგან ხარ დავალებული შენი ეთერული სხეულით. შენი ფიზიკური სხეულით შენ შეერთებული ხარ დედამიწის ფიზიკურ სუბსტანციებთან, მაგრამ ის, რაც შენ შიგნით არის, გარდაქმნის ამ სუბსტანციებს რაღაც სრულიად განსხვავებულად იმ ყველაფრისგან, რაც ფიზიკურად არსებობს ფიზიკური სხეულის გარემოცვაში. შენი ეთერული სხეული ამოძრავებს ყველაფერს, რაც შენ შიგნით თხევადია. სითხეები მათი ცირკულაციის დროს თავისი ეთერული სხეულის გაგლენის ქვეშაა. შეხედე შენს სისხლს! ეს ძალნი, ხელმწიფებანი და უფლებანი აიძულებენ თხევად სისხლს ცირკულაცია მოახდინონ შენს ძარღვებში. შენ ადამიანი ხარ მხოლოდ ფიზიკური სხეულით, ეთერული სხეულით შენ ჯერ ისევ ცხოველი ხარ, თუმცა ცხოველი ინსპირირებული მეორე იერარქიის მიერ.

ის, რაც აქ მოკლედ წარმოვადგინე, იყო შინაარსი ვრცელი მითითებებისა, მოცემული ისეთი მაისტერების მიერ, რომელთა მშვიდ თვალთა ნათებაში მოწაფე ითვისებდა ცათა ენას და მაშინ იგი ყურადღებას აქცევდა ადამიანური არსების მესამე წევრს, რომელსაც ვუწოდებთ ასტრალურ სხეულს. მისთვის ნათელი ხდებოდა, რომ სწორედ ასტრალურ სხეულშია სუნთქვის იმპულსი, იმ ყველაფრის იმპულსი, რომელიც ფეთქავს, როგორც ჰაერი ამ ჩვენი სხეულის შიგნით. ასე რომ, სრული სიმართლეა, რომ კარგა ხნის შემდეგ, როცა ადამიანი გაივლის სიკვდილის კარიბჭეს, მიწიერი ბუნება თითქოსდა წარმოქმნის აღშფოთებებს ჰაერის ელემენტში, იმდენად ძლიერს, რომ ნათელმხილველურ მზერას შეუძლია, მრავალი წლის განმავლობაში დააკვირდეს დედამიწის ატმოსფერულ მოვლენებში განსვენებულთა ასტრალური სხეულების ქროლვას. მიუხედავად ამისა, დედამიწას, თავისი გარემომცველი

სფეროთი, ასტრალური სხეულის იმპულსებთან მიმართებით ასევე არ შეუძლია გააკეთოს რაიმე სხვა, გარდა მათი გაბნევისა. ვინაიდან ისინი შეიძლება ხელახლა იყოს შექმნილნი მხოლოდ მესამე იერარქიის არსებების – საწყისთა, მთავარანგელოზთა და ანგელოზთა იერარქიის მიერ.

მაისტერის საუბრისას მისი სიტყვები ღრმად იჭრებოდა მოწაფის სამშინველში: შენი ფიზიკური სხეულით, რამდენადაც ითვისებ შენში მინერალურ სამეფოს და გადაამუშავებ მას, შენ ეკუთვნი სერაფიმებს, ქერუბიმებსა და საყდრებს. რამდენადაც შენ გაქვს ეთერული სხეული, შენ ემსგავსები ცხოველს. ამ მხრივ შენ ეკუთვნი სულებს, რომლებსაც აღვნიშნავთ, როგორც მეორე იერარქიას – ხელმწიფებანი, ძალნი, უფლებანი. რამდენადაც შენ ცხოვრობ და მოძრაობ თხევად ელემენტში, შენ ეკუთვნი არა დედამიწას, არამედ ამ იერარქიებს. და რამდენადაც შენ ცხოვრობ და მოძრაობ ჰაერის ელემენტში, შენ ეკუთვნი არა დედამიწას, არამედ საწყისთა, მთავარანგელოზთა და ანგელოზთა იერარქიებს.

როდესაც მოსწავლე საკმარისად გაითავისებდა ყველა ამ მითითებას, იგი მეტად უკვე აღარ გრძნობდა, რომ დედამიწას ეკუთვნოდა. იგი გრძნობდა მისი ფიზიკური, ეთერული და ასტრალური სხეულებიდან გამომდინარე ძალებს, რომლებიც მას იერარქიებთან აკავშირებდა. რადგანაც ის შეიგრძნობდა, როგორ არის იგი მინერალური სამყაროთი დაკავშირებული პირველ იერარქიასთან, დედამიწის თხევადის მეშვეობით – მეორე იერარქიასთან, ხოლო ატმოსფეროს მეშვეობით – მესამესთან. მას ესხნებოდა, რომ იგი დედამიწის მკვიდრს წარმოადგენდა მხოლოდ და მხოლოდ სითბოს ელემენტის მიხეზით, რომელსაც საკუთარ თავში ატარებდა. ასეთი გზით როზენკროიციერი მოწაფე მიდიოდა იმის წვდომამდე, რომ სითბო, ფიზიკური სითბო მის შიგნით არის სწორედ ის, რაც მას აქცევს ადამიანად დედამიწაზე. და იგი, სულ უფრო და უფრო მეტად სწავლობდა, შეეგრძნო, რაოდენ მჭიდროდაა დაკავშირებული სამშინველისა და სულის სითბო ფიზიკურ სითბოსთან. შემდგომი დროის ადამიანმა თანდათან დაკარგა ყოველგვარი ცოდნა იმის შესახებ, როგორ არის მისი ფიზიკური, ეთერული და ასტრალური შინაარსი დაკავშირებული ღვთაებ-

რივთან მყარი, თხევადი და ჰაერის ფორმების მეშვეობით. როზენკროიციერმა მოწაფემ ეს კარგად იცოდა; მან კარგად იცოდა, რომ ის, რამაც შექმნა იგი მიწიერად, სულაც არ იყო ეს ზემოსსენებული სტიქიები, არამედ იყო სითბოს ელემენტი. იმ მომენტიდან, როცა როზენკროიციერი მასწავლებლის მოწაფე აღიქვამდა, დედამიწაზე ადამიანის სახით მთელ მის ცხოვრებასთან სითბოს სტიქიის კავშირის ამ საიდუმლოს, მან იცოდა, როგორ შეეერთებინა ადამიანური სულიერთან.

შემდეგ, მოწაფეების, რომლებიც მიდიოდნენ ამ მეტწილად სადა ქოხებში, სადაც ცხოვრობდნენ როზენკროიციერი მაისტერები, წინასწარ ამზადებდნენ ისეთი ხერხებით, რომლებიც მათ ხშირად სრულიად უადგილოდ და ზოგჯერ უცნაურადაც კი ეჩვენებოდათ. მათ გადაკვრით ეტყოდნენ, ზოგს ასე, სხვებს სხვანაირად, უმთავრესად თითქოს გარეგნულად შემთხვევით: თქვენ უნდა ეძებოთ, თუ სად ერწყმის თქვენი საკუთარი სულიერი ბუნება სულიერ კოსმოსს. თუ მოწაფე გაითავისებდა იმ მითითებებს, რომლებზედაც მე გეუბნებოდით, ის ეუბნებოდა მაისტერს: მე თან მიმაქვს უდიდესი ნუგეში, რაც კი არსებობს დედამიწაზე. ვინაიდან იმისგან, რაც მაჩვენეთ, რომ მიწიერ ადამიანს აქვს თავისი საკუთარი სტიქია სითბოში, თქვენ მე გამიხსენით შესაძლებლობა, ჩემი ფიზიკური ბუნება გამეერთიანებინა სამშინველთან და სულთან. მაგარი ძვლები, დენადი სისხლი, ჰაერით სუნთქვა, – არც ერთ მათგანში არ შემაქვს მე საკუთარი მშინვეერი ბუნება, არამედ მხოლოდ – სითბოს ელემენტში.

იმ დღეებში მოწაფე ტოვებდა თავის ოსტატს და თან მიჰქონდა უსასრულო მშვიდობა და სიმშვიდე. მისი სახე გამოხატავდა მიღებულ უდიდეს ნუგეშს და ეს მშვიდი იერი თანდათან ბადებდა იმ მსუბუქ და უწყინარ გამოხედვას, რომელშიც შეიძლებოდა გახშიანებულიყო ზეციური ენა. ასე ვპოულობთ ჩვენ იმ წარსულ დროებში, XV საუკუნის პირველი მესამედის ჩათვლით, ღრმა მითითებებს სამშინველთან მიმართებით; თუმცა ისინი სრულიად უცნობია იმ მოვლენებთან შედარებით, რომელზედაც ყველა გარეგანი ისტორია. და მაინც, ისინი არსებობდნენ და ეს იყო მითითებები, რომლებიც ღრმად იჭრებოდა ადამიანის არსებაში და ადამიანის სამშინველს სა-

შუალეხას აძლევდა თავისი საკუთარი ბუნება შევერთებინა სულიერ-კოსმიური სფეროსთვის.

მთელი ეს სულიერი ატმოსფერო მომდევნო ასი წლის განმავლობაში გაქრა. ის უკვე აღარ არის ჩვენს ცივილიზაციაში. გარეგანი, სულისგან გაუცხოებული ცივილიზაცია გარცეულდა ქვეყნებში, სადაც ოდესღაც შეიძლებოდა გვენახა ზემოაღწერილის მსგავსი ცივილიზაცია. ახლახან აღწერილის მსგავსი სცენების შესახებ დღეს გვაქვს მხოლოდ მოგონება, რომელიც შეიძლება მოვიპოვოთ მხოლოდ სულიერში, ასტრალურში. როდესაც ჩვენ გადავხედავთ წარსულ დროებს, რომლებსაც ხშირად ხატავენ როგორც ბნელ დროს, ხოლო შემდეგ მზერას მივაპყრობთ ჩვენს საკუთარ დროს, მაშინ ჩვენს გულებში ღრმა, მგზნებარე სურვილი იბადება. სულიერი გამოცხადებებიდან, რომლებიც ადამიანისთვის მისაწვდომი გახდა XIX საუკუნის ბოლო მესამედიდან, იბადება მგზნებარე სურვილი, კვლავ ილაპარაკო ადამიანებთან სულიერი სახით. თუმცა ამისთვის საკმარისი არაა, ილაპარაკო აბსტრაქტული სიტყვებით: ისაუბრო სულიერად, ნიშნავს ისარგებლო მრავალრიცხოვანი ნიშნებითა და სიმბოლოებით; ჩვენი ენა ყოველმხრივ უნდა განვავრცოთ. ასეთი ენა, მეტყველების ის ფორმა, რომლის პოვნაც აუცილებელია, რათა სულიერმა არსებებმა შეძლონ საუბარი თანამედროვე ადამიანთან, ჩვენ მოგვეცა გოეთეანუმის ფორმებში, რომელიც ერთი წლის წინ ცეცხლით გაანადგურეს. ჭეშმარიტად, ფორმები შენდებოდა* და იძერწებოდა ამ მიზნისთვის, რათა მათში გაგრძელებულიყო ის, რაც კათედრიდან ისმოდა ცნებების სახით. ამიტომაც გარკვეული თვალსაზრისით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ გოეთეანუმში წარმოადგენდა ისეთ რამეს, რომელსაც შეეძლო წარსულზე მოგონების სრულიად ახალი ფორმით გაღვივება.

როდესაც მოწაფე ხელდასხმის წინ შედიოდა ეფესოს ტაძარში, მის ყურადღებას იპყრობდა ქანდაკებები, რომელთა შესახებ ამ ლექციებში გესაუბრებოდით და ქანდაკებები ეუბნებოდნენ მას გულის ენით ასეთ სიტყვებს: შეაერთე საკუთარი თავი კოსმიურ ეთერთან და შენ ეთერული სიმაღლეებიდან დაინახავ მიწიერს. ძალიან ბევრი მოწაფე ეფესოში ამგვარად ჭვრეტდა მიწიერს ეთერული სიმაღლეებიდან. მაგრამ ღმერ-

თთა გარკვეული სახე აღსავსე იყო შურით. ასწლეულებით ადრე გოლგოთის მისტერიამდე, მამაცნი უკვე პოულობდნენ საშუალეხას, შეხვედროდნენ ღმერთთა ამ შურს. ისინი პოულობდნენ იმის აღქმის საშუალეხას, რაც მოდიოდა მათთან კაცობრიობის ისტორიის უძველესი წმინდა დროიდან და მძლავრად მოქმედებდა ადამიანთა განვითარებაში ეფესოს დაწვამდე. მართალია, იმ დროისთვის ის გაფერმკრთალდა და დასუსტდა, მაგრამ ამ დასუსტებული ფორმითაც ჯერ კიდევ აგრძელებდა მოქმედებას. ჩვენი გოეთეანუმის ბოლომდე რომ აშენებულყო, მაშინ დასავლეთიდან იქ შესვლისას თქვენ დაინახავდით ქანდაკებას, რომელიც მოუწოდებდა ადამიანს თავისი თავი შეემეცნებინა თავის კოსმიურ ბუნებაში, შეემეცნებინა თავისი თავი როგორც არსება, რომელიც დაყენებულია ლუციფერისა და არიმანის ძალებს შორის, ამკვიდრებს რა ღმერთს შუაში, თავისი არსების შინაგან წონასწორობაში. როცა თქვენ უყურებდით სვეტებისა და არქიტრავეების ფორმებს, ამ ფორმების ენა გაგრძელება იყო იმ ენისა, რომელიც ჟღერდა კათედრიდან სიტყვებში, სულიერს რომ ცნებებით გამოხატავდა. სიტყვების ჟღერა იღვრებოდა პლასტიკურად გამოძერწილ ფორმებში. ხოლო შენობის გუმბათი მოხატული იყო სცენებით, რომლებსაც შეეძლოთ, მშვინვიერი ჭვრეტის წინაშე გამოეწვიათ კაცობრიობის ევოლუციის წარსული. ყველას, ვინც ამ გოეთეანუმს უმზერდა გრძნობით და გაგებით, შეეძლო ეპოვა მასში მოგონება ეფესოს ტაძარზე.

მოგონება კი ძალზე მტკივნეულია, რადგან სწორედ განვითარების იმ მომენტში, როცა გოეთეანუმის მზად იყო, გამხდარიყო განახლებული სულიერი ცხოვრების მატარებელი, იმ საშუალეხით, რომელიც არც თუ დიდად განსხვავდებოდა წარსულში ეფესოს ბედისგან, გოეთეანუმში შეაგდეს ანთებული ჩირაღდანი.

ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, ჩვენი ტკივილი ღრმა და გამოუთქმელია. და მაინც, ჩვენ გადავწყვიტეთ წინსვლა, მიუხედავად ჩვენს თავს დატეხილი ტრაგედიისა, რათა გავაგრძელოთ მოღვაწეობა სულიერი სამყაროსთვის. ვინაიდან გულის სიღრმეში ჩვენ შეგვიძლია საკუთარ თავს ვუთხრათ: როცა ვუყურებთ ცეცხლს, ეფესოს თავზე აალებულს, მაშინ ვხე-

დავთ ამ ალში ჩაწერილ სიტყვებს: ღმერთების შური. ეს იყო დრო, როცა ადამიანი ჯერ კიდევ არ იყო თავისუფალი და უნდა დაჰყოლოდა კეთილი და ბოროტი ღმერთების ნებას.

ჩვენს დროში ადამიანები შექმნილია თავისუფლებისთვის. ხოლო ერთი წლის წინ, საახალწლოდ ჩვენ ვხედავდით შთან-მთქმელ ცეცხლს. წითელი ელვარება მიიწეოდა ცისკენ. ცეცხლის ენები, მუქი-ღურჯი და მოწითალო-ყვითელი, გზას იკვლევდა ცეცხლის საერთო ზღვაში. ისინი ამოდინდნენ გოეთეანუმში დაწყობილი ლითონის ინსტრუმენტებიდან; გიგანტური ცეცხლის ზღვა ბრწყინავდა ფერთა თამაშის მრავალფეროვნებით. ვინც უყურებდა ამ ცეცხლის ზღვას, თავისი ნაირფერი კონტურებით და ფერადი ენებით, ის ძალაუნებურად ამოიკითხავდა სიტყვას – სიტყვას, რომელიც ტკივილით აისახებოდა გულში: ადამიანების შური.

აი ასეა დანაწევრებული და უშუალოდ გადახლართული უდიდეს უბედურებასთან ის, რაც ეპოქიდან ეპოქამდე კაცობრიობის განვითარებაში მეტყველებს. იმ დროს, როცა ადამიანი ჯერ კიდევ თავისუფალი არ იყო, იგი ჭვრეტდა ღმერთებს, მაგრამ თავის ამოცანად სახავდა ყოფილიყო თავისუფალი, ეს იყო სიტყვები, რომელიც მისთვის ნიშნავდა უდიდეს უბედურებასა და მწუხარებას. ის ხედავდა ცეცხლის ალში ჩაწერილ სიტყვებს: ღმერთების შური, – და სულიერი განვითარების ძაფებით ჩვენი საკუთარი უბედურება სწორედ ამ სიტყვებს უკავშირდება. ჩვენ ვცხოვრობთ იმ დროს, როცა ადამიანი თავის თავში უნდა მონახოს ძალა თავისუფლებისთვის და ახლა ჩვენ ვხედავთ ცეცხლის ალში ჩაწერილ სხვა სიტყვებს: ადამიანების შური. ეფესოში იყო ღმერთების ქანდაკებები; აქ, გოეთეანუმში – ადამიანის ქანდაკება, კაცობრიობის წარმომადგენლის, ქრისტე იესოს ქანდაკება. მისი მეშვეობით, სრულიად მორჩილად მასთან გაიგივებით, ჩვენ ვფიქრობდით შემეცნებამდე მისვლას იმგვარად, როგორც ოდესღაც ეფესოს მოწაფეები მათთვის ორგანული გზით აღწევდნენ შემეცნებას ეფესელი დიანას წყალობით, რომელიც ახლა თანამედროვე კაცობრიობისთვის უკვე სრულიად გაუგებარი გზაა.

ტკივილი არ ნელდება, როცა ისტორიის თვალსაზრისით ჭვრეტ იმას, რაც ახალი წლის ღამემ მოგვიტანა ერთი წლის

წინ. უკანასკნელად მე მქონდა შესაძლებლობა ვმდგარიყავი კათედრასთან, რომელიც აგებულია მთელ გოეთეანუმთან ჰარმონიაში, იმ განზრახვით და მიზნით, რომ მაშინდელ მსმენელთა სულიერი მზერა მიმემართა მიწიერი სფეროდან ვარსკვლავიერ სამყაროებში ასვლისკენ, სადაც აღბეჭდილია სულიერი კოსმოსის სინათლე, ნებელობა და სიბრძნე. მე კარგად ვიცოდი, რომ იმ დროს იქ მონაწილეობდნენ ნათლიები, იმათი სულები, ვინც შუა საუკუნეებში თავის მოწაფეებს ასწავლიდა ზემოაღწერილი სახით. ჩემ მიერ უკანასკნელი სიტყვის წარმოთქმიდან ერთ საათში მაცნობეს გოეთეანუმის ხანძრის შესახებ. გოეთეანუმის ხანძრის ქვეშ გაგატარეთ ჩვენ ახალი წლის მთელი ღამე.

საკმარისია ამ სიტყვების წარმოთქმა და ენით გამოუთქმელი გრძნობა ავსებს ჩვენს გულებსა და სამშინველებს. როცა კაცობრიობის ევოლუციაში ხდება ისე, რომ რაღაც წმინდა ამ ევოლუციისთვის უკუგდებულა, მაშინ ყოველთვის მხოლოდ ძალზე ცოტას შეუძლია, – მატერიალურის გაქრობის შემდეგ, – მუშაობის გაგრძელება იმ სულისკვეთებით, რომელსაც მატერიალური ეძღვნებოდა. ახლა, როცა შევიკრიბეთ გოეთეანუმის ტრაგიკულად დაკარგვის წლისთავზე, ჩვენთვის კარგი იქნება, თუ გავისხენებთ, რომ ვაღდებულნი ვართ, მშინვიერად სწორ პოზიციაში ვიყოთ ამ შეკრებასთან მიმართებით, და მივიღოთ, – ყველამ და თითოეულმა, – გადაწყვეტილება კაცობრიობის განვითარების ავანგარდში სულისკენ წარვმართოთ ის, რაც ასახული იყო გოეთეანუმის მატერიალურ ფორმაში, რომელიც ფიზიკურ ხედვას ჩამოაშორეს ჰეროსტრატეს ქმედების მსგავსი ქმედებით. ჩვენი ტკივილი და მწუხარება უკავშირდება ძველ გოეთეანუმს. ამ გოეთეანუმის აშენების უფლება მხოლოდ მაშინ გვექნება, როცა შევასრულებთ ამოცანას, რომელიც ჯერ კიდევ ჩვენი შესასრულებელია, თუ დავდებთ დღეს საზეიმო პირობას, – დადებთ თითოეული ჩვენგანი უმაღლესის, ღვთაებრივის წინაშე, რომელსაც ვატარებთ საკუთარ სამშინველში, – მკაფიოდ შევინარჩუნოთ მესხიერებაში სულიერი იმპულსები, რომლებმაც თავიანთი გარეგანი გამოხატულება დაკარგულ გოეთეანუმში ჰპოვეს. შესაძლოა გოეთეანუმი წართმეულია; გოეთეანუმის სული, თუ ჩვენ მთელი

გულწრფელობით გავეყვებით მას, შეუძლებელია ოდესმე წაგვართვან. მას კიდევ უფრო ნაკლებად წაგვართმევენ, თუ ამ საზეიმო საათს, – რომელიც დროის მხოლოდ მოკლე მონაკვეთით ჩამორჩება ერთი წლის წინანდელ იმ მომენტს, როცა ცეცხლმა მოიტაცა ჩვენი საყვარელი გოეთეანუმი, ჩვენ არა მარტო შევიგრძნობთ ჩვენი ტკივილის განახლებას, არამედ თვით ამ ტკივილიდან პირობას დავდებთ, დავრჩეთ ერთგული სულის, რომელსაც მივუძღვენით გოეთეანუმი, როცა მისი მშენებლობისთვის გავიღეთ ათწლიანი შრომა. დღეს თუ ეს დაპირება ამოიხილება ჩვენი გულების სიღრმიდან მთელი სერიოზულობით, თუკი შევძლებთ ტკივილი და მწუხარება გარდავქმნათ მოქმედებისკენ გამოღვიძებით, მაშინ ჩვენ ასევე შევძლებთ სამწუხარო მოვლენის გარდაქმნას კეთილდღეობით. ამით ტკივილი არ გაივლის, მაგრამ ის დაგვეხმარება მოვნახოთ სტიმული მოქმედებისთვის, სულში მოქმედებისთვის.

ამრიგად, მივიხედოთ საშინელი ცეცხლის ენებისკენ, რომლებიც გვაგვსებენ ასეთი გამოუთქმელი მწუხარებით, მაგრამ ამავე დროს შევიგრძნობთ, რომ ჩვენ საზეიმო ფიციტ მივუძღვენით ჩვენი თავი უმაღლეს ღვთაებრივ ძალებს, რომლებიც არსებობენ ჩვენ შიგნით, – შევიგრძნობთ, როგორ აინთება სულიერი ცეცხლი ჩვენს გულებში. ცეცხლი ჩვენს გულებში გადმოღვრის ახალ სინათლეს და სითბოს იმ ყველაფერზე, რაც იყო ჩაფიქრებული და ჩადებული გოეთეანუმში, ყველაფერზე, რაც ახლა ჩვენ გადავწყვიტეთ წავიღოთ წინ, კაცობრიობის განვითარების ავანგარდში. ის სიტყვები, რომელთა თქმაც მე შევძელი მაშინ გოეთეანუმში, თითქმის ამავე მომენტში ერთი წლის წინ, ახლა კვლავ გავიმეორებ და გავაღრმავებ. იმ დამეს მე ვამბობდი დაახლოებით შემდეგს: ჩვენ ვიმყოფებით ახალი წლის მიჯნაზე, ჩვენ საჭიროა შევეგებოთ ახალი კოსმიური წლის დადგომას. გოეთეანუმი რომ ისევ იდგეს, ამ სურვილისა და ამ მოწოდების გამეორება ახლაც შეიძლებოდა. მაგრამ ის უკვე აღარ არის. თუმცა ამ მოწოდების წარმოთქმა წელსაც შეიძლება, მწამს, გაორმაგებული ძალით, სწორედ იმიტომ, რომ გოეთეანუმი აქ უკვე აღარ არის. გადავიტანოთ გოეთეანუმის სამშენებელი ახალ კოსმიურ წელი-

წადში, შევეცადოთ ახალ გოეთეანუმში ღირსეული ქანდაკება აღვუმართოთ უწინდელს!

დაე, ჩვენი გულები დაკავშირებული იყოს ძველ გოეთეანუმთან, რომელიც იძულებული გაგხდით, დაგვეთმო სტიქიისთვის. დაე, ჩვენი გულები მჭიდროდ იყოს დაკავშირებული ამ გოეთეანუმის სულსა და სამშენებელთან. ამ საზეიმო დაპირებებით უზენაესისა და ჩვენში უკეთესის წინაშე, ჩვენ წავიყვანთ ჩვენს ცხოვრებას არა მარტო ამ ახალ წელს, არამედ კოსმიურ ახალ წელსაც; ჩვენ შევავიჯებთ მასში, მოქმედების მზადყოფნით, წარმართულები და მხარდაჭერილები სამშენებელში და სულში.

ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, თქვენ მე მისმენდით და მეხსიერებაში აღიდგენდით ძველ გოეთეანუმს. თქვენ ცხოვრობთ ამ ძველ გოეთეანუმზე მოგონებებით. მოდით, ახლა ავდგეთ იმის ნიშნად, რომ ვპირდებით საკუთარ თავს გავაგრძელოთ მუშაობა გოეთეანუმის სულისკვეთებით, მივმართავთ რა საუკეთესო და უზენაეს ძალებს ჩვენ შიგნით. დაე, იყოს ასე! ამინ!

ჩვენ დავიცავთ ამ საზეიმო დაპირებას, ჩვენ ვიქნებით მისი ერთგული, სანამ გვეყოფა ძალა და სანამ მივმართავთ მისკენ ჩვენს ნებელობას, ვინაიდან ჩვენი ნებელობა არის ის, რაც ჩვენს ადამიანურ სამშენებლებს აერთიანებს ღმერთების სამშენებლებთან, რამდენადაც ჩვენ გვსურს ერთგული ვიყოთ სულის, საიდანაც ვიღებთ ამ ერთგულებას თქვენი სწრაფვებით ჩვენი ცხოვრების გარკვეულ მომენტში, რისკენაც აქ გოეთეანუმში სულისმეცნიერების მეშვეობით ვილტვით.

დღეს ჩვენ უკანასკნელად შევიკრიბეთ ჩვენი საშობაო კონფერენციების ფარგლებში, რომლებმაც ანთროპოსოფიულ მოძრაობას უნდა მისცეს მძლავრი, მნიშვნელოვანი იმპულსი. ამიტომ ნება მიბოძეთ, უკანასკნელი ლექცია ისე ავაგო, რომ ის, ერთი მხრივ, შინაგანად შეეფერებოდეს მოცემულ ლექციას კურსის საერთო პერსპექტივას, ხოლო მეორე მხრივ, ასე ვთქვათ, ემოციური თვალსაზრისით, ორიენტირებული იყოს ანთროპოსოფიის მომავალზე.

დღეს, როცა ვუმზერთ სამყაროს, ჩვენს თვალსაწიერს წარმოუდგება უამრავი დამანგრეველი ძალა, რომელიც უკვე რამდენიმე წელია მოქმედებს; ისინი მოქმედებენ ისე, რომ შეიძლება მხოლოდ ვივარაუდოთ, რა უფსკრულში მიექანება დასავლეთის ცივილიზაცია. ამასთან, მინდა ვთქვა შემდეგი. როცა ჩვენ ვუყურებთ იმ ადამიანებს, რომლებიც გარეგნულ ცხოვრებაში ახორციელებენ სულიერ მმართველობას მის სხვადასხვა სფეროში, ვამჩნევთ, რომ ეს ადამიანები ყველგან ჩაძირულნი არიან ლეთარგიულ ძილში. შესაძლებელია, რომ სულ ცოტა ხნის წინ ბევრი მათგანი აზროვნებდა ასე: XIX საუკუნემდე კაცობრიობა თავისი შეხედულებებითა და მოსაზრებებით ბავშვივით პრიმიტიული იყო. შემდეგ ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში მოვიდა უახლესი მეცნიერება და იქ მისი კულტივირება ხდება მარადიული ჭეშმარიტების სახით.

ასეთი ადამიანები საოცრად ამპარტავნები არიან, თუმცა არ იციან ამის შესახებ. თანამედროვე კაცობრიობაში ამის საპირწონედ ზოგჯერ იბადება ეჭვი, რომ საქმე სულაც არ არის ისე, როგორც ეს წარმოუდგენია უმრავლესობას.

რამდენიმე ხნის წინ მე ვკითხულობდი ლექციებს* გერმანიაში (ეს ლექციები ორგანიზებული იყო ვოლფის ბიუროს მიერ), რომლებმაც მიიზიდა იმდენად ბევრი მსმენელი, რაც ზოგმა უკვე აღნიშნა კიდევ, რომ ანთროპოსოფია, არსებითად, აღმოჩნდა მოთხოვნადი. მრავალ უაზროდ მტრულ ხმათა შორის აღმოჩნდა ერთი, რომელსაც თავისი აზრი სხვებზე ჭკვიანურად არ გამოუთქვამს, მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეულ დამახასი-

ათებელ წინათგრძობას ავლენდა. ის დაფიქსირდა საგაზეთო შენიშვნაში, რომელიც ეძღვნებოდა ბერლინში ჩემ მიერ წაკითხულ ლექციას. აი, რას აღნიშნავდა საგაზეთო ხმა. ლექციაში ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ რაღაც მიმდინარეობს არა მხოლოდ დედამიწაზე, არამედ მთელ კოსმოსში (შენიშვნის ციტირებას ვახდენ დაახლოებით). ეს მოუწოდებს ადამიანებს რაღაც სხვა სულიერებაზე, ვიდრე ადრე იყო. დღეს კი ე.წ. კოსმიური ძალები, და არა უბრალოდ მიწიერი იმპულსები, რაღაცას მოითხოვენ ადამიანებისაგან. ეს რაღაც კოსმიური რევოლუციის მსგავსია, რომლის შედეგიც იქნება მისწრაფება სწორედ ახალი სულიერებისკენ.

ეს ხმა ნამდვილად ყურადსადებია, ვინაიდან ჭეშმარიტება ასეთია: ამ დღეების განმავლობაში სხვადასხვა თვალთახედვით ვასაბუთებდი, რომ დორნახიდან ნაუწყები სულიერების იმპულსი წარმოიქმნა არა დედამიწაზე, არამედ ეს იმპულსი წარმოიქმნა სულიერ სამყაროში. ჩვენ აქ უნდა განვივითაროთ უნარი, მივსდით სულიერი სამყაროდან მომდინარე იმპულსებს. ამიტომ ვსაუბრობდი საშობაო შეკრების დროს სხვადასხვაგვარ იმპულსზე, რომელიც არსებობს განვითარებაში, ვსაუბრობდი მათ შესახებ, რათა გულებს აღექვათ ის სულიერი იმპულსები, რომლებიც იღვრება მიწიერ სამყაროში, მაგრამ რომელთა აღქმაც შეუძლებელია საკუთრივ მიწიერი სამყაროდან, ვინაიდან ყველა ის ჭეშმარიტება, რაც ადრე მოჰქონდა მიწიერ სამყაროს, აღმოცენდა სულიერი სამყაროდან. ჩვენ თუ გვინდა მიწიერი სამყაროსთვის გავაკეთოთ რაიმე სასარგებლო, ნაყოფიერი, ამისთვის იმპულსები უნდა ავიღოთ სულიერი სამყაროდან.

ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, ეს გვიბიძგებს განვაცხადოთ: ის შთაგონება, რომელიც ჩვენ მივიღეთ ამ შეკრებებზე, რათა შევიტანოთ იგი ჩვენს შემდგომ მოღვაწეობაში, საჭიროა გავაერთიანოთ უდიდეს პასუხისმგებლობასთან.

ახლა რამდენიმე წუთი მივუძღვნათ იმ უდიდეს პასუხისმგებლობას, რომელიც ჩვენზეა დაკისრებული ამ შეკრებებში მონაწილეობით. უკანასკნელ ათწლეულებში სულიერი დაკვირვება რამდენიმე პიროვნებაზე იწვევდა მწარე გრძობას მიწიერი კაცობრიობის უახლოეს ბედთან დაკავშირებით. შეიძლება-

და სულში თითქოსდა გაგვევლო ამ ადამიანების გვერდით, და ვაკვირდებოდით რა იმას, როგორ ტოვებენ ისინი ძილში საკუთარ ფიზიკურსა და ეთერულ სხეულებს და თავიანთი „მე“ სხეულითა და ასტრალური სხეულით იმყოფებიან სულიერ სამყაროში. უკანასკნელ ათწლეულებში ძილის დროს ადამიანის „მე“ და ასტრალური სხეული იმყოფებოდნენ მოგზაურობაში; ახალი მონაცემები მოწმობს მძიმე პასუხისმგებლობას იმისა, ვინც იცნობს მსგავს მოვლენებს. სამშინველები, რომლებიც ტოვებდნენ თავიანთ ფიზიკურ და ეთერულ სხეულებს ძილის დროს, დაძინებიდან გაღვიძებამდე, – ეს სამშინველები, როგორც აღმოჩნდა, შემდეგში ყველაზე ხშირად აღმოჩნდებოდნენ ხოლმე ზღურბლის მცველის წინაშე.

ზღურბლის მცველი, სულიერ სამყაროში შესასვლელი ზღურბლის ეს მცველი, კაცობრიობის მთელი განვითარების მანძილზე ადამიანური ცნობიერების წინაშე წარდგებოდა მრავალფეროვანი მეთოდებით. მნიშვნელოვან მოვლენებზე ძველად აუწყებდნენ ლეგენდებისა და საგების ფორმით და არა ისტორიული გადმოცემის სახით. ამდენად, მრავალრიცხოვანი ლეგენდები და საგები გამოხატავდნენ სწორედ იმას, როგორ ხდებოდა უძველეს დროებში ესა თუ ის პიროვნება ზღურბლის მცველს და იღებდა მისგან რჩევებს იმის შესახებ, როგორი ხერხით მართებს მას შესვლა სულიერ სამყაროში და როგორ დაბრუნდეს იქიდან ფიზიკურ სამყაროში. ვინაიდან სულიერ სამყაროში მართებულად შესვლას ყოველთვის თან უნდა სდევდეს შესაძლებლობა, ნებისმიერ მომენტში ფიზიკურ სამყაროში დაბრუნებისა, – რათა, შემდეგ მასში მყარად იდგეს, როგორც ეს სწავლია პრაქტიკოს, გონიერ ადამიანს და არა მეოცნებეს, ან მეოცნებე მისტიკოსს.

მსგავს რჩევებს ელოდნენ ზღურბლის მცველისგან მთელი იმ ათასწლეულების განმავლობაში, რაც ადამიანი სულიერი სამყაროსკენ ისწრაფვის. მაგრამ XIX საუკუნის უკანასკნელი მესამედიდან დაწყებული, თითქმის იშვიათად შეიძლებოდა გენახა ადამიანი, ვინც ზღურბლის მცველთან მიაღწევას შეძლებდა ღვიძილის მდგომარეობაში. ჩვენ დროში კი, როცა მთელ კაცობრიობას ისტორიულად აკისრია ვალდებულება, რომ მივიდეს ზღურბლის მცველთან რა ფორმითაც არ უნდა

იყოს ეს, მით უმეტეს შეიძლება გამოვლინდეს, როგორ მიდიან ზღურბლის მცველთან სწორედ მძინარე სამშინველები – „მე“ და ასტრალური სხეულის სახით, სულიერ სამყაროში მოგზაურობის დროს. აი, როგორია დრმა აზრის მქონე სურათი, რომელსაც შეიძლება დღეს დავაკვირდეთ: სერიოზული ზღურბლის მცველი, რომლის ირგვლივ შემოჯარულია მძინარე ადამიანთა სამშინველების მთელი ჯგუფი, რომელთაც არა აქვთ ძალა ამ ზღურბლის მცველთან მივიდნენ ღვიძილის მდგომარეობაში და ამიტომაც მიდიან მასთან ძილში.

იქ გათამაშებული სცენის ჭკერეტის შემდეგ ასკვნი, რომ საქმე ეხება სწორედ უდიდესი პასუხისმგებლობის აღმოცენებას. ის სამშინველები, რომლებიც ასეთი გზით, ძილის მდგომარეობაში, მიაღწევენ ზღურბლის მცველთან, ითხოვენ სულიერ სამყაროში შესვლას ზღურბლის გავლით, ძილის მდგომარეობაში. ღვიძილის მდგომარეობაში ეს ხდება გაუცნობიერებლად ან ქვეცნობიერად. ურიცხვ შემთხვევაში ისმის ამ სერიოზული ზღურბლის მცველის ხმა: შენ ვერ მიიღებ სულიერ სამყაროში შესვლის უფლებას. შენ უკან უნდა გაბრუნდე! ვინაიდან, თუ ზღურბლის მცველი მსგავს სამშინველებს მისცემს სულიერ სამყაროში დაუბრკოლებლად შეღწევის საშუალებას, ისინი ალბათ გადაღალახავენ ზღურბლს და შეაღწევენ სულიერ სამყაროში იმ წარმოდგენებით, რომლითაც მოამარაგა ისინი თანამედროვე სკოლამ, თანამედროვე აღზრდამ, თანამედროვე ცივილიზაციამ, – იმ წარმოდგენებითა და იდეებით, რომლითაც ადამიანმა იძულებით უნდა იცხოვროს დაწყებული ექვსი წლის ასაკიდან, არსებითად, თავისი მიწიერი ცხოვრების ბოლომდე.

ამ წარმოდგენებსა და იდეებს აქვთ ასეთი თავისებურებები: თუ ადამიანი მათთან ერთად შეაღწევს სულიერ სამყაროში, მსგავსად იმისა, მათთან ერთად როგორ ვითარდებოდა და ყალიბდებოდა თანამედროვე ცივილიზაციისა და სკოლების ფარგლებში, მაშინ ის აღმოჩნდება პარალიზებული საკუთარ სამშინველთან მიმართებით. მაშინ მისი დაბრუნება ფიზიკურ სამყაროში მოხდება აზრობრივ და იდეურ სიცარიელეში. ზღურბლის მცველს ყველაზე მკაცრი სახით რომ არ დაებრუნებინა უამრავი თანამედროვე ადამიანის სამშინველი და შეეშვა ისი-

ნი სულიერ სამყაროში, მაშინ უკან დაბრუნებისას ღვიძილის მდგომარეობაში, მათ ექნებოდათ ამგვარი შეგრძნება: მე არ შემიძლია ვიაზროვნო, ჩემს აზრებს არა აქვთ კავშირი ტვინთან, მე იძულებული ვარ, ვიცხოვრო აზრების გარეშე. ასეთია აბსტრაქტული იდეების სამყარო, რომელსაც ადამიანი აკავშირებს ყველაფერთან რეალურ ცხოვრებაში: მათთან ერთად შეიძლება სულიერ სამყაროში შეღწევა, მაგრამ იქიდან გამოსვლა შეუძლებელია. როცა ხედავ ამ სცენას, რომელსაც სამშინველთა უმრავლესობა დღეს ნამდვილად განიცდის ძილში, მაშინ ეუბნები საკუთარ თავს: ო, ნეტავი შეიძლებოდა ამ სამშინველების დაცვა იმ განსაცდელისაგან, რომელიც თან ახლავს იმ ყველაფრის კვლამას, რასაც ისინი განიცდიან ძილში! რადგან, თუ ასეთი მდგომარეობა ზღრუბლის მცველის წინაშე გაგრძელდებოდა საკმაოდ დიდხანს, – ანუ, თუკი საკაცობრიო ცივილიზაცია დიდხანს იქნებოდა იმის ამარა, რასაც სწავლობენ დღევანდელ სკოლებში და რაც გადააქვთ თქმულებების სახით ცივილიზაციებში, მაშინ სიცოცხლე წარმოიშობოდა ძილის მდგომარეობიდან. ადამიანური სამშინველები სიკვდილის კარიბჭის გავლით სულიერ სამყაროში კი შევიდოდნენ, მაგრამ ვერ შეძლებდნენ იდეათა ძალის გადატანას მომდევნო მიწიერ ცხოვრებაში. ვინაიდან დღევანდელი აზრებით შეიძლება სულიერ სამყაროში შესვლა, მაგრამ მათთან ერთად არ შეიძლება კვლავ მისგან გამოსვლა. კვლავ გამოსვლა შეიძლება, მხოლოდ მშინვეური დამბლით (პარალიზებით).

მიაქციეთ ყურადღება იმას, რომ თანამედროვე ცივილიზაცია შეიძლება დაფუძნდეს სულიერი ცხოვრების იმ ფორმით, რომლის კულტივირებაც უკვე დიდი ხანია ხდება, მაგრამ ცხოვრება არ მიიღებს მსგავს დაფუძნებას. ეს ცივილიზაცია გარკვეული დროის მანძილზე კიდევ შეძლებს არსებობას. ღვიძილის დროს სამშინველებს არაფერი ეცოდინებათ ზღურბლის მცველზე, ხოლო ძილის დროს ისინი ამ ზღურბლის მცველის მიერ უკუგდებული იქნება, რათა არ მოხდეს მისი პარალიზება. საბოლოოდ მომავალში დედამიწაზე გაჩნდება ადამიანთა ისეთი სახე, რომლებიც მიწიერ ცხოვრებაში ვერ შეძლებენ ვერანაირი იდეის გამოყენებას, ასე რომ აზროვნება, იდეებში ცხოვრება, გაქრება მიწისაგან პირისა. დედამიწა აღ-

მოჩნდება დასახლებული ავადმყოფ ადამიანთა ისეთი ჯიშით, რომელთაც მხოლოდ ინსტინქტები ექნებათ. კაცობრიობის განვითარება აღმოჩნდება სულელური გრძნობებისა და ემოციების გავლენის ქვეშ, რომელიც მოკლებული იქნება იდეის წარმმართველ ძალას. დიას, სამწუხარო სურათია, რომელიც წარმოჩნდება დამკვირვებლის სულიერი მზერის წინაშე, – ეს არის არა მარტო ხატი სამშინველისა, რომელიც ღვას ზღურბლის მცველის წინაშე, რომელიც კრძალავს სულიერ სამყაროში შესვლას: ამ სურათს აქვს სხვა ასპექტიც.

ჩვენ თუ ავიღებთ ისეთ ადამიანურ არსებას, რომელსაც თავისი ფესვები აქვს არა დასავლურ, არამედ აღმოსავლურ ცივილიზაციაში და ჩავრთავთ ამ არსებას ზემოთ დახასიათებულ მოგზაურობაში, რომლის დროსაც ჩვენ ზღურბლის მცველის წინაშე ვაკვირდებით მძინარე ადამიანთა სამშინველებს, – ჩვენ თუ ასე მოვიტყვევით, მაშინ სულში მოვისმენთ ამ არსების სიტყვებს, დასავლეთის ცივილიზაციის მისამართით რომ წამოისროლა როგორც საშინელი საყვედური: შეხედეთ, თუ ასე გაგრძელდება მომავალშიც, მაშინ დადგება დრო, როცა ამჟამად მცხოვრები ადამიანები გაჩნდებიან დედამიწაზე ახალი ინკარნაციით, მაგრამ დედამიწა უკვე იქნება ბარბაროსულ მდგომარეობაში. ადამიანები იცხოვრებენ იდეის გარეშე, წმინდა ინსტინქტური ცხოვრებით. აი, რა გელოდებათ თქვენ, ვინაიდან მთლიანად ჩამოსცილდით აღმოსავლეთის უძველეს სულიერებას.

სულიერ სამყაროზე სწორედ ასეთი წარმოდგენა, როგორც მე აღვწერე, მოწმობს უდიდეს პასუხისმგებლობას იმასთან მიმართებით, რაც ადამიანის ამოცანას წარმოადგენს. დორნახი უნდა გახდეს ის ადგილი, სადაც ნებისმიერ მსურველს ეუწყება ყველა მნიშვნელოვანი და უშუალო განცდის შესახებ სულიერ სამყაროში. დორნახში უნდა წარმოიშვას იმდენად ძლიერი სულიერი ცენტრი, რომ აქ იმსჯელონ არა უბრალოდ სუსტ სულიერ ნაპერწკლებზე, როცა ამავე დროს გამოიყენებენ დილექტიკის ან თანამედროვე ემპირიული მეცნიერების ხელოვნურ ენას, არამედ ღიად ისაუბრონ იმაზე, რა ხდება სულიერ სამყაროში ისტორიული განვითარების მიხედვით, როგორია სულიერი იმპულსები, რომელიც შემოდის ბუნების ყოფიერება-

ში და იქვემდებარებს ბუნებას. თუ დორნახი შეასრულებს თავის ამოცანას, მაშინ აქ შესაძლებელი იქნება მოვისმინოთ ნამდვილ განცდებზე, რეალურ ძალებზე, სულიერი სამყაროს არსებობაზე. აქ უნდა იმუშაოს სულისმეცნიერების უმაღლესმა სკოლამ. ამიერიდან ჩვენ არა გვაქვს უფლება, უკან დავიხიოთ დღევანდელი „მეცნიერულობის“ მოთხოვნების წინაშე, რომელსაც ხალხი ზღურბლის მცველთან ძილის მდგომარეობაში მიჰყავს, როგორც მე ეს ვაჩვენე. საჭიროა, დორნახში ადამიანი იღებდეს ისეთ სულიერ ძალას, რომ მას შეეძლოს პირისპირ შეხვედრა სულიერ სამყაროსთან და იქ გამოცდილების მიღება.

მიზანშეწონილი არ არის, წარმოეთქვათ დიალექტიკური ტირადები თანამედროვე მეცნიერების თეორიების ზიანზე: ჩვენ ხომ ყურადღება გავამახვილეთ იმაზე, როგორ მდგომარეობაში აღმოჩნდება ადამიანი ზღურბლის მცველის წინაშე ამ თეორიებისა და ჩვეულებრივ სკოლებში მათი გამოყენების წყალობით. თუ შეკრებების დროს სერიოზულად აღვიქვამთ ყოველივე ზემოთქმულს, საკუთარი სამშინველის გათვალისწინებით, მაშინ ჩვენი სამშინველებისთვის ეს საშობაო შეკრება გადაიქცევა იმ მძლავრ იმპულსად, რომელიც აუცილებელია იმისათვის, რომ მომდევნო განსხეულებაში ადამიანებმა შეძლონ ზღურბლის მცველთან შეხვედრა. ეს იმას ნიშნავს, რომ ცივილიზაციაც, როგორც ასეთი, სწორედ მაშინ შეძლებს ზღურბლის მცველის წინაშე წარდგეს.

შეადარეთ თანამედროვე ცივილიზაცია წარსულის ცივილიზაციებს. ყველა წინარე ცივილიზაციაში არსებობდა იდეები და ცნებები, რომლებიც თავდაპირველად ადიოდნენ ზეგრძობად სამყაროში, ღმერთებთან, – იმ სამყაროში, სადაც ხორციელდებოდა შემოქმედება და წარმოიქმნებოდა ემანაციები. შემდეგ კი, იმავე ცნებების საშუალებით, რომლებიც მიმართული იყო ღმერთებისადმი, შეიძლებოდა მიწიერი სამყაროს განჭვრეტა, – რათა მასაც ასევე ჩასწვდომოდნენ ცნებებისა და ღვთაებრივი ღირებულების მქონე იდეების მეშვეობით. ღმერთების სამყაროსთან შესაბამისობაში წარმოქმნილი იდეებით შეიარაღებული ადამიანი თუ აღმოჩნდებოდა ზღურბლის მცველის წინაშე, მაშინ მცველი მას ეტყოდა: შეგიძლია გაიარო, ვინაიდან შენ გადაგაქვს ზეგრძობად სამყაროში ის, რაც ორიენტირებული იყო მასზე ჯერ კიდევ შენი მიწიერი ცხოვრების დროს ფიზიკურ სხეულში. ფიზიკურ-გრძობად სამყაროში დაბრუნების დროს შენ დაგრჩება საკმარისი ძალა, რათა არ აღმოჩნდე პარალიზებული ზეგრძობადი სამყაროს სანახაობით. ამჟამად ადამიანი ავითარებს ისეთ ცნებებსა და იდეებს, რომლებსაც ის დროის სულისკვეთებიდან გამომდინარე გამოიყენებს მხოლოდ ფიზიკურ-გრძობად სამყაროში. ეს ცნებები და იდეები მუშაობენ ზომისა და წონის ყველა სფეროში და ა.შ. მაგრამ უძღურები არიან ღმერთების სამყაროში. მათ არა აქვთ ღვთაებრივი ღირებულება, ღვთაებრივი ფასეულობა. ამიტომ იმ სამშინველებისთვის, რომლებიც მთლიანად დაქვემდებარებული არიან მატერიალიზმის იდეებს და რომელთაც არ გააჩნიათ ღვთაებრივი ღირებულება და ღვთაებრივი ფასეულობა, როცა ძილის მდგომარეობაში გადიან ზღურბლის მცველის წინაშე, ხმამაღლა ისმის სიტყვები: არ გადააბიჯო ზღურბლს! შენ ბოროტად გამოიყენე იდეები გრძობადი სამყაროს გამო. ამიტომ შენ უნდა დარჩე მათთან ერთად გრძობად სამყაროში, და თუ არ გინდა აღმოჩნდე მშინვეურად პარალიზებული, არ უნდა შეხვიდე მათთან ერთად ღმერთების სამყაროში.

აი ხედავთ, ამგვარი რამ იმიტომ კი არ უნდა თქვათ, რომ აუწყოთ არაფრისმთქმელი ცნობები: ისინი უნდა თქვათ იმისათვის, რათა მათ განმსჭვალონ და გაუღინთონ სამშინველი იმ სწორი განწყობის გადაცემით, რომელიც თქვენ უნდა მიიღოთ ანთროპოსოფიული საზოგადოების ამ ძალზე მნიშვნელოვანი საშობაო შეკრებიდან. ვინაიდან ყველაზე მთავარი იმ ყველაფრისგან, რასაც შევიძენთ აქ, არის სულიერ სამყაროსთან მიმართებით სწორედ ის განწყობა, რომელსაც თან მოაქვს იმის წმენა, რომ დორნახი გახდება სულიერი შემეცნების ცენტრი.

ამიტომ განსაკუთრებით სასიხარულო იყო დღეს დილით იმის მოსმენა, რასაც დოქტორი ცვილმანსი* ამბობდა მედიცინის შესახებ, რომელიც აქ, დორნახში უნდა განვახილოთ: დღეს უკვე შეუძლებელია ხიდი გავდოთ, ჩვეულებრივი მეცნიერების სფეროსა და იმ დისციპლინას შორის, რომელიც აქ, დორნახში უნდა დაფუძნდეს. ჩვენს ანთროპოსოფიულ ნიადაგზე შეიძლება აღმოცენდეს რაღაც სამედიცინო

ცოდნა, მაგრამ, თუ ამ ცოდნასთან მიმართებით პატივმოყვარეობით განვაცხადებთ, რომ, თითქოსდა, ჩვენი მიღწევები აკმაყოფილებენ თანამედროვე კლინიკურ მოთხოვნილებებს, მაშინ ჩვენ ვერასდროს მივალთ განსაზღვრულ მიზანმდე, რადგან მაშინ სხვა ადამიანები იტყვიან: „დიახ, აი, ახალი სამკურნალო საშუალებები“. აღმოჩნდება, რომ ჩვენც ახალ სამკურნალო საშუალებებს ვქმნით.

ფაქტობრივად, საუბარია იმაზე, რომ ანთროპოსოფიულ ცხოვრებაში ერთგება ცხოვრებისეული პრაქტიკის ისეთი სფერო, როგორცაა მედიცინა. ვფიქრობ, მე დღეს სწორად გავიგე დოქტორ ცვილმანის აზრები. ვინაიდან ის საუბრობდა სწორედ ამ სულისკვეთებით, როცა ამბობდა შემდეგს: ვინც დღეს ექიმი გახდა, აცხადებს: „მე გავხდი სწორედ ექიმი“, – მაგრამ ის წუხს რაღაც ისეთზე, რაც ახალი სამყაროს სხვადასხვა კუთხიდან აგზავნის იმპულსებს. მომავალში, ცხადია, დორნახში მედიცინასთან დაკავშირებითაც ისე იქნება, როგორც ანთროპოსოფიული მოღვაწეობის მთელ რიგ სხვა განშტოებებში, რომლებიც ჯერ კიდევ ანთროპოსოფიის წიაღში არსებობენ: მე ჩემს თანაშემწე დოქტორ იტა ვეგმანთან* ერთად ვაძუშავებ მედიცინის სისტემას ანთროპოსოფიის საფუძველზე, სისტემას, რომლის მოთხოვნილებაც კაცობრიობაში არსებობს და რომელიც მალე გაჩნდება. მე ასევე განზრახული მაქვს, უახლოეს მომავალში დავამყარო მჭიდრო კონტაქტები გოეთეანუმსა და არლესჰაიმის კლინიკურ-თერაპიულ ინსტიტუტს შორის, რომლის მოღვაწეობაც ძალზე სასიკეთო აღმოჩნდა, ხოლო შემდგომში შეიძენს ნამდვილ ანთროპოსოფიულ ორიენტაციას. ეს არის ქალბატონ იტა ვეგმანის მიზანიც.

დოქტორმა ცვილმანმა მხოლოდ ერთ სფეროში მიუთითა იმაზე, რაც ანთროპოსოფიული მოღვაწეობის სხვა სფეროებშიც ასევე უნდა განვითარდეს. სწორედ ეს ამოცანა უნდა დაისახოს დორნახის მმართველობამაც. მომავალში ნათელი გახდება, რა მდგომარეობაა სინამდვილეში. მაშინ არ იტყვიან: მივაწოდოთ ადამიანებს ევრითმია; თუ ისინი ევრითმიას ნახავენ ისე, რომ არაფერი ეცოდინებათ ანთროპოსოფიაზე, მათ მოეწონებათ იგი, ხოლო შემდგომ, როცა გაიგებენ, რომ ევრითმიის საფუძველი ანთროპოსოფიაა, ისინი მასაც მიიღე-

ბენ. ანდა: ზოგჯერ ამბობენ, რომ ჯერ საჭიროა პრაქტიკულად ვაჩვენოთ სამკურნალო საშუალებების მოქმედება, უნდა ვაჩვენოთ ადამიანებს, რომ სწორედ ეს საშუალებებია ნამდვილი წამლები და მაშინ ადამიანები იყიდიან მათ. ხოლო შემდეგ, მოგვიანებით ადამიანები გაიგებენ, რომ ეს სამკურნალო საშუალებები ანთროპოსოფიულია და ისინი ასევე მივლენ ანთროპოსოფიასთან.

ჩვენ უნდა გვეყოს სიმამაცე და ვაღიაროთ, რომ ამგვარი მოქმედება მცდარია. მხოლოდ მაშინ, როცა შეგვზიზღდება ამგვარი მოქმედება, ანთროპოსოფია გაიკვლევს გზას სამყაროში. მომავალში სწორედ ჭეშმარიტებისკენ სწრაფვა უნდა დავიცვათ დორნახში, – დავიცვათ ფანატიზმის გარეშე, მაგრამ ჭეშმარიტებისადმი პატიოსანი, უშუალო სიყვარულის საფუძველზე. ამის დაძლევა ჩვენ შევძლებთ ვემსახუროთ სიკეთეს იქ, სადაც უკანასკნელ წლებში ხდებოდა ამდენი საშინელი ცოდვა.

ჩვენ ვამთავრებთ ჩვენს საშობაო შეკრებებს, რომლებმაც მიგვიყვანა საყოველთაო ანთროპოსოფიული საზოგადოების შექმნამდე თავისი სერიოზული, საკმაოდ რთულად მიმდინარე მსჯელობებით. მე ვფიქრობ, რომ არ არის საჭირო ჩავვარდეთ პესიმიზმში იმის გამო, რაც აქ მოხდა შობის დღეს. მართალია, ჩვენ ყოველდღიურად ჩაფუჭლით გვერდს გოეთეანუმის სევედიან ნანგრევებს, ვფიქრობ, თითოეულის სამშენებელში, ვინც ამოდის ამ ბორცვზე, სადაც მიმდინარეობს შეკრება, ხდება იგივე, რაზეც აქ გვქონდა საუბარი, ის, რაც ყველამ გულითადად მიიღო და ბადებს ასეთ აზრს: სულიერი ცეცხლის ენების მსგავსად, განახლებული გოეთეანუმიდან წარმოიშობა ჭეშმარიტი სულიერი ცხოვრება, როგორც მომავალი კაცობრიობის კურთხევა. ის წარმოიშობა ჩვენი გულმოდგინებით, ჩვენი თავგანწირვით. აქედან წასვლის შემდეგ რაც უფრო მეტი სიმამაცით მოგვიდებთ ხელს ანთროპოსოფიულ მოღვაწეობას, მით უკეთესი, მამასადამე, ჩვენ შევისმინეთ ის, რაც ამ დღეებში ჩვენს შეკრებაზე გაისმოდა, როგორც იმედით აღსავსე სულიერი მისწრაფება. ვინაიდან არსებითად არანაირი მიმართება არ გააჩნია საკუთრივ წინ წასული ანთროპოსოფების წრესთან თავად იმ სცენას, რომელიც მე თქვენ დაგიხატეთ და რომელიც შეიძ-

ლება ხშირად ვნახოთ, – დაცემის ეპოქის ადამიანი, რომელსაც სძინავს ზღურბლის მცველის წინაშე. ეს წრეები საჭიროებს მხოლოდ ასეთ მოწოდებას: სულთა სამყაროდან ხმების აღქმისათვის შენ ვაძლევდი ხარ საკუთარ თავში განავითარო მტკიცე სიმამაცე, რათა შეიცნო შენი თავი ამ ხმის წინაშე, შენ ხომ უკვე დაიწყე გამოღვიძება. სიმამაცე შეგანარჩუნებინებს შენს თავს ფხიზელ მდგომარეობაში. სიმამაცის დაკარგვა თავისთავად ჩაგაგდებს ძილში.

მოწოდება სიმამაცისა და შემდეგ სიფხიზლისკენ, აი, რა არის აუცილებელი თანამედროვე ცივილიზაციის პირობებში ანთროპოსოფებისთვის. არაანთროპოსოფებს ესმით შემდეგი: დარჩი სულთა სამყაროს ფარგლებს გარეთ, შენ უგულებელყავი იდეები მიწიერის გამო, არ დააგროვე იდეები, რომელთაც გააჩნდათ ღვთაებრივი ღირებულებები და ღვთაებრივი ფასეულობები. ამიტომ ფიზიკურ-გრძობად სამყაროში დაბრუნებისას შენ პარალიზებული იქნები. მაგრამ ანთროპოსოფიულ სამშენებლებს ეტყვიან: საჭიროა მხოლოდ თქვენი სიმამაცის გამოცდა იმ არსების აღიარებაში, ვისი ხმის აღქმაც თქვენ შეგიძლიათ გარკვეული მშენებელი და გულითადი მიდრეკილებების წყალობით.

ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, წუხელ იყო წლისთავი იმ დღისა, როცა ჩვენ ვუჭურვდით ცეცხლის ალებს, რომელმაც შთანთქა ძველი გოეთეანუმი. ამ ცეცხლმა ჩვენ ხელი ვერ შეგვიშალა მუშაობაში მთელი წინა წლის განმავლობაში. ამიტომ დღეს უკვე იმედი გვაქვს, რომ ფიზიკური გოეთეანუმი გახდება ჩვენი სულიერი გოეთეანუმის გარეგანი სიმბოლო, იმ იდეის სიმბოლო, რომელსაც ჩვენ ამიერიდან სამყაროში გავიტანთ.

ჩვენ აქ ჩავდეთ ფუძის ქვა, ქვაკუთხელი. ამ ქვაზე აღიმართება შენობა, აგებული იმ ქვებით, რადაც გადაიქცევა ის შრომები, რომლებსაც განახორციელებენ მსოფლიოში მიმოფანტული ჩვენი წრეების ცალკეული წევრები. ჩვენ თუ ახლა სულში შევხვდებით ამ შრომებს, მაშინ მივხვდებით იმ პასუხისმგებლობას, რაზედაც ვსაუბრობდით დღეს. ესაა პასუხისმგებლობა თანამედროვე ადამიანთან მიმართებით, რომელსაც მოელის ზღურბლის მცველთან შეხვედრა და მას აკრძალული აქვს სულიერ სამყაროში შესვლა.

გარდა უღრმესი მწუხარებისა და ტკივილისა იმასთან დაკავშირებით, რაც მოხდა ერთი წლის წინ, ჩვენ, რა თქმა უნდა, არაფრის განცდა არ შეგვიძლია. თუმცა აქვე გავიხსენოთ ისიც, რომ ყოველივე მნიშვნელოვანი ქვეყნად დაიბადა ტანჯვისაგან. ამიტომ, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, დაე, ჩვენი ტანჯვა გარდაიქმნას და მისგან წარმოიშვას, – თქვენი მუშაობის წყალობით, – მძლავრი, მანათობელი ანთროპოსოფიული საზოგადოება.

ამ მიზნისთვის, მოდით, ჩავუღრმავდეთ იმ სიტყვებს, რომლითაც დავიწყე და რომლითაც მინდა დავასრულო ეს საშობაო შეკრება. შობის ეს დღესასწაული ჩვენთვის უნდა გახდეს არა უბრალოდ წლის დასაწყისი, არამედ რაღაც სამყაროს-დროთა-შემობრუნების დასაწყისი, რომელსაც გვინდა მივუძღვნათ ჩვენი თავგანწირული მზრუნველობა სულიერ ცხოვრებაზე:

ადამიანის სამშენებლო!
შენ ცოცხლობ კიდურებში,
რომელთაც შენ სივრცითი სამყაროს გავლით
სულის ზღვის არსებაში შეჰყავხარ:
ავარჯიშე სულის გახსენება
სამშენებლის სიღრმეებში,
სადაც მეუფეობს
სამყაროს-შემოქმედებითი-ყოფიერება,
და საკუთარი „მე“
ღმერთის „მე“-ში
არსებობს;
და შენ ჭეშმარიტად იცხოვრებ
ადამიანის კოსმიურ არსებაში.

რადგანაც მეუფებს მამა-სული ზეცათა,
სამყაროს სიღრმეებში ყოფიერების წარმოქმნელად.
თქვენ, ძალთა-სულნო, (სერაფიმნო, ქერუბიმნო, საყდარნო)
სიმაღლეთაგან გააუღერეთ,
რაც სიღრმეებში ჰპოვებს გამოძახილს;
ეს ამბობს:

ღვთაებრივიდან არსებობს კაცობრიობა. (Ez deo nascimur)
ეს ესმით სულებს აღმოსავლეთში, დასავლეთში, ჩრდილო-
ეთში, სამხრეთში:
ღე. ადამიანებმა ისმინონ ეს.

ადამიანის სამშინველო!
შენ ცოცხლობ გულისა და ფილტვების ფეთქვაში,
რომელსაც დროის რიტმის მეშვეობით
საკუთარი მშინვეური არსების გრძნობაში შეკვავხარ შენ.
ავარჯიშე სულიერი-განსჯა
მშინვეურ წონასწორობაში,
სადაც აზვირთებული
სამყაროს-ქმნადობის-საქმენი
საკუთარ „მე“-ს
სამყაროს „მე“-ს
უერთებენ;
და შენ ჭეშმარიტად იგრძნობ
ადამიანის-მშინვეურ-ქმედებაში.

რადგანაც მეუფებს ქრისტეს ნება გარემოში
სამყაროთა რიტმებში სამშინველთა შემწყვალელებელი.
თქვენ, სინათლის-სულნო, (ხელმწიფებანი, ძალნო, უფლება-

ნო)

მიანიჭეთ აღმოსავლეთიდან ცეცხლი,
რაც დასავლეთის მეშვეობით ფორმირდება;
ეს ამბობს:
ქრისტეში სიცოცხლედ იქცევა სიკვდილი. (In Christo
morimur)
ეს ესმით სულებს აღმოსავლეთში, დასავლეთში, ჩრდილო-
ეთში, სამხრეთში.
ღე. ადამიანებმა ისმინონ ეს.

ადამიანის სამშინველო!
შენ ცოცხლობ მშვიდ თავში,
რომელიც შენ მარადისობის საფუძვლებიდან
სამყაროს აზრებს გაგისხნის:

ავარჯიშე სულის ხედვა
აზრთა-სიმშვიდეში.
სადაც ღმერთების მარადიული მიზნები
სამყაროთა-არსობრივ-ნათელს
საკუთარ „მე“-ს
თავისუფალ ნებად
უბოძებენ;
და შენ ჭეშმარიტად იაზროვნებ
ადამიანის სულის საფუძვლებში.

რადგან მეუფებენ სულის კოსმიური აზრები
სამყაროს არსებაში და ითხოვენ სინათლეს:
თქვენ, სამშინველთ-სულნო, (მთავარნი, მთავარანგელოზები,
ანგელოზები)

გამოითხოვეთ სიღრმეთაგან,
რასაც შეისმენენ ზეცაში;
ეს ამბობს:
სულის კოსმიურ აზრებში იღვიძებს სამშინველი. (Per
Spiritus Sanctum reviviscimus)
ეს ესმით სულებს აღმოსავლეთში, დასავლეთში, ჩრდილო-
ეთში, სამხრეთში.
დაე ადამიანებმაც ისმინონ ეს.

დროთა შემობრუნებისას
შემოვიდა სამყაროთა-სულის-სინათლე
მიწიერ არსებათა ნაკადში;
ღამის სიბნელე
გაიფანტა;
ღღის მკაფიო სინათლე
გაბრწყინდა ადამიანთა სამშინველებში;
სინათლე,
რომელიც ათბობს
ღარიბ მწყემსთა გულებს;
სინათლე,
რომელიც ანათებს
ბრძენ მეფეთა თავებს.

ღვთაებრივ სინათლევ,
ქრისტე-მზეო,
გაათბე
ჩვენი გულები,
გაანათე
ჩვენი თავები;
რათა სიკეთედ იქცეს,
რასაც ჩვენ
გულებიდან ვაფუძნებთ,
რაც ჩვენ
თავებიდან
გვსურს, მიზანდასახულად წარვმართოთ.

ამდენად, ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, მოდიოთ, აქედან წავიდეთ სითბოთი აღსავსე გულებით. ამ გულებში იქნა ჩაბეჭდილი აქ ანთროპოსოფიული საზოგადოების ქვაკუთხედი; მაშ, გავიტანოთ ეს გულითადი სითბო სამყაროში და მივუძღვნათ იგი სამყაროს გაჯანსაღებისთვის დაუღალავ მოღვაწეობას. თქვენი გონება განათებულია იმ მიზნით, რომლის მიღწევაც აწი ყველა თქვენგანს სურს. ეს თქვენ დაგეხმარებათ. მოდიოთ, მივიღოთ ეს დღეს მთელი გულითადობით და ჩვენ დავინახავთ, რომ თუ ვიქნებით ღირსეულნი, მაშინ ჩვენი წარმმართველი გახდება კეთილი ვარსკვლავი. ჩემო ძვირფასო მეგობრებო, მისდიეთ ამ კეთილ ვარსკვლავს და თქვენ დაინახავთ, ამ ვარსკვლავის სინათლის მეშვეობით სად მიგვიყვანენ ჩვენ ღმერთები.

ღვთაებრივ სინათლევ,
ქრისტე-მზეო,
გაათბე
ჩვენი გულები,
გაანათე
ჩვენი თავები!

თარგმანი შესრულებულია 1991 წლის გამოცემის მიხედვით. რულოლფ შტაინერის შრომები შესულია კატალოგში (GA), შესაბამისად მითითებულია ბიბლიოგრაფიის ნომერი.

ბმ.

16. სახარებაში არის ნაწყვეტი - იხ. იოანე 8, 6.

28. წაკითხეთ ჩემი წიგნი - რულოლფ შტაინერი: „ქრისტიანობა – როგორც მისტიკური ფაქტი და უძველესი მისტერიები“.

36. უმჯობესია იყო ღარიბი ცოცხლებს შორის: იხ. ჰომეროსი, „ოდისეა“, 11. ლექსი 489-491. ამას ამბობს აქილევსი ჯოჯოხეთში.

37. ეს ყოველივე საოცარი სახით გამოხატა ჰომეროსმა: იხ. მაგ. ილიადაში, 20, ლექსი 424 და მომდ.

38. შტუტგარტში, შობის დღეებში წაკითხულ ლექციების კურსში - რულოლფ შტაინერი: „ოკულტური ისტორია“, GA №126. ექვსი ლექცია 1910/11 წწ. (იხ. ქართული თარგმანი 2015წ.)

სუთი ერთმანეთის მომდევნო კულტურული ეპოქა, - იხ. რ. შტაინერის „იდუმალთმეტყველების ნარკვევი“, GA №13, ასევე ლექციების ციკლი „აღმოსავლეთი დასავლეთის ჭრილში. ლუციფერის შვილები და ქრისტეს ძმები“, (ცხრა ლექცია, მიუნხენი 1909) GA №113.

41. ისტორიულ-მითოლოგიურ დოკუმენტზე, - გილგამეშის ეპოსის თორმეტი ლურსმული ფირფიტა, ნაპოვნი ბორცვზე, სადაც აღმოჩენილია აშურბანიპალის სასახლის ნაშთები.

41. ერეკი, - ბიბლიაში (1 მოსე. 10, 10) ქალაქს ჰქვია ერეკი. ლურსმული ტექსტი მას უწოდებს ურუკს.

43. ეაბანი, - ლურსმული ტექსტში მას ეწოდება ენქიდუ ან ენგიდუ.

47. პითაგორა და სხვები, - იხ. დიოგენე ლაერტელი „ცნობილი ფილოსოფოსები“, ტ. II, წიგნი 8, პითაგორა; ასევე პლატონი და სხვ.

48. ქსისუტროსი, - იგივე ბეროსოსი, შუმერული სახელის ზიუსუდრას გრეციზირებული ფორმა, – ბეიას ქურუმი ბაბილონში, რომელმაც დაახლოებით 280 წელს ქრისტეშობამდე, ბერძნულ ენაზე დაწერა ბაბილონ-ქალაქის ისტო-

რია, რომელიც ბაბილონის ტაძრების არქივებში მოიპოვა. ლურსმულ ტექსტში: უტნაპიშტიმი.

52. ეფესოს მისტერიები, - ამაზე ისაუბრა რუდოლფ შტაინერმა დეტალურად 1923 წლის 2 დეკემბერს. იხ. რ. შტაინერის „მისტერიების ფორმა“, (თოთხმეტი ლექცია, დორნახი 1923), GA №232

53 . . . საწყის მდგომარეობებს, - იხ. რ. შტაინერის „იდუმალთმეტყველების ნარკვევი“, ასევე „ეკოლუცია ჭეშმარიტი თვალსაზრისით“, (ხუთი ლექცია, ბერლინი 1911), GA №132.

56. ჰერაკლიტეს: ჰერაკლიტე ეფესელი, ძვ. წელთაღრიცხვით 535-475 წწ. სოკრატემდელი ფილოსოფოსი. იხ. რ. შტაინერის „ქრისტიანობა როგორც მისტიკური ფაქტი და უძველესი მისტერიები“.

57. არისტოტელე: ძვ. წელთაღრიცხვით 484-322 წწ. იხ. რ. შტაინერის „ფილოსოფიის გამოცანები ...“. GA №18.

აღექსანდრე დიდი: ძვ. წელთაღრიცხვით 356-323 წწ. 336 წლიდან მაკედონიის მეფე, გარდაიცვალა ბაბილონში.

59. ჰიბერნიის მისტერიები: ცოტა ხნით ადრე 1923 წლის 7, 8 და 9 დეკემბერს ამაზე დეტალურად უკვე ისაუბრა რუდოლფ შტაინერმა („მისტერიების ფორმა“, GA №232).

ორივე აღწერის შედარება ბადებს კითხვას, ხომ არ არის საუბარი ერთი და იგივე მოვლენის ორ ურთიერთგამომრიცხავ აღწერაზე: პროცესი, რომელიც აღწერილია ლექციებში „მისტერიების ფორმა“, - ზამთრის იმაგინაციების განცდა მზის კოლონების ზემოქმედებით, ზაფხულის იმაგინაციების განცდა მთვარის კოლონების ზეგავლენით, - მოჩვენებითად იკვეთება 27 დეკემბრის ლექციაში აღწერილთან, სადაც ზამთრის ხატები წარმოიქმნება სწორედ მთვარის კოლონებისგან, ხოლო ზაფხულისა - მზის კოლონებისგან. ორივე აღწერის უფრო ზუსტ შედარებას მივყავართ იმასთან, რომ საუბარია განცდის ორ განსხვავებულ ასპექტზე: შემოთავაზებულ ლექციაში - განცდაზე უშუალოდ ორივე კოლონის წინაშე, რომლის წყალობითაც მოწაფე თავის თავს შეიმეცნებს როგორც მზის ან მთვარის არსებას; პირიქით, 8 დეკემბრის ლექციაში - პირველად თანდათანობით წარმოქმნილ გამოძახილზე, განპირობებული კოლონებისგან წამოსული განცდით,

რომელიც მოწაფეს ეხსნება როგორც მზისა და მთვარისგან შემოსული კოსმიური ზემოქმედება გარედან. (იხ. დეტალურად - GA №69).

70. „სიმღერა აღექსანდრეზე“: ლამპრესტის პოემა. ლამპრესტი, - პასტორი, ფრანგი მღვდელთმსახური. პოემა დაწერილია დაახ. 1125 წ., მსოფლიო ეპოსი, - ყვავილის ეპიზოდი - იხ. აღექსანდრეს წერილების კრებული დადას და არისტოტელეს, ლექსი 5004-5205.

75. თეოფრასტმა: თეოფრასტი, ძვ. წელთაღრიცხვით 390-305, არისტოტელეს მოწაფე, რომელსაც უწოდეს არისტოტელეს მემკვიდრე ათენის სკოლის ხელმძღვანელის სახით.

77. ბერძულ-ქტონურ მისტერიებსა და უძველეს სამოთრაკიულ მისტერიებში: შდრ. 1923 წლის 14 და 21 დეკემბრის ლექციები, რ. შტაინერის „მისტერიების ფორმა“, GA №232.

89. ჰეროდოტე: ჰალიკარნასოსიდან, ძვ. წელთაღრიცხვით V საუკუნემდე, უძველესი ბერძენი ისტორიკოსი: აღწერა სპარსული ომები.

93. რომის ტირანიის გავლენით: იუსტინიანე, აღმოსავლეთ რომის იმპერატორი (527-565), გლეხის შვილი, 529 წელს ათენში გაგზავნა ედიქტი, რომელიც კრძალავდა ფილოსოფიის სწავლებასა და სამართლის განმარტებას, რის გამოც უკანასკნელმა შვიდმა ათენელმა ფილოსოფოსმა დატოვა რომის იმპერია და გადასახლდა სპარსეთში.

97. იულიანე აპოსტატის: იულიანე, რომელსაც უწოდეს განდგომილი, რომის იმპერატორი (361-363), - იხ. 1717 წლის 19 აპრილის ლექცია, რ. შტაინერის ციკლში „გოლგოთის მისტერიის წვდომის ქვაკუთხედი“, (GA №175).

98. „სულისმცოდნეობა“: თავდაპირველი სახელი: „თეოსოფია“, (1904, GA №9). იხ. თავი: სამი სამყარო.

105. ლექციების წინა ციკლში: იხ. შენიშვნა გვ. 62.

110. იაკობ ბიომე: - 1575-1624; პარაცელსი, 1493-1541; ვალენტინ ვეიგელი, 1533-1588. იხ. რ. შტაინერის „მისტიკა“. GA №7.

110 ბაზილიუს ვალენტინუსში,* - XV საუკუნის ალქიმიკოსი, ბენედიქტელი ბერი ერფურტში. მისი ხელმძღვანელობით დაახლოებით 1600 წელს გამოქვეყნდა ალქიმიური შრომების სერია. იხ. რ. შტაინერის ლექცია, 26 აპრილი 1924წ.

ციკლში „კარმული ურთიერთკავშირების ეზოთერული მიმოხილვა“. ტომი 2. (17 ლექცია, დორნახი, 1924წ.), GA №236.

110 და მომდ. „ტანმოვარჯიშე ... რიტორი ... დოქტორი“ – ამის შესახებ რუდოლფ შტაინერმა დეტალურად ისაუბრა ციკლში „თანამედროვე სულიერი ცხოვრება და აღზრდა“, (GA №307), ასევე ლექცია 24 ივლისი 1924წ. (ცხრა ლექცია, არნჰაიმი 1924წ., GA №310).

127. მაგალითად, ფოთლებზე: შდრ. იხ. რ. შტაინერი, ლექცია დორნახში 1 დეკემბერი 1923წ. შესულია ციკლში „სამყარო და ადამიანი.“ (15 ლექცია გოეთეანუმის მშენებლებისთვის 1923, ტომი V.), GA №351.

137. ერთი წლის წინ . . . წაკითხულ ლექციას: დორნახი, 1922წ. ციკლში „ვარსკვლავიერი სამყაროს მიმართება ადამიანთან და ადამიანის მიმართება ვარსკვლავიერ სამყაროსთან“, (12 ლექცია, დორნახი 1922), GA №219.

146. ფორმები შენდებოდა: იხ. რ. შტაინერის „გოეთეანუმის შენობის იდეა“, ლექცია ბერნში 29 ივნისი 1921წ., GA №290.

152. მე ვკითხულობდი ლექციებს . . . ორგანიზებული იყო ვოლფის ბიუროს მიერ: შემოდგომა, ზამთარი და გაზაფხული 1921/22წწ. შესულია GA №80.

160. დოქტორი ცვილმანსი: ფ. ვ. ცვილმანს ვან ემმისოვენი, 1893-1961, მედიცინის დოქტორი ..., პოლანდიელი ექიმი და მწერალი, პოლანდიის ანთროპოსოფიული საზოგადოების გენერალური მდივანი; მას ეკუთვნის: „რუდოლფ შტაინერი, ბიოგრაფია“, შტუტგარტი 1961.

160. იტა ვეგმანი: 1876-1943, მედიცინის დოქტორი, ასწავლიდა და პრაქტიკას ეწეოდა ციურისში, მან 1921 წელს არლეს-ჰაიმში დააფუძნა კლინიკურ-თერაპიული ინსტიტუტი (ამჟამად იტა ვეგმანის კლინიკა). 1923 წლის შობიდან 1935 წლამდე საყოველთაო ანთროპოსოფიული საზოგადოების ფორშტანდის (მმართველი ორგანო) მდივანი და თავისუფალი უმაღლესი სკოლის სამედიცინო სექციის ხელმძღვანელი. 1924/25 წლებში რუდოლფ შტაინერის მკურნალი ექიმი და თანაგვტორი წიგნისა: „სულისმეცნიერული შემეცნების საფუძველზე სამკურნალო ხელოვნების გაფართოება“ (GA №27).

ასოციაცია „კოგიტო“ გამოსაცემად
ამზადებს

რუდოლფ შტაინერი

„ოკულტური ისტორია“.
GA №126

რუდოლფ შტაინერი

„ხელდასხმულის ცნობიერება“.
GA №243

რუდოლფ შტაინერი

„ახალი სულიერება და ქრისტეს განცდა
მეოცე საუკუნეში“.
№ 200

დაბეჭდილია:

„კავშირი ადამიანებისთვის
განსაკუთრებულ ზრუნვას რომ საჭიროებენ“ -
სტამბაში.
ძმები უბილავების 8